

OSMANLI ARŞİV LİTERATÜRÜNDE

73 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

ÖMER BAYRAMOĞLU

BİDGE Yayınları

Osmanlı Arşiv Literatüründe 73 Numaralı Mühimme Defteri

Yazar: ÖMER BAYRAMOĞLU

ISBN: 978-625-8989-11-3

1. Baskı

Sayfa Düzeni: Gözde YÜCEL

Yayınlama Tarihi: 17.04.2026

BİDGE Yayınları

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve editörün yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sertifika No: 71374

Yayın hakları © BİDGE Yayınları

www.bidgeyayinlari.com.tr - bidgeyayinlari@gmail.com

Krc Bilişim Ticaret ve Organizasyon Ltd. Şti.

Güzeltepe Mahallesi Abidin Daver Sokak Sefer Apartmanı No: 7/9 Çankaya /
Ankara

Önsöz

Osmanlı Devleti, geniş coğrafyaya yayılan idari yapısı ve çok farklı toplumsal unsurları bünyesinde barındıran yapısıyla tarih boyunca dikkat çeken büyük bir imparatorluk olmuştur. Bu geniş coğrafyada meydana gelen idari, siyasi, askeri ve sosyal gelişmeleri sağlıklı bir şekilde anlayabilmek, büyük ölçüde döneme ait arşiv kaynaklarının incelenmesine bağlıdır. Osmanlı Devleti'nin güçlü bürokratik geleneği sayesinde günümüze ulaşan zengin arşiv belgeleri, devletin yönetim anlayışını, karar alma süreçlerini ve merkez ile taşra arasındaki ilişkileri ortaya koyması bakımından tarih araştırmaları için son derece önemli kaynaklar arasında yer almaktadır.

Osmanlı arşiv belgeleri içerisinde mühim bir yere sahip olan Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da görüşülen meseleler hakkında alınan kararların kaydedildiği resmi defterlerdir. Devletin siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal alanlarda aldığı kararların bu defterlerde kayıt altına alınması, Mühimme Defterlerini Osmanlı tarihinin aydınlatılmasında başvurulabilecek temel kaynaklardan biri haline getirmiştir. Bu defterlerde yer alan hükümler, yalnızca merkezde alınan kararları yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda taşrada meydana gelen olayların merkeze nasıl aktarıldığını ve merkezin bu olaylara nasıl müdahale ettiğini de göstermektedir. Bu yönüyle Mühimme Defterleri, Osmanlı merkezi yönetiminin işleyişini ve devlet-toplum ilişkilerini anlamada büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Osmanlı Arşivi'nde A.DVN.MHM.d.073 numarasıyla kayıtlı bulunan 73 Numaralı Mühimme Defteri ele alınmıştır. Defterin 277-433 sayfaları üzerinde yapılan inceleme kapsamında söz konusu bölümün transkripsiyonu gerçekleştirilmiş ve içerik bakımından değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmaya konu olan bu kayıtlar, III. Murad döneminin son yılı ile III. Mehmed

döneminin ilk yıllarına ait gelişmeleri içermektedir. Bu yönüyle defter, XVI. yüzyılın sonlarına ait Osmanlı idari ve sosyal yapısına dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Defterde yer alan hükümler incelendiğinde, dönemin idari ve sosyal meselelerinin geniş bir yelpazede ele alındığı görülmektedir. Eşkıyalık faaliyetleri, taşrada asayişin sağlanmasına yönelik tedbirler, İstanbul'un iaşesi için gerçekleştirilen zahire sevkiyatı, sefer hazırlıkları kapsamında yürütülen mühimmat ve lojistik faaliyetleri ile idari görevlerde yapılan azil ve tayinler bu defterde yer alan başlıca konular arasında bulunmaktadır. Bu kayıtlar, Osmanlı Devleti'nin taşrada ortaya çıkan sorunlara karşı geliştirdiği yönetim anlayışını ve çözüm yöntemlerini göstermesi bakımından önemlidir.

Çalışmanın giriş kısmında Osmanlı devlet teşkilatının önemli kurumlarından biri olan Divân-ı Hümâyûn hakkında genel bilgiler verilmiş ve bu kurumun Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki yeri üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde Mühimme Defterlerinin tanımı, türleri ve Osmanlı tarih araştırmalarındaki önemi ele alınmıştır. İkinci bölümde 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin fiziki ve diplomatik özellikleri incelenmiş, defterin içerdiği kayıtların yapısı ve yazım özellikleri değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise defterin ilgili sayfalarının transkripsiyonu yapılmış ve hükümlerin özetleri verilmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, Osmanlı arşiv kaynaklarından biri olan 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin belirli bir bölümünü günümüz araştırmacılarının kullanımına sunmak ve bu defterin içeriği hakkında genel bir değerlendirme yapmaktır. Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış olan bu kayıtların günümüz harflerine aktarılması, hem kaynakların erişilebilirliğini artırmakta hem de Osmanlı idari ve sosyal tarihine dair yapılacak yeni araştırmalar için önemli bir zemin oluşturmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmanın, Osmanlı arşiv belgeleri üzerine yapılacak araştırmalara katkı sağlaması ve özellikle Mühimme Defterleri zerine gerçekleştirilecek yeni çalışmalar için bir kaynak oluşturması temenni edilmektedir. 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin incelenmesi, Osmanlı merkezi yönetiminin taşra ile olan ilişkilerini ve dönemin idari uygulamalarını anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

Çalışmanın hazırlanmasında değerli bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Zülfiye Koçak'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmanın kontrol aşamasında katkı ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Ercan Alan'a da teşekkür ederim. Onların yönlendirmeleri ve katkıları, çalışmanın daha sağlıklı bir şekilde ortaya çıkmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Bu alışma, Prof. Dr. Zülfiye Koçak danışmanlığında, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı'nda hazırlanarak 2018 yılında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde 505771 numarasıyla yayımlanan yüksek lisans tezinin gözden geçirilmiş halidir.

Dr. Ömer BAYRAMOğLU

Bitlis 2026

İçindekiler

Önsöz	3
Giriş.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	12
MÜHİMME DEFTERLERİ	12
Mühimme Defterleri'nin Tanımı	12
Mühimme Defterlerinin Çeşitleri ve Muhteva Özellikleri ...	13
Mühimme Defterlerinin Bürokratik ve Diplomatik Özellikleri	16
İKİNCİ BÖLÜM.....	21
73 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ.21	
Defterin Fiziki Durumu	21
Defterin Diplomatik ve Teknik Özellikleri.....	22
Defterin Dil Özellikleri.....	24
Tarihler.....	25
73 Numaralı Mühimme Defterinin Muhteva Özellikleri.....	26
Eşkıyalık Meseleleri.....	26
Sefer Lojistiği.....	27
Zahire Temini	28
Diğer Meseleler	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
73 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ	31

Defterin Transkripsiyonu (277-433).....	31
Hükümlerin Özetleri	238
Sonuç.....	283
Kaynakça.....	286

Giriş

Divan kelimesi Osmanlı Türkçesi'ne, Farsça ve Arapça'dan geçmiştir. Kelimenin menşei Aramice'dir (Mumcu, 1992: 430). Kelime Arap medeniyetinde, Emeviler ve Abbasiler devrinde çok kullanıldığından aslının Arapça olduğu da düşünülmektedir. Emeviler devrinde müesseseleşmeye başlayan divan, Abbasiler ve Selçuklular zamanında tamamen organizeli bir sistem haline dönüşerek Osmanlı Devleti'nde gelişmiş bir teşkilat halini almıştı. Osmanlı Devleti'nde birer karar organı olarak çalışan farklı divanlar vardı. Bunların en önemlisi, padişahın bulunduğu yerde onun adına toplanan Divan-ı Hümayûn idi. Bu yüzden Divân-ı Hümayûn'a "Padişah Divanı" da denilmekteydi (İnalcık, 2000: 46).

Divan-ı Hümayûn, siyasi, askerî, adli ve mali işlerin, şikâyet ve davaların görüşülüp yetkili kişilerce karara bağlandığı bir yerdi (Uzunçarşılı, 1998: 13). Divan, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren var olmasına rağmen asıl gelişimini Fatih Sultan Mehmed döneminde yaşamıştır. Çıkardığı kanunname ile devletin belli başlı makamlarıyla birlikte Divan-ı Hümayûnu da düzene sokan Fatih Sultan Mehmet'in, getirdiği en büyük yenilik; divana padişahın değil, onun mutlak vekili olan veziriazamın başkanlık yapmaya başlamasıdır. Veziriazam; Osmanlı devlet idaresinde padişahın sonraki en önemli makam olup vezirlerin başı, devletin en yetkili kişisi ve bütün işlerde padişahın vekiliydi (Özcan, 2013: 5).

Divân, Orhan Gazi zamanından Fatih Sultan Mehmed'in ilk devirlerine kadar haftanın her günü toplanırken, XVI. yüzyıldan itibaren haftada dört, XVII. yüzyılın ortalarından itibaren haftada iki, III. Ahmed zamanında ise haftada bir gün toplanmaktaydı. Daha sonraları görülen lüzum üzerine yeniden bir düzenleme yapılarak önce haftada bir Salı günleri, bir müddet sonra da altı haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır (Halaçoğlu, 1991: 8).

Divan-ı Hümayûn, Padişahın bulunduğu yerde toplanırdı. Padişah İstanbul'da bulunduğu sürece Divan-ı Hümayûn burada,

eğer Padişah ordu ile sefere çıkarsa, yol üstündeki bir şehir veya ordugâhın bulunduğu yerde toplanabilirdi (Yetkin, 2012: 359).

Divan-ı Hümayun'un yanısıra Osmanlı Devleti'nde farklı divanların olduğu da bilinmektedir. Kapıkulu askerlerine maaşlarının ödenmesi ve elçi kabulü dolayısıyla yapılan Galebe divanı, olağanüstü olarak padişahın tahtını Babüssaade önüne kurdurarak yaptığı Ayak divanı, veziriazam ve kadıaskerlerin katıldığı ve hukuki konuların görüşüldüğü Cuma divanı bulunmaktaydı (Uzunçarşılı, 1998: 13; Mumcu, 1992: 430). Klasik dönemde Divan-ı Hümayûn'un asli üyeleri; veziriazam, kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, nişancı, Rumeli ve Anadolu defterdarlarıydı (Mumcu, 1992: 431).

Divân-ı Hümayun'da görüşülen meselelere ait verilen kararların kayıtlarını tutan divan kalemleri vardı. Divân-ı Hümayûn Kalemleri denilen bu birimler beylikçi, tahvîl, ruûs, teşrifatçılık ve vak'anüvîslük kalemlerinden ibaret olup, şeflerine de reisülküttâb denilmekteydi. Bunlar birinci sınıf divân hocalarından olan reisülküttâb ve beraberindeki beylikçi idaresinde çalışırlardı (Bilgin, 2003; Ahıshalı, 2007: 546-547).

Beylikçi Kalemî: Divân-ı Hümayûn kalemleri arasında önemli bir yere sahip olan Beylikçi Kalemî'nin başında 'beylikçi' olarak adlandırılan bürokrat yer almaktaydı. Beylikçi, reisülküttâbın başyardımcısı konumunda olup Divân-ı Hümayûn bürokrasisine ait yazışma ve kayıt işlerinin yürütülmesinde onun adına görev yapmaktaydı (İpşirli, 1992: 78).

Tahvil Kalemî: Bu kalem, nişan veya kese kalemî olarak da adlandırılmıştır. Bu kalemde mevâlî olarak bilinen vilâyet kadıları ile vezir, beylerbeyi ve sancakbeylerine ait beratlar ile zeâmet ve tımar kayıtları tutulurdu. Zeâmet ve tımar tevcih edildiğinde kayıtlar Defterhâne'de işlenerek Tahvil Kalemî'ne gönderilir; devlet tarafından verilen beratlar tahvil ve beylik kâtipleri tarafından hazırlanır, mümeyyiz tarafından düzeltilip Âmedci tarafından

kontrol edilirdi. Tahvil kaleminin başındaki görevliye ise Tahvil Kesedarı denilirdi (Halaçoğlu, 1991; 20).

Ruûs Kalemi: Vezîr, beylerbeyi ve sancakbeyi dışında kalan ikinci derece devlet görevlilerinin memuriyet işleri yerine getirilirdi (Ahışhalı, 2008: 272).

Teşrifatçılık Kalemi: Gerek saray ve gerekse devlet dairelerine ait merasim ve tören işlerini organize ederdi. Sarayda yapılan merasim işlerini elindeki deftere göre yapan teşrifatçı, bu merasimleri düzenli bir şekilde deftere kaydederdi (Halaçoğlu, 1991; 22).

Vak'anüvîslük Kalemi: XVII. asrın başlarında teşekkül eden bu kalemde resmi vesikaların kayıtları yapılırdı (Uzunçarşılı, 1998: 39-67).

Divân-ı Hümâyûn dairesinin birinci derecede önemli kalemi Beylikçi Kalemi'dir. Bu kalem, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan sonuna kadar mevcudiyetini kormuştur. Kalemin sorumlusu Beylikçi'ydi. Beylikçi kaleminde, devletin idari işlerinde kendilerine yetki verilen kimselere gönderilen emirlerin suretleri, diğer devletler ile yapılan antlaşmaların kayıtları, devletler ile ilgili emirler ve sözleşmelerin kayıtlarına uyularak yapılan ahidnâme ve nâme-i hümâyûn kayıtları ve bunlar hakkında verilen emirlerin kayıtları yapılırdı. Divân-ı Hümâyûn'da görüşülen ve mühim kaydı düşülen konuların müzakereleri ve bu konuda hakkında verilen kararları müsvedde ve beyaz üzerine yazmak kalemin göreviydi. Beylikçi Kalemi bu kadar mühim konuları kaleme aldığı için, devlet sırları gözetilerek 1797 yılında yayınlanan bir nizâmnâme ile ayrı bir şubeye ayrılmış ve bu şubeye de Mühimme Odası adı verilmiştir. Bu odada çalışan kâtibler de diğer kâtiplerden ayrı tutularak sadece mühimmenüvislik yapacaklardı (Uzunçarşılı, 1998: 79).

Divân-ı Hümâyûn toplantılarının gündemi nişancı'nın denetimindeki reisülküttâb tarafından hazırlanır, öncelik siyasi ve idari konulara verilirdi. Burada uyulması gereken kurallar

“Kavanin-i Divaniyye” adı altında bir araya getirilmişti (Sarıcaoğlu, 2007: 88). Divân-ı Hümâyûn’da görüşülen konular temize çekildikten sonra tarih sırasına göre bunların özet kayıtlarını ihtiva eden mühimme defterlerine kaydedilirdi (Sertoğlu, 1986: 88).

Osmanlı Devleti’nin, merkez ve taşra teşkilatının idarî yapısı ve çalışma şekilleri, devlet-tebaa ve devlet-ensaf ilişkileri ile ilgili çeşitli konulara dair bilgiler içeren Mühimme Defterleri, ferman ve kararların divan kâtipleri tarafından yazılmış suretlerini ihtiva etmektedirler. Bu defterler, Osmanlı Divanı’ndan çıkan kararların bir suretlerinin kaydedildiği bir nevi zabıt hüviyetinde olduğundan muhtevaları itibarıyla da pek çok araştırma sahasını ilgilendiren özelliğe sahiptirler (Emecen, 2005: 107).

Mühimme Defterleri’nin hangi tarihten itibaren tutuldukları kesin olarak bilinmemektedir. XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın ilk yıllarına kadar ulaşan bir zaman dilimi içinde, aradaki kısmî kesintiler dikkate alınmazsa yaklaşık 350 yıllık bir dönemin kayıtlarını ihtiva etmektedirler (Faroqhi, 1993: 470; Uzunçarşılı, 1998: 79).

Hükümlerinin büyük kısmı taşradaki halkın ve yöneticilerin şikâyeti üzerine çıkan emirlerden oluşmaktadır. Divana başvuru, bizzat İstanbul’a gelinerek, mektup veya adam gönderilerek yapılmaktaydı. Diğer hükümler ise ilgililere doğrudan yazılan emirler, tayinler ve talimatlardır (Kütükoğlu, 1988: 98).

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜHİMME DEFTERLERİ

Mühimme Defterleri'nin Tanımı

Mühimme Defterleri, Osmanlı Devleti'nde yüksek karar organı konumunda olan Divân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan konular üzerine, padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların sûretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Bu defterlere Divan-ı Hümâyûn'da alınan hüküm suretlerinin kaydedilmesinin yanısıra, seferde sadrazamın başkanlık ettiği divanlarda alınan karar suretleri, sadrazamın İstanbul'da bulunmadığı zamanlarda vekâleten yerine geçen sadaret kaymakamının başkanlığında gerçekleşen divanlarda alınan karar suretleri de ayrıca kaydedilirdi (Uzunçarşılı, 1998: 79).

Muhimme Defterlerinde bulunan name, emir ve kararların tam anlamıyla kapsamlı olduğu söylenemez. Çünkü “elkab” ve diğer fomal bölümler terk edilerek veya özetlenerek esas konu kaydedilmekteydi. Yalnızca konunun hülasası olan “nakil-iblağ” ve “hüküm-emir” denilen uygulanması zorunlu metinler aynen kaydedilirdi (Gökbilgin, 1992: 105). Hüküm şekillerinin defter

sûretine getirilmesi başlangıçta divana bağlı kâtipler tarafından yapıldı. Ancak zamanla divan kalemlerinin gelişmesiyle birlikte bu işi beylikçi kalemi üstlenmişti. Gizli kalınması istenilen hükümler bizzat beylikçi tarafından kaleme alınır (İpşirli, 1992: 78). Sonra bir kâtime verilerek temize çekilmesi için hazırlanır ve kâtiplerin başı olan reisülküttab'ın gözden geçirmesiyle, tashih edilirdi. Son olarak tuğra çekilme işlemi gerçekleştirilirdi. 1797 tarihinde çıkan nizamname ile divan veya beylikçi kalemlerindeki mühimme nüvislerin, bir yerde çalışmaları için mühimme odası kurulmuştu (Uzunçarşılı, 1998: 79-80).

Mühimme Defterlerinin Çeşitleri ve Muhteva Özellikleri

Mühimme Defterleri; devlet ile ilgili siyasi, iktisadi, kültürel, sosyal ve savaflara dair hükümleri içermesinden dolayı kararların alındığı divan toplantılarına göre dört ayrı grupta incelenmektedir. Bunlar;

- a-Mühimme Defterleri: Padişahın payitahtta bulunduğu sırada, sadrazam başkanlığındaki divan toplantılarından çıkan emirlerin kaydolunduğu defterlerdir.
- b-Rikab Mühimmesi: Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrıldığında yerine vekil olarak bıraktığı rikab kaymakamı veya sadaret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan divanda alınan kararların yazıldığı defterlerdir.
- c-Ordu Mühimmesi: Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterlerdir.
- d-Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazamın aynı anda İstanbul'dan ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen sadaret kaymakamının müstakil olarak akdettiği

divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterlerdir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2010: 7).

Bunların dışında iki gurup defter daha vardır. İlki Mühimme-i Mektûme defterleri olup burada yapılan müzakerelerden sonra alınan gizli hükümler kaydedilirdi. İkincisi ise, Mısır Mühimmeleri olup buraya Mısır ile ilgili alınan kararlar kaydedilirdi (Emecen, 2005: 25).

Mühimme defterleri koleksiyonunun büyük bölümü günümüzde Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmekle birlikte, günümüze ulaşabilen en erken tarihli iki mühimme defteri Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde bulunmaktadır. Bunlardan ilki H. 951/M. 1544 tarihli olup Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde (TSMA) kayıtlıdır; diğeri ise H. 959/M. 1552 tarihli olup Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (TSMK) koleksiyonunda yer almaktadır (Kütükoğlu, 2020: 519). Söz konusu defterler, mühimme defterleri serisinin başlangıç dönemine ait olmaları bakımından Osmanlı merkez bürokrasisinin kayıt geleneğinin erken safhalarını göstermesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

Osmanlı Arşivi'nde "Mühimme Defterleri" olarak bilinen defterler, arşivin ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptirler. Tasnife açık olan defter sayısı, 267 adet olup bunlar 961-1323/1553-1905 yılları arasına aittir. Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz yenileme servisinde olduğu ve tasnife dâhil edilmediği bilinmektedir. Yine restore edilecek durumda olan belgeler arasında sonradan bulunan Mühimme Defteri parçaları da bulunmaktadır. Mühimme tasnifindeki defterlerin tamamı, bilindiği kadarıyla klasik mühimme defteri değildir. Mesela 1 ve 2 numaralı defterler tahvil ve ruus ahkâmını ihtiva etmektedirler. Bu tip defter sayısının 13 kadar olduğu tespit edilmiştir. 20 numaralı defter ise mevcut değildir. Tipik mühimme formundaki defter sayısı bu

durumda 255 olarak gösterilse de defterlerin bazılarının maliye ahkâmı ve şikâyet defteri oldukları bilinmektedir. 42 Numaralı defter ağırlıklı olarak ruus ve maliye kayıtlarını ihtiva ederken, 92 numaralı defter şikâyet ahkâmı defteridir (Emecen, 2005: 125).

Mühimme Defterleri muhteva özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2010: 7):

- a- Mühimme Defterleri, Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari ve askeri organların yapısı, karşılıklı ilişkileri, çalışma yöntemi ve fonksiyonları hakkında önemli bilgiler ihtiva etmektedirler.
- b- Osmanlı Devleti'nin gayrimüslim tebaası ile olan ilişkileri, azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının temini husûslarındaki yönetim politikası, ibadet ve ayin serbestiyeti, mabetlerin inşası gibi mevzular bu defterlerde yer almaktadır.
- c- Osmanlı kültür ve sanat faaliyetleri, imar ve iskân siyaseti, çevre ve belediye hizmetleri, teftişler, geniş vâkıf idarelerinin problemleri, sağlık ve eğitim işleri ile ilgili konular yer almaktadır.
- d- Komşu ülkeler ile Avrupa, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Arabistan Yarımadası, Kafkaslar ve Rusya tarihleri bakımından bilgilere yer verilmiştir.
- e- Hac organizesi, Sürre alayları ve mukaddes beldelere götürülen hizmetler, konu olarak ayrı bir önem arz etmektedir.
- f- Sayıları hayli fazla olan ve ordu divanınca tutulan Mühimme defterleri, askeri tarih, harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi yönünden birinci elden kaynaklar olarak kabul edilmektedirler.

Mühimme Defterlerinin Bürokratik ve Diplomatik Özellikleri

Divan-ı Hümâyûn Kurumu, hazine-i evrak ile birlikte çalışmaktaydı. Bu iç içe çalışmanın tâbi bir sonucu olarak bürokratik işleyiş hızlı gerçekleşmiştir. Yazışma kurallarına göre yetkililerin kanunlara uygun arzları ve beldelerin nizamı ile ilgili hükümler, divan kalemi kâtiplerince mîrî işlerden sayılabilen avarız, cizye, mukataa ile alakalı hükümler maliye kâtipleri tarafından maliye defterlerine kaydolunarak günümüze kadar gelmiştir (Sertoğlu, 1955: 13).

Osmanlı bürokrasisinde esas olan defter sistemi olduğu için arşivlerimizdeki temel malzemeyi defterler oluşturmaktadır. Defterlerde genellikle görüşülüp karara bağlanan meseleler ya hulasa şeklinde ya da değiştirilmeden aynısı kaydedilmekteydi. Tâbi Divan-ı Hümâyûn'da padişah emri niteliğinde olan fermânların hemen hemen tümü büyük ölçüde özet biçiminde bu defterlere kaydedilmiştir (Mumcu, 1986: 61). Bu özelliğiyle Mühimme defterlerindeki kararlar Divan-ı Hümâyûn'un hangi konular üzerinde durduğunu ve yetki alanlarını tespit etmemize olanak sağlayan birincil kaynaklardandır. Hükümlerin Mühimme Defterlerine aktarılış biçimlerinden kararın nasıl verildiğini, neye dayandırıldığını, karara esas teşkil etmesi gereken görüşme ya da inceleme aşamalarını anlamamız pek mümkün değildir. Hükümlerin arka planındaki bu belirsizliğe ise kararın verilmesine esas olan evrakın dağınık ve karışık olması ve Divan-ı Hümâyûn'da zabıt tutulmamasının neden olduğu düşünülmektedir (Uzunçarşılı, 1998: 79).

Divan-ı Hümâyûn'a bağlı bulunan kalemler gelişme döneminde devletin merkez bürokrasisinin en üst kâdemesini oluşturmaktaydı. Devletin mühim meseleleri Divan-ı Hümâyûn'da karara bağlandığından bu kararların gerek hazırlık gerek uygulama safhâlarında divan kalemlerinde hazırlandığı bilinmektedir (Kılıç, 2003: 253).

Divan-ı Hümâyûn bürokrasisinin tüm işlerinin yapıldığı beylik kaleminin umur-ı âleme müteallik belgeleri düzenlediği anlaşılmaktadır. Divan-ı Hümâyûn’da karara bağlanan işlerin hüküm müsveddeleri genellikle burada hazırlanırdı. Beylikçinin veya reisülküttab’ın kontrolünden geçtikten sonra son hallerini alırlardı. Hazırlanan hükümler nişancı’ya gönderilir ve onun kontrolünden geçtikten sonra tuğrası çekilerek deftere kaydedilirdi (Halaçoğlu, 2002: 152)

Mühimme defterlerinde yer alan kayıtların, ilgili makamlara gönderilen fermân veya beratların özet mahiyetindeki suretleri olduğu bilinmektedir. Bu defterlerde bulunan nâme, emir ve hüküm gibi belge türleri metnin tamamını içermemekte; genellikle elkab ve benzeri resmî ifade kalıpları çıkarılarak konunun özeti kaydedilmektedir (Gökbilgin, 1992: 105). Buna karşılık fermân, berat ve nişan gibi Osmanlı diplomatik belgelerinde belirli bir yazım formülü uygulanmıştır. Söz konusu belgelerde davet ifadesi, tuğra, unvan ve elkab, muhatabın adı ve lakabı, dua bölümü, nakil ve iblağ kısmı, emir bölümü, tekit ve tehdit ifadeleri ile tarih ve yer kaydı gibi unsurlar yer almaktadır (Kütükoğlu, 1994: 100-116).

Belgelerin en üst tarafında davet formülü bulunmaktaydı. Bu kısım kısaltılmış şekli “b” olabileceği gibi Allah lafzının kısaltılmışı olan “hüve” şeklinde de yazılabılırdi. Davetten sonra Padişah’ın alameti olan tuğra, tuğrakeş veya nişancı tarafından çekilirdi (Kılıç, 2003: 254).

Davet ve tuğra formülleri Mühimme defterlerinde bulunmazdı. Bunun nedeni Mühimme defterlerinde kaydedilen kararların suret niteliğinde olmasındandı. Padişahın herhangi bir hükümdara yazı göndermesi durumunda öncelikle kendi unvan ve elkabına yer verdiği bilinmektedir. “Ben ki Sultanü’s-Selâtin, Burhanü’l-Hevakin, Tac-ı Bahş- ı Hüsrevan, Ruy-ı Zemin, Zıllullahi fi’l-Arzın...” gibi ifadelerden sonra padişah hâkimiyet kurduğu

Ülkelerin isimlerini tek tek saydıktan sonra kendini tanıtır yceltirdi (Kütükoğlu, 1994: 98).

Mühimme Defterlerinde gönderilecek muhatabın elkabına nadiren yer verilirdi. Bu defterlerde yer alan fermn ve name-i hmynlarda ise Padişahın unvan ve elkabı bulunmazdı. Sonraki formül ise muhatabın elkabıdır. Bu kısımda hitap edilenin rütbe, mevki ve mensup olunan sınıfa uygun olan elkab kullanılırdı. Genellikle “Rumeli Beylerbeyine hüküm ki (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 797) şeklinde olduğu gibi muhatabın bulunduğu mevki gösterilerek konuya giriş yapılır ve bundan sonra dua ve hayır cümlesi yazılırdı. Bu kısımda da muhatabın mevkii ve sınıfına dikkat edilmekteydi. Hristiyan hükümdarlar içinse geçerli olan ifade “hutimet avakıbuhi bi’l-hayr”dır (Gökbilgin, 1992: 68).

Giriş kısmını tamamladıktan sonra esas konuya geçilirdi. Burada birinci bölüm nakil ve iblağ kısmıdır. Bu kısımda mesele anlatılır ve hükmün yazılmasına neden olan konu izah edilirdi. Genellikle kullanılan formül “tevkii refii hmyn vasıl olacak malum ola ki” şeklindeydi. “Buyurdum ki” formülü ile başlayan kısım emir kısmıdır. Ne yapılması, nasıl hareket edilmesi gerektiği muhataba bu kısımda emredilmekteydi (Kılıç, 2003: 252).

Emir cümlesinden sonra “şöyle bilesiz”, “lamet-i şerife itimat kılasız” gibi formüller ile tekit ve tehdit rkn işlenmiş olurdu. Burada fermnda belirtilen emir üzerine hareket edilmesinin gerekliliği ve zorunluluğu belirtilirdi. Fermanlarda tekit ve tehdit formülünden sonra tarih kısmı bulunurdu (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 634).

Tarihlerin başında genelde “tahrren fi”, bazen de “hurrire” ibaresi bulunurdu. Mühimme defterlerindeki hüküm tarihlerinin yazılışı ilk dönemlerde başlık, tarih atılması suretiyle meydana getirilmiş sonraki yıllarda bu usulden vazgeçilerek günler “evail”, “evahir” ve “evasıt” tabirleri ile onarlı dilimler şeklinde ifade edilmiştir. Bu ayrıma XVII. yüzyıl ortalarına yani Sultan İbrahim’in

saltanat dönemine (1640-1648) rastlamaktadır. Bu döneme kadar tarihler ayın tarihi ile birlikte haftanın günü de gösterilmek suretiyle, başlık şeklinde üste yazılmış daha sonra bu usulden vazgeçilmiştir. Mühimme Defterlerindeki hükümlerin, divanın yapılışını takip eden günlerde kaleme alındığı muhakkaktır. Bu durum kâtiplerde kafa karışıklığına neden olmuş, kâtipler genellikle geçmiş günlerin tarihlerini atarken hataya düşmüşlerdir. Bu hata oranlarını azaltmak amacıyla ay onarlı dilimlere bölünmüştü (Kütükoğlu, 2006: 522).

Divan-ı Hümayuna sunulan arz ve arzuhaller, Mühimme Defterlerinde hükümlerin üstüne kimin arzı veya takriri olduğu yazılırdı. Arz veya takrirler tezkireci tarafından okunup her biri hakkında hüküm buyrulurdu. Bunlar hemen ilgili vesikanın üstüne veya yanına ya da ayrı bir kâğıda geçirilirdi. Divana gelen meselelerden gerekli görülenler ise şifahen veya bir telhis ile arzedilmekte ve ferman hatt-ı hümayûna göre yazılmaktaydı. Mühimme Defterlerinde hangi hükümler için hatt-ı hümayûn çıkarıldığını görmek mümkündür (Kılıç, 2003: 254).

Karar çıktıktan sonra hükmün mahiyetine ve önemine göre nişancı, reisülküttab veya kâtiplerden biri tarafından müsvedde yapılırdı. Bu müsveddeler reisülküttab tarafından görülüp düzeltilir, “ba tashih-i hazreti efendi” şeklinde kaydedilirdi. Müsveddelerin kontrolünden sonra gönderilecek ferman hazırlanıp tuğrası çekilirdi (Afyoncu, 2007: 156-158).

XVII. yüzyıldan itibaren kayıtların mahiyetinde değişiklik yapılmıştır. Bir emri değiştirecek mahiyetteki yeni bir emir, tekit hükmünün yeniden yazılmasına ihtiyaç duyulmadan ilkinin üzerine şerh düşmekle yazılmıştır. Divan-ı Hümayûn kaleminden diğer devlet bürolarına havaleler yapılmış bu durum belge üzerinde gösterilmiştir. Emirler daha çok kadı naibi, beylerbeyi, subaşı, ayan ve iş erlerine gönderilmiştir. Çıkan hüküm birden fazla yöneticiyi ilgilendirdiği anlarda “bir sureti Rumeli kadısına, bir sureti Anadolu kadısına” şeklinde düzenlenmiştir (Kütükoğlu, 2006: 119).

Hükümlerin büyük kısmı taşradaki halkın ve yöneticilerin şikâyeti üzerine çıkan emirleri teşkil etmektedir. Divana başvuru, hüküm kayıtlarından anlaşılacağı üzere bizzat İstanbul'a gelinerek, mektup veya adam gönderilerek yapılmaktaydı. Diğer hükümler ise ilgililere doğrudan yazılan emirler, tayinler ve talimatlardı.

İKİNCİ BÖLÜM

73 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

Defterin Fiziki Durumu

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 989 Numaralı “Divân-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğu’ndaki Mühimme Defterleri A.DVNS. MHM. d.073 şeklinde kayıtlı bulunan 73 numaralı defterin evsaf ve eşkâli şöyledir:

- 1- Defter, 23 cm x 29 cm ebadındadır.
- 2- Defter 590 sahife ve 297 varaktan oluşmaktadır.
- 3- Defter, ciltli ve ebruludur.
- 4- Defterin numaralama usulü, sayfa düzeni şeklindedir. Defterin son sayfası boş bırakılmıştır. Numaralandırılan kısım 297 sayfadır.
- 5- Defterin kâğıdı sarımtırak beyaz, kalınca, mukavemetli ve aharlanmış. Nev’i malum olmayıp, filigranı yoktur.

- 6- Defter, III. Murad (1574-1594) ve III. Mehmed (1595-1603) dönemleri içerisinde H. (1003-1004), M. (1594-1595) yılları arasındaki kayıtları içermektedir.
- 7- Defterde toplam 1296 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerin gönderildiği yerlerin kayıtlarını ihtiva eden suret kayıtları da mevcuttur.
- 8- Yazı genel olarak divâni kırma olup okunaklıdır. Fakat birçok hükmün üzerinin çizilmesi, hüküm yanlarına ekler yapılması, mürekkebin dağılması okumayı oldukça zorlaştırmaktadır. Özellikle yer ve şahıs isimlerinin okunuşunda bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Metnin transkripsiyonunda, genel kabul gören mutedil bir usul gözetilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin yayınlamış olduğu defterlerdeki düzen örnek alınmıştır.
- 9- Defterdeki hükümler, devletin egemenliğinde olan batıda Balkanlar doğuda şirvan ve Tebriz'e güneyde Mekke'den Mısır'a hatta Trablusgarb'a ve Anadolu'dan Gürcistan'a kadar birçok yeri kapsamaktadır.
- 10- Defterde çizilmiş (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 646,675, 685, 688, 731), bazı hükümlere numara verildiği halde yarım bırakılmış (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 809, 810), hükümlerin yanında iptal edilmiş numarasız hükümler (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: s. 296) de mevcuttur.
- 11- Hükümler genellikle sayfada düz bir sûrette yer almışsa da bazı hükümler sayfaya paralel yazılmış, bazıları ise sayfa sonuna sığması için tamamen yan bir şekilde yazılmıştır (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 687.698.706.828).

Defterin Diplomatik ve Teknik Özellikleri

İncelenen Mühimme Meftelerinde hükümlere hitap bölümüyle başlanmıştır. Bu bölümde “Diyarbakir beğlerbeğisine ve

hazîne defterdârına hüküm ki” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 636), “Mekke-i Mükerrerme kadısına ve Cidde-i ma’mûre emînine hüküm ki” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 646), “Sâbıkâ südde-i sa’âdetümde defter emîni olan Kâtib Ömer’e hüküm ki” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 649) örneklerinde olduğu gibi hükmün gönderildiği kişi ve görevi yer almaktadır. Bazen hüküm yazılan kişinin görev yeri de “İlbasan sancağında vâkı’ olan kadılara hüküm ki” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 651), “Trablusgarb beğlerbeğisi olup hâlâ derya muhâfazasında olan Mehmed Pâşâ’ya hüküm ki” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 668) şeklinde zikredilmiştir. Hükümler bazen de birden fazla kişiye “Karinâbâd ve Alasonya ve Rahik ve Hotalic ve Florine ve Dobnice ve Ahyolu ve İsakcı ve Harane ve Vize ve Misivri ve Hacıoğlu Pazarı ve Sofya ve Tekfurgölü ve Çatalca ve Gümülcine ve Yenice-i Vardar ve Ruskasrı ve Varna ve Silistre ve Usturumca kadılarına hüküm ki” şeklinde ifade edilerek gönderilmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 660).

Gönderilen hükümlerde devlet görevlilerinin isimlerinden önce makamlarına göre değişen elkabları kişinin isminden önce yazılmıştır. “Sâbıkâ Vezir-i Azam ve serdarım olan dustûr-u Ekrem Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edâmallah-û Te’âlâ iclalehû” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 798), “cenâb-ı celâlet-meâbım” şeklinde yazılmıştır (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 685).

Hitap kısmından sonra hükmün yazılmasına sebep olan olayın anlatıldığı nakil-iblağ rüknü gelmektedir. Bu rükünde genellikle, “İstanbul kadısı zîdet fezâilehu südde-i sa’âdetime mektûb gönderub” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 660), “Kazâ-i mezbûr ahâlîsi Dergâh-ı mu’allâma arz-ı hâl sunup” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 661) şeklinde Dîvân-ı Hümayûn’a sunulan arz, arz-ı hâl veya mektupla yapılan şikâyetler yer almaktadır.

Hükmün yazılmasına sebep olan olay özetlendikten sonra bu konuda verilen emrin anlatıldığı emir-hüküm rüknü yer almaktadır. Bu rükün “buyurdum ki” ifadesiyle başlamaktadır. “buyurdum ki

vardukda ol serdarda olan züemâ ve erbâb-ı timara emr-i sâbık üzre gereği gibi tenbîh ve te'kid eylesin ki muharrer vilâyet olan Haleb'i tahrîr itdüğü üzre züemâ ve erbâb-ı timara virilüp berât olunan kurâ ve mezâri'den mâ'adâ bi'l-fi'il Erdel vilâyetinden olup ânlara tabi' olan yerlere ba'de hilâf-ı emr dahl ü tecâvüz eylemeyeler şöyle ki bu def'a dâhi tenbihden sonra işlemeyüp emr-i celilü'l-kadrim muhâlif ahidnâme-i hümâyûna mugâyir te'addîleri i'lâm oluna ol asılları vuku'-ı üzre arz eylesin haklarında emrim ne vechile sâdır olursa mûcibiyle amel eylesin" (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 690) şeklinde nakil- iblağ bölümü özet olarak verildikten sonra şer'î şerif mucibince yapılması gerekenler anlatılmaktadır.

Defterin transkripsiyonu yapılırken herhangi bir sebepten dolayı okunamayan yerler üç nokta ile (...), defterde boş olan kısımlar parantez ile (), defterde yazılması gerekirken yazılmadığı düşünülen yerler [] ile gösterilmiştir. Doğruluğu konusunda şüphe duyulan kelimelerin sonuna ise (?) konmuştur. Ayrıca hemze (') apostrof, ayın harfi ise (‘) ters apostrof ile gösterilmiştir.

Defterin Dil Özellikleri

Defter genel olarak açık ve anlaşılır bir dile sahiptir. Zaman zaman Arapça ve Farsça tamlamalar da bulunmaktadır. Mesela; “el-‘iyaz-u billah-i te‘âlâ” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 718), “bi-hasbü’ş-şer’”(BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 836), “celilü'l-kadrim” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 754) gibi edebi bir dil ile formel hale getirilmiş ifadeler sıklıkla kullanılmaktadır.

Bazı bölümlerde devlet görevlileri için; “edâmallah-û Te‘âlâ iclalehû” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 797), “düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham vezîrim Hızır Pâşâ edâmallâhu te‘âlâ iclâlehuya” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 683), “dustur-i mükerrerem müşir-i mufahham nizamü'l-âlem Vezirim Hâsan Pâşâ âdemulallah-u

Te‘âlâ” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 828) şeklinde uzun uzadıya methiyeli girişler yazılmıştır.

Defterde bazen aynı hüküm farklı kişilere de gönderilmiş ve bu durum hükmün altında “Bir sûret-i Yenice kalası dizdarları ve kethüdası vesâir neferatı tîmârları olan yerlerin kadılarına vech-i meşrûh üzere yazıla” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 880), “Bir sûret-i Galata kadısına Galata’da sâkin olan Rum ve Frenk keferesi ‘umumen Edirnekapusu salhanesi kasâblarından Kırca ocağına yamak ta‘yîn olunmuştur ya kenduler geleler veyahud iki yüz kırk bin akçe zarar akçesi göndereler deyû vech-i meşrûh üzere yazıla” (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 789) şeklinde belirtilmiştir.

Tarihler

Mühimme Defterleri’nde tarihler genel olarak XVI. yüzyılın sonlarına kadar ay ile beraber haftanın günleri de Arapça sıfatlarıyla başlık halinde hükümlerin üst kısmına yazılmıştır. İncelediğimiz 73 numaralı Mühimme Defteri’nde tarihlerin yazılışı hükümlerin üst kısmında gün, ay ve Arapça yılın yazılması şeklindedir. Tarihlerde en üst kısımda günler “Yevmü’l-isneyn”, “Yevmü’l-Hams”, “Yevmü’l-ehad”, “Yevmü’l-Cuma” şeklinde Arapça olarak yazılmıştır. Hükümlere tarih atıldığında Arapça günlerin hemen altına ve yine Arapça ifadelerle yazılmıştır. Her hükümde yıl ve ay belirtilmemiş, belirtildiği durumlarda ise tarihler Arapça olarak yazılmıştır (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 677). Aylar genellikle kısaltılarak, “Ca, R, Ra, Z” şeklinde sembolleri ile kullanılmışlardır (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 680). Fakat ayların isimlerinin tam olarak yazıldığını da görmek mümkündür (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 682). Defterde kronolojik bir sıra takip edilmemiştir. Muhtemelen bu durum ciltlenme sırasında kâğıtların karışmasından kaynaklanmıştır.

İncelediğimiz sayfalar arasında ki hükümlerin aylara dağılımına baktığımızda çoğunluğun Zilhicce, Zilka‘de, Şevval ve

Muharrem ayında toplandığı dikkati çekmektedir. Safer ayına ait bir hüküm bulunmakta, Rebi‘ül-evvel, Cemaziye’l-evvel, Recep, Şaban ve Ramazan aylarına ait hüküm bulunmamaktadır.

73 Numaralı Mühimme Defterinin Muhteva Özellikleri

Eşkiyalık Meseleleri

Eşkiyâlık, genel olarak silahla veya başka bir sûrette zor kullanarak yol kesip baskın yaparak mala, cana tecavüz, kamu düzeni ve güvenliği ihlal olarak ifade edilmektedir (Erdoğan, 1998: 234). Osmanlı kaynaklarında eşkiyalık “kat‘ü’t-târik” kelimesiyle ifade edilmiş bazen de “şâki, eşirra, haramî, haramzade, türedi ve haydut” kelimeleri kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti’nin XVI. yüzyıl sonlarında Avusturya ve İran ile uzun süren savaşlara girmesi ve bu dönemde ortaya çıkan eşkiyâlık hareketleri devletin sosyo-ekonomik hayatını olumsuz etkilemiştir. Eşkiyâlığın en önemli olumsuz sonuçlarından biri, ordunun sefere çıktığı zamanlarda yol ve geçitlerin güvenliğinin kalmamasıydı. Bu yüzden yolcu ve ulakların, can ve mallarının eşkiyanın saldırılarına maruz kalmaktaydı. Bu dönemde eyâlet ve vilâyetlerde vüzera ve mîrîmiran gibi üst düzey yönetici kalmadığından, gizlenen veya dağlarda bulunan eşkiyâ, yol ve köylere inip, savunmasız masum insanlara saldırmış, insanlara her türlü zulüm ve işkenceyi yapmıştır.

Eşkiyâlık hareketleri Osmanlı Devleti’ni, özellikle XVI. yüzyılın sonlarından itibaren, en çok uğraştıran ve devlete en çok zarar veren meselelerdendi. Araştırmamıza konu olan 73 numaralı Mühimme Defteri’ndeki hükümlerin çoğunu eşkiyâlık olayları oluşturmaktadır. Mesela 23 Zilhicce 1003/29 Ağustos 1595 tarihli hükümde Silistre ve Niğbolu sancaklarında bulunan kadılara gönderilen emirde; bölgede eşkiya faaliyetlerinin arttığı, eşkiyaların Müslümanların evlerini basarak mallarını yağmaladıkları bildirilmiş, bu durum karşısında kadılardan olumsuzlukların

önlenmesi ve eşkiyanın hakkından şer ile gelinmesi istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 909).

Eşkiyâlık olaylarının birçoğunda doğrudan veya dolaylı olarak devlet görevlilerinin de yer aldığını görmekteyiz. Normal şartlarda halkın emniyetini, huzur ve refahını sağlamakla görevli olan devlet görevlileri; zaman zaman haktan ve adaletten ayrılarak zulüm eden kişiler olmuşlardı (Mumcu, 1985: 3). Örneğin 9 Muharrem 1004/14 Eylül 1595 tarihinde Kastamonu beyine, Kengırı, Karacaviran ve Kesgin kadılarına gönderilen emirde; Koçhisar kadısı Alaadin ve yardımcısı Mustafa bazı eşkiyalarla ortak hareket ederek yaptıkları olumsuzlukların engellenmesi, bu kişilerin yakalanıp merkeze gönderilmesi istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 838).

Sefer Lojistiği

İncelemeye konu olan 73 numaralı Mühimme Defteri'nde yer alan hükümler Osmanlı Devleti'nin sefer organizasyonu hakkında da bilgiler vermektedir. Osmanlı ordusunun sefer öncesinde ne şekilde organize edildiği, ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı, askerin nasıl toplandığı, iaşesinin nasıl temin edildiği, malî kaynağın nasıl sağlandığına dair çok sayıda hüküm mevcuttur. Mesela 4 Zilhicce 1003/10 Ağustos 1595 tarihinde Mısır Beylerbeyine gönderilen emirde; sefer mühimmatı için Mısır'dan bin kantar barutun İskenderiye iskelesine nakil ettirilip gemilerle İstanbul'a gönderilmesi ve her gemiye kaçar kantar barut teslim edildiğine dair reislere mühürlü tezkere verilmesi istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 775).

Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin Avusturya ve İran ile girdiği uzun ve yıpratıcı savaşlarda köprüler, kaleler ve donanma gemileri tahrip olmuştu. Bundan dolayı incelenen defterde zarar görmüş mahallerin durumlarının düzenlenmesine dair yazılan hükümler bulunmaktadır. Mesela 16 Zilhicce 1003/22 Ağustos 1595 tarihinde Çorum kadısına gönderilen emirde; Kızılırmak yolunda

bulunan köprünün sefer sırasında oldukça tahrip edildiği bildirilmiş ve köprü tamirine Sinan Çavuş tayin edilmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 865). 27 Zilhicce 1003/2 Eylül 1595 tarihli hükümde Mekke-i Mükerrerme kadısına ve Cidde-i Mamure eminine gönderilen emirde ise, Mekke-i Mükerrerme’de adı geçen sultan hanlarının hayratları, sahiplerinin tarım araçları yüzünden harab olduğu sunulan arz-ı halden anlaşılmıştır. Bu hayratların tamir ettirilmesi ve bir yerinde kusur olmaması istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 646).

Zahire Temini

Osmanlı yönetimi, özellikle İstanbul’da zahire temini husûsunda herhangi bir sıkıntı meydana gelmemesine dikkat ederdi. Ortaya çıkan bazı olumsuzluklardan dolayı zaman zaman İstanbul zahire temininde aksamalar gerçekleşmişti. Zahire sevkiyatı ile ilgili her türlü karar, İstanbul’un ihtiyaçları göz önünde tutularak alınmakta idi. Ancak kış mevsiminin sert geçmesi, İstanbul’a zahire sağlayan yerlerde yaşanan kıtlıklar ve savaşların devam etmesi İstanbul’a gelen ve gelecek olan zahire miktarında azalmaya neden olmaktaydı. Devlet, zahirenin üretiminden İstanbul’a dağıtımına kadar geçen her aşamada denetim fonksiyonunu kullanmakta ve şehrin zahire ihtiyacının karşılanmasıyla ciddi şekilde ilgilenmekteydi (Bilgin, 2000: 174-184).

Osmanlı yönetimi, bu darlık dönemlerinde çeşitli yerlere emirler göndererek, İstanbul’a zahire sevk edilmesini istemekteydi. 20 Zilhicce 1003/26 Ağustos 1595 tarihli hükümde Selanik, İnebahtı ve Ağrıboz sancaklarında olan kadılara gönderilen emirde; İstanbul’a zahire göndermenin önemine dikkat çekildikten sonra sancaklarından İstanbul için ne miktar zahire topladıklarının defter haline getirilip İstanbul’a göndermeleri istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 814).

İstanbul’un en çok ihtiyaç duyduğu gıdalardan birisi buğday idi. Defterde bununla ilgili birçok hüküm bulunmaktadır. Örneğin 16

Zilhicce 1003/22 Ağustos 1595 tarihinde Rumeli’de Sol kolda bulunan kadılara gönderilen emirde; İstanbul zahişresi için lazım olan buğdayın rençber gemilerine yüklenip bir an evvel İstanbul’a ulaştırılması istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 867).

Üretilen ürünler ihtiyacı karşılamadığından Matbah-ı Âmire’nin ihtiyacının karşılanması da zaman zaman sorun olmuştur. Mesela 16 Zilhicce 1003/22 Ağustos 1595 tarihinde Kefe defterdarına gönderilen emirde; matbah-ı amire için 7 bin kantar yağ gönderilmesi aksi durumda defterdarlığının elinden alınacağı bildirilmişti. Bu hükümden anlaşıldığı kadarıyla devlet, matbah-ı amirenin ihtiyaçlarının karşılanmasına önem vermiş, aksiliklerin yaşanmaması için elinden geleni yapmıştır (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 873).

Diğer Meseleler

Defterde çeşitli konularla ilgili yazılmış bazı hükümler de bulunmaktadır. Bunlar: Payitahta barut nakli, akçenin değeri, sefere katılmayanlar, cami yapımı, yol-köprü tamirî ve Mısır hazinesi ile ilgili hükümlerdir. Örneğin 22 Zilhicce 1003/28 Ağustos 1595 tarihli hükümde Mısır beylerbeyine gönderilen emirde; Medine-i Münevvere’de olan Mescid-i Kubbetü’l-İslam’ın halı ve aydınlatma ihtiyacını gidermesi istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 859).

Başka bir hükümde ise merkeze barut naklinin gerçekleşmesi için verilen emirler bulunmaktadır. Mesela 22 Zilhicce 1003/22 Ağustos 1595 tarihli hükümde ise Yafa Beyi Mustafa Bey’e Bağdat’tan gelip Trablus kalesinde bekletilen barutun merkeze gönderilmesi emredilmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 633).

29 Şevval 1003/7 Temmuz 1595 tarihli hüküm ise Mısır beylerbeyine ve kadısına gönderilmiştir. Bu hükümde; Türbe-i Münevvere-i Nebeviyye’de olan hazinede muhafaza edilen yedi bin mikdârı sikke-i hasenenin nerelere harcandığının teftiş edilip, harcanan miktarın yerine konulmasının sağlanması ve bu

konuda gerekli hassasiyetin gösterilmesi istenmiştir (BOA, A.DVNS.MHM.d. 73: h. 806).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

73 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ

Defterin Transkripsiyonu (277-433)

Sayfa 277

Hüküm 633

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Yafa Beyi Mustafâ Beğ'e hüküm ki

Trablusşam defterdârı Mehmed dâme 'uluvvûhu mektûb gönderub mukaddemâ Bağdad'dan gelüb Trablus kal'asında mahfûz olan barut südde-i sa'âdetüme irsâl olunmak fermân olunub hâlâ Trablus kal'asinde bin yükden ziyâde barut olup lakin deryâ yüzü mahûf olub rencber gemileriyle gönderilmek mümkün olmayup ve karadan gitmesi dâhi kâbil değildir zıkr olunan barut Asitâne-i sa'âdete irsâl olunmak yeraklu kadırğa lâzımdır diyü arz itmeğin sen varup zıkr olunan barutu kadırgana tahmîl idüp Asitâne-i sa'âdete getirmeni emr idüp buyurdum ki vardukda bir ân ve bir sâ'at ve tevakkuf itmeyüp emrim üzre varup Trablusşam kal'asında mahfûz

olan barutu gemine tahmîl idüp südde-i sa'âdetüme getiresin ve gelürken basiret üzre olup gaflet ile zarar erişdirmekden ziyâde hazer eylesesin ve ne mikdâr barut tahmîl etdiğini defterdârdan mühürlü temessük alup bile getüresin.

Hüküm 634

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Mısır beğlerbeğisi pâşâyâ hüküm ki

Mukaddemâ Mısır kullarından Yemen'e Rum yiğitleri gönderilmek fermân olunup emr-i şerîfî irsâl olunmuş idi ne vechile tedârik olundu kaç bin kul gönderilmişdir ne tarihde çıkup gelmişlerdir i'lâm olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda Mısır kullarından Rum yiğitlerinden Yemen'e kaç bin kimesne gönderilmişdir ne tarihde çıkup gitmişlerdir vukû'u üzre arz eylesesin dâhi göndermemiş ise bu emr-i şerîfim vardıgı gibi te'hîr ve tevakkuf itmeyüp sâbıkâ fermân olunduğu mikdârı Mısır kullarından yarâr Rum yiğitleri yazup mu'accelen Yemen'e irsâl ve îsâl eylesesin avk ve te'hîrden begâyet hazer eylesesin şöyle ki emr-i şerîfime muhâlif avk ve te'hîr olunsa sonra beyân edecek özrün makbûl olmayıp eşedd-i itâb ve ikâba müstehak olursun bilmiş olasin.

Hüküm 635

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Yemen beğlerbeğisine hüküm ki

Mukaddemâ Mısır kullarından Yemen'e Rum yiğitleri gönderilmek fermânım olup emr-i şerîf irsâl olunduğu Mısır beğlerbeğisine emr-i şerîfim gönderilmiş olan emrim mûcibince yazılıp Yemen'e gönderilmiş midir nicedir vukû'u üzre arz etmek emr idüp buyurdum ki vardukda mukaddemâ fermân olunduğu üzre Mısır beğlerbeğisi yarâr Rum yiğitleri yazup Yemen'e göndermiş midir nicedir vukû'u üzre arz eylesesin.

Sayfa 278

Hüküm 636

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Diyarbakir beğlerbeğisine ve hazîne defterdârına hüküm ki
Hâliyâ emr-i şerîfimle ol cânibde istihdâmda olan kapum
kullarından mâ‘adâ bazı sipâhi oğlanlarına ve gayrı kula ‘ulûfe
verildiği istimâ‘ olunmağın bu bâbda mes’ûl olmuşsuzdur imdi emr-
i şerîfimle istihdâmda olanlardan mâ‘adâ kapum kuluna ol cânibde
min-ba‘d ulûfe verilmeyüp Asitâne-i sa‘âdetüme havâle olunmak
fermânım olmuşdur buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda gereği
gibi mukayyed olup ol cânibde emr-i şerîfimle istihdâmda
olanlardan mâ‘adâ bir kimesneye bir akçe ulûfe vermeyüp dergâh-ı
mu‘allâma havâle eylesesin şöyle ki emrime muhâlif bir akçe
verildiği mesmû‘-u hümayûnum olan bir vechile öZRünüz makbûl
olmayup bî-kusûr size tazmîn itdirilir bilmiş olasın âna göre
mukayyed olup fermân-ı hümayûnuma muhâlif iş olmakdan begâyet
ihtiyât eylesesin.

Hüküm 637

Diyarbakir beğlerbeğisine ve hazîne defterdârına hüküm ki
Hâliyâ Asitâne-i sa‘âdetümde altun yüz yirmi ve gurus
yetmiş akçeye yürür iken bi’l-fi‘il Diyarbakir’de ziyâdeye geçtiği
i‘lâm olunmağın min-ba‘d ziyâdeye geçmeyüp südde-i sa‘âdetümde
geçdüğü üzre altun yüz yirmişer ve gurus yetmişer akçeye geçmek
bâbında fermân- ı kazâ-i cereyânım sâdır olmuşdur buyurdum ki
vüsûl buldukda bu husûsa bi’z-zât mukayyed olup mahrûse-i
mezbûrede bezâzistân ve çarşu vesâir mecmû‘-u nass olan
mahallerde nidâ etdiresin ki Asitâne-i sa‘âdetümde geçdüğü üzre
altun yüz yirmişer gurus yetmiş akçe geçüp min-ba‘d ziyâdeye mu
‘âmele eylemeyeler şöyle ki ba‘de’t-tenbih ziyâdeye geçdüğü
mesmû‘-u hümayûnum ola sizün âdem-i ihtimâmınızdan bilinüp
mes’ûl ve mu‘âtıb olursun bilmiş olasın âna göre bu bâbda
mukayyed olup ta‘yîn olunandan bir akçe ziyâdeye mu ‘âmele

etdirmeyesin emrime muhâlif ziyâdeye mu‘âmele idenleri arz eyleyesiz ki emrime muhâlefet edenlerin haklarından geline.

Sayfa 279

Hüküm 638

Diyarbakir beğlerbeğisine hüküm ki

Hâliyâ Diyarbakir’de Hâsan Pâşâ dimeğle ma‘rûf olan hânda sipâh ve yeniçeri tayifesi nice gelüp sâkin olup küllî cem ‘iyyet olmağla muttasıl fesâd ve şenâ’atden hâlî olmadıkları i ‘lâm olunmağın yeniçeri ve sipâh tayifesi min-ba’d hânlarda sâkin olmayıp mahallâtta odalarda sâkin olmak fermânım olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda te’hîr ve tevakkuf eylemeyüp mezbûrlara muhkem tenbîh ve te’kîd eyleyesiz ki tayife-i mezbûre hânlarda sâkin olmayup mahrûse-i mezbûre mahallâtında odalarda sâkin olalar ba‘de’t-tenbih mütenebbih olmazlar ise ism ü resmleri ve ulûfeleriyle arz eyleyesin ânun gibi emrime muhâlefet eyleyenler timâra atılıp gereği gibi haklarından geline.

Hüküm 639

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Budun muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Pâşâ’ya hüküm ki

Budun cânibinde olan asâkir-i mansûreme ve sefer-i hümâyûna ve memâlik-i mahrûseme müte‘allık umûr-ı mühimme içün size tuğrâlî evâmir-i şerîf vermek lâzım ve mühim olduğu pâye-i serîr-i a‘lâya arz olundukda sefer-i hümâyûna müte‘allık olan umûrda îcâb eylediği üzre evâmir-i şerîfe vermek fermânım olmuştur buyurdum ki vardukda seferde uğur-ı hümâyûnumda hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunan zuamâ ve erbâb-ı tîmâr ve gurebâya kânûn üzre ibtidâ ve terakkî ve kılâ’a müte‘allık olan bazı virgüler ve Devlet-i alıyyeme ve sefer-i hümâyûna lâzım olan evâmir- i şerîfe tuğrâsını kendün çeküp uğur-ı hümâyûnumda iktizâ etdiğine göre bezl-i makdûr ve sa’y-i nâ-mahsûr eyleyesin sâir hazîneye müte‘allık olan virgüyü sen virmeyüp müstehâkk olup lâzım olanları vukû’u üzre arz eyleyesiz ki arzın mûcibince Asitâne-

i sa‘âdetünden tevcîh oluna bi’l- cümle senin tarafından sancak ve mutasarrıflık ve çâvuşluk ve bölük vesâir cebeci ve topçı ve arabacı ve ‘ulûfelüye terakkî vesâir cüz’î ve küllî ‘ulûfeye müte‘allık nesne tevcîh etmekden ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa 280

Hüküm 640

Karahisar-ı Sâhib sancağında vâkı‘ olan kadılara hüküm ki Livâ-i mezkûrun kâimmakâmı Ömer südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp livâ-i mezbûrda ehl-i fesâd ve eşkiyâ ele getirilmek emr olundukda Dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarının zeâmet timarları karyelerine ve bi’l-cümle serbestî timarlara tahsîl idüp ele verilmekle yevmen fe-yevmen fesâd-ı şenâ‘atleri izdiyâd üzredir diyü bildirmeğin ehl-i fesâdın ele getirilmek haklarından gelinmek lâzımdır buyurdum ki vardukda bir mahalde ehl-i fesâd taburlarıdır gene ele getirmek için üzerlerine varmak lâzım geldükde serbest timarlara tahsil ederlerse ol asl ehl-i fesâdı serbest sâhiblerinden talep idüp getürdüp dâhi bir def‘a şer‘le fasl olunmuş olmayup on beş yıl mürûr etmeyen hukûklarını ta‘yîn-i mâh eyleyen hüsemâları muvâcehesinde şer‘le hâkk üzre nasb ve tefahhus eyleyüp üzerlerine sâbit olan hukûku ba‘de’s-sübût hükm idüp ashâbına alıverdikden sonra ehl-i fesâddan arza muhtâc olanları yazup arz eyleyesin olmayanlar hâkkında şer‘le mahallinde edâ idüp yerine koyasın ânun gibi ehl-i fesâd serbest re‘âyâsından olursa serbest sâhibleri ma‘rifetiyle mahallinde şer‘le haklarından gelesin ammâ onat-ı mukayyed olup bu bahâne ile re‘âyâ üzerine çıkup fevr etmekden ve kimesneden müft ü meccânen nesne almayup te‘addî olunmakdan hazer eyleyesin sonra neticesi size aid olup âna göre mukayyed olup hilâf-ı emr iş olmakdan hazer eyleyesin.

Hüküm 641

Aydın beğine ve livâ-i mezbûrda vâkı‘ olan olan kadılara hüküm ki Taht-ı hükûmetinizde olan yehûdîler Dergâh-ı mu‘allâma âdem

gönderüp taht-ı hükûmetinizde bazı eşirrâ olup yehûdî tâyifesine biz âdem katl idüp kanıyla etmek bişirüp yersiz diyü mücerred celb ve ahz içün iftirâ ve da‘vâ idüp kimi şâhid ve kimi müdde-î olup bu tarikle kendülerden celb- i mâl ve cezb-i menâfi‘ idüp te‘addî etdiklerin ve bu makûle eşirrânın da‘vâları istimâ‘ olunmamak içün merhûm babam Hüdâvendigâr tâbe serâhu zamânında ahkâm-ı şerîfe verildiğin bildirdikleri ecilden buyurdum ki bu bâbda dâimâ her biriniz mukayyed olup ânun gibi yehûd tâyifesine yapışıp mücerred celb-i mâl içün biz âdem katl idüp kanıyla etmek bişirüp yer imişsiz diyü iftirâ ve isnâd edenlerin da‘vâların istimâ‘ itmeyüb.

Sayfa 281

Hüküm 642

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

... buyrulmuştur.

Narde kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinden bazı yeniçeriler kazâ-i mezbûr ahâlisini hilâf-ı şer‘ rencide etmekden hâlî olmayup ve bazı eşkiyâ başlarına burma sarınup ve yağmurluk giyüp yeniçeri ve acemioğlanı nâmına gezüp Müslümânlara te‘addî eyledüklerin bildirdikleri ecilden bi’l-fi‘il Narde muhâfazasında olan Mehmed bölükbaşı ağaları mektûbuyla zâbit ta‘yîn olunmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup mezbûrlardan ahâlî-i vilâyete hilâf-ı şer‘ te‘addî edenleri ağaları mektûbu mûcibince mezbûr Mehmed subaşıya muhkem zabt itdirüp ve yeniçerileri kullarım dâhi mezbûre âdem üzre tabi‘ olup her vechile sözüne mu‘ânidinden hazer üzre olup inâd ve muhâlefet üzre olanları bölükleri ve isimleri ve resimleri ile mufassal ve meşrûh üzre yazup Asitâne-i sa‘âdetüme ma‘an arz eylesin ve’l-hâsıl re‘âyâ ve

berâyâyâ ve ahâlî bir vilâyetden bir ferde te‘addî olunduğuna kat‘â rızâ-yı şerîfim yokdur âna göre mukayyed olup bab-ı ikdâm ve ihtimâmda dakîka fevt eylemeyesin.

Sayfa 281

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 643

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki

Südde-i sa‘âdetinden bazı kimesneler Mısır’da sancak ve gedik alup hazîne-i Mısır’dan sâliyânelerini tevcîh idesin diyü emr-i şerîf dâhi verilip lakin mahlûl sancak ve gedik olmayup hâdis olup hazîneye zarar olduğu i‘lâm olunmağın mahlûl sancak ve gedik olmadığı hâdis olanların ibrâz etdikleri berât ve emirlerin ellerinden alup hazîneye nâfi‘ olanı ile amel olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda ânun gibi südde-i sa‘âdetimden hâdis sancak ve gedik verilüp berât ve emr ibrâz iderler ise ellerinden alup hıfz idüp bu bâbda hazîneye nâfi‘ olanıyla amel eyleyesin.

Sayfa 282

Hüküm 644

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ kapum kullarından bazı kimesneler mücerred sefere varmamak için istihdâm bahânesiyle emr alub Mısır’a varub hazîne tahsiline mâni‘ olup hazîneye müzâyaka verdikleri i‘lâm olunmağın ânın gibi sipâhi oğlanlarından ve silahdar vesâir bölüklerden emirle varanların ulûfeleri min-ba‘d ol cânibde verilmeyüp cümlesi mu‘accelen gelüp sefer-i hümayûnuma gidüp hıdmetde bulunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda istihdâm tarikiyle emr alup ol cânibe varan eğer sipâhi oğlanı ve eğer silahdar ve eğer sâir bölük halkıdır cümlesine tenbîh eyleyesin ki ol cânibde durmayup mu‘accelen kalkup fermân-ı celîlü’l- kadrim mûcibince sefer-i hümayûna varup hıdmetde bulunalar şöyle ki bu emr-i şerîfim vardukdan sonra ihmâl ve müsâhele idüp geç gelüp hıdmetlerinde bulunmayalar ulûfeleri kat‘ olunup ve kendüler haklarından

gelinmek mukarrerdür ve sen dâhi ulûfelerini virecek olursan sana tazmîn itdirilür bilmiş olasın âna göre mukayyed olup min-ba'd istihdâm için emr-i şerîf ile varanlara ulûfe vermeyüp doğru Asitâne-i sa'âdetüme gönderesin.

Hüküm 645

Kastamonu beğine ve Kangırı ve Karacaviran ve Koçhisar kadılarına hüküm ki

Sen ki Kangırı kadısının Kangırı beğliği kethudâsıyla südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Koçhisar kazâsına tabi' Keleşa nâm karyeden Hâcî Hâsan nice hevâsına tabi' eşkiyâ ile yekdil olup mirlivâ âlemin yıkup ve mîrlivâdan Hüsrev Beğ'in kethudâsı ândan yıkup karye-i mezbûre serbestî olmağla etrâf ve eknâfdan eşkiyâ ve ehl-i fesâd karye-i mezbûreye tahassun idüp ele getirilmek murâd olundukda bu makûle kıtâl ve cidâle mübâşeret idüp ve şer'î şerîfe da'vet olundukda itâ'at etmeyüp âlât-ı harb ile gelüp niceleri mecrûh idüp ve mîrlivâ mahsûlünden otuz bin akçe ve iki kemer raht ve iki kemer kılıç ve ba'zı esbâb gâret eylediklerin bildirdiğiniz ecilden şer'le teftîş olunup arz olunduğu gibi ise şer'le haklarından gelinmek emr idüp buyurdum ki vardukda mezbûrları ihzâr idüp dâhi bu husûsları bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûslar hasımları muvâcehelerinde şer'le teftîş ve tefahhus eyleyüp üzerlerine sâbit olan hukûku ba'de's-sübût hükm idüp ashâbına alıvirildikten sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri olanları habs ve arz eylesin olmayanlar haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eylesin.

Hüküm 646

Mekke-i Mükerreme kadısına ve Cidde-i ma'mûre emînine hüküm

ki

Dâru's-sa'âdetim ağası olup Haremeyn-i şerîfeyn evkâfî nâzırı olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Mustafâ Ağa dâme 'uluvvûhu rikâb-ı kâmyâbıma arz-ı hâl sunup merhûm Sultân

Kaytbay Bâbu's-selâma muttasıl binâ eylediği medrese hücrâtının tahtânî ve fevkânîleri harâb olup sekeneye kâbil olmamağın ekserî hâlî ve müte'affîn kalup ve medrese-i mezbûrenin tahmînan altmış zirâ' divarı ve müsterâhları ve Mes'â-i şerîf kurbunda olan müsterâhlar harâb olup ve vakf-ı mezbûrdan Mes'a ve Merve kurbunda olan hâneleri ve odaları ve birkaç sebîller harâb olup ve Zimamiye ve Zemen nâm vakflar ve Bâbü's-selâm'a muttasıl Serabineye nâm medrese evkâfı ve ardında olan Sultân Kalavun evkâfı ve nice evkâf... mütevellîlerin ekl ü bel'leri sebebi ile harâb olup ve Mekke-i Mükerreme haremînin dâhilinde ve hâricinde husûsan ten'im dimeğle ma'rûf mahalde olan sebîllerin ekserinde su kalmayup ve merhûm ve mağfûrun leh Sultân Süleyman Hân tâbe serâhu medreselerinin meremmetine küllî ihtiyâcları olup ve zikr olunan evkâf ve hayrâtın bu vechile harâb olmalarına bâ'is evkâf-ı mezbûrenin ekserine Yakut Habeşi ve Salim bin Yakut nâm kimesneler câbî ve kâtib ve mütevellî ve nâzır olup ba'zı şürefâyâ intisâbla kuvvet bulmaları olmuşdur zikr olunan evkâf ve hayrâtın mütevellî ve nâzırları vesâir ihzârları lâzım olan mübâşirleri ihzâr olunup dâhi evkâf-ı mezbûreden her birinin yerlû yerinden îrâd ve masrafları ve muhâsebeleri şer'le hâkk üzre görölüp emvâl-i evkâf bi't- tamâm zuhûra getirildikten sonra harâba müşrif olan evkâfı her vakfın girü kendü zevâidinden tecdîd ve ta'mîr itdirilüp zevâidi olmayup nakd için bir habbeye muhtâc olan vakfları ref' itdürüp ba'dehu hâsıl olan mahsûl ile tecdîd ve ta'mîr itdirüp ve min-ba'd mezbûrân Yakut Habeşi ve Salim bin Yakut evkâfa bir vechile karışdırılmayıp bi'l-fi'l evkâfdan mutasarrıf oldukları tevliyet ve kitâbet ve nezâret cihetleri vakfa nâfi' müstakîm kimesnelere tevcîh olunmak ricasına.

Hüküm 646 devamı

Arz itmeğin hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnum ile vech-i meşrûh üzre fermân-ı celîlü'l-kadrim sudûr olmuşdur buyurdum ki vardukda bu bâbda evkât-ı mukayyed olup evkâf ve hayrât-ı mezbûre husûslarında müşârun ileyhin arz eylediği üzre amel idüp hilâfına cevâz göstermeyesin.

Sayfa 283

Hüküm 647

Karahisar-ı Şarkî beğine ve kadısına hüküm ki

Hâliyâ Dergâh-ı mu'allâma şöyle arz olundu ki Karahisar-ı Şarkî kal'asında kadîmden müte'ayyin mehterler olup vakti ile her zaman nöbeti çalınır iken hâlâ kadîmden olagelene muhâlif terk olunup nöbet çalınmadığın i'lâm etdikleri ecilden kadîmden olagelen üzre nöbet çalınmak emr idüp buyurdum ki vardukda emrim üzre kal'a-i mezbûrda kadîmden olageldiği üzre vakti ile nöbet çaldırasın olagelene muhâlif iş olunmakdan ziyâde hazer edesin.

Hüküm 648

Sis kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr re'âyâsı emr-i şerîf îrâd idüp Sis sancağıbeği subaşıları ve âdemleri bunların ehl ü iyâlleri üzerine konup müft ü meccânen yem ve yemeklerini ve arpa ve saman ve otluk ve koyun ve kuzu vesâir me'kûlâtlarını cebren alup ve yağ u bal ve odun ve saman salgun idüp ve şer' ve kânûn ile cürm îcâb eder husûsları sâbit olmuş değil iken hilâf-ı şer' ve kânûn cerîme diyü akçe ve esbâb ve davârların çeküp ve aylık ve yemlik ve kaftân bahâ ve nakl bahâ veresiye akçesi diyü akçelerinalup ve kendülerin ve davârların istihdâm idüp te'addî iderler diyü bildirmeğin arz olunduğu gibi ise muhkem tenbih ve te'kîd eylesin ki vech-i meşrûh üzre hilâf-ı şer'î şerîf akçelerini almayup ve salgun itdirmeyüp her ne alurlar ise narh-ı rûzı üzre akçeleriyle satanlardan aldırıp sen mukayyed cebr itdiresin diyü

fermânım olmağın mezbûrlara mirâren ve kirâren kibel-i şer‘den emrim irsâl olunup itâ‘at-i şer‘ itmediklerin arz eylediğın ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle Dergâh-ı mu‘llâm kapucularından zîde kadruhû vardıklarında kethudâları ve bu vechile zulm ü te‘addî idenleri şer‘i şerîfe ihzâr idüp üzerlerine sübût bulan hukûku ba‘de’s-sübût hükm idüp ashâbına alıverildikten sonra mezbûr kethudâ ve subaşıları kayd u bendle kapıcılarıma koşup südde-i sa‘âdetüme gönderesin.

Sayfa 284

Hüküm 649

Pir Efendi

... tahrîr etmek buyrulmuşdur eğer kadılar eğer gayrı dahl etmeyesin deyû bundan hükm buyrulmuş.

Sâbıkâ südde-i sa‘âdetümde defter emîni olan Kâtib Ömer’e hüküm

ki

Bundan akdem Rumili câniblerinin celb-i tahrîri emr-i şerîfimle sana ta‘yîn olunup varup hıdmet-i mezbûreyi emânet ve istikâmet ile edâ ederken kuzzâtlar celbi taraf kadıları ma‘rifeti ile tahrîr etmek için bir tarikle emr olup tahrîre ihtilâl verdikleri istimâ‘ olundu imdi mukaddemâ kadîmden emr-i şerîf mûcibince hıdmet-i tahrîri sen itmâm idüp hâricden eğer taraf kadıları ve eğer kuzzâtlar dahl itmemek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-ü şerîfim vardukda celb-i tahrîr için mukaddemâ ekser verilen mufassal ve meşrûh emr-i şerîf mûcibince celb-i tahrîrde adâlet ve istikâmet üzre itmâma erişdirüp dâhi defterlerin mufassal idüp mu‘accelen getirüp südde-i sa‘âdetüme teslim eyleyüp bizim elimizde tahrîre emr vardır diyû kadıları ve kuzzâtları ve hâricden bir kimesneyi aslâ dahl etdirmeyesin emr-i şerîfime mugâyir vâz‘-ı idenleri ism ü resmleriyle arz eyleyesin

Hüküm 650

Çorum beğine ve kadısına hüküm ki

Sen ki mîrlivâsın Sivas kadısı Hayrunnas ve sâbıkâ Erzurum defterdârı Mustafâ ve Karahisar-ı Şarkî kadısı Fethullah ile Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp Çorum kazâsına tabi‘ Nurlu nâm karye sâkinlerinden olup erbâb-ı timardan olan Pirkulu nâm kimesne eşkiyâdan olup yanına bir nice ehl-i fesâdı cem‘ idüp âyende ve revende ve re‘âyâ ve berâyâyı dâimâ rencîde ve remîde eylemekden hâlî olmadığından mâ‘adâ Kavli nâm mültezimi mu‘âvin itmeğle Müslümânların hilâf-ı şer‘ emvâl-i erzâkını zulmen çeküp alup ve sâkin olduğu karyede mugâyir-i Müslimîne söğüp üzerine evler binâ idüp hâkkında emr vârid olup zaleme tâyifesinden hâsıl olmağla icrâ-yı şer‘e imkân olmayup zulm ü te‘addîsi günden güne izdiyâddadır diyü ayân-ı vilâyete haber virdiklerin i‘lâm itdikleri ecilden mezbûr her kande bulunursa üzerine sâbit olan sûret-i sicillerini kayd u bend ile Asitâne-i sa‘âdetüme gönderilmek emr idüp buyurdum ki vardukda mezbûru emrim üzre her kande ise bi-eyyi vech-i gân ele getirüp dâhi vech-i meşrûh üzre fesâd ve şenâ‘ati inde’ş-şer‘ üzerine sâbit olup üzerine sâbit olan sûret-i sicillerini yarâr âdemler ile kayd u bend ile Asitâne-i sa‘âdetüme gönderesin irsâl eylediğin âdemlere muhkem tenbîh eylesesin ki yolda ve izde gaflet ile veyahud celb-i ahz sebebiyle ıtlâk olunmakdan hazer eylesesin.

Sayfa 285

Hüküm 651

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

İlbasan sancağında vâkı‘ olan kadılara hüküm ki

İlbasan kadısı Mevlânâ Mahmud ile Peklin kadısı Mevlânâ Ahmed südde-i sa‘âdetüme arz-ı hâl gönderüp ahâlî-i vilâyetden cemm-i gafîr ve cemm-i kebîr meclis-i şer‘e gelüp İlbasan sancağı beği İbrahim ve sâbıkâ livâ-i mezbûr muhâfazasında olan Hamza hâlâ sefer-i hümayûnumda olmağın vilâyet hâlî olup hıfz u hirâset ider kimesne olmamağın Arnavud âsîleri ibnâ-i sebîlin yollarına inüp

kendülerin katl ve malların nehb ü gâret itmeğle tüccâr tâifesi iskelelere gelmedikleri ecilden mâl-ı mîrî dâhi noksân müretteb olduğundan mâ‘adâ mezbûr şakîler nice karyeler ve evler basup Müslümânları katl ve emvâl ü erzâkın gâret idüp zulm ü te‘addî itdüklerin bildirüp Dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarından... emâsil ve‘l-akrân Hâkkı Çâvuş zîde kadruhûya İlbasan sancağı muhâfazasında olmak ricâ etdiklerin arz etdikleri ecilden livâ-i mezbûr muhâfazasında olman emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda her biriniz bi‘z-zât mukayyed olup livâ-i mezbûrede vech-i meşrûh üzre fesâd ve şenâ‘at idenleri hüsn ü tedârik ile ele getirüp gaflet idenleri şer‘le buldurması lâzım olan küfelâsına buldurup meclis-i şer‘e ihzâr idüp tayin-i mâdde idüp da‘vâ-yı hâkk idenler ile... mukaddemâ görölüp fasl olunmayup on beş yıl müru etmeyen mevâdı mezbûr çâvuş sefere yatıyor zikriyle mezbûrun mübâşeretiyile hemen muvâcehelerinde hâkk üzre teftîş ve tefahhus idüp göresiz şöyle ki ol vechile fesâd ve şenâ‘at idüp Müslümânlara zulm ve te‘addî eyledikleri şer‘le sâbit ve zâhir olanların fesâd ve şenâ‘atlerini sicill-i mahfûza kayd itdürüp sipâhi tâyifesinden olup ehl-i fesâd olanları muhkem habs idüp sûret-i sicilleri ile südde-i sa‘âdetüme arz eyleyesiz olmayanlar hâkkında emr-i şerîfimle amel idüp cürmlerine göre bi- hasebi’ş-şer‘ lâzım geleni mahallinde icrâ idüp ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyüp şer‘le haklarından gelesiz ki sâir ehl-i fesâda dâhi mûcib-i ibret olalar ammâ bu bahâne ile kendü hallerinde olanlara hilâf-ı vâkı‘ kazıyye isnâd olunup te‘addî olunduğuna kat‘â rızâ-yı şerîfim yokdur âna göre mukayyed olup ahz u celb sebebiyle veyahud garaz ve ta‘assubla kimesneye zulm ve te‘addî olunmakdan ihtiyât idüp cadde-i hakdan nükûl eylemeyesiz ve umûm teftîş memnû‘dur bir bahâne ile mezbûr çâvuş ile üzerine çıkup re‘âyâdan hilâf-ı şer‘-i şerîf nesne alındığı istimâ‘ olunup seni men‘ itmeyesiz azille konulmayıp sizin hâkkınızdan gelinür âna göre mukayyed olasız.

Hüküm 652

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Malkara kadısına hüküm ki

Gelibolu sancağı müte‘ayyini mevlânâ Muhyiddin südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrda vâkı‘ Süleyman Pâşâ’nın vakf karyeleri ahâlîsi meclis-i şer‘e gelüp vâkf-ı ma‘mûlün bih olan vakfiyesinde evlâddan ve gayrıdan mütevellî olanlar vakfın re‘âyâsına zulm ve te‘addî itmeye diyü şart olunup vakf karyesi iltizâma virilmeyüp zabt olunagelmişiken hâlâ iltizâma virmeğle âdemlerin zulm ve te‘addîlerinden her biri halâs ve zıll üzre oldukların arz itdüğü ecilden sizler vâkıf ma‘rifetiyle üslûb-ı sâbık üzre amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda bu husûsa mukayyed olup arz olunduğu üzre ise bu bâbda sizler vâkıf ma‘rifetiyle üslûb-ı sâbık üzre amel idüp olıgelene ve sizler vâkıfa muhâlif te‘addî itdirmeyesiz ammâ bu bahâne ile mâl-ı vakfa gadr olunmakdan ihtiyât eyleyesiz.

Sayfa 286

Hüküm 653

Karaman beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ vezîr-i azam ve serdarım olan Sinân Pâşâ edâmallâh-u te‘âlâ iclâlehu mukaddemâ Eflak ve Boğdan câniblerine giderken küffâr-ı hâksardan hayli melâ‘în-i bî-dîn Estergon kal‘asına üzerine gelüp muhâsara eyledikleri haberi gelmeğle seni Karaman beğlerbeğiliğimde olan asâkir ve gayrı asâkirden nice âdem ile irüp mu‘accelen Budun cânibine varup Budun muhâfazasında olan vezîrim Sinân Pâşâ edâmallâh- u te ‘âlâ iclâlehuya mülâkî olup müşârun ileyh vech ve münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunmak için sana emr-i şerîf virmeğin ve sür‘at ve isti‘câl üzre gelüp yetişesin diyü müşârun ileyh Mehmed Pâşâ’dan sana defe‘atle âdem ve mektûb varmağın yirmi konağı kırk elli konak idüp ayağın sürüyüp henüz varmadığından gayrı seninle bile asâkirin dâhi varmamışsa bâ‘is olduğun ecilden azl-i ebedîye değil eşedd-i ukûbet ile siyâsete müstehâkk olmuşsundur buyurdum ki hükm-i şerîfim sana her ne mahalde vâsıl olursa başın sana gerek ise bir ân ve bir

sâ'at te'hîr itmeyüp iki konağı bir idüp yanınca olan asâkir ile Budun'a varup müşârun ileyh vezîrim vech ve münâsib gördüğü üzre Estergon kal 'asının muhâsaradan istihlâs vesâir kılâ' ve memâlikin hıfz u hirâseti ve adâ-yı bed-râhın def' u ref'i bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîle zuhûra getiresin şöyle ki el-iyâzu billâhi te'âlâ Estergon kal'asına bir zarar irse muhâsaranın ihmâlinden ve vakti ile varup yetişmediğinden bilinüp sâirlere ibret için başın alınmak mukarrerdir âna göre giceyi gündüze katıp varup mu'accelen irişmen bâbında mecd u sâ'î olasın.

Hüküm 654

Bâ-hatt-ı Hümâyûn Akhisar kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Dergâh-ı mu'allâm ulûfecilerinden Osekoğlu İbrahim evine giderken Dergâh-ı mu'allâm sipâhi oğlanlarından Rıdvan ve silahdarlardan Ali ve topculardan Perviz ve Hüseyin yoluna girüp cebren çeküp iki gün iki gece alıkoyup babası varup niçün bu vechile zulm idersiz didikde muhkem darb u let eylediği sâbit olmuştur diyü arz eylediği ecilden mezbûrların ulûfeleri kat' olunup şer'le haklarından geline diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı şerîfim sudûr bulmağın mezbûrların ulûfeleri kat' olunmasın buyurdum ki vardukda mezbûrları ihzâr idüp dâhi bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hasımları muvâcehelerinde şer'le teftiş idüp üzerlerine sübût bulan hukûku ba'de's-sübût hükm idüp ashâbına alıverildikten sonra haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesin.

Sayfa 287

Hüküm 655

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Musul beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın mektûb gönderüp nefsi-i Musul'da sâkin olan Askeroğlu Gulâm Ali için râfızî olup aslâ havf ve hicâb itmeyüp alâniyeten ashâb-ı güzîde rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecma'îne şetm ve şebb-i galîz itmeği her zamân âdet idünüp bi-hasebi's-şer' katli

vâcib olduğundan mâ'adâ tezvîr ve telbîse mâhirdir efrâddan olup ehl-i örf ile yek-dil ve yek-cihet olup kendü hâllerinde olan fukarâyı gamz idüp nicesinin mülk evini ve mâmelekin aldırup her kande bir müfsid var ise âna mu'în ve hevâdar olup vilâyet halkı her vechile kendüden müteşekkî olmağla meclis-i şer'e gelüp izhâr-ı nizâm eyledüklerin bildirüp şer'le hâkkından gelinmek için arz eylediği ecilden buyurdum ki vüsûl buldukda mezkûr şer'i şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hâkk idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp fasl olmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların temâm hâkk üzre teftîş ve tefahhus idüp göresin arz eylediğin üzre el-iyâzubillâhi te'âlâ ashâb-ı güzîne şetm-i galiz eylediği şer'le sâbit ve zâhir olursa şer'le ashâb-ı hukûka hakları alıverildikten sonra muhtâc-ı arz olanlardan ise habs ve arz eylesesin değil ise mahâl vormeyüp şer'le hâkkından gelesin ammâ hîn-i teftîş tamâm-ı hâkk üzre olup hilâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ve celb ve ahz sebepleriyle hilâf-ı şer' zulm ve te'addî olunmakdan begâyet hazer eylesesin.

Hüküm 656

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Erzincan kadısına hüküm ki

Hâlâ taht-ı kazânda Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Hâsan nâm yeniçeriyi Ali Çâvuş nâm kimesne katl idüp şer'le ahvâlî görölmek için Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Hâsan dâhi Atıf mektûb virdiği i'lâm olunmağın mektûb mûcibince şer'le görölmek emr idüp buyurdum ki vardukda mezbûr Hâsan katl olunup kâtil bulunmuş ise mezbûr Ali Çâvuş'a ihzâr idüp katl husûsu şer'le mezkûrun üzerine sâbit ve zâhir olursa arz olanlardan dâhi mektûb mûcibince şer'le lâzım geleni icrâ eylesesin muhtâc-ı arz olanlardan vukû'u üzre yazup bildiresin ve tamâm- ı hâkk üzre olup bu bahâneleriyle kendü hâllerinde olanlar hilâf-ı şer'-i şerîf dahl olunup rencîde olunmamak ve celb-i ahz sebebiyle kâtile himâyet eylemekden begâyet hazer edesiz.

Hüküm 657

Bir sûreti Alasonya kadısına hüküm ki

Taht-ı kazânda Mustafâ nâm yeniçeriye mürted Ali nâm yeniçeri katl idüp ağa mektûbı mûcibince şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Sayfa 288

Hüküm 658 Şer‘le hâkkından gelmek buyrulmuşdur. Musul beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki Sen ki kadısın mektûb gönderüp nefs-i Musul’da sâkin olan Koçi nâm kimesne tezvîr ve telbîse mâhir olmağla gelen zalemenin yanlarına varup Müslümânları gamz idüp bî-günah ahz itdirüp mâl u menâllerin kendü ve ehl-i örfe aldırup müfsid ve fâsık olan ehl-i fesâda mu‘în olup hevâlarına tabi‘ olmağla nice fukarânın mâmelekin târâc ve perîşân itdirmişdir diyü Müslümânlar cümle tahkîr ve zulm eyleyüp şer‘le hâkkından gelinmek için arz olunmasın ilhâh eylediklerin i‘lâm eylediğin ecilden buyurdum ki vüsûl buldukda mezkûrî da‘vâ-yı hâkk idüp libâs mâddelerinden sırasıyla şer‘-i şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise şer‘le buldurman lâzım gelen kimesneleri buldurdup getirdüp bir def‘a şer ‘le fasl olmayup on beş yıl mürûr eylemeyen da‘vâların hâkk üzre dikkat ve ihtimâm ile teftiş idüp göresin arz olunduğu üzre ise ashâb-ı hukûkun şer‘le hakların bî-vech olanlardan hüküm idüp aldırıkdan sonra mezbûr lâzımü’l-arz olanlardan ise üzerine sübût bulan mevâddın sûret-i sicilin Âsitâne-i sa‘âdetüme gönderüp mezkûrî habs eyleyesin ki sonra emrim bu vechile sâdır olursa mûcibince amel eyleyesin lâzımü’l-arz olanlardan değil ise cürmüne göre şer‘le hâkkında lâzım geleni icrâ eyleyesin hâkk üzre olup hüküm verdiğinde sehvdır... verdi ve celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâddan ihtirâz idüp hâkk-ı sarîha tabi‘ olasın.

Sayfa 289

Hüküm 659

Ağrıboz sancağıbeğine hüküm ki

Livâ-i mezbûrdan ba'zı yalılardan küffâr-ı hâksâra tereke virilüp gitdüğü mesmû' olmağın ziyâde mes'ûl ve mu'âtıb olmuşsundur buyurdum ki vardukda mezbûr kemâl-i ta'zîm ve intibâh üzre olup yalıları sırren ve alâniyeten tettebbu' ve tecessüs itdirüp bir vechile küffâr-ı hâksâra tereke verilmekden ziyâde hazer eyleyesin şöyle ki min-ba'd livâ-i mezbûrdan küffâr-ı hâksâra tereke gitdüğü mesmû' ola bir vechile beyân olunan gadrın makbûl olmamağın ve azl ile konulmayıp muhkem mes'ûl ve mu'âtıb olmak mukarrerdir âna göre bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakîka fevt eylemeyesin.

Hüküm 660

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Karinâbâd ve Alasonya ve Rahik ve Hotalic ve Florine ve Dobnice ve Ahyolu ve İsakcı ve Harane ve Vize ve Misivri ve Hacıoğlu Pazarı ve Sofya ve Tekfurgölü ve Çatalca ve Gümülcine ve Yenice-i Vardar ve Ruskasrı ve Varna ve Silistre ve Usturumca kadılarına hüküm ki

İstanbul kadısı zîdet fezâilehu südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp bi'l-fi'il koyun emîni olup Dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından olan Mehmed Çâvuş meclis-i şer'e gelüp bundan akdem mahmiyye-i İstanbul kassâbları vilâyet-i Rumili'nde vâkı' her kazânın celebelerinden koyunu süriciler getirmeyüp kendüler âdemler gönderüp getirdüp matbah-ı âmireye ve kul tâifesine ve İstanbul halkına müstevfi et virmeğe müte'ahhid olup cümlesinin rızâları ile Rumili'nde vâkı' olan kadılıkları mâbeynlerinde tevzi' etmişler iken hâliyâ kul tâifesinden ziyâde matbah-ı âmireye et vermeğe iktidârları olmayup mîrîyçün mahsûs süriciler ta'yîn olunmak lâzım ve mühimdir diyü bi'l-fi'il hâssa kassâblar başı olan Hacı Piri vesâir ehl-i vukûf ittifâkıyla vilâyet-i Rumili'nde vâkı' Pınarhisarı kazâsından Yanaki veledi Rum Karaca ve Yani veledi Lusne ve Dimitri veledi İstadi ve Dimitri veledi Çakır ve Silistre kazâsından Todori veledi Nikola ve Fenar kazâsından Yanaki veledi

Mîrîç ve Mar veledi Dimitri ve Kosta veledi Lamyo ve Yani Kozikar veledi Todori ve Kara Nikola ve Moskolid veledi Todori ve Andriya veledi Manferad ve Andriya veledi Todori ve Baroş veledi İskorta ve mahmiyye-i Kostantiniyyeden Kosta veledi Lifor nâm zimmîler kadîmü'l-eyyâmdan mahmiyye-i mezbûreye koyun süregelüp kadîmî süricilerden olup her sene mîrîye lâzım gelen yetmiş bin re's koyunu matbah-ı âmireye kassâblar virdüğü bahâdan noksân üzre virmeğe müte'ahhid ve iltizâm eylediler şol şartla ki mîrîye verdikleri koyunun mâh be-mâh akçesi kendülere teslim olunup ve her kassâb hisselerine aldıkları kazâların celebelerinden her mevsim için birer mikdâr koyun virüp cem'an iki yüz bin re's koyunu mezbûrlara ta'yin olunan kadılıklardan cem' u tahsîl idüp sene erba'a ve elf Safer'inin guresinden rûz-be-rûz koyunu matbah-ı âmireye teslim idüp ve her birisi âharın nafaka ve zararına kefil olup ve uhdelerine lâzım gelen yetmiş bin re's koyunu edâ itmekde birbirine kefil olmağın Edirnekapısı selhânesi kassâblarından Pervane Kethudâ hissesinden bahar mevsiminden kıvırcık koyunundan Karinabad kazâsından üç bin altı yüz koyun kırçan mevsiminden Alasonya kazâsından bin altı yüz elli yedi adet koyun ve dîvâne orman mevsiminden Rahova ve Hotalic kazâlarından dört bin altı yüz beş re's koyun ve müzâyaka mevsiminden Florine kazâsından dokuz bin ve mevsim-i mezbûr koyunundan Dobnice kazâsından iki bin koyun ki cem'an yirmi bin sekiz yüz altmış iki re's koyun virüp ve Binbaşı Yorgi nâm kassâb hissesine düşeni kazâlardan bahar mevsiminden kıvırcık koyunundan Ahyolu kazâsından iki bin dört yüz kırk bir kırçan mevsiminden Alasonya'dan bin altı yüz elli yedi re's koyun ve dîvâne orman mevsiminden İsakçı ve Harane kazâlarından beş bin altı yüz adet koyun ve müzâyaka mevsiminden kıvırcık koyunundan bin üç yüz altmış koyun ki cem'an yirmi bin elli yedi re's koyun virüp ve Rumlar kassâbı hissesine düşeni kazâlardan bahar mevsiminden kıvırcık koyunundan Aydos kazâsından üç bin üç yüz ve mevsim-i

mezbûrdan Vize ve Misivri kazâlarından beş bin beş yüz beş adet koyun ve dîvâne orman mevsiminden Hacıoğlu Pazarı kazâsından yedi bin altmış koyun cem'an on beş bin sekiz yüz altmış beş re's koyun virüp ve Yedikulle selhânesi kassâblarından ermeniler kassabı Mustafâ'nın hissesinden dîvâne orman mevsiminden Tekfurgölü kazâsından elli bin dört yüz ve kırçan mevsiminden Çatalca kazâsından yedi bin yedi yüz ve müzâyaka mevsiminden Dobnice kazâsından elli bin cem'an yirmi bin yüz koyun virüp ve debbâğlar kassâbı Mehmed kethudâ hissesinden kırçan mevsiminden Çatalca kazâsından yedi bin yedi yüz ve bahar mevsiminde Gümülcine kazâsından dört bin ve müzâyaka mevsiminden Yenice-i Vardar kazâsından sekiz bin üç yüz cem'an yirmi bin koyun virüp ve Karamanlular kassâbı Papas hissesinden bahar mevsiminden Rus Kasrı kazâsından üç bin beş yüz yetmiş beş ve kırçan mevsiminden Yenişehir ve Çatalca kazâlarından yedi bin yedi yüz ve dîvâne orman mevsiminden Varna kazâsından beş bin iki yüz elli adet ve müzâyaka mevsiminden Yenice-i Vardar kazâsından üç bin beş yüz cem'an yirmi bin yirmi beş adet koyun virüp ve yehudiler kassâbı Kara Todorî hissesinden dîvâne orman mevsiminden Silistre kazâsından on iki bin ve müzâyaka mevsiminden Nevrekop kazâsından sekiz bin cem'an yirmi bin koyun ve Karaca damadı İskerlat ile Saray-ı atîk kassâbı Baroş hissesinden dîvâne orman mevsiminden Silistre kazâsından on dört bin ve yine mevsim-i mezbûrdan Baba kazâsından dokuz bin iki yüz altmış ve yine mevsim-i mezbûrdan İsakcî kazâsından üç bin ve kırçan mevsiminden Fenar kazâsından beş bin ve müzâyaka mevsiminden Sofya kazâsından yirmi sekiz bin yedi yüz otuz beş cem'an elli dokuz bin dokuz yüz doksan beş adet koyun virüp ve bunlardan mâ'adâ müzâyaka mevsiminden Usturumca kazâsından on bin dört yüz elli adet koyun virüp cem'an mezbûrûn sürücilere iki yüz yedi bin üç yüz elli dört adet koyun zikr olunan kadılıklardan her mevsimin koyunun ta'yîn olunduğu üzre mezbûrûn sürüciler cem' ve

tahsîl itmek için arz olunsun didikde vech-i meşrûh üzere kassâbların ve mezbûrûn sürücülerin cümlesi râzı olmuşlardır diyü emr-i şerîfim virilmek ricâsına arz eylemen buyurdum ki vardukda emrim üzere zikr olunan kazâlardan her mevsimin koyunun ta'yîn olunduğu üzere mezbûrûn sürücülere cem' u tahsîl itdiresin et husûsu mühimmât-ı umûrdandır ihmâl ve müsâhaleden ve avk u te'hîrden ve ahz u celbden begâyet ihtirâz idüp basîret ve intibâh üzere olasın şöyle ki imhâl ve müsâhelenüz sebebi ile zikr olunan koyun cem' ve tahsîl olunmayup et bâbında müzâyaka çekilse her biriniz azille konulmayup itâb ve ikâba müstehâkk olursuz âna göre kemâl-i tekayyüd ile mukayyed olasın.

Sayfa 290

Hüküm 661

Yemü'l-ehad

Fi 6 M sene erba'a ve elf

Karahisar-ı Sâhib beğine ve kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunup mukaddemâ re'âyâ oğlu olup mâl kuvvetiyle Dergâh-ı âlî kapucılarından olan Mehmed emr-i şerîf ile güherçile husûsiyçün mübâşir ta'yîn olundum diyü kazâ-i mezbûra gelüp dâimâ şurb-ı hamr idüp çarşı ve pazarda alet-i harbiyle gezüp fukarâya nice zulm ve te'addî eyleyüp kibel-i şer'de şer'-i şerîfe da'vet olundukda itâ'at itmeyüp şer'-i şerîfe şetm idüp ve Hacı Mehmed nâm kimesnenin hıdmetkârı olan Mehmed nâm-ı emred oğlanı ihtilâl idüp yüz gurusun ve beş bin akçelik esbâbın sirkat idüp yanına alup şer'le görülmek için da'vet olundukda mezbûr Hacı Mehmed'i katl iderin diyü alet-i harble kendü hevâsına tabi' nice eşkiyâ ile üzerine gelüp Müslümânlar gücüyle halâs idüp bu makûle fesâd ve şenâ'atinin nihâyeti olmayup ahvâlî mukaddemâ i'lâm olundukda mezbûr timara çıktığına kapucularım kethudâsından mektûb olduğunu i'lâm eyledikleri ecilden ba'de's-sübût hukûk-ı fukarânın hakları alıverildikten sonra şer'le lâzım gelen icrâ olunmak emr idüp

buyurdum ki vardukda mezbûrî emrim üzre şer‘-i şerîfe ihzâr idüp ‘akib iderse şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getirdüp bir def‘a şer‘le fasl olmayup on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hüsemâsı muvâcehesinde hâkk üzre tefâtş idüp mezbûrun şer‘le üzerine sübût bulan hukûku bî-kusûr ashâbına hükm idüp alıverildikten sonra şer‘le mezbûrun hâkkında lâzım geleni icrâ eylesin ammâ hîn-i tefâtşde tamâm-ı hâkk üzre olup celb-i ahz sebebiyle ehl-i fesâd himâyet olunmak ve hilâf-ı şer‘ kimesneye zulm ve te‘addî ziyâde ihtiyât idesin.

Hüküm 662

Gönen ve Eğirdir kadılarına hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarıyla defter-i hâkânî kâtiblerinden olan Mahmud zîde mecduhunun ze‘âmeti ra‘iyyetlerinden Seydi nâm kimesne geçen sene ve bu sene müşârun ileyhe ze‘âmetin bana ısmarladı diyü kizb idüp kendü ta‘yîn eylediği subaşıya zabt itdirmeyüp hile ile mahsûlün kabz idüp müşârun ileyhe bir akçe göndermeyüp muhâlefet eyleyüp ve şirret-i şekâvet üzredir diyü dâimâ re‘âyâyı rencîde ider diyü re‘âyâ dâhi şekvâ itdiklerin i‘lâm itmeğin mezbûr ele getirilüp kayd u bend ile südde-i sa‘âdetüme gönderilmek emr idüp buyurdum ki Ali Çâvuş vardukda mezbûr vech-i meşrûh üzre hile eylediği ve şirret ve şekâvet üzre olduğu bi-hasebi’ş-şer‘ üzerine sâbit olursa sûret-i sicilleriyle kayd u bend ile mezbûr çâvuşuma koşup südde-i sa‘âdetime gönderesin küreğe konula ahz u celb sebebi ile himâyet olunmaktan ve hilâf-ı şer‘-i şerîf zulm ü te‘addîden ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 291

Hüküm 663

Budun beğlerbeğine ve defterdârına ve kadısına hüküm ki

Südde-i sa‘âdetimde divitdarlık hıdmetinde olan kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Hâsan zîde kadruhûnun karındaşı Bali nâm

sipâhinin mukaddemâ İbrahim nâm sipâhide karzdan ve darayî bahâsından elli bin akçe hâkkı olup mezbûr İbrahim vefât idüp cümle muhallefâtın mîrî içün beytû'l-mâl kabz idüp mezkûr Bali hâkkın almadan ol dâhi fevt olup şer'le mezbûr divitdâr isti'mâl idüp haliyâ bu bâbda hüccet-i şer'iyeye olup ve mâliye tarafından hükm-i şerîf virilüp mûcibince dîvân tarafından dâhi hükm-i hümayûnum taleb olunmayup buyurdum ki vardukda bu bâbda mâliye tarafından virilen hükm-i hümayûn mûcibince amel idüp ol hükm-i şerîfe muhâlif kimesneye te'allül ve inâd itdirmeyüp müşârun ileyhe şer'le gâib olan hâkkın bî-kusûr alıviresin.

Hüküm 664

Manastır kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrun a'yân ve eşrâf vesâir re'âyâ ve berâyâsı şer'-i şerîfe gelüp nefsi-i Manastır ve nevâhisinde ba'zı eşkiyâ zuhûr idüp şehre gelecek zehâyiri cebren alup bahâsını vormeyüp ve tâife-i yehûd vesâir re'âyânın evlerine girüp müft ü meccânen yem ve yemeklerini yiyüp ve esbâb ve evrâkların gâret idüp mezbûrların zulm ü te'addîlerinden nice re'âyâ ve berâyâ cüdâ-yı vatan itmişlerdir husûsan sipâh ve zu'emâ seferde olmağla tuğyânları yevmen fe-yevmen izdiyâd üzredir diyü şekvâ idüp ve nefsi-i Manastır'da sâkin olup timardan ma'zûl olan Mahmud sâir ma'zûllere baş ve bûğ ta'yîn olunup nefsi-i şehirde ve etrafında olan kurâda bu makûle eşkiyâ ve ehl-i fesâd ele getirüp şer'le haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediklerin arz eylediğin ecilden buyurdum ki vardukda arz eylediğin üzre ânun gibi hilâf-ı şer'-i şerîf re'âyâ ve berâyâyâ zulm idenleri mezbûra ihzâr ve ele getirdüp dâhi bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hüsemâları muvâcehelerinde şer'le teftiş ve tefahhus eyleyüp üzerlerine sübût bulan hukûku hükm idüp ashâbına alıvirdikten sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri ve bi'l-cümle arza muhtâc

olanları habs idüp arz eylesesin olmayanlar haklarında şer‘le lâzım geleni icrâ eylesesin.

Sayfa 292

Hüküm 665

Gemlik kadısına hüküm ki

Bundan akdem Kara Mustafâ nâm kimesneye ehl-i fesâd hâkkından gelinmek için emr-i şerîf virilüp Mihaliçlü üç nefer kimesneler katl-i nefis idüp fesâd itmeğle ele getirüp ma‘rifet-i kadı ile habs ile getirirken taht-ı kazânda Küçük Kumlu’ya gelüp karye-i Kumla’dan Memi Reis nâm kimesnenin iki oğlu ve Küçük Ahmed nâm yeniçeri Arabî ve İsmail nâm kimesnenin karındaşı ve Hamza bin Ahmed nâm kimesnenin oğlu ve Halil nâm kimesneler habsde olan kâtillerin şerikleri olmağla alet-i harble üzerine gelüp zıkr olunan ehl-i fesâdı kurtarmak isteyüp mezbûr vermediği için başını taşla ve yarâğı ile urup mecrûh eyleyüp ellerinden girmesiyle halâs olup fesâd ve zulm eyledikleri i‘lâm olunmağın mezbûrlar ele getirilüb kayd u bend ile sūdde-i sa‘âdetüme göndermen emr idüp buyurdum ki vardukda vech-i meşrûh üzre fesâd idenleri elbette ele getirüp hâkk üzre teşebbüs idüp kâtillerin şerikleri olup fesâd ve şenâ‘at eyledikleri bi-hasebi’ş-şer‘ üzerlerine sâbit ve zâhir oldukdan sonra sûret- i sicilleriyle kayd u bend ile sūdde-i sa‘âdetüme gönderesin ve mukayyed olasın ki celb ve ahz sebebi ile himâyet olmakla halâs etdirilmekten ziyâde hazer eylesesin.

Hüküm 666

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Tebriz beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki

Sâbıkâ Mekri hâkimi olan Hüseyin Bey’in oğlu Şeyh Haydar mukaddemâ isyân idüp kal‘a binâ idüp nice eşkiyâ ile içine girüp ol cânibden giden kârbânları basup nice âdem katl idüp ve Türkman obasından Mahmudî aşîretinden yüzden ziyâde âdem katl idüp ve seksen binden ziyâde koyunların ve dört beş yüz atların ve develerin alup sâbıkâ Tebriz beğlerbeğisi vardukda itâ‘at itmeyüp nice eşkiyâ

ile kal‘adan taşraya çıkup beğlerbeği âdemlerinden kırk neferini ve iki sancak beğini katl idüp fesâd ve şenâ‘at ve isyân üzre olduğu i‘lâm olunmağın bu husûs görölüp vukû‘u üzre arz olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda bu husûsa bi‘z-zât mukayyed olup ehl-i vukûf ve bî-garaz kimesneler dâhihâkk üzre teftîş idüp göresin mezbûrun vech-i meşrûh üzre isyân üzre olup fesâd ve şenâ‘ati ve katl-i nefis eylediği vâkı‘ ise ba‘de’s-sübût sicill idüp dâhi mufassal ve meşrûh sûret-i sicilleriyle ahvâlin vukû‘u üzre arz eylesin ki sonra emrim ne vechile sâdır olursa mûcibince amel oluna ammâ ahz ü celb olunmağla hilâf-ı vâkı‘ kazıyye i‘lâmından ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 293

Hüküm 667

Vezir Mehmed Pâşâ hazretlerine ve İstanbul kadısına hüküm ki Koyun emîni Mehmed Çâvuş Dergâh-ı mu‘allâma mühürlü tezkire

gönderüp mahrûse-i İstanbul‘da olan tâife-i Ermeniden kassâblara yamak yazılanlar yamaklık itmeyüp muhâlefet eyledikleri arz olunmağın evleri fûruht olunmak için hükmi hümayûnum virilmeğle fûruhtan şürû‘ olundukda evlerimiz kiliseye vakfdır diyü te‘allül eylediklerin bildirüp bu makûle te‘allül itmelerine i‘timâd olunmayup emr-i sâbıkım mûcibince fûruht olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâsına arz itmeğın buyurdum ki vardukda evlerimiz kiliseye vakfdır diyü te‘allül itdirmeyüb muhâlefet idenlerin evlerini fûruht itdiyesin

Hüküm 668

Trablusgarb beğlerbeğisi olup hâlâ derya muhâfazasında olan Mehmed Pâşâ‘ya hüküm ki

Hâliyâ Modon ve Koron ve Anavarin ve Benefşe ve Kızılhisar ve etrafın hıfz u hirâset mühimmât-ı umûrdan olmağın buyurdum ki vardukda zikr olunan memâlik ile vâkı‘ olan limanları ve gemileri gereği gibi hıfz u hirâset idüp etrâf ve cevânibe nâzır

olup def'-i mazarrat kılınması bâbında mecd ü sâ'î olan el-iyâzubillâhi te'âlâ ihmâl ve iğfâl yüzünden memâlik-i mahrûseye ve limanlarla gemilere vesâir memâlike zarar ve gezend erişmekden begâyet ihtirâz ve ihtiyât eylesin.

Hüküm 669

Ali Pâşâ'ya hüküm ki

Hâliyâ Modon ve Koron ve Anavarin ve Benefşe ve Kızılhisar ve ol etrâfda vâkı' olan etrâf ve cevânibi ve limanların a'dâdan hıfz u hirâseti mühimmâtdan olmağın buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup a'dâdan gaflet eylemeyüp zıkr olunan mahalleri gereği gibi hıfz u hirâset ve zabt u sıyânet eylesin el-iyâzubillâhi te'âlâ ihmâl ve müsâhele ve mîrî tedbîr ile a'dâdan bir mahalle zarar ve gezend erişdirmekden begâyet hazer eylesin.

Sayfa 294

Hüküm 670

Yevmü'l-isneyn

Fi gurre Z sene sülüs ve elf

Anadolu beğlerbeğisine Kütahya kadısına hüküm ki

Sen ki beğlerbeğisin kâimmakâmın olup Dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş mukaddemâ südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Murad Halîfe ve Sinân bin Abdullah ve Mehmed bin Hâsan mahrûse-i Mısır'dan gelüp kazâ-i mezbûr kurbunda Korupınarı nâm mahalde bir bağçe içine konduklarında ol gice mezbûr Murad Halîfe'nin bir denk alacasını ve merkûm Sinân'ın dâhi bir yağmurluğu ve ihrâmı ve bazı esbâbları ve mezbûr Mehmed'in dâhi bir câmedânı ile birkaç don gömleğin ve dülbend ve bazı esbâbları ile hıdmetkârının bir dülbendi sirka olunup Emrudanal nâhiyesinde Koğallı nâm karyede sâkin olan çingânelerden zann olundukda kadîmden hırsuz ve harâmî ve müttehim olup nefsi-i Kütahya'da sâkin Karaca nâm çingânelere sizi ahz itmek isterler burada durmannuz diyü haber virdüm diyü ikrâr

idüp bundan gayrı Bolu nâm karyeden bazı Müslümânlar dâhi mezbûr oğlan için ol gün bizim köyümüze gelüp çingâneleri suâl itdikde Koğallı'da sâkinlerdir diyü haber virdükleri sicill olunup ve mezbûrân Karaca çingâne ile Mustafâ nâm oğlanı ahz olunup habs olunmuşlardır mezbûr Karaca her vechile ehl- i fesâddır diyü arz idüp ve bundan mâ'adâ tâife-i mezbûreden İdris ve İskender ve Ali nâm çingâneler dâhi mazanne olup ellerinde uğurluk esbâb bulunduğuna sûret-i sicill gelmeğın mezbûrları bi-eyyi tarîk-gâh ele getirüp fesâd ve şenâ'atden üzerlerine sâbit olan mevâddın sûret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbûs Asitâne-i sa'âdetüme gönderüp hâkk-ı sarîha tabî' olasin diyü merhûm ve mağfûrun leh babam Hüdâvendigâr tâbe serâhu zamânında emr-i şerîf virilüp tecdîd olunmak bâbında inâyet ricâ itmeğın buyurdum ki vüsûl buldukda vech-i meşrûh üzre emr virilüp hilâfına emr virilmiş değıl ise ol emr-i şerîf mûcibince amel eyleyesin.

Sayfa 295

Hüküm 671

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Asiler ele getirölmek için müekked hüküm virile. Karacadağ beğıne ve kadısına hüküm ki

Sen ki mîrlivâsın mektûb gönderüp Dukakin ve İskenderiye sancakları haslârından bazı ehl-i fesâd dâimâ yola ve bile inüp katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl idüp ve kasabalara inüp re'âyânın evlerin basup evlâd ve erzâkın yağmâ ve yaylaklarda sürüyle koyunların sürüp alup gidüp ve sâkin oldukları yerler sagîr ve sengistân olmağla ele girmesse re'âyâya zulm ü te'addîleri ziyâdedir diyü bildirdiğın ecilden mezbûrlar ism ü resmi ma'lûm olup ele getirilüp ahvâlleri şer'le görölmek emrim olmuşdur vardukda ol makûle fesâd ve şenâ'at eyleyen ehl-i fesâd her kim ise ele getirüp dâhi da'vâ-yı hâkk idüp ta'yîn-i mâdde eyleyen müdde'îleriyle meclis-i şer'de murâfa'a idüp bir def'a şer'le fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların müdde'îleri muvâcehesinde hâkk üzre teftîş eyleyüp

göresin mezkûrlar yola ve bile inüp fukarâya vech-i meşrûh üzre zulm ve te‘addî eyledikleri şer‘le sâbit ve zâhir olur ise ba‘de’s-sübût ashâb-ı hukûka şer‘le müteveccih olan hakların hükm idüp şer‘le bî-kusûr alıvirdikten sonra ehl-i fesâda aslâ himâyet itmeyüp bi-hasebi’ş-şer‘i’ş- şerîf lâzım geldiği üzre haklarından gelesiz ve arza muhtâc olanları habs idüp üzerlerine sâbit ve zâhir olan mevâddın sûret-i sicilleriyle yazup arz eylesin ammâ hîn-i teftîş tamâm hâkk üzre olup bu bahâne ile bî-günâh olup ve kendü hallerinde olanlara garaz ve ta‘assubun ve ahz u celb sebebiyle hilâf-ı şer‘ zulm ü te‘addî olunmakdan ve ehl-i fesâda himâyet olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 296

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Sayfa 297

Hüküm 672

Bâ-hatt-ı Hamid Efendi

Şer ‘le (boş) kadısı ta‘yin idüb vukû‘u üzre ‘arz idüb ‘arz ile bildirilmiştir.

Şam kadısı Mevlânâ Muslihiddîn’e hüküm ki

Uşak mukâta‘âtı müfettişi ve Bolvadin ve Karahisar-ı Sahib ve Barçınlı ve nevâhî-i Barçınlı ve Çay kadıları südde-i sa‘âdetüme arz-ı hâl gönderüp kasabâ-i Bolvadin’den Hatiboğlu Abdurrahim kendü bağında maktûl bulunmağın maktûl-i mezbûrun kasabâ-i mezbûreden Dede nâm emred oğlana alakası olmağın mezbûr ahz olundukda maktûl-i mezbûr bana fi‘il-i şetm kasd itmeğın bıçağla başını ben kat’ itdüm diyü ikrârı sicill ve hüccet olmağın mezbûrdan salb olunmuşiken Dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarından olup kasabâ-i mezbûreden Satılmış Çâvuş maktûl-i mezbûrun vârisi olmayup bir vechile alakası yoğiken mücerred celb ve ahz içün kasabâ-i mezbûreden sâbika Aksaray kadısı olan Mevlânâ Mehmed bin Durmuş ve Bilal ve Osman nâm âdemlerin ile katl itdiniz diyü suhud- u zur ikâmet itmeğle hilâf-ı şer‘ Durmuş ve Bilal’i salb

itdirüp ve Osman'dan dem diyeti nâmına elli bin akçe alup sonra mezbûrların şuhud- u zur idükleri İshaklu mahkemesinden sicill ve hüccet olmağla mezbûrları sancak subaşı Seydi damgaladıkda çâvuş-ı mezbûr mevlânâ-yı mezbûresin ve tevâbi'inden Safer nâm müderris ve Ahmed ve Mahmud ve Abdullah nâm kimesneler ile ittifâk idüp kiminiz müdde'î ve kiminiz şâhid olup damga itdirdiniz diyü şuhud-u zûr ile mevlânâ-yı mezbûr nice zamân habs itdirdikden sonra yirmi bin akçesin ve mezbûrların dâhi otuz bin akçelerin alup ancak hilâf-ı vâkı' inhâ itdirmegle mevlânâ-yı mezbûrî cezâre-i Kıbrıs'a sürdürüp ve mezbûrlara dâhi taşra kimesne ve Kıbrıs'a def'ile emr olundunuz diyü hilâf-ı vâkı' te'addî itmeğin mezbûrlar dâhi ol havfla cûlay-ı vatan idüp bu bâbda mevlânâ-yı mezbûre ve âdemlerine vech-i meşrûh üzre zulm ve te'addî olunduğun arz itdikleri ecilden mezbûrların ahvâlleri şer'le görülüp Asitâne-i sa'âdetüme arz olunmak emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup ol cânibe vardığında toprak kadısı ma'rifetiyle mezbûrları ihzâr ve hüsemâsıyla berâber idüp dâhi ahvâllerin öğrenmegle hâkk üzre nehiy idüp göresin kazıyye arz eyledikleri gibi olup mevlânâ-yı mezbûre ve tevâbi' ve âdemlerine vech-i meşrûh üzre zulm ve te'addî olunduğu şer'le zâhir olursa sicill dâhi idüp hilâf-ı şer' alınan akçelerin ba'de's-sübût şer'le müteveccih olanlardan alıvirüp dâhi çâvuş-ı mezbûrî beraber kefillere virüp ahvâllerin vukû'ı üzre mufassal ve meşrûh sûret-i sicilleri ile südde- i sa'âdetüme arz eyleyesin ammâ hîn-i teftîşde hâkk-ı sarîha tabi' olup tezvîr-i telbîsden ve şuhud-u zordan hazer idüp ahz u celb sebebiyle veyahud garaz ve ta'assubla hilâf-ı vâkı' kazıyye arz olunmakdan ihtiyât idüp cadde-i hakdan nükûl eyleyesin.

Sayfa 298

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 673

Karahisar-ı Sâhib kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrdan Anarca Karahisar nâm karye halkı südde-i sa'âdetüme arz-ı hâl sunup mukaddemâ Barçınlı kazâsından Maverdi nâm karyede mültezim yehûdînin şebhane korucusu olan İsmail nâm yeniçeri Asar Dağı dimeğle ma'rûf dağda şurb-ı hamr idüp atına binüp gezer iken atından aşağı yıkılıp ayağı üzengide kalup ânı helâk idüp bunlara siz katl eylediniz diyü isnâd olunup emr-i şerîfim ile yeniçeri ağası mektûbuyla şer'le görülüp bunların katl husûsunda haberleri olmayup üzerlerine şer'le cürm sâbit olmayup olvechile hall olunup ellerine hüccet-i şer'iyeye virilmeğın girü hilâf-ı şer'-i şerîf ve emr-i hümayûn rencide olundukların bildirüp min-ba'd husûs-u mezbûr için dahl itdirilmeye diyü hâlâ südde-i sa'âdetümde yeniçerilerim ağası Hâsan dâme 'uluvvûhu mektûb virdüğün bildirüp mûcibince amel olunmak bâbında emr-i hümayûnum ricâ etdikleri ecilden mûcibince amel olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda emrim üzre husûs-umezbûr için müşârun ileyh ağa tarafından virilen mühürlü mektûb mûcibince amel idüp âna mugâyir kimesneye te'allül ve 'inad itdirmeyesin

Sayfa 299

Hüküm 674

Bâ-hatt-ı Muhyi Efendi

İlhak olub sâkin eyleyub Muvaveh Sancak

Ahılkek ve Göl Ardahan ve Penek sancakları beğlerine hüküm ki Bundan akdem sancaklarınız Çıldır beğlerbeğiliğine eşe gelmiş iken

hâlâ birer tarikle ahar beğlerbeğiliğe eşmeği emr-i şerîf alınmağla Çıldır beğlerbeğiliğinde sancak kalmadığı ecilden girü üslûb-ı sâbık üzre Çıldır beğlerbeğisiyle eşmenüz emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda min-ba'd bir cânibe emrle tevcih veya bir yere cem'iyetin lâzım geldikde Çıldır beğlerbeğisiyle eşüp ânun derkinde hâzır bulunasın elümüze ahir beğlerbeğiliğe eşmeği emrimiz vardır diyü te'allül etmeyesin.

Hüküm 675

Çıldır beğlerbeğisine Ahilkelek ve Göl ve Ardahan ve Penek sancakları mâ-tekaddemden Çıldır'a eşe gelmişlerken istedikleri beğlerbeği ile eşmek için emr almışlarken hâlâ girü üslûb-ı kadîm üzre senünle eşmeleri için emr-i şerîfim gönderilmiştir buyurdum ki vüsûl buldukda ânun gibi bir cânibe azîmet... lâzım gelürse elviye-i mezbûre beğlerine mektûb ve âdemin gönderüp yanına da'vet itdirdüp dîn ü devlet bâbında mahall-i iktizâsına göre bezl-i maktûr idesin.

Hüküm 676

İtlak olunub mahallinde şer' ile görülüb hududallah ne ise icrâ olmaya deyû kat'a buyrulmuştur.

Çeharşenbih kadısına hüküm ki

Mektûb gönderüp taht-ı kazânda Sâlma Mahmud nâm kimesne sâbıkâ Mevli nâm kimesneyi katl eylediği şer'le sâbit ve hüccet olundukda küreğe konulup yedi yıl kürek çekmiş iken bir tarikle halâs olup girü vilâyet-i mezbûreye geldikde kendü hâlinde olmayup fesâd ve şenâ'tden hâlî olmamağla mîrlivânın subaşı Receb da'vet-i şer' eylediği için itâ'at-ı şer' itmediğinden mâ'adâ okla mezbûr Receb'i urup katl idüp gaybet itmeğle halâs olup hâliyâ Dergâh-ı mu'allâmda ele getirilüp habs olduğun bildirdiğin ecilden teslim olunup mahallinde ahvâli görölmek için irsâl olunmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda mezbûr da'vâ-yı hâkk idüp müdde'ileri ile şer'-i şerîfe ihzâr idüp dâhi bir def'a şer'le fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hâkk üzre teftîş idüp göresin mezbûr kimesne katl-i nefis idüp vech-i meşrûh üzre fesâd ve şenâ'tde olduğu şer'le sâbit ve zâhir olursa şer'-i şerîf muktezâsınca hâkkında lâzım gelen hadd ve çare ne ise icrâ idüp yerine koyup hilâf-ı şer'-i kavîm kimesneye iş itdirmeyesin arza muhtâc olursa habs idüp arz eylesin hâkk üzre olup tezvîr ü telbisten ve şühûd-ı zûrdan arz u celbden ve ehl-i fesâda himâyet olmaktan ziyâde hazer idesin.

Sayfa 300

Hüküm 677

Fi 9 ZA sene 99

Bâ-hatt-ı Hamza Beğ. Mustafa... dahi olub buyruldu içinde derc olmuştur.

Budun beğlerbeğine hüküm ki

Peçevî zu‘emâsından olup Kasım Beği olan Mustafâ Şehsuvar Beğ singinında küffâra esîr olup ve harem-i hümayûnum hüddâmından bî- zebân Süleyman’ın ammisi oğlu olmağla istihlâs bâbında inâyet ricâ itmeğın bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-i makrûnum ile fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olup müşârun ileyhin halâsı içün eğer sende ve eğer emrinde bulunan esirlerden mu‘accelen gönderüp her ne tarikle olursa olsun elbette halâsına sa’y-i cemîl ve hüsn-i ihtimâm eyleyüp ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer idesin ve ne vechile tedârik idüp ve ne makûle esîr gönderdiğin mufassalan yazup südde-i sa‘âdetüme arz eyleyesin husûs-umezbûr ehemmi-i umûrdandır âna göre mukayyed olasın.

Hüküm 678

Bâ-hatt-ı Muhyi Çelebi

Ahvâlleri görölüb icrâ-i hâkk ola deyû Mısır (?) Çelebi hükmün yazdurasın.

Karaman beğlerbeğisine ve Konya ve Larende ve Gafiryat ve Ermenek ve Pirlanganda ve Ereğli ve Karapınar ve Eskiil ve Yenişehir ve Seydişehir kadılarına hüküm ki

Taht-ı hükûmetinizde ba‘zı kimesneler cebeci ve topcı ve sipâhi olduk diyü kendü hallerinde olmayup nice kimesneleri darb-ı şedîd ve garazların hemdem idüp şer‘-i şerîfe muhâlif zulm ü te‘addîlerinin temâmiyeti olmamağla ağaları vesâir zâbitleri olanlar ânun gibi cebeci topçu nâmına hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî edenlerin ulûfelerini ve bölüklerini tecessüs idüp ahvâllerini Asitâne-i sa‘âdetüme arz idesin diyü hükkâm-ı vilâyete mühürlü temessükleri virmeğle ol ahvâllere tenbîh olunmuşken lek ve mütenebbih

olmayup vech-i meşrûh üzre re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olduğu i'lâm olundu imdi topçu ve cebeci oldukları takdîrce de min-ba'd bir ferde zulm ve te 'addî olduğuna rızâ-yı şerîfîm yokdur bâ husûs ki topçu ve cebeci olmaya ol ehl-i eşkiyânın her kim olursa olsun gereği gibi haklarından gelinmek emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda vech-i meşrûh üzre re'âyâ ve berâyâyâ hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addîleri olanlardan sahîh topçu ve cebeci vesâir bölüklerde olanlara tenbîh eylesesin ki kendü hâllerinde olup min-ba'd bir ferde zulm ve te 'addî etmeyeler mütenebbih olmayup girü kimesneye zulm ve te'addî idenlerin ulûfelerini ve bölüklerini sorup ma'lûm edindikden sonra vükû'ı üzre arz eylesesin ki ulûfeleri kat' olunup muhkem haklarından geline sâirlere mûcib-i ibret ve nasihat ola eğer topçu ve cebeci olmayup mücerred yakalu kaftan vesâir esbâb giyüp topçu ve cebeci geçinüp fesâd ve şenâ'at üzre oldukları vâkı' ise ol ahvâllere aslâ himâyet itmeyüp şer'le lâzım geldiği üzre muhkem haklarından gelinüp ehl-i fesâdı def' eylesesin bu bahâne ile kendü hallerinde olanlara dahl olunmakdan ziyâde hazer idüp hâkk-ı sarîha tabî' olasın.

Sayfa 301

Hüküm 679

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Mısır'a bu cânibden şefa'atle ve ahar târikle mansıb ellerin şöyle ki sizinkilerin Beytulmal'a zararı ile 'amel etmeyesin münasib gördüğün üzre 'amel olası ol cânib-i cumhur-u umur sana ma'ruzdur.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki

Hazîne-i Mısır'a müte'allık hıdmetlere bu cânibden şefâ'atle ve âhar târikle varanların istikâmeti olmayup beytü'l-mâla zararları var ise ref' olunup müstakîm kimesneler istihdâm olunmasın emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda ol cânibin cumhûr-ı umûrî senin fıkır-i sâkib ve re'y-i sâibine tefvîz olunmuşdur eğer hazîneye

müte'allikdir ve eğer gayrıdır sekâmet üzre olanları istihdâm itmeyüp sen münâsib gördüğün kimesneleri istihdâm idüp bekâyânın cem' u tahsîlinde ve mâl-ı mîrînin tevfir ve teksîrinde ve kul tâifesinin ve re'âyâ ve berâyânın zabt ve sıyânetinde mecd ü sa'y olup sinîn-i sâbıkadan ziyâde hazîne irsâlinde bezl-i maktûr ve sa'y- i nâ-mahsûr kılasın.

Hüküm 680

Hatt-ı Hümâyûn

Beyan olunub hâkkından geline. Fi 19 ZA sene 99 Rodos beğine hüküm ki

İstanbul kadısı Dergâh-ı mu'allâma sûret-i sicill gönderüp mahrûse- i mezbûrede mukâta'a-i hamr mültezimleri şerîkleri olan Kara Hayim nâm yehûdîyi şer'-i şerîfe ihzâr idüp mukâta'a-i mezbûreden hâsıl olan mâl-ı mîrîden bizim haddimiz yoğiken merkûm Hayim kîselerin haddi bozup sekiz yük akçe alup emriniz iletüp hıyânet etmişdir dediklerinde vech-i meşrûh üzre mîrî mâl kîselerinin haddin hufyeten bozup külli meblâğ ahz idüp ve bir kîse floriyi boğçaya koyup kendü evine alup gitdiği şer'le sâbit olduğundan gayrı yehûdî-i mezbûr dâhi mîrî sanduğu açup üç yük akçe evlerim bahâsın içün alup sonra tadrîcle edâ iderüm diyü i'tirâf itdüğün arz etdiğin ecilden yehûdî-i mezbûr siyâseti alınup hâkkından gelinmek emr idüp buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyüp mezbûr Kara Hayim'i siyâset itdürüp hâkkında gelesin.

Sayfa 302

Hüküm 681

Bâ-hatt-ı Hümâyûn emr verile. Seyyid Gazi kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp kasabâ-i mezbûrenin ulemâ ve sulehâ vesâir eşrâf ve a'yânı şer'-i şerîfe gelüp her senede Seyyid Gazi nâhiyesi nâmına güz eyyâmında azîm cem 'iyyet olup yeniçeri ve acemi oğlanı ve ânlar nâmına nice ehl-i fesâd cem' olup Müslimînin ehl ü iyâlleri üzerine konup nice fesâd ve şenâ'at

olduğundan gayrı câmi'-i şerîf haremindedir sâzendeler cem' olup sazlar çalup hengâme itmeğle namâz kılmak mümkün olmayup men' olunmak murâd olundukda kadîmden olagelmışdır diyü memnû' olmayup ve tüccârdan bey' ve şirâ idüp evine giden Müslimînin yollarına inüp mâl ve menâllerin gâret ve kendülerin katl idüp azim mefsedet olunmağın min-ba'd cem 'iyyet-i mezbûre men'u ref' olunmak ricâ eylediklerin arz eylediğın ecilden buyurdum ki vardukda arz olunduğu üzre fesâd ve menâhiye bâ'is olup mahmiye namına olan cem'iyyeti men' idüp min-ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin ve bu emr-i şerîfime muhâlefet edenleri yazup arz eyleyesin.

Hüküm 682

Bâ-hatt-ı Hazret

Hükm emridir kapuca Ömer Beğ'e virildi. Fi 29 ZA sene 99

Edirne kadısına ve Edirne'de merhûm ve mağfûrun leh Sultân Bayezid Hân tâbe serâhu evkâfı mütevellîsi olup binâ emîni olan Mehmed'e hüküm ki

İftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn dâru's-sa'âdem ağası olup merhûm ve mağfûrun leh babam Sultân Selim Hân tâbe serâhunun evkâfı nâzırı olan Server Ağa dâme 'uluvvûhu Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp merhûm-ı müşârun ileyh babam tâbe serâhunun câmi'-i şerîfî kurbunda olan kapanın önünde olan arz-ı hâliye üzerinde beş bâb içlü ve taşralı avlu odaları ve yirmi dört bâb kârgîr dükkânlar ve üzerinde yirmi dört bâb mahzen üstü çatı olmak üzre tahmînen dört yüz elli bin akçe ile binâ olunur diyü hâssa timarlarım başı olan Davud dâme mecduhu tahmîn itmeğın vech-i meşrûh üzre binâ itdirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına arz itmeğın buyurdum ki vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olup mahall-i mezbûrda vech-i meşrûh üzre odalar ve dükkânlar ve mahzenler binâsına müte'allık levâzım ve mühimmâtının tedârik ve ihzârı bâbında gereği gibi mukâvemet ve müzâheret eyleyüp bu bâbda

mübâşirine itlâf ve isrâf itdirmeyüp hüsn-i ihtimâmınız ile tahmîn olunandan ol akçe ile binâ itdirmeğe sa'y-i hamîyyet eylesesin.

Sayfa 303

Hüküm 683

Muhyi Efendi hattıyla.

Mahall-i hanede Tırak kadısışer 'le teftiş idüb ashab-ı hukukunhâkkı alvirdikden katl ve kıta'ü't-târik olduğu nasb u kesb olursa 'arz eylesesin.

İpsala ve sâbık İvranya kazâsından münfasıl olan Mevlânâ Mahmud'a hüküm ki

Sen ki İpsala kadısının sâbık Silistre kadısı olan Mevlânâ Halil ile Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp bundan akdem Dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Hüseyin Çâvuş yedinden hükm-i şerîfim vârid olup mazmûnunda nefis-i İpsala'da sâkin olup pâşâ sancağında zaim olan Davud için zâlim ve şakî ve şerîr olup âdemleriyle dâimâ yollar basup katl-i nüfûs itdîğinden mâ'adâ nice Müslümânların çayırların ve kışlakların ve mâl ve da'vârların alup zulm ve te'addîden re'âyâ ve berâyânın halleri değer- gündür şöyle ki ol diyârdan ref' olunmaya re'âyâ perakende olmaları mukarrerdir diyü düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham vezîrim Hızır Pâşâ edâmallâhu te'âlâ iclâlehuya sâbık İpsala kadısından arz ve ahâlî-i vilâyetden muhızır ile âdem geldiğin müşârun ileyh vezirim arz itmeğle mezkûrun timârı alınıp ve ol vilâyetden alakasın kat' idüp Budun'a sürgün idesin ve üzerine sübût bulunan mevâddı yazup arz eylesesin diyü hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermânım olmağın emr-i şerîfim üzre mezbûr Hüseyin Çâvuş nice def'a mezkûrun evine varup meclis-i şer'a da'vet eyledikde itâ'at-ı şer'-i şerîf itmeyüp hiçbir vechile ele girmesi mümkün olmayup ve bundan akdem dâhi nice fukarâ yedinden müte'addid ahkâm-ı şerîfim vârid olmuşiken aslâ bir emr-i şerîfime itâ'at itmeyüp hasmâsıyla şer'-i şerîfe varmamakla icrâ-yı şer' olmamakla mevcûd olan fukarâ nizâm itmeğle ellerinde olan on bir kıt'a ahkâm-ı şerîfe alınıp derki olup

gönderildiğin i'lâm eylediğin ecilden mezbûr teftîş olunmak fermânım olmuştur lakin mezkûr südde-i sa'âdetümde bulunup mûmâ ileyh Silistre kadısı Mevlânâ Halil için kendü ile husûmet üzere olduğunu bildirüp ref' olunmasın ricâ itmeğin müşârun ileyh Halil bu husûsun istimâ'ından ref' olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda mezbûrî şer'-i şerîfe ihzâr idüp dâhi da'vâ-yı hâkk iden hüsemâsıyla murâfa'a idüp bir def'a şer'le fasl olmayup on beş yıl bilâ ömr-i şer'î terk olunmayan husûsların evkât vechile hâkk üzere dikkat ve ihtimâm ile teftîş ve tefahhus idüp göresin fi'l-vâkı' arz olunduğu üzere mezbûr Davud fesâd ve şenâ'at eyleyüp ve fukarânın mâl ve erzâk ve da'vârların alup ve çayır ve kışlaklarını tasarruf itdüğü şer'le sâbit ve zâhir olursa ba'de's-subût müteveccih olan hakların ashâbına alıverildikten sonra üzerine ne makûle mevâdd sâbit ve zâhir olup ve ne mikdâr kimesnenin hâkkı alıverildiğin vesâir fesâd ve şenâ'atine müte'allık husûsların ketm itmeyüp mufassal ve meşrûh yazup arz eylesesin ammâ hîn-i teftîş temâm hâkk üzere olup aslâ bir cânibe meyl ve müheyya itmeyüp ahz ü celb itmeğle mezbûre himâyet olup fukarâya te'addî olunmakdan ve hilâf-ı vâkı' kazıyye arz itmekden begâyet ihtirâz eylesesin.

Sayfa 304

Hüküm 684

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi. Fi 8 M sene elf

Amasya beğine ve kadısına ve Merzifon kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Hüseyin nâm yeniçeriyi Sefer nâm kimesne katl idüp ziyâde fesâd eylediği i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda mezkûr Sefer mezbûr yeniçeriyi katl idüp kaydı bulunmuş ise mezkûrî ihzâr idüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getirdüp hâkk üzere şer'le teftîş eyleyüp göresin mezkûr Hüseyin'i mezbûr Sefer katl itdüğü bi-hasebi's-şer' sâbit ve zâhir olur ise şer'le hâkkında lâzım geleni icrâ idüp muhtâc-ı arz olanlardan ise habs idüp arz eylesesin ammâ hâkk

üzre olup garaz ve ta‘assubdan ve ehl-i fesâda himâyet olunmakdan hazer eylesin.

Sayfa 305

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 685

Lakin mukaddemâ re‘âyâsı asker hovfindan sâkin olup bazısının vilâyetine varub iskân etmişler olup hâlâ ol vilâyet re‘âyâ geru kadimi yerlerine gönderilmesin emr idüb buyurdum ki

Zekim hâkimi Aleksandra Hân’a hüküm ki

(boş) hâkimi olan Menuçer ihtiyâıyla südde-i sa‘âdetüme gelüp itâ‘at ve inkıyâd itmeğin kendü ülkesi ocaklık tarîkiyle virilüp mutasarrıfken hâlâ müşârü’n-ileyh vefât itmeğin ‘umûmen ülkesi cenâb-ı celâlet-meâbım tarafından zabt olunmak emrim olmuştur lakin mukaddemâ re‘âyâsı asker hovfindan perâkende olup ba‘zısının vilâyetine varup iskân itmişler olup hâlâ ol vilâyet re‘âyâ geru kadîmî yerlerine gönderilmesin emr idüp buyurdum ki vardukda sen dâhi südde-i sa‘âdet- meâbım olan ubûdiyet ve ihlâsın mûcibince bu bâbda mukayyed olup kadîmden müşârun ileyhın ülkesi re‘âyâsından olup senin ülkene göçmüş olan re‘âyâ her ne mikdâr ise kaldırıp berü kadîmî yerlerine gönderüp iskân itdiresin bu bâbda olan (silik) ve ihtimâmın ve sadâkat ve ihlâsın ma’lûm olur âna göre mukayyed olup ihmâl ve müsâheleden ictinâb idüp kadîmî itâ‘at ve inkıyâdın... getürmesine sa’y-i mevîr eylesin.

Sayfa 306

Hüküm 686

Bâ-hatt-ı

Yevmü’l-ehad. Fi 13 Zi’l-hicce sene 999.

Trablusgarb beğlerbeğisi Muhammed dâme ikbâlehuya hüküm ki Sâbıkâ Trablusgarb beğlerbeğisi olan Muhammed dâme ikbâlehu

südde-i sa‘âdetüme gelmek emrim olmağın buyurdum ki vüsûl buldukda mûmâ ileyh Muhammed dâme ikbâlehuyu âdemleri

ve tevâbi'îyle ve Mısır askeriyle hâlâ bu cânibden irsâl olunan Biga ve Sakız beğlerbeğinin kadırgalarına ve kendünün ol cânibde olan kadırgalarına koyup vakt ü mevsimiyle südde-i sa'âdetime gönderesin ve Trablusgarb askerini muhkem zabt eyleyesin ki mûmâ ileyh Muhammed dâme ikbâlehu ve âdemleri ve tevâbi'î kal'adan çıkup gemiye girecekleri esnâda kendülerine ve esbâb ve emvâllerine ve atlarına vesâir da'vârlarına ve hıdmetkârlarına bî-vech mine'l-vücûh dahl ve ta'arruz eylemeyeler.

Hüküm 687

Anadolu kaydına nakl olunmuşdur. Fermân-ı Âlişânumıma sâdır olmağın sana virilub bu hatt-ı hümayûnla 'arz etmeğle zıkr olunan ahara beğlerbeğisiyle Hızır dame ikbaluhu muaccelen alub bi'l-fi'il Haleb beğlerbeğisi olan sâbıkâ Çıldır beğlerbeğisi olmuşdur.

Acara beğlerbeğisi Ahmed dâme ikbâlehuya hüküm ki

Bundan akdem Devlet-i aliyyeme müte'allık ba'zı hıdemât-ı mühimmede bulunduğun ecilden kadîmden mutasarrıf olduğun Maçahel sancağı kemâkân tasarrufunda olup hâslarından olmak üzere ba'zı haslâr ile yedi kerre yüz bin akçe ile Acara beğlerbeğiliği sana tevcih olunup hıdmetde iken bilâ sebep hem beğlerbeğiliğin ve hem mezkûr Maçini sancağı senden alınup bunlar beğleri olan Hüsrev ve Mustafâ dâme izzuhumâya tevcih olunmağın hâkkında mezîd-i inâyetim zuhûra getürüp işbu sene tis'a ve tis'in ve tis'a-mie Zi'l-ka'deti's-şerîfesinin gurresinden girü Acara beğlerbeğiliğın yedi kerre yüz bin akçe hâslar ile sana inâyet idüp Acara-i ulyâ sancağında Çadır nâm karye ve gayriden elli altı bin dokuz yüz elli akçe ve Acara-i suflâ sancağında Alokın nâm karye ve gayriden yüz on dokuz bin akçe ve Posetho sancağında Kevni nahiyesinde yedi bin akçe Pezirsâluca-i ulyâ nâm karyeden dört bin akçe hisse ve mâtekaddemden tasarrufunda olup iki yüz bin akçe yazusu olan Maçini sancağı haslârlından mahsûb olup kemâkân tasarrufunda olmak üzere ve sâbıkâ beğlerbeği iken mutasarrıf olduğun haslârlından Şuşaz

sancağında yüz bin ve Ardahan sancağında otuz dört bin cem‘an beş yüz on üç bin dokuz yüz elli akçe haslâr bedelinden yüz seksen altı bin elli akçe noksânın düşenden tekmîl olmak üzere hızâne-i âmiremin Erzurum cânibi dizdârı olup vilâyeti muharriri olan Hüseyin dâme ‘uluvvûhunun virdüğü mühürlü tezkire mûcibince tarih-i mezbûrdan sana tevcih olunmuşdur buyurdum ki zikr olunan haslârı icmâl mûcibince tarih-i mezbûrdan kendüne tevcih idüp noksanın düşenden tekmîl olunmak üzere tezkireni gönderesin ki berât-ı şerîfim virile tahrîren evâsıt-ı şehri Zi‘l-hicce sene 999.

Sayfa 307

Hüküm 688

Budun beğlerbeğisi kethüdası virildi. Evahir-i ZA sene 999.

Budun yeniçerileri kâtibi olup Serem sancağı muharriri olan Mehmed ve tahrîr-i mezbûrda kâtib olan Hüdavirdi‘ye hüküm ki

Budun beğlerbeğisi Sinân mektûb gönderüp sizin için livâ-i mezbûrı istikâmetle tahrîr idüp hîn-i tahrîrde üç yük akçe ifrâz zuhûra getirüp zikr olunan ifrâz kavli nevâhî için havâss-ı hümayûnuma ilhâk olunmak evveli olduğun ve muhâsebeniz doksan dokuz Şa‘bânı’nın on beşinde vâkı‘ olmuşken tevzî‘ için vârid olan hükm-i şerîf sene-i mezbûre Ramazânı’nın evâsıtı tarihi ile müverrih olmağla mâl-ı mîrîye küllî gadr olur diyü tevzî‘ tarihi muhâsebe tarihinden olmak ricâ eylediği arz olunduğu üzere Şa‘bân’ın on beşinci gününde tevzî‘ olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda zuhûr eden üç yük akçe ifrâzı kul mevâcibi için tarih-i mezbûrdan havâss-ı hümayûnuma ilhâk idüp dâhi evvelâ mir livânın haslârın tedârik idüp ba‘dehu sâir zu‘emâ ve erbâb-ı timarın dâhi beğlerbeğinde yanına getirdiklerinden sonra asıl tasarruflarında olan ze‘âmet ve timarları bedelleri tarih-i mezbûrdan her birine ber-vech-i adâlet tevzî‘ ve tevcih idüp tezkirelerin veresin ki evveli mümtaç verile ammâ hîn-i tevzî‘de ber-vechile mukayyed olasın ki ânun gibi sonradan ze‘âmet ve timarlarına mevâddın hassa ilhâk idüp arz itmeğle hîn-i tevzî‘den berâtları mûcibince bedellerine tâlib olan

gaflet ile mevâddın aldıkları timarlarına ve hisselerine bedel-i tevzî'de timar vermekden ve başka karyelüden alup ve mükerrer tezkireler vermekle sonra gelüp nizâm olunmakdan hazer eylesin.

Hüküm 689

Sipâhi oğlanları çâvuşlarından Hızır'a virildi. Fi Evahir-i Z sene 999.

Altı nefer âdem altı kimesneyi katl eylemişler südde-i sa'âdetüme gönderile diyü fermân olunmuştur.

Filibe kadısına hüküm ki

Nefs-i Filibe karbansaraycısı Köse Mehmed ve Etmekçi Kavruk Hüseyin ve Semerci Kara Hüseyin ve karbansarayda sâkin nalband ve semerci ve Konc'da sâkin Kalender nâm kimesneler ehl-i fesâd olup harâccı abasıyla beş altı Altı nefer kimesneyi katl eyledükleri i'lâm olunmağın mezkûr ele getirilüp kayd u bend ile südde-i sa'âdetüme gönderilmesin emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda mezkûrây-ı hâkk-ı tedârikle ele getirüp müşârun ileyh çâvuşuma hem mukayyed ve mahbus teslîm eyleyüp südde-i sa'âdetüme gönderesin ki şer'le ahvâlleri Dergâh-ı mu'allâmda görölüp haklarından geline.

Sayfa 308

Hüküm 690

Halil Beğ'i defteri üzre hükm virilüp ahde muhâlif dahl olunmaya.

Mevcud aharda nakl olunduğu izn-i tahsis olmuştur.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki

Erdel voyvodası mektûb gönderüp Erdel sınırına karîb olan zü'emâ ve erbâb-ı timâr ve vilayet-i mezbûreden ba'zı kasabât ve kurâyâ dahl idüp bazı yerleri gâret ve bazı re'âyâyı ayardup kendülere tabi' eyleyüp ellerinde olan ahidnâme-i hümayûna mugâyir vaz'dan hâlî değillerdir diyü arz eylemiş imdi mukaddemâ muharrer-i vilâyet olan Haleb beği tahrîr eylediği üzre zü'emâ ve sipâh tâyifesine virilen kurâ ve mezârî'den mâ'adâsı vilâyet-i

Erdel'e tabi'dir min-ba'd Erdel'e tabi' olanlara dahl ü tecâvüz olunmaya diyü fermân-ı şerîfim sâdır olup ol vechile evâmir-i şerîf gönderilüp tenbîh olunmuş idi ol emrim alimâ-kân mukarrer olup âna muhâlif dahl ü tecâvüz olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur buyurdum ki vardukda ol serdarda olan zü'emâ ve erbâb-ı timara emr-i sâbık üzre gereği gibi tenbîh ve te'kid eyleyesin ki muharrer vilâyet olan Haleb'i tahrîr itdüğü üzre zü'emâ ve erbâb-ı timara virilüp berât olunan kurâ ve mezâri'den mâ'adâ bi'l-fi'il Erdel vilâyetinden olup ânlara tabi' olan yerlere ba'de hilâf-ı emr dahl ü tecâvüz eylemeyeler şöyle ki bu def'a dâhi tenbihden sonra işlemeyüp emr-i celîlü'l-kadrime muhâlif ahidnâme-i hümâyûna mugâyir te'addîleri i'lâm oluna ol asılları vukû'ı üzre arz eyleyesin haklarında emrim ne vechile sâdır olursa mûcibiyle amel eyleyesin.

Bir sûreti Bosna beğlerbeğiliğine Bir sûreti Tımaşvar beğlerbeğiliğine

Sayfa 308

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 691

Divan-ı kapucular kethüdasına virilmiştir. Fi Evahir-i ZA sene 999. Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki

Vükur-ı fehm ve ferâset ve kemâl-i akl ve... hüsn-i i'timâdım olmağın ol serhadlerin ve ol cevânibin cumhûr-ı umûrısın ki re'y-i rezîn ve fikr-i isâbet-karînine tefvîz olunmuşdur buyurdum ki.

Sayfa 309

Hüküm 691 devamı

Vüsûl buldukda dâimâ beğlerbeğiliğine müte'allık olan ümerâ-i nâmedar ve zü'emâ ve erbâb-ı timar vesâir dirlik tasarruf eden kullarımla müretteb ve mükemmel düşman yerâğıyla müheyyâ ve hâzır ve etrâf ve eknâfa müterakkıb ve nâzır olup ânun gibi bir cânibden hareket-i ferîhum olursa bi-inâyetillâhi te'âlâ def'-i mazarrat-ı a'dâdan bezl-i makdûr eyleyüp serhadlerin emn ü emânetine ve re'âyâ ve berâyânın refâhiyet ve itmanına sa'y-ı cemîl

ve hüsn-i ihtimâm eylesesin ve Lahsa'ya ve Basra'ya ve Şehr-i Zol'a ve Mihrivan ve Nihavend'e müte'allık umûr vâkı' oldukda eyâletime müte'allık değildir ve Asitâne-i sa'âdete arza mevkûfdur demeyüp heman ol esnâda iktizâ eylediğine göre tedârikin görüp dâhi ândan sonra Asitâne-i sa'âdetüme arz eylesesin ve bir hıdmet vâkı' oldukda arza mevkûfdur demeyüp Musul ve Şehr-i Zol ve Mihrivan beğlerbeğilerine mektûblar ve âdemler gönderüp askerleriyle vech ve münâsib gördüğün mahalde yanına getirdüp vech ve münâsib gördüğün üzre istihdâm eyleyüp inâd ve muhâlefet üzre olanları arz eylesesin ki azl- i ebedî ile konulmayıp eşedd-i ikâba mazhar olalar.

Hüküm 692

Rodos sancağı beği Hüsâm dâme izzuhuya hüküm ki

Hâlâ şıra zamânı olmağla küffâr-ı hâksârın deryâda hareketi bi- bereketleri olup mukaddemâ ve hâlâ alınan hücâc ve rençber gemileri için senin âdem-i ihtimâmınla alınır diyü haber vermişlerdir imdi senin yanına on beş on altı pare kadirge ta'yîn eylemekden maksûd oldur ki ol yalıları ve derya yüzünü leyl ü nehâr gözedüp hücâc ve rencber gemilerinden bir gemi aldırmaıup kemâl-i basîret ve intibâh üzre olası bu bâbda ihmâl ve müsâhele idüp hücâc ve rençber gemileri aldırmağla azl-i ebedî değil eşedd-i ikâba mazhar olmuşsundur buyurdum ki vüsûl buldukda min-ba'd deryâ muhâfazasına gereği gibi mukayyed gösterüp Menteşe beği Murad dâme izzuhu ile haberleşüp ânun kendüye müte'allık yanında on bir on iki pare kadirgası vardır hüsn-i ittifâkla her biriniz semtlü semtinizden vech ve münâsib olduğu üzre derya yüzlerini ve yalıları muhkem hıfz ve hırâset idüp inâyet-i hakla gemileri küffâr elinden halâs eyleyüp muttasıl İstanbul'a göndermek ardınca olası şöyle ki bir dâhi âdem-i ihtimâmınızla bir rençber gemisi veya âher gemiler alındığı istimâ' oluna azl-i ebedî ile konulmayup eşedd-i ikâbla mu'âtıb olman mukarrerdir âna göre mukayyed olası.

Sayfa 310

Hüküm 693

Kapudan pâşâya gönderilmiştir. Fi Evail-İ Z sene 99.

Sâbıkâ Midillü sancağı beği olan Mustafâ dâme izzuhuya hüküm ki Hâlâ sıra zamanı olmağla küffâr-ı hâksârın deryâda hareketi olup

hücâc ve rençber gemilerin alup envâ'-ı fesâd ve şenâ'atden hâlî olmadukları i'lâm olunmağın ma'zûl oldum diyü gemin yüzmeyüp Kasım gününe değin deryâ muhâfazasında olman emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda emr-i celilü'l-kadrim mûcibince gemin yüzmeyüp ve hâlâ içeriye gelmeyüp gemini tertûb ve tekmîl idüp dâhi Rodos ve Menteşe beğleri ile haberleşüp vech ve münâsib olduğu üzre ol yalıları ve derya yüzlerini gereği gibi hıfz ve hırâset idüp âdem-i ihtimâmın ile hücâc ve rençber vesâyir tüccâr gemilerini küffâr-ı hâksâr almakdan ziyâde hazer idesin ve Kasım gününe değin derya yüzünde ve yalılarda gezüp muhâfaza hıdmeti tamam edâ olundukdan sonra gemin ile südde-i sa'âdetüme gelesin.

Hüküm 694

Menteşe sancağı beği Murad dâme izzuhuya hüküm ki

Hâlâ sıra zamânı olmağla küffâr-ı hâksârın deryâda hareketi olup ve bundan akdem âdem-i ihtimâmınız ile hücâc ve rençber vesâyir tüccâr gemilerinden hayli gemi alınıp envâ'-ı hasâret olunup ve bi'l-fi'l dâhi sen ve Rodos beği Hüsam Beğ muhâfaza hıdmetinde cedd ü ihtimâm itmemele kefare-i fahra gemiler almakdan hâlî değillerdir diyü i'lâm ve ihbâr olunmağın her vechile mes'ûl ve mu'âtıb olmuştur imdi yalnız hod sana müte'allık on bir on iki pare kadirge çekinekçileri vesâir yât u yerâğı ve kürekcileri hâzır iken bu vechile ihmâl ve müsâhele üzre hareket itmene bâ'is nedir buyurdum ki vüsûl buldukda deryânın hıfz u hırâsetiyle gereği gibi mukayyed olup müşârun ileyh Hüsam Beğ'e müte'allık dâhi on beş on altı pare kadirge olur hüsn-i ittifâk ve ittihâd ile her cânibden deryayı hıfz ve hırâset eylesenüz küffâr-ı bed-gerdârına kâhîr olurlardı bu bâbda ihmâl ve müsâhele itmeyüp vech ve münâsib olduğu üzre

Sayfa 311

Hüküm 694 devamı

Ol yalıları ve derya yüzünü muhkem hıfz idüp hücâc ve rençber gemilerinden ve gayriden bir gemi alınmamağa sa'y-i cemîl ve hüsn-i ihtimâm eylesesin şöyle ki âdem-i ihtimâmınız ile derya yüzünde ve yalılarda gemi alındığı istimâ' oluna azl-i ebedî ile konulmayup eşedd-i ikâba mazhar olursuz âna göre mukayyed olasın.

Hüküm 695

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi Zulm var ise ref' ola.

Aydın sancağı beğine ve Birgi kadısına hüküm ki

Hâlâ kazâ-i mezbûrda nâyib olan Muhyiddin nâm kimesne mukaddemâ eşkiyâ olan suhte tâifesinden olup hâlâ dâhi Müslümânlara zulm ve te'addîsi olduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda mezbûrun ahvâlin ahâlî-i vilâyetden hâkk üzre teftiş ve tefahhus idüp göresin i'lâm olunduğu üzre mezbûrun kazâ-i mezkûr ahâlîsine zulm ve te'addîsi var ise niyâbetden ref' idüp min-ba'd niyâbet itdirmeyesiz.

Hüküm 696

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi mücebince

Canik sancağı beğine ve livâ-i mezbûr kadılarına hüküm ki

Livâ-i mezbûrda bazı eşkiyâ kapı kulları nâmına gezüp ahali-i vilâyete zulm ve te'addî eyledikleri sipâhi oğlanları ağası olan kıdvetü'l- emâcid ve'l-ekârim Süleyman dâme mecduhuya i'lâm olundukda bölük halkı nâmına zulm ve te'addî idenlerin zabtına zümre-i mezbûreden Hâsan zîde kadruhûyu ta'yîn idüp mühürlü mektûb virmeğın buyurdum ki vardukda ânın gibi livâ-i mezbûrda bölük halkı nâmına gezüp zulm ve te'addî edenleri mezbûr Hâsan'a evkât-ı zabt itdirüp bir ferde zulm ve te'addî etdirmeyüp ve kimesnenin müft ü meccânen nesnelerin aldırmaıyaz işlemeyüp inâd ve muhâlefet edenleri isimleri ve bölükleriyle yazıp südde-i sa'âdetüme arz eylesesin.

Hüküm 697

Bâ-hatt-ı Pir Efendi.

Kaşıkçıya virildi. Fi 22 ZA sene 99.

Malkara kadısına ve sâbıkâ Köprü kadısı Mevlânâ Hüsrev'e
hüküm
ki

Mukaddemâ Malkara kazâsında mîrî yundlar üzerinde ağa olan Hamza Bölükbaşı Uluköy nâm karye halkının bazılarını muhkem darb ve let idüp hilâf-ı şer'-i şerîf akçelerini ve koyunlarını alup ve Kerime nâm hatuna fi'il-i şetim eylediği şer'le sâbit-i sicill olduğu i'lâm olunmağın şer'le görölmesin emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda mezkûrî meclis-i şer'e ihzâr ve müdde'îleri ile beraber idüp bir def'a şer'le görölmeyüp ve on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hâkk ve adl üzre evkât vechile teftiş idüp göresin fi'l-vâkı' kadıya i'lâm eyledükleri gibi olup şer'le sâbit ve zâhir ola şer'le müteveccih olan hukûku hükm idüp ashâba alıverdikden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise arz eyleyesin değil ise şer'le hâkkında lâzım geleni emr eyleyesin ammâ hîn-i teftîşde hâkk-ı sarîha tabi' olup tezvîrden ve şuhûd-ı zûrdan ve garaz ve ta'assubla hilâf-ı şer'-i kavîm iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa 312

Hüküm 698

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Dergâh-ı Mu'alla çâvuşlarından virildi. Küreğe virilmek fermân olunmuşdur.

Fi 16 ZA sene 99

Uluborlu kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrdan Ahmed bin Durmuş ve Mehmed bin Ahmed nâm kimesneler eşkiyâdan olup dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından İbrahim Çâvuş'un Yasemin nâm cariyesin ihtilâl idüp ba'zı esbâbları ile evlerine götördükleri şer'le sâbit olup ve bundan gayrı mezkûr Ahmed'in sâir

fukarâyâ zulm ve te‘addîsi fevka’l-hadd olduğun arz eylediğin ecilden mezkûrlar küreğe verilmesin emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda mukayyed olup mezkûrları hüsn-i tedârikle ele getirüp ve gaybet ederler ise şer‘le buldurup lâzım olanlara buldurup getirdüp da‘vâ-yı hâkk idüp ta‘yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def‘a şer‘le görülmeyüp ve on beş yıl mürûr itmeyen husûslarını hâkk ve adl üzre imkân vechile teftîş idüp göresin fi’l-vâkı‘ kazıyye arz olunduğu gibi olup çâvuş-ı mezbûrun cariyesin ihtilâl idüp ba‘zı esbâbları ile evlerine iletdikleri şer‘le sâbit-i sicill olmuş ise ve mazmûn-ı sicill muvâfık-ı şer‘-i kavîm olup âlâ vechi’l-hükkâm sâbit olursa mukarrer tutup dâhi sâir fukarâ hâkkında ne vechile mevâdd sâbit olursa ba‘de’s- sübût şer‘le müteveccih olan hukûk ashâbına hükm idüp bi’t-temâm alıverdikden sonra mezkûrları mukayyed ve mahbûs çâvuş-ı mezbûra sûret-i sicillerin teslîm eyleyüp südde-i sa‘âdetüme gönderesin ki küreğe konula ammâ hîn-i teftîşte tezvîrden ve şuhûd-ı zûrdan ve garaz ve ta‘assubla veya ahz celb sebebiyle hilâf-ı şer‘-i kavîm iş olmakdan begâyet hazer idüp temâm hâkk-ı sarîha tabi‘ olasın.

Sayfa 312

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 699

Rum beğlerbeğine hüküm ki

Ol cânibde ba‘zı zu‘emâ ve erbâb-ı timâra ve il erlerine timar tevcîh olundukda âdet-i kadîme üzre emirlerinin içine deftere kayd olunduğun işaret idüp dâhi ellerinden alınıp ânda hıfz olunmayup girü ellerine verilmekle sâhiblerini tekrâr timar ve terakkî aldıkları i‘lâm olunmağın bu bâbda mes’ûl olmuşundur buyurdum ki vüsûl buldukda ânın gibi emr ile timar ve hisse tevcih eylediğin âdet-i kadîme üzre emirlerinin içine kayd olunduğun işaret itdirüp dâhi ânda muhkem hıfz itdirüp ba‘dehu sâhibleri ellerine emirler verdirtmeyesin husûs-umezbûr umûr-ı devletdendir ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesin

Sayfa 313

Hüküm 700

Bâ-hatt-ı Mirza Efendi

Rızalarıyla kassablık iderler ise buyruldu. Üsküdar kadısına hüküm ki

Çakırcılarım başı olan İbrahim dâme mecduhu ile südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Üsküdar'da olan fukarâ ve zu'afâ meclis-i şer'a gelüp Üsküdar'da olan iki sultânların imâretlerine hıdmet ider iken kassâbdan gayrı kassâb olmayup et müstevfî olduğu zamânda dükkânlarında et bulunup killet olduğu zamânda dükkânlarına et çıkarmayup sekiz ve onara bey' idüp fukarâ ziyâde müzâyaka çeküp mezbûrlara altıya et bulun diyü ikdâm olundukda biz imâret kassâbıyız şehir değiliz diyü cevâb virüp bize dâhi kassâb lâzımdır dediklerinden mâ'adâ mîrî doğanlara kadîmden olageldiği üzre dörder akçeye et virmezler gâhî doğanlar etsüz kalup kasabâ-i mezbûrede kudretli kimesne tetebbu' olundukda kassâblık hıdmetine kâdir Ahmed nâm Müslim ve Apostol ve Malkoç nâm zimmîler ber-vech-i iştirâk kasabâ-i mezbûrede kassâb olup ve mîrî doğanlara olageldiği üzre et virüp ve fukarâyâ dâhi müstevfî et bulalım ve imârete dâhi lâzım olur ise virelim nihâyet müzâyaka zamânında müzâyaka kayyûmundan mu'tâd üzre bir mikdâr koyun verilmek için emr-i şerîf ricâ ederiz diyü müte'ahhid olup fi'l-vâkı' böyle olmak mîrîye ve fukarâyâ enfa' mülâhaza olunur diyü arz itmeğin mezbûr Ahmed ve Apostol ve Malkoç ihtiyârlarıyla kassâb ta'yîn olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda mezbûrlar ihtiyârlarıyla kassâblık ederler ise kasabâ-i mezbûrede kassâb ta'yîn idüp istihdâm itdiresin ve tenbîh eyleyesin ki et bolluğu zamânında kassâblık idüp ziyâde fâyide eyleyüp et killet olduğu vakit bir vechile te'allül ve bahâna etmeyeler mühemma iken et bulmağa sa'y eyleyeler.

Sayfa 314

Hüküm 701

Tebriz’de olan Cafer Pâşâ’ya Şeref Han’ın kethüdası Hüseyin damadı Hâsan der-sa’âdete göndereki da’vâları görüle deyû Osman’nın hattıyla yazılıdır.

Tebriz’de olan Cafer Pâşâ’ya hüküm ki

Müküs ve Karkar kadısı mektûb gönderüp Bitlis hâkimi Şeref Han’ın kethudâsı Hüseyin ve yine Şeref Han’ın damadı olup Hizan Beği olan Hâsan ba’zı eşkiyâyı yanlarına alup Semran Beği Yusuf Beğ’in evin basup nice âdemlerin katl idüp ve evlerini ateşe urup sonra mezbûr Yusuf Beğ’i dâhi tutup alâniyyen katl idüp küllî fesâd ve şenâ’at etmişlerdir diyü bildirdiği ecilden mezbûrân kethudâ ile Hizan hâkimi dergâh-ı mu’allâma gönderilmek emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda mezbûrları müdde’ileri ile dergâh-ı mu’allâma gönderesiz ki vâkı’ olan husûsları şer’le görüle kimesneye inâd ve muhâlefet itdirmeyüp fermân-ı hümayûnum mûcibince mezbûrları dergâh-ı mu’allâma göndermişçe olmasın.

Hüküm 702

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki

Vilâyet-i Bağdad’da bazı kimesneler mukaddemâ Bağdad muhâfazasında olan vezîrim Sinân Pâşâ edâmallâh-u te’âlâ iclâlehu tarafından ahkâm-ı şerîf ve tezkire ile bî-berât ze’âmet ve timara mutasarrıf olup ve bazı kimesneler dâhi bilâ emr dirliğe geçüp ziyâde ulûfeler tasarruf eyledikleri i’lâm olunmağın bu makûle ze’âmet ve timâra ve dirliğe geçenler yoklanup defter olunup defterleri südde-i sa’âdetime gönderilmesin emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda bir ân te’hîr ve tevakkuf itmeyüp vech-i meşrûh üzre bî-berât ze’âmet ve timara mutasarrıf olanları başka ve bilâ emr gedüğe geçüp ulûfe olanları başka defter idüp defterlerinin birer sûretin yazup ve mühürleyüp Asitâne-i sa’âdetüme gönderesin ki südde-i sa’âdetümde ma’zûlen mülâzemet üzre olanlara virile.

Hüküm 315

Bir sûreti Ammâriye hâkimine Bir sûreti Hâkkârî hâkimine Bir sûreti Şerev hâkimine

Bir sûreti Habzo hâkimine

Sayfa 315

Hüküm 703

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki

Diyar-ı Haleb'den südde-i sa'âdetüme gönderile gelen çerân birkaç senedir ki gelmeyüp ve Harem-i hümayûnumda olan çeranların dâhi ekseri helâk olduğu ecilden âdet-i kadîme üzre ol cânibden çeran gönderilmek emr idüp buyurdum ki vardukda aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyüp âdet-i kadîme üzre her sene ne mikdâr çerân gönderile gelmiş ise âna göre tedârik idüp mu'accelen südde-i sa'âdetüme irsâl ve îsâl eylesin husûs-ı mezbûrda ihmâl ve imhâl eylemeyesin.

Hüküm 704

Şer'le görülüb icrây-ı hâkk oluna deyû Mirza Efendi kat'a buyrulmuştur.

Kızılbel kadısına hüküm ki

Taht-ı kazânda Zevn nâm karyeden Bekir nâm kimesne nice zamân mîrlivânın subaşıyla il üzerinde gezüp ve nice zamân kethudâ nâmına re'âyânın mesâlih-i şer'iyyelerine karışup hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addî eyledüğinden mâ'adâ Karakadıoğlu dimeğle ma'rûf harâmîyi yanına alup ele virmeyüp fesâd ve şenâ'at itmeğın ahvâlleri teftîş olunmasıyçün hükm-i şerîf virilmeğle ele getirilüp teftîş olundukda mezbûr Karakadıoğlu'nun şer'le hazfı lâzım gelmeğle salb olunup merkûm Bekir gaybet itmeğın halâs olup yedi sekiz yıl terk-i vatan idüp hâlâ girü vilâyet-i mezbûreye gelüp kendü hâlinde olmayup ol günde dâhi ziyâde fukarâyı şer'-i şerîfe muhâlîf rencîde ve remîde eyledükden gayrı karye-i mezbûre ahâlîsinden nicesin darb-ı şedîd ve ekserine şetm-i galîz idüp şirret ve şekâdan hâlî olmadığı i'lâm olunmağın ele getirilmesin emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda mezbûr kimesneyi ele getirüp dâhi ta'yîn-i mâtde iden müdde'ileri ile ihzâr idüp bir def'a şer'le fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûslarını hâkk üzre teftîş idüp

göresin fi'l-vâkı' mezbûr kimesne kendü hâlinde olmayup vech-i meşrûh üzre fukarâyâ zulm ve te'addîsi olduğu şer'le sâbit ve zâhir olursa şer'le hâkkında lâzım geleni icrâ idüp yerine koyup ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin ve muhtâc-ı arz ise habs idüp sûret-i sicilleri ile ahvâlin vukû'u üzre arz eylesesin ki sonra hâkkında emr-i şerîfim ne vechile sâdır olursa mûcibiyle amel oluna ammâ hâkk üzre olup tezvîr ve telbîsde arz ve celbden hazer idüp hâkk-ı sarîha tabi' olasın.

Sayfa 316

Hüküm 705

Bâ-hatt-ı Muhyi Efendi Erbab-ı dirlik olan kul tâyifesinin da'vâlarına dahl olunmaya. Revan beğlerbeğisine Revan ve Nahcıvan kadılarına hüküm ki

Bir akîm ve müsta'cel husûs için Dergâh-ı mu'allâm çâvuşları ve kapucuları ol cânibe varduklarında yerlûden olanıma yarar bârgîr bulunur iken zu'emâ ve erbâb-ı timar ve serhad bölüklerinde ulûfeye mutasarrıf olup uğur-ı hümâyûnumda hıdmetinde olanların atların ve bargirlerin cebrle ulağa tutup te'addî eylediklerin i'lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki vüsûl buldukda bu bâbda mukayyed olup ânun gibi südde-i sa'âdetüm cânibinden dergâh-ı mu'allâm çâvuşları ve kapucuları bazı mühim mesâlih için ol cânibe varduklarında fermân-ı hümâyûnum mûcibince menzil bargiri bulunan yerlerde menzil bargiri bulmayan yerlerde yerlûden olanıma yarar bargir tedârik idevirüp zu'emâ ve erbâb-ı timar vesâir ulûfe ve dirlik tasarruf idüp ve uğur-ı hümâyûnumda serhad hıdmetinde olan kul tâyifesinin atlarına ve katırlarına ve bargirlerine min-ba'd dahl ü ta'arruz itdirmeyesin.

Hüküm 706

Musul beğlerbeğisine hüküm ki

Bundan akdem Cizre eyaleti cenâb-ı imâret-meâb Mîr Aziz dâmet me'âlihiye mukarrer kılınmağla Han Abdal oğlu Mîr Şeref karındaşları Cizre eyâletini muhâsara idüp Cizre'ye tabi' aşâyir ve

kabâyilden nice kürdleri siz bize tabi‘ olmazsınız diyü kılıçdan geçirüp envâ‘-ı fesâd ve şenâ‘at eyledükleri i‘lâm olunup ve südde-i sa‘âdetümde olan Mîr Mehmed nâm karındaşları dâhi bu cânibden karındaşlarına mektûblar gönderüp Cizre eyaleti bi‘l-fi‘il benim üzerimdedir Mîr Aziz’in âdemlerine zabt itdirmeyesin diyü fitne ve fesâda sevk ve ilkâ itmeğle eyâlet-i mezbûreyi zabt içün virenlerin kimini katl ve kimini mecrûh idüp bu fesâdamezbûr Mîr Mehmed bâ‘is olduğu mukarrer ve muhâkkak olmağın merkûm Mîr Mehmed Cezâyir-i garba sürgün olup gemi ile gönderilüp ânda fesâd ve şenâ‘at idenlerin ahvâlleri görülüp haklarından gelinmek içün Diyarbekir beğlerbeğisine emr-i şerîfim gönderilmiştir buyurdum ki vüsûl buldukda şöyle ki eyalet-i mezbûrede fesâd ve şenâ‘at idenler Diyarbekir beğlerbeğisine itâ‘at itmeyüp gaybet idüp senin beğlerbeğilikle varalar aslâ mahâll virmeyüp üzerlerine varup ele girenleri muhkem kayd u bend idüp yarar âdemlere koşup Diyarbekir beğlerbeğisine irsâl ve îsâl eyleyesin ki ahvâlleri ânda görüle ve bile koşup gönderdiğin âdemlere muhkem tenbih eyleyesin ki mezbûrları evkât hıfz idüp yollarda gaybet itdirmekden hazer eyleyeler.

Sayfa 317

Hüküm 707

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Hükm-ü şerîf varduğu gibi mezbûrçâvuşa ‘ale’t-ta‘cil irsâl idesiz

deyû.

Kayseriye beğine ve Kütahya kadısına hüküm ki

Çorlu kadısı Mevlânâ Muslihiddin zîde fazluhu mektûb gönderüp Köstüre kazâsına tabi‘ Şah Melek nâm karyeye mutasarrıf olup Dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarından olan Cafer Çâvuş bazı Müslümânların nikâhlı hâtûnların cebren ahara nikâh itdirüp ve dul hâtûnların ve kızların ağırlık diyü akçelerini almayınca ahara tezvîc itdirmeyüp ve dâhi nice zulm ve fesâdı mukaddemâ arz olundukda

teftîş için emr-i şerîf vârid olup teftîş olunmayup hevâsına tabi‘ âhar kadılardan tezallüm iden Müslümânlara hakâret itmeğin tenbihine arz ve mahzar alup gaybet eyledüğün arz itmeğin mezkûr Cafer Çâvuş ele getirilüp sūdde-i sa‘âdetüme irsâl olunmasın emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda mezkûr çâvuşı ele getirüp dâhi yarar âdemlere koşup sūdde-i sa‘âdetüme mu‘accelen irsâl idesin.

Hüküm 708

Mir Aziz’in kethüdasına virildi. Fi Evahir-i ZA sene 99. Diyarbekir beğlerbeğisine hüküm ki

Bundan akdem Cizre eyaleti cenâb-ı imâret-meâb Mîr Aziz dâmet me‘âlihiye mukarrer kılınmağla Han Abdaloğlu Mîr Şeref karındaşları Cizre eyaletini muhâsara idüp Cizre’ye tabi‘ aşâyir ve kabâyilden nice kürdleri siz bize tabi‘ olmazsı diyü kılıçdan geçirüp envâ‘-ı fesâd ve şenâ‘ate irtikâb eyledükleri i‘lâm olunup ve sūdde-i sa‘âdetimde olan Mîr Mehmed nâm karındaşları bu cânibden karındaşlarına mektûblar gönderüp Cizre eyaleti bi‘l-fi‘il benim üzerimdedir Mîr Aziz’in âdemlerine zabt itdirmeyesin diyü fitne ve fesâda sevk ve ilkâ itmeğle eyâlet-i mezbûreyi zabt için varanların kimini katl ve kimini mecrûh idüp bu fesâda mezbûr Mîr Mehmed bâ‘is olduğu mukarrer ve muhâkkak olmağın merkûm Mîr Mehmed Cezayir-i garba sürgün olup gemi ile gönderilmişdir buyurdum ki vüsûl buldukda te‘hîr itmeyüp Cizre eyaletine yarâr âdemlerin gönderüp ahvâllerin tettebbu‘ ve tecessüs itdirüp göresin ânun gibi Han Abdâloğulları kendü hâllerinde olmazlar ise... kendü cânibinden mektûb ve âdem gönderüp muhkem tenbih ve nasîhat eylesin ki kendü hâllerinde olup bir ferdi rencîde ve remîde itmeyeler ba‘de’t-tenbîh işlemeyecek olurlar ise bilâ tevakkuf Diyarbekir askeri ile üzerlerine varup itâ‘at üzre olmayanları kılıçdan geçirüp ber-vechile haklarından geldiresin sâyirlerine mûceb-i ibret ola diyü ele girenleri tutup kal‘ada habs idüp arz eylesin sonra ol bâbda emrim ne vechile sâdır olursa mûcibi ile amel eylesin.

Sayfa 318

Hüküm 709

Beğlerbeğine müceddeden emr verile şer‘le hâkkından geline. Rum beğlerbeğisine ve Kayseriye ve Akdağ kadılarına hüküm ki

Sâbık Rum beği Mustafâ südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp Bozok sancağında Ortaviran nâm karyede sâkin Aliyar ve Mehmed nâm kimesneler için mukaddemâ müzevver emirler yazup ehl-i telbîs ve tezvîr oldukları arz olundukda ele getirilüp mukayyed ve mahbûs südde-i sa‘âdetüme gönderilmek için emr-i şerîfim gönderilmişken ele gelmeyüp firâr eylediklerin i‘lâm eyledüğün ecilden mezbûrlar ele getirilüp şer‘le haklarından gelinmesin emr idüp buyurdum ki vardukda bu bâbda evkât vechile mukayyed olup hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getirüp mezbûrlar fi‘l-vâkı‘ arz olunduğun gibi olup müzevver emirler yazup ehl-i tezvîr ve telbîs oldukları şer‘le sâbit ve zâhir olursa kendüleri muhkem habs idüp ellerinde bulunan müzevver hükümleri vesâir temessükâtı her ne ise der-kîse idüp mühürleyip südde-i sa‘âdetüme sûret-i sicilleri ile gönderesin ânun gibi irsâl eyledüğün hükümlerin tuğrâsı ve hattı telbîs ise haklarından gelinmek için hüküm-i şerîfim gönderile.

Sayfa 318

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 710

Bâ-hatt-ı Muhyi Efendi.

Osman Çâvuş’a verildi. Fi 9 Safer sene elf. Rumili beğlerbeğisine hüküm ki

Kesriye kal‘ası dizdârı İsa Asitâne-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp kal‘a-i mezbûre müstahfızlarının günahları ve azlini icâb eder hâlleri yok iken ba‘zı kuzzât ve zu‘emâ ve erbâb-ı timar müzevver arzlar peydâ idüp sulbî oğullarına ve yanlarında olan hıdmetkârlarına alıvirmekle hıdmet mu‘attal kalmışdır diyü dizdâr arzı olmayınca ol makûlelere gedikleri tasarruf etdirilmemek

ricâsına arz itmeğin buyurdum ki vüsûl buldukda ânın gibi hıdmetde olmayan kimesnelerin gediklerin zabt itdirmeyüp dizdâr arzı mûcibince yarar kal'a âdemlerine tevcih eylesesin ki min-ba'd hıdmetlerinde kâyim olup kendü hevâlarında gezmeyeler ve mukaddemâ dizdâr arzı mûcibince virilmeyüp aharın arzı ile gediği ve timarlarına nasıl kimesnelerdir tefahhus idüp istihkâkları olmayanları yazup bildiresin.

Sayfa 319

Hüküm 711

Dârü'l-âmire ağası olan Mehmed Ağa'ya hüküm ki

Senin tarafından Rikâb-ı hümâyûnuma arz-ı hâl sunulup ecdâd-ı izâmımdan her birinin Mekke-i Mükerreme'de eczâları olup merhûm ve mağfûrun leh ceddım Sultan Selim Hân tâbe serâhunun rûh-ı şerîfleriyçün cüz-i şerîf tilâvet olunmağın otuz nefer kimesne cüz-i şerîf kırâet eylemek ricâsına bundan akdem Şeyhü'l-harem arz eylediğin fermân olunup emr-i şerîf üzre fukarâya tevcih olunup esâmileri defter olunup Asitâne-i sa'âdetüme geldikde mütevellisine hitâben emr-i şerîf virilüp fukarâ tilâvet idüp lakin vazîfeleri virilmeyüp mütevellîlerden taleb olundukda akçemiz yokdur diyü te'allül iderler merhûm-ı müşârun ileyhın Şam'da Şeyh Muhyiddin Arabî rûhiyçün binâ itdikleri câmi'-i şerîf ve imâretinin evkâfı nezâreti sana fermân olunduğu üzre İstanbul'da olan evkâfının nezâreti dâhi sana fermân olunup mütevellîlerin îrâd ve masrafları şer'-i şerîf üzre yerlü yerinden görölüp ve hüddâminın azl ü nasbı dâhi senün ma 'rifetinle olmak bâbında emr-i şerîfim verilmesin i'lâm eylediğin ecilden merhûm-ı müşârun ileyhın İstanbul'da olan evkâfı üzerine sen nâzır olman bâbında hatt-ı hümâyûnum sâdır olmuşdur buyurdum ki vardukda fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre merhûm-ı müşârun ileyhın İstanbul'da vâkı' olan evkâfı üzerine nâzır olup eğer mütevellîsinin vesâir... muhâsebesi görülmeyen eyyâmının muhâsebesini müfredât defterleri mûcibince yerlü yerinden muktezâ-yı şer'-i şerîf üzre görmen lâzım geldikde vech-i

meşrûh üzre görüp ve hüddâmının azl ü nasbı dâhi senin arzın... azl ü nasb olmayup cümle husûsu senin re'yn ve ma'rifetin olup emrime muhâlif hâricden kimesneye dahl ü ta'arruz itdirmeyüp dâimâ vakfin ihyâsıyla mukayyed olup vech ve münâsib gördüğün üzre her husûsları tedârik eylesin.

Sayfa 320

Hüküm 712

Bâ-hatt-ı Muhyi Efendi.

Ağrıboz beğine ve Atina kadısına hüküm ki

Sâbıkâ Velestin kadısı olan Mevlânâ Resûl mektûb gönderüp kazâ-i mezbûre sükkânından olmağla kasabâ-i mezbûrenin a'yân ve eşrâfı gelüp kasabâ-i mezbûre keferesinden ve muhibbân sûretinde birkaç harâmzâde ve eşkiyâ cem' olup lebb-i deryâyâ karîb olan Peykeri nâm karye kurbunda Davi nâm mevzi'de kadîmî manastır ve kenise yoğiken mücerred dârü'l- harb kalına ve kayıkları ile yek-dil ve yek-cihet olmak için manastır ve kenise ihdâs idüp vilâyet-i mezbûrenin zehâyirinden buğday ve arpa ve peynir ve balmumu ve penbe ve sahtiyan verdiklerinden mâ'adâ bazı Müslümânlar çiftlerinde ve bağlarında iken kılağuzluk idüp tutuverip küffâr gemilerine virüp ve firâr iden esirlerin dâhi manastırlarında saklayup küffâr gemileri geldikte teslîm eyleyüp Müslümânlara ve vilâyet-i mezbûreye küllî zararları olduğun bildirüp ihdâs eyledükleri manastır ve keniseleri hedm olunup harâmzâdelerin haklarından gelinmek için südde-i sa'âdetüme arz olunmasın taleb eyledüklerin bildirüp inâyet ricâsına arz eylemeğin buyurdum ki vardukda mezbûrlar ile da'vâ-yı hâkk ider var ise berâber idüp bir def'a görülüp fasl olmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hâkk üzre dikkat ve ihtimâm ile teftîş ve tefahhus idüp göresin arz olduğun gibi olup mahall-i mezbûrda olan manastır ve keniseleri kadîm olmayup ihdâs olmağla ve muhibbân nâmında eşkiyâ cem' olup küffâr-ı hâk-sâr tarafına verilmesi memnû' olan metâ'ı virüp ve isyân üzre olan keferi ile yek-dil ve yek-cihet olmağla ol vechile

te‘addî ve tecâvüzleri olduğu şer‘le sâbit ve zâhir olursa o makûle harâmzâde sipâhi ise habs idüp sûret-i sicillerin yazup bildiresin değiller ise sâirlere mufassal için gereği gibi haklarından gelesin ammâ hîn-i teftîşde tamâm hâkk üzre olup bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara zulm ve te‘addî ve celb ü ahz sebebiyle harâmzâdeye himâyet olunmakdan begâyet hazer eyleyesin.

Sayfa 321

Hüküm 713

(Bu hükmün baş tarafı yoktur.) Saldıkları mukaddemâ pâye-i serîr- i a‘lâya arz olundukda arpa ve saman salınmaya diyü hatt-ı hümayûnumla fermân olunmuşken girü teklîf ve te ‘addîden hâlî olmadıkların arz ve i‘lâm itmeğin min-ba‘d teklîf ve te‘addî olunmayup defter-i cedîd-i hâkânî mûcibince arpa ve saman salgunundan mu‘âf ve müsellemler olmaların emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda merhûm-ı mûmâ ileyhın evkâfı re‘âyâsına min-ba‘d arpa ve saman saldırmayup mukaddemâ hatt-ı hümayûnumla sâdır olan emr-i celîlü’l-kadrim mûcibince amel idüp bu husûs için tekrâr hükm-i hümayûnum varmalu eylemeyesin şöyle ki bu bâbda tekrâr şikâyet mes’ûl ve mu‘âtıb olmanız mukarrerdir âna göre mukayyed olasız.

Hüküm 714

Bu hükmün baş tarafı yoktur.) Mektûb gönderüp merhûm-ı müşâru’n-ileyh tâbe serâhunun evkâfı re‘âyâsından celeb tahrîr olunmamak için sâbıkâ hatt-ı hümayûnumla fermân-ı şerîfim sâdır olmuşken hâlâ vilâyet kadıları emr-i şerîfime muhâlif vakfın re‘âyâsından celeb tahrîr idüp te‘addî eylemişler diyü celeblikden ihrâc olunmak ricâsına arz itmeğin ihrâc olunmak emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda evkâf-ı mezbûre re‘âyâsından fermân-ı hümayûnuma mugâyir kaç nefer kimesne celeb yazılmış ise celeb tahrîrine me’mûr olan celeblikden ihrâc itdirüp min-ba‘d vakfın re‘âyâsından bir ferdi celeb yazdırtmayasız ammâ bu husûs mihmân-

ı müşârun ileyhın evkâfı re‘âyâsına mahsûsdur sâir evkâfa sirâyet itmeyüp emr-i celîlû’l-kadrim mûcibince amel eylesin.

Sayfa 322

Hüküm 715

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi.

Arz gönderen kimesneye virildi.

Sakız sancağibeği Mustafâ Beğ’e hüküm ki

Südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp mukaddemâ seferden gelen gemiler ile Sakız’a vardığında İskenderiye gemilerinin kürekçiye bir mikdâr zarûretleri olmağın sefineni bozup zikr olunan gemileri donatup Trablus câniblerine müteveccih oldular ve kürekçilerinden ma‘lûl olanlardan elli nefer kimesne sıhhat buldukların bildirdiğın ecilden bi’l- fi‘il Sakız’da olan gemi ile kâim gününden mukaddem İstanbul’a gelmen emr idüp buyurdum ki vüsûl buldukda te’hîr ve terâhî itmeyüp Sakız’da olan gemi ile mahrûse-i İstanbul’a gelüp avk u te’hîrden hazer edesin.

Hüküm 716

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Dergâh-ı Ali çâvuşlarından Sefer Çâvuşa verile. Haleb beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki

Serhadlerde vâkı‘ olan kılâ‘ neferâtından mevâcib almak bahânesiyle iki üç yüz nefer mikdârı kul tâifesi mahrûse-i Haleb’e gelüp divân ve hazîne basup küllî fesâd ve şenâ‘at eyledükleri i‘lâm olunmağın buyurdum ki vüsûl buldukda bir kal‘adan mevâcib için kul tâifesi geldikde on neferden ziyâdesin şehre komayup ve kethudâlarına ve kâtiblerine muhkem tenbîh ve te’kîd eylesin ki min-ba‘d on neferden ziyâde kimesne ile mevâcib için gelmeyüp fesâd ve şenâ‘at itmeyeler ba‘de’t- tenbih eylemeyecek olurlar ise on neferden ziyâde geleni şehre kodurmayup ve ziyâde gelüp fesâd ve şenâ‘at idenleri isimleri ve resimleri ile yazup südde-i sa‘âdetüme arz eylesin ki dirlikleri

alınmağla konulmayup gereği gibi haklarından gelinmek için müekked emr-i hümayûnum gönderile.

Sayfa 323

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 717

Yevmü'l-isneyn. Fi 14 Zi'l-hicce sene 98. Arzın mücebince.

Tebriz muhâfazasında olan Vezîr Cafer Pâşâ'ya hüküm ki

Bundan akdem asâkir-i nusret-şi'ârıma serdâr olan Tebriz tevâbi'inden Keremrud nâm mahall sancak tarîkiyle Mehmed Çâvuş'a serdârım tarafından doksan altı Zi'l-hiccesinin yirminci gününden tevcih olunup ve bi'l-cümle Keremrud ve Alanbergoş vesâir mahaller sancak tarîkiyle südde-i sa'âdetümden... tarafından nice maslâhat tevcih olunup berevât-ı âlîşânımla bu âna gelince zabt u tasarruflarında iken hâliyâ kızılbaş ümerâsından bazıları gelüp bu mahaller Şah tarafından bize sancak verilmişdir diyü dahl idüp cümleden berî Alanbergoş nâm sancağa kızılbaş dâhil olup ve Keremrud sancağı için Tokmak Mehmedi Hân'ın karındaşı İmamkulu Sultân

Sayfa 324

Hüküm 717 devamı

Şah tarafından bana verilmişdir diyü gelüp zabt itmek istediğin bildirmişsin ve dâhi her ne ki arz ve i'lâm eylemiş isek bi't-temâm ma'lûm-ı şerîfim olmuşdur imdi Erdebil hâkimi olan Mehdi Kulu Hân elçilik ile südde-i sa'âdetüme gelüp sınûr ahvâli söyleşildikde sizün zabtınızda olan yerler sizün tasarrufunuzda bizim zabtımızda olan yerler bizüm tasarrufumuzda olup cânibinden bu şarta ri'âyet oluna diyü kavlı karâr idüp ve bu minvâl üzre temessük virüp gitmişdi bu takdîrce zabt olunan yerlerden öte cânibe bir şehr yer verilmeğe rızâ-yı şerîfim yokdur buyurdum ki vüsûl buldukda Tebriz tevâbi'inden olup mukaddemâ kuvvet-i kâmile-i pâdişâhânemle feth ve teshîr olunmağla hîn-i fetihden berü bu âna gelince bu cânibden zabt ve tasarruf olunagelen yerler ve mahaller

eğer Keremrud ve Alanbergoş'dur ve eğer ahar sancaklardır kemâkân bu cânibden zabt ve tasarruf itdirüp kızılbaşın serhadleri hâkimlerine vech ve ma'kûl üzre cevâb yazup gönderüp kabza-i tasarrufa gönderilen yerlere kızılbaş tarafından bi-vech-i mine'l-vücûh dahl ve ta'arruz itdirmeyesin ammâ kızılbaşlar zabtında olan yerlere bu cânibden dâhi dahl ve tecâvüz olunmak câyiz değildir mühemma iken şerâyit-i sulha ri'âyet idüp fitne ve fesâda mü'eddî olur evzâ'dan ihtirâz ve ictinâb eylesin.

Sayfa 325

Hüküm 718

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Ruzvan Çâvuşa verildi.

Niğde ve Bor kadılarına hüküm ki

Emirü'l-ümerâi'l-kirâm Şam beğlerbeğisi Muhammed dâme ikbâlehu âdem gönderüp taht-ı kazânızda kışlayan develerine akçeleri ile arpa ve saman tedârik olmak için emr-i şerîf ricâ itmeğin buyurdum ki vüsûl buldukda müşârun ileyhânın taht-ı kazânızda kışlayan develerine ne mikdâr arpa ve saman vesâir zâd ve zevâde lâzım olur ise akçeleri ile narh- ı cârî üzre tedârik idüp viresin ammâ bu bahâne ile re'âyâ ve berâyâyâ akçesiz nesne teklîf olunup te'addî ve tecâvüz olunmakdan ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 719

Bâ-hatt-ı

Sadrazam Hazretine divanda verile. Şam beğlerbeğisine hüküm ki

Hâlâ karye-i Katife'de müceddeden binâ olunan kal'a muhâfazasıyçün neferât lâzım olmağın Şam'dan cem'ine değin vâkı' olan kılâ'ın her birinden üçer nefer ihrâc olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda emrim üzre cem'ine değin vâkı' olan kılâ'ın her birinden üçer nefer ihrâc eyleyüp Katife'de binâ olunan kal'a muhâfazasıyçün ta'yîn eyleyüp ve esâmîlerin defter idüp südde-i sa'âdetime gönderesin ki âna göre her birine berât-ı hümayûnum

verile ammâ ihrâc eylediğin neferât pîr ve sabî ve müte'ehhil olmayup yarâr azab yîğitlerden ihrâc eyleyesin.

Sayfa 326

Hüküm 720

Bâ-hatt-ı

Yevmü'l-isneyn

Rum beğlerbeğine ve Mecidözü kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderub kazâ-i mezbûra tabî' Boğancı nam karyeden Süleyman nâm kimesne eşkiyâdan olub Kalpak Tutak ve Köse Ömer nâm kimesneler karyelere zekât salup her evden kırkar ellîşer akçelerin alup ve evler basup avret ve emred oğlanları çekup fesâd iderler iken Kalpak Tutak ve Köse Ömer'in başları kesildikte mezbûr Süleyman firar idüb hâlâ gelub kema kan fesâd ve şena'ât üzeredir deyû re'âyâ te'addi eylediklerin 'arz etdikleri ecilden buyurdum ki vardukda mezbûru ele getirub tahsis ettirse şer'le buldurmayub emrim olanlar getirub dâhi bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hüsemâlarımuvâcehelerinde şer'le onât vecihle teftîş ü tefahhüs eyleyub üzerine sâbit olan hukuk-ı ba'de's-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdikden sonra fesâd ve şena'âtı şer'le sâbit olursa şer'le hâkkından gelse muhtâc-ı 'arz ile yazub 'arz eylesin.

Hüküm 721

Bâ-hatt-ı

Kocaeli Beğine hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub livâ-i mezbûrda ehli fesâd ve suhte vesâir eşkiyâ kesret üzere olub yarağ ile gezub fesâd-ı şikadan hali olmadığından livâ-i mezbûrda olan re'âyâ yarağ ile gezen eğer suhte ve eğer sâir ehli fesâdı ele virub ve ehli fesâd idup sâbit ve zahir olanların şer'le buldurmaları lâzım olanları buldurmak bâbında hükm-i şerîfim dâhi sana 'arz etmeğin ecilden buyurdum ki vardukda livâ-i mezbûrda olub ahâlî-i kuraya muhkem tenbih ve

nida ettiresin ki ehl-i fesâd olub suhteleri himâyet etmeyub başı târik-i kan ele geturmekte mu‘avenet eyleyeler bi’l- cümle kendu halinde olmayub fesâd kusuruyla yarağ ile gezenler her kimler ise şer‘le buldurmaları lâzım olanları buldurub getirub bir def‘a şer‘le fasl olunmak olmayub üzerlerinden on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hüsemâları muvâcehelerinde şer‘le teftiş ve tefahhus eyleyub üzerlerine sâbit olan hukuku hükm idüb ashâbına alıvirdikden sonra sipâhi olanları haps ve ‘arz idüb olmayanları haklarında şer‘le lâzım geleni icrâ eylesesin ammâ bu bahane ile kendu halinde olan ebna-i sebil ve gayrileri tecavüzden ziyâde hazer eylesesin.

Sayfa 327

Hüküm 722

Bâ-hatt-ı Pir

Trabzon beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda sâkin olan Seyyid Kazım ve Seyyid Batum nâm kimesneler şerir ve tezvir olub hilâf-ı rencide ve remide etmekde hâli olmadıkları i‘lâm olunmak mezbûrların ahvâli teftiş ve tefahhus olunmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda mezbûratları ihzar idüb dâhi i‘lâm olunduğu üzere mezbûrların şirret ve şekaveti tezvir ve telbislikleri mukarrer olub üzerlerine şer‘le kimesnenin hakı zuhur iderse ashâb-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakların bî-kusûr hükm idüb alıvirdikden sonra şer‘le lâzım geleni emr idüb hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye iş itdirmeyesin.

Hüküm 723

Bâ-hatt-ı

Bozok beğine ve kadısına hüküm ki

Haremeyn-i şerîfeyn evkaf-ı teftiş ve kapucı Hâsanmektûb gönderub Zamanto kazâsına tabi‘ Haremeyn-i şerîfeyn evkaf-ı tahrîrine gelindikde evkaf-ı mezbûreden Karin ve Durhisar ve Sarıkaya ve Gömülğan ve Tavşantepesi ve Moresin ve Girsin ve Karadere ve Hanköy ve Kestonman ve Akil ve Karvane nâm kara

ahâlîsi ve etraf ve civarlarında olan karyeler halkı meclis-i şer‘e gelub karye-i Kstnman’dan biner ve ikişer bin akçe ya da mutasarrıf Mahmud ve Ramazan ve Süleyman Sabende ve Uğurlu ve Kafile nâm ahaliler ve karye-i Karvane’dan Karadere ve Ahmed ve karye-i Kerime... Çaylak Hov ve akrabalarından Abdi ve İskender ve Kör Kalender ve Selim ve Müslim nâm kimesneler dâhi âliler tâyifesi dimekle meşhur ve mutasarrıf eba an-ced hırsuzlar olup mukaddemâ babaları ve dedeleri emr-i şerîfle katl olunub haklarından gelinmekle nice zaman bu diyarda fesâd idemeyub ve Adana ve Maraş ve Karaman semtlerine dağılıb kimesneler iken hâlâ geru cemi‘iyyet üzere olub kimin atlarında ve şanlarında alub ve evlerin basub esbâb ve erzâkların malında ğâret ettirib bazıları katl idüb ve ebna-ı sebil yollarına inub re‘âyâ ve berâyâ ellerinden a‘ciz kalmışlardır şöyle ki mezbûrun dâhi haklarından gelinmesiyle mezbûr iken olmaktur deyû zulm ettiklerin ‘arz ettikleri ecilden buyurdum ki vardukda bu bâbda onât vecihle mukayyed olub mezbûrları ele getirub gıybet ittirilse şer‘le buldurması lâzım olunanları buldurub getiresun da‘vâ-yı hâkk idenler ile beraber idüb bir def‘a şer‘le görölüb fasl olunmak olmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hâkk üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ‘atleri zahire olub ashâb-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakların bi- mikdâr alıvirdikden sonra bu fesâd idenler muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise habs idüb ‘arz eylesin didikleriyle ehl-i fesâda aslâhimâyet itmeyub şer‘le haklarından gelesin ammâ bu bâbda hâkk üzere olub mürûr ve... ta‘assub ile zulm edilmekden ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 328

Hüküm 724

Bâ-hatt-ı Pir

Bosna beğlerbeğisine hüküm ki

Mektûb gönderub Bosna Serhadı varisi içün olub dâhi a‘za tâyifesi ziyâde atlu ve piyade çetelerini gönderub memalik-i

mahrûseye hücum zîde harb nice vilâyetler harab olub... olmakdan hali olmayub def'i mazaratlarıçun nehr-i küpe ile nehr-i ona mabeyninde bir kal'a bina olunmak 'amel oluna hamil dutarsa emr-i şerîf virilmiş iken mahal-i mezbûrda kal'a bina olunmamağla küffarın hareketleri günden güne ziyâde olub memalik-i mahrûse harab olmakda hâli değildir mahal-i mezbûrda kal'a bina olunması muhabetten olduğun ayan-ı vilâyete haber virub ve kal'a bina olduğu sürece bi-İnayetillahi Te'âlânın... memalik-i mahrûseye zarar itmeğe mecalleri kalmayub dirliğindeolan karyeler geru m'mur olmak mukarrerdir deyû mahall-i mezbûrda kal'a bina olunmak bâbında emr-i şerîfim virmekle ricâsına 'arz itmeğin ecilden buyurdum ki vardukda bu bâbda bi'z-zât onât vecihle mukayyed olub nehr-i küpe ile nehr-i ona mabeyninde a'da etrafında olmayub memalik-i mahrûse dâhilinde ise vech ve münasib görüldüğü üzere kal'a binasına mübaşeret ettiresin ammâ bu bahane ile sulh ve hilâfa vâz'-ı olmamağla sulha hâlel gelmek ihmâli olmaya.

Hüküm 725

Bosna beğlerbeğine bundan akdem Bosna ve Kilis ve Zaçesne ve Lika sancaklarının tahrîri Sinân Çâvuş'a fermân olub hidmet üzere iken fevt olmağla defterleri muhtel ve müşevveş kalub tekmili lâzım olmağın sizin... tahrîr tekmil etmek içün sâbika Tımışvar'da defter kethüdası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekarim Ethem dame mecdehu emin nasb olunub mufassal berat-ı 'alîşânım virilmiştir buyurdum ki vardukda zikr olunan sancakların lâzım olan mufassal defterlerin müşaru'n-ileyhe teslim idüb ve sen dâhi üzerine nâzır olub emanet ve istikamet ile tahrîr itdiresin.

Sayfa 329

Hüküm 726

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Zekim Hâkimi Aleksandra Han'a hüküm ki

Şirvan ve Gence re'âyâsından olub hâlâ ülkende olan re'âyâyı... yerlü yerine göndermeyesin emr idüb buyurdum ki vusûl

buldukda emr-i celîlü'l-kadrim mücebince Şirvan ve Gence re'âyâsından olub hâlâ ülkende sâkin re'âyâyı min-ba'd ülkende alıkomayub ta'cil ale't-ta'cil yerlu yerine gönderesin husûs-umebûr için bir dâhi hükm-i hümayûnum varmalu eylemeyesin.

Hüküm 727

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Gence beğlerbeğine hüküm ki

Mir-i miran-ı sâbık olan Haydar dame ikbâlehû bazı kimesnelerin gediklerden Asitâne-i sa'adet bölüklerine ilhakidüb ve bazıları dâhi ibtidadan bölüğe çıkarub bölük halkına ihtilal virdüğü istima' olunmağın beğlerbeğiler ol-makûle vergülere me'mûr değillerdir âdet-i kadîmeye muhalif vâz'-ı itmeğin gediklerden bölüklere ilhak olunanlar geru eski gediklerine varub ibtidadan bölüğüne çıkanlar ref' olmaların emr idüb buyurdum ki vardukda fermân-ı hümayûnum mücebince ol-makûle ilhak gediklerinden dergâh-ı mula'allam bölüklere ilhak olunanların bölükden ref' idüb eskiden mutasarrıf oldukların gediklerine gönderub ve ibtidadan bölüğe çıkanları külliye ref' idüb min-ba'd fermân-ı hümayûnuma ve âdet-i ve kânuna mugayyir iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

Hüküm 728

Erzurum'da hazine defterdarına hüküm ki

Gence beğlerbeği Davud dame ikbâlehû dergâh-ı mua'allama 'arz-ı hal gönderub kendisi Beğlerbeğiliğine varub dahl oluncaya değin şirret-i şitar idüb mahalle ve vilâyetin mahsulu ile behre-mend oluncaya değin hayli zaman te'hîr lâzım gelub kul mevacibi için Erzurum hazinesinden akçe taleb etmeğin on yük akçe virilmesi emr idüb buyurdum ki vardukda emrim mücebince Erzurum hazinesinden müşaru'n-ileyhe on yük akçe virub muhasebe defterinde mahalline kayd etdiresin.

Sayfa 330

Hüküm 729

Gence beğlerbeğine hüküm ki

Dergâh-ı mua'allama 'arz-ı hâl gönderub Vilâyet-i Gence'ye varub erişinceye şirret-i şita olub mahsulile beher-mend olmağa hayli zaman te'hîr lâzım gelub bölük halkı mevacibi için Erzurum hazinesinden akçe taleb eyledüğün ecilden hazine-i mezbûreden on yük akçe viresin deyû Erzurum defterdarına hitaben hükm-i hümayûnum virilmiştir buyurdum ki vardukda fermân-ı hümayûnum mücebince Erzurum hazinesinden emrim olup on yük akçe-i alub mahalline sarf idüb Gence câniblerin dahl olan mahsulden ve emr-i Erzurum hazinesinden aldığın on yük akçeden ziyâde kılınubaslâ bali' ve ketm eylemeyubsüdde-i sa'âdetime irsâl ve isâl eylesin.

Hüküm 730

Gence beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ Vilâyet-i Gence'de Derviş nâm kimesnenin evinde mir-i miran sâbık haydar dame ikbâlehûnun ve kethudasının der-mahzen olmuş hayli esbâbları olub ekseri Beytulmal'a rac'î Kızılbaş esbâbları olduğu istima' olmağın zikr olunan esbâbın üzerine varub görülüb ehl-i vukufdan senin olub eğer Beytulmal'a raf'î esbâbları ise mîrî için zabt olmadığı ehl-i vukufdan vardukda bu bâbta gereği gibi mukayyed olub zikr olunan mahzenin üzerine varub ehl-i vukufdan mutemedün-aleyh kimesneler ile ashâbı görüb fi'l-vâkı' beytulmal'a rac'î esbâb olduğu zahir ve mirur ise alub mîrî için zabt idesin eğer mîrî rac'î olmayubmüşaru'n-ileyhimanın kendu esbâbları ise geru yerine ibka eylesin.

Hüküm 731

Gence beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ Vilâyet-i Gence'ye tabi' Barda' vilâyeti ziyâde mahsullü olub Havass-ı Hümayûna ilhak olunması mîrîye enfa olduğu haber virilmekle ecilden Barda' ve Livâ-i Barda'ğından dâhi Havass-ı Hümayûnuma olan mir-i Havass-ı Hümayûnum ilhak olub Havass-ı Hümayûnuma zabt olsun emr idüb buyurdum ki vardukda

bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub fermân- ı hümâyûnum mûcebince
'umumen vilayet-i mezbûr havas-ı hümâyûnum vaz etdiresin...
lâzım olduğu haslârın emrim Havass-ı Hümâyûnuma ilhak idüb
sancak beğine hâsıl olan hali harabdan bilinmek şartıyla bedel-i has
ta'yin itdirmeyesin.

Sayfa 331

Hüküm 732

Gence beğlerbeğine hüküm ki

Vilâyet-i mezbûre tabi' olan Barda'da Havass-ı
Hümâyûn'uma layık mahsuller ma'mur ve abadan bazı kura ve
mezar'ı ümeradan ve gayriden bazı kimesneler zabt eyledikleri i'lâm
olundu imdi eğer Gence ve eğer Barda' ve Livâ-i Barda'da ol-
makûle ma'mur ve abadan kura ve mezar'ı Havass-ı Hümâyûnuma
zabt olunmak münasip olmağın ol asl mahsullu yerler has olub
ümeraya has tâ'yin olunmak lâzım olursa hal-i harabedir verilmek
emridüb buyurdum ki vardukda min-ba'd bu bâbda abadan
mukayyed olub Vilâyet-i Gence'de ve Barda'da Havass-ı
Hümâyûnuma yarar ma'mur abadan kura ve mezar'ı her kimde varsa
Havass-ı Hümâyûnum için zabt idersen ânun gibi ümeraya has için
tâ'yin olunmuş ümeradan hali ve harabeden ma'mur ve abadan
itmek şartıyla tevcih ve tâ'yin idübhâssa yarar terekelü kura ve
mezar'ı varsa cümlesi Havass-ı Hümâyûnum için zabt ettiresin
hariçden kimesneyi dahl itdirmeyesin yirmi dört kata kadar olan
vilâyette eğer kul meramına ve eğer sâir mesarif mîrîyeye hazine
lâzım olub hazine halen ol-makûle mirlivâsı hâsıl olur ber-vecihle
tedârik üzerine olasin ki inşallahu teâlâ gittikçe memleket ma'mur
olub vilayetin irad ve masrafına uydurub mal-ı mîrîyenin sa'i ve
ihtimâmda ardilerine dakika fevt etmeyesin.

Hüküm 733

Halen Şeki Beğlerbeğliği virilen Hızır Pâşâ'ya hüküm ki

Halen Gence Beğlerbeğliği südde-i sa'âdetime silahdarlarım
başlı olan emirü'l-ümerâi'l-kirâm Davud dame ikbâlehû tevcih

olunmuş mu‘accelen varmak üzere olub lakin müşaru’n-ileyhe varub ol diyara vasıl oluncaya değin kema kan Gence Beğlerbeğiliği’ne tabi‘ olan yerlerin ve kul tâyifesinin hıfz ve hirasetine olmak mühimmattan olmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda onât mukayyed olub müşaru’n-ileyhe varub sana mülaki oluncaya dek kema kan zikr olunan vilâyetin hıfz ve hirasette mal- ı mîrîyenin... ve kul tâyifesinin istimalihusûsunda dakika fevt itmeyub gereği gibi ikdam ve ihtmam üzere olub müşaru’n-ileyhin âdemi geldi deyû memleketi koyup gitmeyesinki serhad yerlerde el-‘iyaz-u billah-i te‘âlâ her kande zuhur iderse hevanın mesmu‘ olunmayub cüz‘i ve külli her ne husûs vâkı‘ olursa senden bilinur şöyle ki mukayyed olub onât vecihle basiret ve ittibah üzre olasın ve etraf ve eknaftan varub mutali‘olduğun üzre sahiha ‘ale’t-tevali i‘lâmdan hali olmayasın.

Sayfa 332

Hüküm 734

Bâ-hatt-ı Hâsan Çelebi

Midillu Beğine ve dizdarına hüküm ki

Sen ki dizdarsın dergâh-ı mua‘allama mektûb gönderub Midillu kal‘asının muhafızları ve topçuları kal‘a hidmetinde olmayub ekseri terki- i kal‘a idüb karada sâkin olub hidmetinizde olunuz deyû tenbih olundukda tenbih olmayub kendu heva ve hevaslârında olmağla kal‘a hidmeti hâlâ muattal kalmışdır deyû i‘lâm eyledüğün ecilden buyurdum ki vardukda kal‘a-i mezbûrun mustahfızlarına ve topçularına muhkem tenbih ve te’kid eyleyesiz ki kal‘a içinde yatub uhdelerine lâzım olan hidmetlere eda eyleyeler ba‘de’t-tenbih hisar içinde yatmayub ahar yerde sâkin olanları defter idüb südde-i sa‘âdetime ‘arz eyleyesin ki gedikleri ahara tevcih oluna.

Hüküm 735

Sultanönü sancağı beğine hüküm ki

Mir-i Ahur Mehmed dame mecduhu mektûb gönderub livâ-i mezbûrda vâkı‘ olan hassa taycılar ve küreciler vesâir hâdemenin

bazı kabahati zuhura geldikde bu cânibden âdem tâ‘yin olunub varub bi- hasebi‘ş-şer‘ olunan ahvâlleri fasl olunmuş iken hâliyâ mirlivâ tarafından hilâf-ı adet-i dahl olunub ahvâlleri görölmeğe mani‘ olmağla ziyâde te‘âddi olunur deyû ıstılab-ı ‘âmire‘ye müte‘allik olan husûsu kadîmden olageldiği üzere hariçten dahl olmayub gereği gibi şer‘ ve kânun ile görölmek lâzım olan husûsları bu cânibden varan âdemleri ma‘rifetiyle görölmek için emr-i şerîfim taleb itmekde buyurdum ki vardukda ânun gibi ocakta vâkı‘ olan tâyifeden birinin şer‘le görülecek ahvâlleri vâkı‘ oldukda müşaru’n-ileyh tarafından varan âdem ma‘rifetiyle muktezâ-i şer- i kadim üzre bulunub fasl olunmağın kadîmden eylediklerine mugayyır dahl ve ta‘arruz itdirmeyesin.

Sayfa 333

Hüküm 736

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Solnok Beği Osman Beğ’e hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allama mektûb gönderub bundan ol livâ-i mezbûra dokuz bin hane haraç-güzar kefere olub livâ-i mezbûr serhaddinde küffarı cânibden bir palanga ihdas olunmağla dört binden ziyâde hane mezbûr palangaya sığınub isyan itmeğın haraç mukata‘asının celb-i müteessir olub ve Solnok mukata‘asına külli zarar olunur zikr olunan cizyenin kefil mukata‘anın def‘i zararı için beri cânibde yine livâ-i mezbûrda Surtubat nâm mahalde bir palanga ihdas olunub tezeyyüd münasib olan yerlerden ihraç olunmak ricâsına ‘arz eyledüğün ecilden zikr olunan mahalde müceddeden bir palanga yapılmak fermânım olub buyurdum ki vardukda bu bâbda bi‘z-zât mukayyed olub zikr olunan Surtubat nâm mahalde ‘arz ayledüğün üzere iş eri mu‘avenatı ile olageldüğü üzere bir muhkem palanga bina eyleyub muhafaza için livâ-i mezbûrda vâkı‘ olan kıl‘adan kifayet miktar nefer ihraç eyleyub hıfz ve hiraset ettirubmal-ı mîrîyeye ve memlekette ve vilâyette olan zararı def‘ ve ref‘ eyleyesin ammâ bu bahane ile re‘âyâya te‘âddi olub celb ve ahz

olunduktan ahd ve emana mugayyır sudurundan ziyâde ihtiyât üzere
olub tamam-ı basiret üzere tedârik ve bina eylesin.

Sayfa 333

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 737

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Revan beğlerbeğine hüküm ki

Bundan akdem Kızılbaş ümerasından olub südde-i sa‘âdetime mahbus iken ıtlak olunub yukarı cânibe irsâl olunan Mehdi Kulunun akraba ve ta‘allukatından Sığla’da oğlu Vezir Sinân Pâşâ ve Şirvan’da Vezir Hâsan Pâşâ yanlarında bazı âdeamları olub cümlesi ıtlak-ı fermânım olub Revan’da cem‘ olduklarında Emin ve Salim yerlerine irsâl ve isâl itmek emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda onat-ı vecihle mukayyed olub muşarun ileyhe Mehdi kulunun (?) ümeraya ta‘allukatı ile Revan’da cem‘ olub yerlerine kiminle tevcih ettiklerin fermân-ı hümâyûnüm mühim olub Salim ber-vecih ist‘imal yerlerine irsâl ve isâl eylesin.

Sayfa 334

Hüküm 738

Aydıncık ve Karabiga ve Nefs-i Biga ve Mudanya ve İncik ve Erdek kadılarına hüküm ki

Bundan evvel Kilar-ı Âmire mühimmat-ı içün pirinç tahsiline irsâl olunan kilercilerden Davud Mustafâ ve Derviş nâm reislerin sefinesine iki bin kile mîrî pirinç tahmîl idüb İstanbul’a göndermişken mezkûran reisler mir-i pirinci taht-ı kazânuзда bazı kimesnelere bey‘ idüb gıybet ettiklerinden sonra hâlen gönderilub sual olundukta zikr olunan kazâlarda iki bin kile pirinç bi’t-tamâm furuht ettiklerin ikrar ettikleri ecilden mezkûran Mustafâ ve Derviş kayd-u bend ile dergâh-ı mua‘allam çavuşlarından Zir Kadir’den teslim olunub irsâl olunmuşlardır buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl bulduklarında mezbûrlar bu husûsda bi’z-zât merkûma maliye tarafından virilen emr-i şerîfim mücebince zikr olunan pirincin

akçesin tahsil idüb mezkûr çâvuşuma teslim ettikten sonra mezkûran reisleri geru mukayyed ve mahbus dergâh-ı mua'llama gönderesin.

Hüküm 739

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Rodoscuk kadısına hüküm ki

Mâhruse-i İstanbul'da nal ve mih bâbında ziyâde müzâyaka olunmakda hâlâ ol cânibde hayli nal ve mih olup bazı kimesneler etraf ve cevanibe alub gitmek murad edinürlerimiş min-bâ'd ahar-ı vilâyete gittiğine aslâ rızâ-i şerîfim yokdur doğru İstanbul'a gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda şöyle ki emr-i şerîfime mugayyır ahar-ı vilâyete gittüğü istima' olmağla ve sonra alınmağla konulmayub âna göre mukayyed olasın.

Sayfa 335

Hüküm 740

Rumeli kadıaskerine hüküm ki

Sa'âdet ve ikbâlehu taht-ı sa'âdet tahta culusu hümâyûnum vâkı' olduktan sonra ulemâ-ı azam-ı kiramdanşerîfen nöbet-i mülazemete alınmak fermânım olup lakin zaten ve zamanen müstehak-ı mülazemete olanlar 'arz olunub ve mevali-i azam ve kuzzat ve müderrisin ma- takaddemden ne mikdâr viiregelmişler ise geru ol mikdâr virub kânundan zaid ve naks vormeyub nefsinde ehl-i ilm olanlar üzerine mücerred zaman ile veyahud gayrı târikle cümle takdim olunmayub ve vech-i meşrûh üzere yolu istihkamatı ile mülazemete 'arz olunanların eşgal ve evsafı yazılıb aynısı ile mülazemete defterinde kayd olunmak bâbında fermân kazâ-i ceryanım sudur bulmuşdur buyurdum ki vardukda fermân-ı celilü'l-kadrim üzere meval-i azam ve kuzzat ve müderris ma-takaddemden ne mikdâr mülâzım viiregelmişler ise vech-i meşrûh üzere zaten ve zamanen müstehak olanlardan geru ol mikdâr virub kânundan zaid ve naks vormeyub ve 'arz olunanların eşgal ve evsâfın deftere

yazdurasın ki sonradan bir târikle ecnebiye kayd olunmağın kabil olmaya.

Hüküm 741

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Pınarhisar kadısına hüküm ki

Bundan akdem dergâh-ı mua'allam yeniçerilerden yirmi dokuz şehir- i bölükde Ali nâm yeniçeri vefat iden vâkı' olan muhallefatın zabtı için südde-i sa'âdetimde yeniçerilerim ağası olan iftihârü'l-ümerâ-i ve'l-ekâbir Hâsan Ağa dame uluvvühûnun mektûbuyla yeniçeri levandatlar gönderildikde mütevefânın kendüsü cümle esbâb ve eşyasının hatununa vasiyet etmiştir deyû elli ikinci bölükden olan Durmuş ve on yedinci bölükten olan Hâsan nâm yeniçeriler tabi' oldukların i'lâm olunub mütevefanın vasiyeti caiz olmadığına mütevefay-ı şer'e vardukda bu bâbda müşaru'n-ileyh tarafından olduğuna müşaru'n-ileyhe virilen mektûb mücebince 'amel idüb şer'i şerîfine ve emr-i hümayûnuma mugayyır mektûba iş itdirmeyesin. Mektûbu ile i'lam getüresin.

Sayfa 336

Hüküm 742

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Yavebolu ve Kürtün ve Keşab ve Giresun kadılarına hüküm ki

Zikr olunan kadılıklarında vâkı' olan re'âyâ dergâh-ı mua'allama 'arz-ı hâl sunub Batum'a gelen beğlerbeğiler subaşılık hıdmetine kendü âdemlerini istihdam etmeyub dergâh-ı mua'allam silahdarları sipâhi oğlanlarını ve yeniçeri ve topçu ve cebeci tâyifesini subaşılık hıdmetinde istihdam eylemekle bunlardan ehl ve iyâlleri üzerine gelub beğinin veklilleri silahdarların ve erbâb ve emvâl cebren çekub aldıklarından ma'adâ ehl ü iyâllerine müte'ârrız olub hilâf-ı şer'i şerîf birer bahane ile külli malların alub zulm ve te'âddilerine şikâyet yokdur şöyle ki üzerimizden... zulm ve te'âddileri ref' olunmaya cümlemiz celâ-yı vataneylemek

mukarrerdir deyû teslim eyledikleri ecilden mezbûrlar subaşılık hıdmetinden ref olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda emrim mûcebince min-bâ'd sipâhi oğlanı ve silahdar ve cebeci ve topçu ve yeniçeri tâyifesi voyvodalık hıdmetinde istihdam itdirmeyesin şöyle ki emrime muhalif istihdam iderler ise yazub 'arz eylesin.

Hüküm 743

Bâ-hatt-ı

Maraş beğlerbeğisi ve kadısı mezbûrun pay-i teslim ettiğü hüsemâları kayd u bendleriyle bu cânibe gönderilsin buyrulmuşdur.

Maraş beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Maraş sâkinlerinden olan Mustafânâm kimesne kendu hattıyla tezvir hüccet yazub ve müzevvir mühür kazub nâm kimesnenin ve re'âyâ on üç yıldan beru tasarrufunda olan mülk-i bağında ve yerlerine vesâiremvâl ve erzâkları alub maldar olmağla kadılar himâyetidüb pirinç hâkkında emr-i şerîfime gelub aslâhâkkından gelinmeyub kalmağla dâimâ fesâddan hâli değildir deyû tazallum itmeğın buyurdum ki vardukda bu bâbda onât vecihle mukayyed olub gıybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getirtub bir def'a şer'le görölüb fasl olmayan da'vâ- yı hüsemâ muvâcehesinde tamam-ı dikkat ve ihtmam birle teftiş idüb göresin 'arz olunduğu üzere fesâd bâ-sâbit olursa mahfuz olan hakların ashâbına alıvirdikden sonra şer'le üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleriyle müzevvir kayd-u bendidüb südde-i sa'âdetime irsâl ve isâl eylesin hîn-i teftişden dikkat ve ihtmam üzere olub 'arz ve tefahhüs olunmağla vâkı' kuzza i'lâmından hazer idüb ve ahz-ı celb sebebi ile tayin- i himâyet olunmaktan ziyâde ihtiraz eylesin.

Sayfa 337

Hüküm 744

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Bundan akdem Medine-i Münevvere mühimmat-ı içün bazı ahkâm- ı şerîfim irsâl olunub ol husûslada ihmâl ve müsâhele

olunmayub mu‘accelen tedârik ve irsâl olunması mühimmat-ı din u devledden olmağın buyurdum ki Medine-i Münevver’de Şeyhü’l-Haremi olan Ömer dame mecduhu Mısır’a vasıl oldukda eğlendirmeyub Medine-i Münevver tarafına göndermek ikdam idüb te’hîrden hazer eyleyesin ve irsâl olunan ahkâm-ı şerîfimden Medine-i Münevver’de müşahid-i şerîfenin kisvesi emri merhûm ve mağfurun leh babam tabe serâhunun altı bin ardı buğday husûs-u vusûlum devletim için ettiği beş bin ardı terakki buğdayları ki on bir bin ardı olurbunlar için karyeleriz vakf olunmuşdur ve yirmi kantarlarının terakkisi ardı ve sicilden alınacak dört yüz hasır ardı ve on iki bin kındıs ve mahâlîn mumları ve hazine-i rasul-u sallallahu ‘aleyhi Te‘âlâ vesellemden alınan on yedi bin para ardı bil-cümle Medine-i Münevvere müte‘allik her ne mikdâr hükmi-i şerîfim gönderilmiş ise sancağı hümâyûnumda dar’ul kadim ağası olub hâlâ on bir bin ardının vakf olunan karyelerine nâzır-ı nasb olunan Ahmed dame mecduhu mübaşir olub divan-ı Mısır’da cümlesi görmüş ihmâl etmeyub müşaru’n-ileyh Şeyhü’l-Hareme yetişmeyen kazâya ‘ale’t-ta‘cil ardısınca göndermek gereği gibi say ve ikdam eyleyesin mahsul-u ahkâm-ı mîrîye Medine-i Münevvereye müte‘allik hizmetlerine ikdam ve ihtimâm eyleyub ihmâl ve müsâheleden ve ‘avk ve te’hîrden ziyâde hazer eyleyesin şöyle ki zikr olunan husûslarda ihmâl ve müsâhele eylemeyesin ol bâbda beyan idecek ‘özü’n makbul olmayub himâyet olursız âna göre mukayyed olasın.

Sayfa 338

Hüküm 745

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Ahyolu kadısına hüküm ki

Kara Todori nâm kasab dergâh-ı mua‘allama ‘arz-ı hal sunub bundan akdem kenduye kasaplık için yamak ta’yîn olunan Ekolo oğlu Andriya nâm kimesne yamak ta’yîni olunmuş iken varub Ahyolu kasabında Âlicenâm karyede sâkin olub ve kazâ-i mezbûrdan Ahlaz nâm karye sâkinlerinden Can Bey nâm kimesne kadimin yamağı olmağla gelub yamaklık hıdmetinde olmak için

hükm-i şerîfim veresiz ricâ etmek buyurdum ki mezbûrdan zımmiler mezkûr kasabın yamağıyla varan çâvuş ile sūdde-i sa‘âdetime irsâl eylesesin ki gelub mezbûr kasabı ile yamaklık hıdmetinde olanlar emr-i şerîfime muhalif te‘allül ve niza‘i itdirmeyesin mahalde irsâl eylesesin ki gelub yamaklık hıdmetinde olasın.

Sayfa 338

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 746

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi Emr-i şerîf buyurmuşdur.

Gebze’de Mustafâ Pâşâ medresesinde müderris olan Mevlana Musa’ya hüküm ki

Hâlâ kasabâ-i mezbûrda vâkı‘ olan Mustafâ Pâşâ cami‘ ve ‘imaretinin ve dekkakin ve değirmenlerinin vesâir ‘akarının huddam ve müezzinleri vech-i hevvasında vesâir mürtezika ve ehl-i vazayifi hıdmat lâzımlarına mukayyed olmayub ve kusur ve ihmâl üzere oldukları istimâ‘ olunub ve senin salâhî ve diyânetine i‘timad-ı hümâyûnum olmağla evkaf- ı mezbûra hüddamın cümlesi seni müfettiş ta‘yîn idüb hıdmetlerinde bî- kusûru olub muhtâc-ı ‘arz olanları ‘arz itmek vesâir mühimmatın evkaf görüb gerekeni aldırub buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda evkaf-ı mezbûreye müte‘allik olan ‘imaret ve dekkakin ve değirmenler vesâir‘akarın hüddamın vakfdan ve cüz’i havan vesâir mürtezikası üzerine müfettiş olub ânun gibi hıdmetlerinde mukayyed ve ba‘de-l sene mukayyed olmayub kendu mahalle vusûllarında olanları ‘arz eylesesin vesâir mühimmat-ı vakf dâhi görüb gezüp hilâf-ı şart-ı vakfa iş etdirmeyesin şöyle ki halen şart-ı vakf vezayifi vesâir nesne verildiğü istimâ‘ olunmasında senden tefahhüs ettirilub âna göre mukayyed olub vakfa müte‘allik olan husûslarda gereği gibi mukayyed olunsun eğer mütevelliler ve cânibler şimdiye değin vakfdan nesne ekl işler ise vakful mal alıvirub himâyet etmeyesin ve mütevellie i‘timad etmeyub iki yüzer mâtde vaki‘ ‘imareti kam me-kan şart-ı vakf mücebince işletub iş vermemeye makamı hâkk

idüb bi'l-cümle lâzım olan mühimmattan ikdam ve ihtimâm eyleyesin eğer şart-ı vakf mücebince 'imaret işlemeyub battal olduğu istima' olunur ise azile konulmayub 'itab ve 'ikab bilmiş olasın.

Sayfa 339

Hüküm 747

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Kangırı beğine ve Kangırı ve Toht kadılarına hüküm ki

Sen ki Toht kadısısın südde-i sa'âdetime mektûb ve sûret-i sicil gönderub kazâ-i mezbûrda tabi' karye Küçükyandı'dan Hüseyin bin Hâsan ve Mehmed bin Veli halife ve Mehmed bin Süleyman meclis-i şer'e gelub yine karye-i mezbûrdan Hacı Ahmed nâm kimesne ma'mur olub taleb oldukda ve yerimde te'allül idüb şer'i şerîfe davet olundukda itâ'at etmeyub şer'den varan muhzırı ve hasımları darp idüb ve mahkemeyi basub cümle kuzzat tâyifesine şetm idüb hakaret ettiği sicil olmağla ahvâl- i şer'le görölmek ricâ ettikleri 'arz eylemek buyurdum ki vusûl buldukda mezbûru ele getirub dâhi da'vâ-yı hâkkidüb te'addî hâl eden hasımları ile beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hâkküzre teftiş idüb göresin 'arz olduğu üzere fesâd ve şena'ât ettiği üzerine sâbit olursa ashâb-ı hukukun şer'le müteveccih olan haklarına hükm idüb alıvirildikten sonra üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleri ile yararlu hâle koyub kasr ve mahbus südde- i sa'âdetime gönderesin ammâ hîn-i teftişde tamam- ı hâkk üzere olub tezvir ve telbisden ve şuhud-u zurdan zarar idüb'arz ve mufassal ile kendu hâlinde olanlara te'addî olmakdan ziyâde hazer eyleyesin ve beğe koşub gönderdiğin âdemlere muhkem tenbih ve te'kid eyleyesin ki onât vecihle hıfz eyleyub ne makulde ile gıybet ettirmekden ziyâde hazer eyleyesin.

Hüküm 748

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Zülkadiriye beğlerbeğine ve Maraş ve Elbistan kadılarına hüküm ki Maraş ahâlisi dergâh-ı mua'allama muhızır gönderub Elbistan

kazâsında sâkin Kara Abdurrahman nâm kimesne vilâyet kethüdası ve işeri değil iken re'âyâyâ salgun salub hilâf-ı şer'î şerîf fukarâdan akçeler cem' idüb virmeyenler üzerine şuhud-u zur ikamet idüb envâ'-ı zulm ve te'addî idüb şer ve sururundan fukarâ divane olmuştur ve bundan mâ'adâ kazâ-i mezbûreye tabi' Aza ve Şir nâm karye sâkinlerinden Şaban oğulları Ahmed ve Mehmed dame kimesnelerin gayelerinde bazı husûsa kendi yazdırub ba'de akçe taleb idüb virmediği içün evlerini basub emvâl ve erzâkları ğâret ettiğinden mâ'adâ ehl-i 'örfe gammaz idüb iki yüz gurusı aldırub envâ'-i zulm ve te'addîden hâli olmayub hâkkından gelinmesi lâzım olmuştur deyû bildirdikleri ecilden imdi hukuk-ı nas bî-kusûr alıvirdikden sonra mezbûru nefis-i beled eyleyub eğer ol cânibde gerusâkin olursa kayd-u bend ile asitâne-i sa'âdetime gönderesin emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub mezbûr Abdurrahman'ı şer'î şerîfe davet eyleyub gıybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getirtub da'vâ-yı hâkkidüb ta'yîn-i mâdde idenlere beraber idüb bir def'a şer'le fasıl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen haklu halleri çıkmasa mevacehesinde hâkk üzere teftiş idüb ba'de's-sübût müteveccih olan hukuk-ı ashâbına bî-kusur alıvirdikden sonra mezbûr Abdurrahman ol vilayetden alakasını kat' idüb nefis-i beled eylesin eğer Kiran'da sâkin olursa kayd-u bend ile gönderesin ki küreğe konula hîn-i teftişde hâkk-ı Sariha tabi' olub 'arz ve tefahhus ile kendu hallerinde olanlara zulm ve te'addî eylemeyesin.

Sayfa 340

Hüküm 749

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Tunus Beğlerbeği Hüseyin Pâşâ'ya hüküm ki

Sen henüz beğlerbeyliğine varmadığından istimâ olunmağla mes'ul olmuşsundur emri bir ân bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf etmeyub beğlerbeyliğine varub hıfz ve hirasette olmak emr idüb buyurdum ki vardukda bir ân bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf etmeyesin emrim mücebince a'le't-ta'cil beğlerbeyliğine varub hıfz ve hiraset memleket zabt ve zabıta ra'bet bâbında re'ayic dakika fevt etmeyesin şöyle ki emrime muhalif beğlerbeyliğine a'le't-ta'cil varmayub ihmâl ve müsâhele eylesesin ba'de eşedd-i 'ikab ve 'inaye müstehak olmak makrurdur âna göre ist'imal üzere müteveccih olasın.

Hüküm 750

Kefe beğlerbeğine hüküm ki

Darendede-i fermân-ı humayun Kılâd nâm zımmi reisi südde-i sa'âdetime gelub gemisi ile Kefe'ye varub akçesiyle İstanbul'a zahire getirub ticaret ederken bazı kimesneler kendüye ve kimesne Darenci'de olan İstanbul zahiresine dahl itmekle İstanbul zahiresine noksan gelmekle mezbûr dâhi hilâf-ı şer'e rencide olunmayub kimesne ve zahiresine dahl ettirmemek emr idüb buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda ol caniplerden aldığı zahireyi mallarının memnu' olan tarafa alub gitmeyub doğru İstanbul'a getire kendüye ve kimesne Darenci'de olan zahireye haricden kimesneye dahl ettirmeyub dimekle asileri men-u def' eylesesin.

Bir sûreti Kefe'ye varınca yol üzerinde olan beğlere ve kadılara.

Sayfa 341

Hüküm 751

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Kayd u bend ile asitâneye.

Karaman beğlerbeğine ve kadılarına hüküm ki

Aksaray kadısına Mevlana Miram Zeyd kafilâ südde-i sa'âdetime mektûb gönderub nefsi-i Aksaray'da mezbûhen maktul bulunan Derviş Mehmed Kadı'nın varislerine vasi ta'yîn olunan

Abdolvahab nâm kimesne maktul mezbûrun katilleri ellişer nefer kimesnedir deyû ta'yin-i mâdde idüb teftiş olundukta Ali nâm kimesney boğazladım deyû ikrar idüb lakin şuhuddan şüpheolmağla tekrar görölmek için Turanî ve Ali ve Derviş Reca nâm kimesneler ile sūdde-i sa'âdetime 'arz götürölmeğın mezbûr Abdolvahab mezbûrlarun odalarını ta'yın idesın ve katırları ve akçe ve esbâbların yağmâidüb te'yidiyle ziyâde akçe virmekle kendu âdemlerine şehadet ettirub mezbûrun katilleri mezbûrlardır deyû sicil itdirmekle on altı gün habs ettirub mezbûr Derviş Reca'nın hilâf-ı şer' mir-i livâ ile altı bin akçesın alub zulm ettiğünden mâ'adâ kuzzat ve medreselerin ve 'ulema ve süleyhadan nice kimesnenin emvâl ve esbâbların alub dâimâ celb-i mal için olan 'arefe ahz ettirmekden hâli olmayub ziyâde olan telbis ve tezvirdey deyû mezbûr Abdolvahab'ın hâkıından gelmek ricâsına 'arz etmeğın mezbûr Abdolvahab ele getirilmeyub üzerine telbis ve tezvir eyledüğü bâbında olursa kayd-u bend ile sūdde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki sūret-i sicilleriyle vardukda mezbûrun üzerine taht- ı şer' telbis ve tezvir eyledüğü bâbında olursa kayd-u bend ile asitâne-i sa'âdetime gönderesın ve koşub gönderdüğün kimesnelere muhkem tenbih eylesesın ki 'alet-i harble ve bâ-ahz ü celb sebebi ile mübâreze ve müdâhelede... itdirilmek ihmâli olmaya ve hilâf-ı şer'i şerîfime zulm ve te'âddiden hazer eylesesın.

Hüküm 752

Medine-i Münevvere kadısına ve Şeyhü'l-Haremi'ne hüküm ki Medine-i Münevvere ahâlî ve fukarâsı tarafından dergâh-ı

mua'allama 'arz-ı hal sunulub kadılara kifayet mikdârı salyane ve ciraye ta'yın olunub hücec ve sicillat ve resmi kısmet için nesne alınmamak meşru' ve mutat iken bu târikle akçeleri alındığından gayb buğdayları üzerine Danişmendler ta'yın olunmağla nice cirayeleri ketm olunub ve yirmi otuz ardı buğdayları alınub Kayıdbay medresesinde ders dinlemeyub hilâf-ı şer' vazifesi alındığı bildirmeğın buyurdum ki vardukda bu bâbda kadimden

olageldüğü üzere ‘amel idüb olagelene muhalif olanları ref’ eyleyesin min-ba’d emr-i şerîfime muhalif ‘arz etdirmeyesin her birinüz mukayyed olub min-ba’d hücec ve sicillat ve resm-i kismet için nesne aldirmayub ve buğdayları üzerine Danişmend olmağla fukarâya ta’yîn olunan cirayeden aldirmayub medreselere ve vazife virdirmeyesin.

Sayfa 342

Hüküm 753

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Vezir-i Azam Serdar Sinân Pâşâ hazretlerine hüküm ki

Sâbika südde-i sa’âdetime yeniçerileri ağası olub bi’l-fi’il Köstendil sancağı beği olan Ahmed dame ‘izzuhuda yeniçeri mevacicbinden altı bin fliori ve acemi oğlanı ulufesinden bin yüz fliorinin kalub tahsil olunmak için bölükbaşlarından Mahmud zîde kadruhûya ta’yîn olunub kendüye dâhi hükm-i hümayûnum gönderilmiştir buyurdum ki vardukda bu husûsa siz mukayyed olub muma ileyhe gönderub zikr olunan flioriyi kendüye hitaben verilen hükm-i hümayûnum mücebince mezbûr Mahmud ve bölük başıya bî-kusûr teslim etturub bir-vecihle te’allül ve bahane etdirmeyesin.

Hüküm 754

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Mukaddemâ Bender İskenderiye beği olub hâlâ Tunus Beğlerbeğiliği virilen Hüseyin dame ikbâlehûya hüküm ki

Hâlâ Tunus’un hıfz ve hiraseti mühimmattan olmağın mua’accesesi zikr olunan beğlerbeğiliğine varub hıfz ve hiraset etmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te’hîr ve terâhî etmeyub işbu celilü’l- kadrım mücebince mua’accelen Tunus’a varub hıfz ve hirasette memleket ve zabt-u zabıtta remide bâbında dakika fevt etmeyub sâbika Tunus beğlerbeği olub bi’l-fi’il anda olan dame ikbâlehûyu eğlendirmeyub asitâne-i sa’âdetime gönderesin.

Hüküm 755

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi Sığla beğine hüküm ki

Hâlâ Tunus Beğlerbeği olan emirü'l-ümerâi'l-kirâm Hüseyin dame ikbâlehûyu Tunus'a isâl eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyub işbu emr-i ceilü'l-kadrim mûcebince Sakız sancağı beği ile müşaru'n-ileyhi ber-vechi isti'mal Tunus'a isâl idüb dâhi derya mevsimi geçmediyse 'avdet idüb sancağına varub hıfz ve hirasetine olmak ve küffâr-ı haksârın fikr-i fasıd ve hâyli kasidleri ma'lum olmak lâzım olmayub henüz ki küffâr-ı haksâr yakasından hüzn-ü tezyid ve tedârikle hal olup asitâne-i sa'âdetime gönderesin.

Sayfa 343

Hüküm 756

Hatt-ı Pir'nin ele getirülub şer'le görülmek için asitâne-i sa'âdetime gönderilmek buyrulmuştur.

Yevmü'l-ehad. Fi 14 Z sene selâse ve elf. Mora beğine hüküm ki

Londar Kadısı Mevlana Ahmed südde-i sa'âdetime mektûb gönderub kasabâ-i mezbûre sâkinlerinden Mustafâ Lonkes ve Köse Derviş dâimâ şerir ve şâki üzere olub yerince kendu havalarine tabi' kimesneler ile ağalar ittifak idüb yalan şerden idüb tezvir telbis ile Müslümânların emlakların ve katırların ve bargirlerin alub ziyâde zulm ettiklerinden gayrı eşkiyâdan deli Turakbazı kıta'ü't-târikle yekdil olub yollara inub mürur ve 'ubur iden ebna-i sebinin esbâb erzâkların yağmâ ve ğâret idüb haklarında defa'atle ol emr-i şerîfime varid olmuş iken bazı kimesneler himâyet etmekle icrâyı şer' olmağla onât olmayub kavanin ekser celâ-yı vatan idüb ber vecihle def'leri mümkün değildir kayd-u bend ile asitâne-i sa'âdete gönderülüb ahvâlleri şer'le görülmek ricâsına 'arz eylemeğin mezbûrlar ele getirilüb ahvâlleri şer'le görülmek için asitâne-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûrları emrim üzere hâkk-ı tedbîr ile ele getirub hüsemâları ile beraber

asitâne-i sa‘âdetime gönderesin ki ahvâlleri görülüb şer‘le lâzım gelen icrâ oluna.

Sayfa 344

Hüküm 757

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Muhzır ağaya virildi. Fi 13 Zsene 3 Yevmü’s-sebt. Fî 13 Z sene selâse

Sâbıka südde-i sa‘âdetimde yeniçerilerim ağası olub hâlen Köstendil sancağı beği olan Ahmed Bey’e hüküm ki

Mukaddemâ sen yeniçerilerim ağası iken yeniçeri mevacibinden zimmetinde altı bin fi’lori ve ‘acemi oğlanı ‘ulufesinden dâhi bin yüz fi’lori kalub tahsil olunmak için kıdvetü’l-emâsil ve’l-akran Mahmud bölükbaşı ta’yîn olunub gönderilmiştir buyurdum ki vardukda bir ân bir sâ‘at te’hîr ve tevakkuf etmeyub mukaddemâ yeniçeri mahallerinin zimmetinde olan mevacibinden altı bin fi’lori ve acemi oğlanı ‘ulufesinden bin yüz fi’lori mezbûr Mahmud bölükbaşıya bî-kusûr teslim idüb te‘allül ve bahane etmeyesin şöyle ki cevaba mütesaddi olub bazı aleti izhar itmekle mu‘accelen göndermekde gadr ve bahane eylemeyesin ber-vecihle ‘özü’n makbul-u hümayûnum olmayup muhkem hâkkından gelmek mukarrerdir âna göre te‘allül ve ‘inad etmeyub melâğ-ı mezbûru mukarrer irsâl eylesin.

Hüküm 758

Batt-ı Hazret Efendi

Hatı mücebince virilmiştir. Fi13 Z sene 3 Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Mahrûse-i İstanbul zahiresiçün İskenderiye’ye varan kalyonlar agreb ve kuraların gemileri mukaddemâ İskenderiye’ye vardıklarında Matbah-ı Âmire’ye lâzım olan zahireyi der-mahzen bulmağla vardukları gün gemiler tevzi‘ ve taksim olunub Mısır’a

gidüb geru İstanbul'a mevsimle gelinup halen olageldüğü üzere dermahsen bulunmayub mukaddemâ varub gemiler yüklendikten sonra İskenderiye'ye geldikde mîrî şeker ve pirinç ve nuhut ve mercimek vardır deyû gemileri otuz kırk gün te'hîr etdirmekle mevsim geçub kışa erişmekle hiç gemi ihlak olur deyû i'lâm oldukda alub sâbık üzere ruz u kasımdan kırk gün mukaddem mir-i zahire gemide teslim olunub muma ileyh mahrûse-i İstanbul'a irsâl olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda emrim mücebince alub sâbık üzere ruz u kasımdan kırk gün mukaddem mir-i zahireyi gemiye teslim idüb muma ileyh mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve isâl eyleyub 'avk ve te'hîr etdirmeyesin ve ne günde teslim etdüğün yazub bildiresin husûs-u mezbûr ehem-i umurdandır ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 345

Hüküm 759

Yevmü'l-isneyn. Fi 8 Zi'l-hicce

Geyve ve Sapanca kadılarına hüküm ki

Pazarcık kadısına mektûb gönderub Geyve kazâsı sâkinlerinden olan Haydar oğlu Ahmed kendu halinde olmayub tezvir ve şirret ve şekaya salık olub mukaddemâ ahvâli görölüb 'arz olunmak fermân oldukda mezbûr Ahmed bazı ma'zul kâdılardan müzevvir 'arzlar peyda idüb kendu hallerinde olan fukarânın ellerinde olan cihetlerin kendüye ve ahara tevcih etdirmekle zulm ve te'addî eyledikden mâ'adâ kazâ-i mezbûrede vâkı' Sinân Beğ evkaf-ı mütevellisi olan meşrut olmağla evlattan Vefa nâm kimse mütevellî hizmetinde iken sâbık Geyve kadısı iken ma'zul olan Mevlana Veli için bi'l fi'il kadıdır deyû müzevir 'arz olub yolda mezbûreyi kendüye tevcih etdirmekle vakf-ı mezbûra ziyâde ihtilal virüb ve bî-çâre-zâde evkafına dâhi İlyas nâm kimesne mütevellî olub kadıy-i mezbûr mührüyle müzevvir 'arz olub mütevellide mezbûruye dâhi kendu üzerine berat etdirub vakf-ı harab ve re'âyâ tâyifesine zulm ve te'addîsinden 'aciz kalub perakende olmak üzeredir deyû

tazallum eylediklerinde ‘arz ve i‘lâm etmek buyurdum ki vardukda bu bâbda onât vecihle mukayyed olub şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getürtüb ta‘yin-i mâdde idüb da‘vâ-yı hakk idenler ile murafa‘a idüb bir def‘a şer‘le görölmeyub fasl olmayan husûsların hüsemâları muvâcehesinde ehem-i dikkat ü ihtimâm birle teftiş idüb gereği gibi ‘arz olunduğu üzere tezvîr ve şirrete sülûk idüb re‘âyâyâ hilâf-ı şer‘ zulm ve te‘addî vâkı‘ ise tenbih ve te‘kid eylesin ki re‘âyâyâ varub ve hilâf-ı şer‘ zulm ve te‘addî memnu‘ olmayub ‘inad ve muhalefet idüb şer‘i şerîfe muhalif iderler ise üzerine sâbit ve zahir olan mevadın sûret-i sicilleriyle mezbûru muhkem kayd-u bend idüb yararâ demler ile sūdde-i sa‘âdetime gönderesin.

Sayfa 345

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 760

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Vilâyet-i Rumeli’nde vâkı‘ olan kadılara hühüm ki

Dergâh-ı mua‘allam çâvuşlarından Hüdaverdi Çâvuş acemi oğlanlarından Ali nâm kimesneden karz-ı hasen târikiyle kırk bin akçe alub sicil ve hüccet olunub ba‘de mezbûr Ali fevt olmağla melâğ-ı mezbûr zimmetinde kalub hâlâ zikr olunan akçe yeniçeri Beytûlmal’ına ‘aid olmağla tahsil olunmak içün yeniçerilerim ağası olan Hâsan dame ‘ulüvvûhu mektûb virmeğin melâğ-ı merkûm tahsil olunmak emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr Hüdaverdi Çâvuş her birinüzün taht-ı kazasında bulunursa şer‘i şerîfe ihzar idübhusûsi mezbûr bir def‘a şer‘le görölüb üzerinden on beş yıl mürûr etmiş değil ise ba‘de-l sübût müteveccih olan akçeyi hükm idüb bî-kusûr alıviresin hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye iş etdirmeyesin virmekde ‘inad ve muhalefet iderse sūdde- i sa‘âdetime gönderesin ki gelub Divan-ı Hümâyûnum’da şer‘le görüle.

Sayfa 346

Hüküm 761

Ba hatt-ı

Ahyolu ve Süzebolu kadılarına hüküm ki

Sen ki müfettiş Ahyolu kadısının mektûb gönderub acarlû azamımdan merhûm ve mağfurun Sultan Bayezid Han Evkafı'ndan Süzebolu limanı 'azim olmağla yirmi kıta' kadirge ile beş pare at gemisi bina olunub mir-i tersanelere hıdmet ve Matbah-ı Âmire'ye odun çekub hıdmetleri mukabelesinde cemi'-i tekâlifden mu'aflar iken hâliya serdar tahrîrinden kasap başı olan emirle celb yazımına gelub lakin mukaddemâ sağ kolu celbtahrîrine me'mûr olan divan kâtibi Mustafâ tahrîri düb hâliya dâhi tahrîr olunmuşdur ise fukarâya savb olmak mukarrerdir deyû bildirdüğün ecilden müceddeden celb yazılub mukaddemâ tahrîr olunduğu üzere 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki emrim üzere müceddeden celb tahrîr olmuş ise mukaddemâ tahrîr olunduğu üzere 'amel eylesin min-ba'd emrime mugayyır mezbûr yeniden celb yazarım deyû mezkûru ve izzuhuyu dahl etdirmesin mezbûr tekrar husûsları için begâyet ve ihmâl olunmaya.

Hüküm 762

Üsküdar'dan südde-i sa'âdetime gelince yol üzerinde olan kadılara ve sancakbeğleri kaymakamlarına hüküm ki

Bi'l-fi'il südde-i sa'âdetimde Reisü'l-Küttâb olan Elkab kafilesiyle Yahya dame 'uluvvühûnun Üsküb'den develeriyle bazı esbâbı ve ze'ametinin mahsul akçesi ve bazı zahiresi ile âdemleri İstanbul'a gelmek üzere olmağla her kangınızın taht-ı kazâsına ve sancağınız toprağına uğrarlarsa mahuf ve muhatara olan derbendlerden (silik) kadar âdem koşub gice ile bekletub gündüz kulağuz koşub emin ve salim birbirinize menzilden menzile ulaştırmak ve menazil ve merahilde âdemlerine ve da'vârlarına ve esbâbına zarar erişdirmemek emrim olunmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda bu husûsa bi'z-zât mukayyed olub müşaru'n-ileyhin develeri ve âdemleri her kangınızın kadılığına ve sancağı toprağına uğrar ise mahuf olan derbentlere kifayet mikdârı

âdem koşub ve gice ile bekletub gündüz kulağuz koşub emin ve salim birbirinize menzilden menzile ulaştırub menazil ve merahilde da‘vârlarına ve âdemlerine ve esbâbına zarar eriştirmekten hazer eylesesin müşaru’n- ileyhın bu bâbda şük-ü şikâyetinde... mukarrer bilub ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihtiyât eylesesin.

Sayfa 347

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 763

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Yevmü’l-isneyın. Fi 6 Zi’l-hicce selâse Burusa kadısına hühum ki

Mektûb gönderub Burusa’da Timurtaş mahallesinden Topçular Bölükbaşısı olan Osman Hâsan nâm ‘abd memlûküyle bezetülüb ancak bir meşin kiseye yüz yetmiş bir buçuk gurus ve elli sekiz altun ve yedi yüz akçeler kılup evine gönderdikden sonra Hüseyin ve Cafer nâm kimesneler yolda rast gelub içinde akçe olduğu ma’lum iken ol gece evine gerub ol keseyle ve kazâğa cebinden otuz bir sikke altun ve bir alaca zinnat kaftanın alub meclis-i şer’e ihzar olundukda inkâr eyledüğünden gayr-ı mezbûr Cafer ‘acemi oğlanım deyû lakın zevcesi ve cümlesi... olub... deyû haber virdikleri te‘ammül olduğu ‘arz idüb lakın mezbûr ‘acemi oğlanlarından olmağla südde-i sa‘âdetime gönderilmek bâbında asitâne-i sa‘âdetimde yeniçerilerim ağası olan ittîmârü’l-ümerâ-i ve’l-ekâbir Hâsan dame ‘ulüvvuhu mektûb virmekle mezbûrlar ele getirülüb kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime göndermekle emr idüb buyurdum ki vardukda Hüseyin ve Caferi ele getirüb dâhi emrim mûcebince hâkkında olan sûret-i sicilleriyle yarar âdemlere koşub kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime gönderesiz ki hâkkından geline ve gönderdiğün kimesnelere tenbih eylesesiz ki menazil ve merahilde gaflet ile veya ahz ü celb ile gıybet etdirmekden ashabı. (bu hüküm tamamlanmamıştır.)

Hüküm 764

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Emr-i şerîf buyruldu.

Aksaray ve Koçhisar ve Yüzde kadılarına hüküm ki

Taht-ı kazânuzda vâkı‘ re‘âyâ tâyifesi tarafından şöyle ‘arz olduğu Yüzde eminleri vesâir iş erleri bir nice nefer ehli fesâd ve eşkiyâyı yanlarına alub havass-ı hümâyûn ve himâyet deyûb (?) üzerlerine çıkub akçe ve altun salub muhkem darb ve ‘alet urub bi-vech ve hilâf-ı şer‘ zulm te‘addîden hali değildir şöyle ki üzerlerinden ref‘ olunmayalar terk-i diyar ideriz deyû tazallum idüb emr-i şerîfe ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki vardukda mezbûrları ihzar idüb gıybet idenleri şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getürtüb bir def‘a şer‘le görölüb fasl olmayan husûsların tamam-ı dikkat ü ihtimâm ile teftiş idüb göresiz vech-i meşrûh üzere mezbûrlar re‘âyâtâyifesinin ber-veche ve hilâf-ı şer‘ rencide idüb te‘addi eyledikleri vâkı‘ ise men-u def‘ idüb şer‘le zımmetlerine lâzım gelen hukuk-ı ashâbına alıvirdikden sonra üzerlerine sâbit ve zahirin mevadın sûret-i sicilleriyle südde-i sa‘âdetime ‘arz eylesesin adl ve hâkk üzere olub ‘arz ve ta’sir olmağla hilâf-ı vâkı‘ istima‘ olunmasından ziyâde hazer eylesesin.

Sayfa 348

Hüküm 765

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

İstanbul kadısına ve yeniçeri ağasına hüküm ki

Sâbıkâ Haslâr Kadısı Mevlana Muslihiddin ibn-i fezalim südde-i sa‘âdetime sûret-i sicil gönderub mahmiye-i mezbûrede vâkı‘ Tokludedde ve Taşlık Zaviyesi ve Mustafâ Pâşâ mahalleleri ahâlisi meclis-i şer‘e gelub zikr olunan mahallelerde ve Eyyubkapısı kurbunda vâkı‘ pazarcı dükkânların tasarruf iden kefare tâyifesi tasarrufunda olan on sekiz bâb-ı dükkânlar kadimden pazarcı dükkânların iken hâlen taşradan hamr getirub satmağla bazı eşkiyâ cem‘ olub ol dükkânlarda aşikâre şürb-i hamr edup yoldan giçene ehl-i ırz hatunlara ve Müslümânlara söz atub kadeh ile hamr teklif idüb ve ezan okunurken nice dürlü kelimat idüb ve nice kavga idüb

başlar yarulub ber-vecihle fesâd idenler dirliğe mutasarrıf olmağla men‘ olmak mümkün olmayub mescide Müslümânlar varmayub zikr olunan dükkânlarda hamr satulmayub olageldüğü üzere mutasarrıf olunmak sicil ve hüccet olunduğu bildirmeğin olageldüğü üzere ‘amel olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûrları tenbih ve te’kid eylesesiz ki dükkânlar hamr satmayub olageldüğü üzere bey‘ etmeyub tenbih olunmazlar ise olageldüğü üzere bey‘ ve şurb idenler bi-hasbü’ş-şer‘ haklarından gelesin muhtâc-ı ‘arz olanları vukû‘u üzere bildiresin.

Hüküm 766

Hamza Efendi hatt-ı ile mühüründe Ahmed Çâvuş mübaşeretiyle mahrûse-i Mısır’dan kefare ve yehudiler esir etmeyeler ve ellerinde bulunan Müslümânlara fûruht etdirilmesidir deyû buyrulmuşdur.

Mısır beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mu‘alama arz-ı hal sunulub hâlâ mahrûse-i Mısır’da olan Yahudiler ve küfr tâyifesi esir alub kullandırmağla nice kimesneler beş on yıldan beru İslama gelmiş esirlerin ziyâde bahaya tama‘ eylemekde zikr olunan tâyifeye bey‘ idüb Müslümân olan esirleri küfre ve dalaletе düşürüb mürted olmalarına ba‘is olduklarından i‘lâm olmağla min-ba‘d ellerinde bulunan esirler ehl-i İslama fûruht olunub mezbûrlar esir kullandırmayub men‘ olunmak emrim buyurdum ki vardukda emrim üzere mahrûse-i mezbûrede küffar ve Yehud’an ellerinde bulunan esirleri değer bahasıyla ehl-i İslama fûruht ettirub bahasının bî-kusûr sahiblerine alviresin mahrûse-i mezbûrede küffar ve Yahudi tâyifesine min-ba‘d esir kullandırmayasın amma bu bâbda onât mukayyed olub celb-i ahz sebebiyle ruhsat virmekden ve bahâlârı husûslarına virilmeyub ve zayı‘ olub hilâf-ı şer‘i şerîfe kimesneye zulm ve te ‘addî olanlardan ziyâde hazer eylesesinç

Sayfa 349

Hüküm 767

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi.

Yevmü'l-hams. Fi 4 Zi'l-hicce sene selâse ve elf İstanbul kadısına ve yeniçeri ağasına hüküm ki

Sâbika haslâr kadısı Mevlana Muslihiddin zîde fazluhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderub mahrûse-i mezbûrede vâkı' mahalley-i... cami'-i ahâlîsi meclis-i şer'e gelub Ayakapısı haricinde meyhaneler ihdas olunmağla her gün sarhoşlar yanlarında bıçakları ve yerakları ile sarhoş mahallelerden geçub ehl-i ırz hatunlara ulaşub ve cami'-i şerîfimin sofadasın namaz kılındığı hasır üzerinde emred oğlan ve kazâ 'avretler ile şürb-i hamr idüb hasır üzerine kir ettiklerinden ma'âda gavga olub başlar yarılıb ve 'avretler çekub vesâir kabahatlar idüb bu vechle fesâd idenlerin her birinin dirlikleri olunmağla men' mümkün olmayub ve kapu haricinde olan mescitden ezan okunurken meyhanede oturanlar tabak ve elma atub ve kadeh ile şarab teklif idüb zikr olunan mescit kapanub namaz kılınmaz olub zimmî için emr-i şerîf verilmiş iken aslâ memnu' olmayub olagelenden ziyâde olub fesâdlarının def'i mümkün değildir deyû meyhaneler ref' olunmak için emr-i şerîf virmekle ricâsı 'arz etmeğin zikr olunan meyhaneler ref' olunub ve meyhane dâhi olanlar ele getirülüb küreğe konulub ve fesâd ve şenâ'at iden eşkiyânın dâhi haklarından gelmeğin emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa bi'z-zât mukayyed olub telbis ve te'kid eyleyesin ki Ayakapısı haricinde ne mikdâr meyhaneler var ise meyhaneciler min-ba'd kimesneye hamr bey' etmeyub meyhanelerini ref' eyleyeler tenbih olmazlar ise zikr olunan meyhaneleri emrim mücebince ref' eyleyub ve ol meyhanelerde eyleyub meyhanede olanları ele getirub küreğe virub ve fesâd ve şenâ'at üzere olan eşkiyânın şer'le haklarından gelesin 'arza muhtâc olanları vukû'u üzere bildiresin.

Hüküm 768

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

İstanbul kadısı ve yeniçeri ağasına hüküm ki

Mahrûse-i İstanbul'da muhtesib olan dergâh-ı mua'allam çâvuşlarından Abdullah çâvuş zîde kadruhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderub mahmiye-i mezbûrede Bezzazistan ve Bitpazarınızda dellallar kefilsiz yürüyüb ve dirlikleri olan kimesneler dellal olub ve Bohçacılar dükkânından hariç yerde bey' ve şira eyleyub ve bazı kimesneler koltukçuluk eyleyub ve bezciler dâhi aher yerde satub ve hafta pazarlarında Beytülmal ve dellal esbâbı satılub ve bazı esbâb mezar olub bir oturakçı aldıktan sonra birbirine ziyâde bahâlâlarıyla bey'idüb ve tekkiyeciler 'âdet-i kadime muhalif... 'örfiye bey' idüb ve dülbendçiler dâhi ziyâde bahaya bey' eyleyub ve esir düzgünlü ve rastıklı esirler bey' idüb ve çukacılar ve çağşircılar vesâir ehl-i hiref ta'yîn olunan narh üzere bey' ve şira etmezler deyû haklarından gelinmek için ricâsına bildirmekle buyurdum ki vardukda bu husûsa bi'z-zât muma ileyh muhtesib ile mukayyed olub mahrûse-i mezbûrede vâkı' Bezastan'da ve Bitpazarında aslâ kefilsiz dellal gezdirmeyub ve dirlikleri olan kimesneleri dellallıktan ref' idüb min-ba'd dirliği olanları dellal ettirmeyub ve Bohçacılar dükkânından hariç yerde bey' ve şira ettirmeyesin ve kimesneye koltukçuluk ettirmeyesin ve Bezascılar dâhi âher yerde sattırmayasın ve hafta pazarlarında Beytülmal ve dellal esbâbı sattırmayasın ve bir esbâb karlı olub oturakçı aldıktan sonra birbirlerine ziyâde baha ile bey' ettirmeyesin ve takkiyeciler 'âdet-i kadimeye muhalif örfiye bey' ettirmeyesin ve dülbentçiler dâhi ziyâde bahaya bey' ettirmeyub ve esirciler düzgünlü ve rastıklı esir bey' ettirmeyesin ve hokkacılar ve çağşircılar vesâir ehl-i hirefe ta'yîn olunan narhda ria'yet bey' ettirmeyesin şöyle ki emr-i şerîfime muhalif ederler ise muhkem te'dib idüb arza muhtâc olanları yazub bildiresin.

Sayfa 350

Hüküm 769

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Üsküb sancağı beğine ve kadısına hüküm ki

Sen ki mirlivâsın kaymakamın südde-i sa‘âdetime mektup gönderub Üsküb sancağında ze‘amete mutasarrıf olan Mustafâ Çâvuş ehl-i fesâd olub re‘âyâsının avretlerin habs idüb kendusu ve âdemlerine ‘alâniyeten zina ettirub ve re‘âyâsından yıllık iki kere mahsul alub ze‘ametinden karye-i Gırlamanc Derbendin’den olub mezbûrun zulm ve te‘addîsinden perakende olmağla kurbunda olan Derbende ‘azim fesâdlar olmağın ayende ve revende mürur ve ‘uburdan kalub mükata‘ası dâhi külli terkiyete sebep olmuştur deyû bildirmeğın mezbûr Mustafâ Çâvuşun ze‘ameti ve çâvuşluğu ahara virilmiştir hatt-ı hümâyûnum şer‘le hâkkından gelinmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûru da‘vâ-yı hâkk idüb kimesneler ile beraber idüb dâhi bu husûsların bir def‘a şer‘le fasl olmayub on beş yıl mürur husûslarda hatt-ı hümâyûnum şer‘le teftiş ve tefahhus eyleyub üzerine sübût olan hukuku ba‘de’s-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdikden sonra mecal ve icab eyledüğü üzre mufasssal şer‘le hâkkından gelesin.

Hüküm 770

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Hersek sancağı beği Mustafâ dame izzuhuya ve livâ-i mezbûrda olan kadılara hüküm ki

Dergâhı mua‘allama ‘arz-ı hal sunulub Vilâyet-i Hersek Savb ve Sengistan yerler olduğundan gayrı hâsıl olan mahsul kifafî nefislerine kifayet etmemekle ziyâde fakir’ul-haller olub husûsa üç dört seneden beru cevabın aramadan siz vâkı‘ olmağla asitâne-i sa‘âdet tarafından ve serdarlar cânibinden çâvuşlar ve kullar evamir-i şerîfe ile varub koç ve yağ ve bal ve envâ‘-ı zehayir salduklarından gayrı mir-i mirlerin tarafından dâhi... aharlu vesâir tekâlife teklif olmağla livâ-i mezbûr halkının kati‘ tahammüle takatleri kalmayub hükm-i celay-ı vatan itmeği ihtiyar etdikleri i‘lâm olunmuş ve ol diyarda olan bölük çâvuşu ve yeniçeri tâyifesine varub timardan ba‘zı elmağ tâyifesine hadden ziyâde zulm ve te‘addî etdüklerin i‘lâm eylediler imdi eyam-ı sa‘âdetde ittihazda livâ-i mezbûr

re‘âyâsına hilâf-ı şer‘ ve kânun zulm ve te‘addî olduğuna kat‘i ahkâm-ı hümayûnum acildir buyurdum ki vardukda senin sancağın sen ve siz ki kadılersız her biriniz bu bâbda bi‘z-zât mukayyed olub re‘âyâ tâyifesine tahammüllerinden ziyâde nesne teklif etdirmeyub ve hıdmet için varan çâvuşlar vesâir kullar emr-i şerîfde ta‘yîn olunduğundan ziyâde kendüler ekl ve bali‘ etmek için bir akçe ve bir habbelerin aldırmayub ve mir-i mirlerin tarafından dâhi hilâf-ı şer‘ ve kânun nesne teklif etdirmeyub her şey almak lâzım gelub taraf üzere akçelerin ve sahiblerinin hüsn ve ihtimâmıyla aldırub ve siz dâhi müft ü meccânen bir nesnelerin aldırmayub ve sen ki sancak beğisinâdemlar ile ve voyvodalar ile muhkem zabt eyleyub re‘âyâya te‘addî etdirmeyub emrime muhalif te‘addî iden âdemlerinin mecal virmeyub şer‘le haklarından geldirub vesâir aşirettede olan bölük hilâfa ve yeniçeriye varıb tımara vesâir re‘âyâyı rencide etdirmeyub müft ü meccânen bir nesnelerin aldırmayub emrime muhalefet idenler kangi bölükden ve ne tâyifeden ise hem ism ve resmi ve bölük ve ‘ulufelerin ile yazub ‘arz eyleyesiz ki ulufeleri kat‘ olmayub dâhi mahal verilmeyub haklarından geline bâ-mücmel re‘âyâ tâyifesi her vecihle.

Sayfa 351

Hüküm 770 devamı

Himâyet ve sıyanet eyleyub ber veche rencide ve remide etdirmeyesin şöyle ki bu hüküm-i şerîfim vardukdan sonra Hersek re‘âyâsı tarafından dergâh-ı mua‘allama arz-ı hâl sunulub bir dâhi zikr olunan husûslar için şikâyet olan sizin ihmâlinizden bilinub ol bâbda beyan olan dikkat etiresiz makbûl olamayub manzûrunuz almağla iktifâ olunmayub hâkkınızdan geliriz âna göre malumunuz olub lâzım-ul ‘arz olan husûsları mufassal yazub bildiresin.

Hüküm 771

Pir Efendi hattıyla

Musul beğlerbeğine ve Musul kadısına hüküm ki

Kızıl Riyad sancağı beği Satılmış südde-i sa ‘âdetime mektûb gönderub Musul kazâsında vâkı‘ Yunus... ve Cercis el-nebî ale’l-belagâ ve aleyhimâ ve’s-selâmın evkaf karyelerine beğlerbeği ve sancakbeği subaşları konub müft ü meccânen yem ve yimeklerin ve koyun ve kuzuların arpa ve saman ve tavukların cebren alub akçelerin virmediklerinden ma‘adâ selamlık ve hane baha deyû ziyâde akçelerin alub zulm ve te‘addî etdüklerin ‘arz etmekle min-ba’d üzere karyede vu‘kûbulan ve hilâf-ı şer‘ akçeleri aldrmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi’z-zât mukayyed olub mezbûrları ve zikr olunan evkaf-ı karyelerine kondurmayub lâzım geldikde her ne alurlarsa rızaları ile bey‘ idenlerden akçeleri ile aldırub müft mecanen yem ve yimeklerin ve koyun ve kuzuların ve arpa ve saman ve tavukların aldırmayub şer‘i şerîfime gelen selamlık ve hane baha deyûve min-ba’d akçelerin aldırmayasın.

Hüküm 772

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Bosna beğlerbeğine hüküm ki

Taht-ı hükümetinde Bosna ve Hersek sancaklarında olan kıla‘ın neferatı hıdmetlerinde olmayub kendu havalarında olmağla kal‘alar hali olduğu i‘lâm olunmağın vesâir yat ve yerakları yoklanub görülmesi emrim olmuşdur buyurdum ki dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından vardukda sen ki beğlerbeğisin Bosna’da Hazine-i Âmirem defterdara bi’z-zât gönderub mezbûr havassım ile ma‘an taht-ı hükümetinde olan kal‘aları ve neferatları istikamet üzere yoklatub buyurdum ki emr idüb tekmil etdirmekle noksanları her kal‘anın yokladub istikamet ile üzerine gönderub bi’z-zât kal‘alar Bosna defterdarın ve yat ve yerakdan noksan üzere olanları tekmil etdiresin vardukda bu bâbda onât te‘addî olub Bosna defterdarın neferat kaldırub kal‘alar üzerine gönderub dâhi her bir kal‘anın neferat vesâirlevâzımın yoklatub neferatta vesâir levâzımdan vâkı‘ olan noksanlarında tekmil etdiresin ve neferattan

dâhi hıdmetinde olmayub kendü mevalinde olanları dâhi bu bahane ile ahz ü celb idüb sūdde-i sa‘âdetime ‘arz olunmakdan hazer eylesin.

Sayfa 352

Hüküm 773

Hamideli sancağında vâkı‘ olan kadılara hüküm ki

Neslioğlu Mehmed Çâvuş suhte serdarı namıyla il üzerine çıkub yetmiş seksen atlu ile karye bi-karye gezub kimine sen suhte tabi‘i imişsin deyû ahz etdirub külli malları alub ve kimine sen suhte yimek vermişsin deyû ve kimine sen suhte-i mu‘ini olub Ereğ’de suhte mal olmuşdur deyû malları alub ve gözü beğendüğü avradatamızı cebren çekub ve namında olan ondan her birisi envâ‘-ı fesâdat eyleyub âleme fesâd virmekle serdar ba‘de ref‘ olmuşdur min-ba‘d ol diyardan durmayub asitâne-i sa‘âdetime gönderilmesi emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda siz ki kadılersiz min- ba‘d mezbûru kazâlarınıza getürmeyub ilerlerine muhkem tenbih ve te‘kîd idesin yem ve yimek virmeyub ve köylerine kondurmayub tenbih idesin ki asitâne-i sa‘âdetime gelub iş ve min-ba‘d ol diyarda re‘âyâsız sipâhi şeklinde ve yeniçeri uslubunda şeklen ile tüfenk alub Müslümânlara te‘addî idüb rencideliklerine olan ba‘de’s-sübût eylemeyub geru ol vecihle kenduleri emr-i irade ile ele getirub mahbus ve mukayyed asitâne-i sa‘âdetime göderesin ki küreğe konula.

Hüküm 774

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Mısır beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki

Medine-i Münevvere’de Mescid-i Kubbetü’l-İslam hatibi ve imamı olan şeyh Ahmed sūdde-i sa‘âdetime ‘arz-ı hal idüb mukaddemâ babam Hüdavendigâr tabe serahu zamanında zıkr olunan cami‘i şerîf düşünüb ve mihrabına seccade ve kandil ve şem yakub minberi şerîfine sancaklar konulub tefehhüm olunan deyû nice def‘a ahkâm-ı şerîfe gönderilub verilmedüğü bildurub vech-i

şerîfim üzere tekrar emr-i şerîf virmekle ricâ itmekde zikr olunan cami'î şerîf düşünüb ve mihrabına seccade konub ve kandil ve şem yakulub ve minberine sancaklar konulmak emr idüb buyurdum ki vardukda bu emr-i şerîfim vasıl olduğu gibi bu husûsa mukayyed olub zikr olunan cami'î şerîfe kifayet mikdârı düşme ve mihrabına seccade ve kandil ve şem ve minberine iki yamak tedârik idüb dâhi yarar kimesneler ile mu'accele Medine-i Münevvere'ye irsâl ve isâl eylesesin bu husûsa ehemmi umur-ı din-i mubindir şöyle ki bu def'a emr- i şerîfim varduğu gibi mukayyed olub ihmâl eylemeyesin sonra 'özü'n makbul olmaz âna göre mukayyed olub vech-i meşrûh üzere tedârik idüb irsâl eylesesin ve ne vecihle tedârik etdüğün yazub bildiresin.

Sayfa 353

Hüküm 775

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ sefer-i hümayûnum mühimmatı için Mısır'dan bin kantar barut varınca mu'accelen İskenderiye iskelesine nakl ettirilub İskenderiye sancakbeği Mehmed ve Magosa Beği Mustafâ ve Dimyad Beği Hâsan dame izzuhunun kadırgalarıyla ve İskenderiye iskelesinde olan mir-i kadırgalar ve İstanbul'a zahire götüren kalyonlar ve Agrib ve Karamürsel gemileriyle İstanbul'a gönderilmesi emr idüb buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda bu husûsa mühimmata mukayyed olub Mısır'da der- mahzen olan barutların bin kantar miktarı barut İskenderiye iskelesine nakl ettirib dâhi müşaru'n-ileyhim beğlerin kadırgalarına ve İskenderiye'de olan mir-i kadırgalara ve İstanbul'a zahire götürmekle kalyon ve Agrib ve Karamürsel gemilerine tahmîl idüb sür'at ve isti'câl üzere südde-i sa'âdetime irsâl ve isâl eylemek bâbında envâ'-ı dikkate ve ihtimâmın zuhura geturesin ve her kadırgaya ve her kalyona ve Agrib ve Karamürsel gemilerine kaçır kantar barut teslim eyledüğüne reislerin ellerine mühürlü tezkere veresin ki geldiklerinde senin tezkeren mücebince taleb olana barut husûsu mühimmât-ı

umurdandır âna göre bu husûsu sâir kıyas etmeyub vakt ve mahal ile göndermeğek bâbında mecd-u sa’i olub ihmâl ve müsâheleden ve ‘avk ve te’hîrden ziyâde hazer eylesin.

Hüküm 776

İskenderiye sancağı beğine hüküm ki

Hâlâ sefer-i hümayûnum mühimmatı için Mısır’dan bin kantar barut İskenderiye iskelesine nakl etdirub senin kadırgan ile İstanbul’a zahire getiren kalyonlar ve Karamürsel gemileriyle mu‘accalen İstanbul’a irsâl olunmak için Mısır beğlerbeğine müvekket hükm-i hümayûnum gönderilmişdir buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda aslâ te’hîr ve terâhî etmeyub kadırganın ile İskenderiye varan... zıkr olunan bin kantar barut kadırgan ile mümkün olduğu denlü barut alub südde-i sa‘âdetime gönderesin husûsî mezbûr mühimmât-ı umurdandır âna göre bu emr-i celîlü’l-kadrime sâire kıyas etmeyub fermân-ı celîlü’l-kadrim mücebince taleb olunan barutları alub götürmek bâbında mecd-u sa’i olub ‘avk ve te’hîrden ziyâde hazer eylesin sonradan bir asl ‘özü’n makbul olmaz bilmiş olasin bu husûs için Dimyad ve Magosa beğlerine dâhi mufassal emr-i şerîfim gönderilmişdir anlar ile yekdil ve yek cihet üzere olub imhal ve müsâlehe eylemeyesin.

Bir sûreti Dimyat Beği Hâsan Beğ’e Bir sûreti Magosa Beği Mustafâ Beğ’e

Sayfa 354

Hüküm 777

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Yevmü’l-ehad. Fi 6 M erba‘a ve elf

Aksaray beğine ve Aksaray ve Koçhisar kadısına hüküm ki

Sen ki Koçhisar kadısının dergâh-ı mua‘allama mektûb gönderub Koçhisar kazâsına tabi‘ Sariağıl nâm karye sipâhisi olan Veli nâm kimesne yanına nice ehl-i fesâdı cem‘ idüb ehl-i karyenin evlerini basub hallak-ı... şirk tutub kırkar ve ellişer fi’lorilerin zulmen alub ve her birinden çift akçesi namına ellişer akçe ve bennak

deyû kırkar akçelerin alub ve sagire kızların kendu rızaları yoğ iken bir miktar akçelerin alub ahara virub ve evlerini basub ağaçların alub kendu levâzımına sarf idüb ve bir bahane ile mülk bağların ve at ve katır ve develerin hilâf-ı şer‘i şerîfe cebren çekub alub fukarânın ekseri zulmünden celâ-yı vatan etdiğün ‘arz olunub emr-i şerîfe varid olan şer‘i şerîfe davet olundukda ita‘atte alınub dâimâ bunun emsali fesâd ve şena‘ât üzere olduğun i‘lâm etmeğin şer‘le müteveccih olan ashâb-ı hukuka alıvirdikden sonra kayd-u bend ile asitâne-i sa‘âdetime göndermekle emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûru emrim üzere her kande bulunursa ihzar idüb gaybet iderse şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getirtüb da‘vây-ı hâkk idüb ta‘yin-i mâdde idenlerle beraber idüb bir def‘a şer‘le fasl olmak olunmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların husaması muvâcehesinde hâkk üzereteftiş idüb gönderesin vech-i meşrûh üzere zulm ve te‘addi eyledüğü şer‘le üzerine sâbit olursa ashâb-ı hukuka hakları şer‘le bî-kusur hükm idüb alıvirdikden sonra üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleri ile mecal vormeyub muhkem kayd-u bend idüb yararluâdemlar koşub asitâne-i sa‘âdetime gönderesin hîn-i teftişte hâkk-ı sariha tabi‘ olub ve gönderdiğün âdemlere muhkem tenbih ve te‘kîd eylesesin ki yolda ve aharda ve ‘amelde veyahut celb ve ahz etmekle ıtlak etirilmeğin ihmâli olmaya.

Sayfa 355

Hüküm 778

Pir Efendi

Şer‘le ta‘yin-i mâdde idenler.

Kıbrıs beğlerbeğine ve Karıtaş kadısına hüküm ki

Sâbıkâ Kıbrıs beğlebeği Hâsan südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub kazâ-i mezbûrda tîmâra mutasarrıf olan Abdi bin Ahmed nâm kimesne şerir ve şâki olub dâimâ fesâd ve şenâ‘atten hâli olmayub Müslümânların esbâb ve erzâkın nehb ve ğâret eyleyub ve kıta‘ü’t-târik olduğuna ma‘âda Müslümânların bakire kızların cebren olduysa kimesnelere virub zulm ve te‘addîliğin bahanesi o

kadar deyû fukarâya mezalim eyledüklerin ‘arz ettiğin teftiş olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda mezkûru ihzar idüb gıybet ederse şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub dâhi da‘vâ-yı hâkk idüb ta‘yin-i mâtde iden hüsemâlarıyla murafa‘a eyleyub bir def‘a şer‘le fasl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen da‘avaların hüsemâ muvâcehesinde hâkk üzere teftiş idüb göresin fi’l vâkı‘ arz olunduğu üzere ashâb-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakların ba‘de-sübût hükm idüb bî- kusûr alıvırdükden sonra mezkûru habs idüb üzerine sübût ve zuhur bulan mevadı sicil eyleyub sûret-i sicil ile südde-i sa‘âdetime ‘arz eylesin eylesin kisâkin hakkında bu vecihle emrim sâdır olursa bazılarıyla ‘amel eylesin ammâhîn-i teftişde hâkk üzere olub ber-cânibe meyl ve muheyya etmeyub hâkk-ı sariha tabi‘ olasın.

Hüküm 779

Hamza Efendi

Sefere hazur olmayanlar ol derbendi hıfz ve hiraset eyleyeler ilhak timarı olanlar muhafazaya ta‘yin olunub ol çâvuş serdarı olmak.

Zülkadiriye beğlerbeğine hüküm ki

Sâbıka Zülkadiriye beğlerbeğine Mehmed’e Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Maraş’a tabi‘ Pazarcık nâm mahal derbend olub sefer-i hümayûn vâkı‘ oldukça kıta’ü’t-târik mahall-i mezbûrdan mürûr ve ‘ubur iden ayende ve revendeyi katl idüb esbâb ve erzâkların nehb ve ğâret idüb sefer vâkı‘ oldukça derbent mezbûr hıfz ve hirasette levâzım gelmelidir deyû livâ-i mezbûrun üç bin akçe tîmârlu sipâhilerinden altmış nefer sipâhi muhafazaya ta‘yin olunub ve Maraş’ın defterlü çâvuşlarından olub Hâsan Maksur mahalinde Kerkeş nâm karyeden elli bin akçetımarı olan Mehmed Çâvuş’a ehl-i vukuf olmağın mezbûr sipâhilere serdar olmak bir sene ‘arz etdüğün ecilden ekser sekiz ve iki binden... olan otuz nefer sipâhi ta‘yin olunub ve mezbûr Mehmed çâvuşa mezkûrun sipâhileri serdar olmasın emr idüb buyurdum ki vardukda derbent mezbûr ile ve

vilayet-i mezkûre muhafazasına ve sekiz bin... tîmârlu sipâhilerin fermân-ı şerîfim üzere otuz nefer sipâhi ta'yîn idüb serdar mezkûrile leyl ü nehar derbent mezbûru ve vilâyette hıfz ve hiraset etdirub bir ferdin malına ve canına ehl-i fesâddan zarar ve ziyân erişdirmeyeler ve muhafazaya ta'yîn etdüğün sipâhilerin tîmârlarının baş kalemiyle nahiyelerin ve tîmârlarının mikdârı defter idübasitâne-i sa'âdetime gönderesin ki tîmârlarına fasl olunmamak için her birine müstakîl hükm-ü hümâyûnum virile.

Sayfa 356

Hüküm 780

Südde-i sa'âdetimden Kırım Hanı Gazi Giray Han'a varınca yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve kadılara ve azeb ağalarına ve dizdârlara ve iskele emînlerine hüküm ki

Hâlâ dîn ü devlet ve nâmûs-ı saltanatıma müte'allık bir mühim ve müte'accil husûs için Dergâh-ı mu'allâm kapucularından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed ve Ali dört nefer yoldaşlarıyla ta'yîn-i müddet ile müşâru'n-ileyh hân daire-i me'âliyye ulak ile irsâl olunmuşdur buyurdum ki her kangınızın taht-ı livâ ve kazâsına ve kal'a ve iskelesine uğrarlarsa bir ân ve bir sa'at te'hîr ve terâhî itmeyüp yarâr ve tuvânâ ulak bargirleri ile mi olur veyahud bu kürek koçu arabasıyla mı olur veyahud gemi ile mi olur bir mahalde ve bir menzilde ne tarikle mümkün ve müyesser ise mezbûrları ber-vech-i meşâri' müşârun ileyh hâna ulaşıdırup emn ü selâmet ve acele ve bir sa'at ile varup gelmeleri bâbında envâ'-ı dikkat ü ihtimâm idüb 'avk-u te'hîr ve ihmâl ve tevahürden ziyâde hazer eyleyesin husûs-u mezbûr nihâyet-i mertebede emr fehm olmağla mezbûrların kapucularına varub gelmesine müddet mukayyed ile va'ade ta'yîn olunmuşdur şöyle ki ta'yîn olunan amma müdett-i helak idüb bir gün sonra geleler at veyahud... tedârikinde ihmâl ve müsâhele idenlerin hâkkında şikâyetleri müessir bilinub ihmâl ve müsâhele idenlerin dirlikleri alınmağla konulmayub siyaset olunmaların mukarrer bilub

ana göre fermân-ı hümâyûnumun icrâsı bâbında sa'y ve ikdam eylesin.

Hüküm 781

Sâbıkâ Basra beğlerbeğisi olup bi'l-fi'il Haleb'de ikâmet üzere olan Ali Pâşâ'ya hüküm ki

Hâlâ kul mevâcibi ve sefer mühimmâtiyçün hazîneye ziyâde müzâyaka olmağla Haleb hazînesin sür'at ve isti'câl üzere sūdde-i sa'âdetime irsâl eylemen emr idüp buyurdum ki Dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından (boş) Çâvuş vardukda emr-i hümâyûnum mûcibince bi'z- zât mukayyed olup Haleb hazînesin on güne komayup sür'at ve isti'câl üzere merkûm çâvuşum ile sūdde-i sa'âdetime gönderüp avk u te'hîrden ziyâde hazer eylesin hazine-i mezbûrenin gelmesi ehemmi-i mühimmattandır ana göre mukayyed olasin.

Hüküm 782

Edirne'de saray-ı âmire merammatına me'mûr olan kapucıbaşına hüküm ki

Ta'ahhüdine me'mûr olduğun saray-ı âmiremin iç haremin ve taşrası ve mehterhâne ve serrâchâne ve kılar ve ahurunun vesâir yerlerin ta'mîr itmeğe Edirne Ağası ve bostancıbaşı ma'rifeti ile yarâr âdemler ta'yîn idüp sūdde-i sa'âdetime gelmen emr idüp buyurdum ki vardukda emrim üzere mahrûse-i Edirne'de vâkı' sarây-ı âmiremin iç haremin ve taşrasın ve mehterhâne ve serrâchâne ve kılar ve ahurun vesâir ta'mîr olacak yerlerin emrim üzere Edirne Ağası ve bostancıbaşı ma'rifetiyle yarar âdemler ta'yîn idüp siz ısmarlayasız ki muhkem ta'mîr ve termîn eyleyeler birbirinde kusûr komayalar ve sen sūdde-i sa'âdetime gelesiz.

Sayfa 357

Hüküm 783

Yevmü'l-erbaa Fi 8 M erba'a ve elf

Tarsus beğine ve Tarsus ve Ulaş kadılarına hüküm ki

Siz ki kadılersiz dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp livâ-i mezbûrda Karamiyah ve Bozdaş Ali ve Hamza ve diğer Ali nâm ehl-

i fesâd suhteler yirmi otuz nefer haramzâde eşkiyâyı yanlarına cem‘ idüp yollara ve beldelere inüp ayende ü ravendeyi katl ve esbâb ve erzâkların gâret ve hasâret idüp dâimâ fesâd ve şenâ‘at üzre olduklarından gayrı emred oğlanlar ve bâkire kızlar çeküp muhâlefet edenleri katl idüp ve cem‘iyyet ile gâh Haleb cânibine gidüp ve gâh Karaman cânibine vardukda zulm ve te‘addî üzre olup mezbûrların haklarından gelmez ise fukarânın halleri ziyâde perişân olup ekseri celâ-yı vatan ederler diyü ‘ayân-ı vilâyetden cem‘-i akâr ve bi-tarîki’n-nihâde haber verdiklerin i‘lâm etdikleri ecilden mezbûrların ahvâli şer‘le görülüp lâzım gelen icrâ olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda emrim üzre mezbûrları ihzâr idüp bir def‘a şer‘le fasl olunmayup on beş yıl mürûr etmeyen husûsların da‘vâ-yı hâkk idüp ta‘yîn-i mâdde iden hissesi muvâcehesinde şer‘le hâkk üzre görüp mezbûrların üzerlerine sübût bulan hukûk ashâbına bî-kusûr hükm idüp alıverdiğinden sonra mezbûrların hâkkında şer‘le lâzım geleni icrâ eylesesin muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise yazup bildirsin ammâ umûm teftîşi memnû‘dur bu bahâne ile teftîş nâmına il üzerine çıkmayup ve zulm ve te‘addî itdirmeyesin şöyle ki bu bahâne ile re‘âyâya zulm ve te‘addî itmeyesin hâkk üzre olup cânibinden birine ‘arz ile... ve kimesneye hilâf- ı şer‘i şerîf zulm ve te‘addî olunmak ve ahz u celb sebebiyle ehl-i fesâd himâyet olmadan begâyet hazer idüp azille konulmayup hâkkınızdan gelinir bilmiş olasın.

Sayfa 358

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir.)

Hüküm 784

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Çorum beğine ve kadısına hüküm ki

Sen ki mîrlivâsın Sivas ve Karahisar Behramşah kadıları zîde fazluhumâ ve sâbıkâ Erzurum defterdârı Mustafâ dâme ‘ulüvvûhu ile südde-i sa‘âdetime mektûblar gönderüb Çorum kazâsına tabi‘ Borlu nâm karyede sâkin olup erbâb-ı timârdan olan Perkoli nâm sipâhi ehl-i fesâd eşkiyâdan olup dâimâ fisk u fücûr idüp şer‘i şerîfe

muhâlif ef'âlinin nihâyeti olmadığından mâ'adâ havâsına tabi' nice eşkiyâ ile gezüp ayende ü revandenin ve re'âyâ ve berâyânın bi-gayr-ı hâkk emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret. (Bu hüküm tamamlanmamıştır)

Hüküm 785

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Şam beğlerbeğine hüküm ki

Şam-ı şerîfde olan sâbıkâ Şam beğlerbeğisi Murad dâme ikbâlehunun binâ eylediği hânın 'imâreti için Şam'da olan mîrî kuradan kırk elli aded ağaç kat' olunmak emr idüp buyurdum ki vardukda Şam'da olan hânın 'imâreti için mîrî kuradan kırk elli aded ağaç kat' etmek istediklerinde kimesneyi dahl ve ta'arruz etdirmeyesin ammâ bu bahâne ile emr-i şerîfde ta'yîn olunandan ziyâde ağaç kat' etdirmeyesin.

Hüküm 786

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Kıbrıs beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki

Kıbrıs yeniçerileri tarafından Dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl sunulup feth-i hâkânîden berü cezîrenin emekdârı olup hıdmetimizde kusûrumuz olmayup emr-i şerîfle Asitâne-i sa'âdete hazîne getirmeği ve icâzet ile sâliyye gitdiğimizde cezîre derya aşırında olmağla deryâ el vermeyüp berü yakada bir iki gün eğlenmekle ve boynumuz hasta olup geç varmağla gedikler ferâhda virilüp ve bir tüccâra çıkmak istemez iken beğlerbeğiler defterdârlar tüccâra ihrâc olmamız için evâmîr-i şerîfe getirdüb ve haberimiz yoğiken ferâgat itdi diyü gediklerimiz aharlara 'arz idüp zulm ve hayf iderler diyü bildirdiler imdi tâife-i mezbûreye vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî olduğuna kat'â rızâ-yı hümâyûnum yokdur buyurdum ki vardukda mezbûrlar Asitâne-i sa'âdetime hazîne getirdüklerinde ve icâzet ile saliyeye gitdiklerinde hasta olup veyahud derya geçmeği el vermeyüp mücerred birkaç gün eğlenmekle gedikleri âhara verilmeyüp ve kendüleri dâhi tîmâra

tâleb olmadan tîmâra ihrâc eylemeyüp ve rızâlarıyla ferâgatleri... ferâgat itdi diyü ‘arz vormeyüp bunları vech-i meşrûh üzre rencîde ve remîde eylemeyesin şöyle ki min-ba’d bu husûs için tâife-i mezbûreyi rencîde eylediğiniz i’lâm oluna beyân edecek ‘âdetiniz mesul olmayup emrime muhâlif vaz’ ettiğiniz için mu’âtıb olursun âna göre mukayyed olup emrime muhâlif iş olmakdan begâyet ihtiyât üzre olasız mâdem ki tâyife-i mezbûre kendü havâlarında olmayalar gedikleri ahara tevcih eyleyesiz.

Sayfa 359

Hüküm 787

Yevmü’l-ehad. Fi 27 Z sülüs ve elf. Tarsus kadısına hüküm ki

Kıbrıs beğlerbeği Ahmed dâme ikbâlehu südde-i sa’âdetime mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Cafer ve karındaşı Kalender nâm kimesneler Bayram Çâvuş nâm kimesneden yedi bin altun k’arz alup ba’dehu melâğ-ı mezbûrî bi’t-temâm edâ etdikden sonra mezkûr çâvuş karındaşı olan Kalender’e bin beş yüz altınım vardır diyü şuhud-u zur ikâmet itdirüp kal’aya habs itdirüp üçüncü günü gecesı akşam namâzına karîb mezkûr Bayram Çâvuş mezbûr karındaşı Kalender’i kal’a bendinde salb idüp zulm ve te’addî eylemişdir diyü ‘arz eylediği ecilden şer’le görölüp katl-i husûs üzerine sâbit olursa kayd u bend ile Asitâne-i sa’âdetime gönderilmek emr idüp buyurdum ki vardukda mezkûr Salih katl olunub... bulunmasıyla mezbûr Bayram Çâvuş’a ihzâr idüp bir def’a şer’le fasl olmayup on beş yıl mürûr etmiş değil ise da’vâ-yı hâkk idüp ta’yîn mâddelerinde hüsemâsı muvâcehesinde hâkk üzre teftîş idüp katl-i husûs şer’le mezkûrun üzerine sâbit olursa sübût bulan sûret-i sicilleri ile kayd u bend ile Asitâne-i sa’âdetime gönderesin ammâ hîn-i teftîş hâkk-ı sarîha tabi’ olup ahz-ı celb sebebiyle mezbûr kâtili himâyet eylemekden hazer idüp ve koşup gönderdiğin âdemlere muhkem tenbih edesin ki menâzil ve merâhilde gaflet ile halâs olmak ihtimâli olmaya.

Hüküm 788

Manyas kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ocaklarına hasır için taht-ı kazânda vâkı‘ Kırkkilisa ve Polamur ve Ağaçviran ve Korkud nâm karye halkı ol cânibde olan gölden saz biçmeğe mukaddemâ ta‘yîn olunup kadimden biçegeldükleri ecilden husûs-u mezbûr için tâife-i mezbûrenin ağaları tarafından mektûb ile yeniçeri irsâl olunmağın buyurdum ki hük-m-i şerîfimle vardukda Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ocaklarına hasır için zikr olunan kurâ halkına ol cânibde olan gölden olageldiği üzre kifâyet mikdârı saz kesdiresin ammâ bu bahâne ile ahz u celb ve re‘âyâyâ te‘addî ve tecâvüzden hazer idesin.

Sayfa 360

Hüküm 789

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Burusa kadısına hüküm ki

İstanbul kadısı Mevlana Şemseddin mektûb gönderub mukaddemâ koyun emini olan dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş meclîs-i şer‘e varub Edirne kapısı salhanesi kassablarından Pervane kethuda ocağına mahrûse-i Burusa ahâlîsi ‘umuma yamak ta‘yîn olunub lakin bu sene yaratan rabbi Te‘âlâ şiddet-i şita vâkı‘ olunmağla nice bin koyun helak olduğundan ma‘âda Eflak ve Boğdan vilâyetleri dâhi ihtilal üzere olmağın zikr olunan ocağa külli zarar müretteb olmuşdur mahrûse-i mezbûre ahâlîsinden bazı kimesneler yâmak ta‘yîn olunduğu üzere zikr olunan ocağa gelub işleteler veyahud gelmezler ise üç yük akçe zarar akçesi vireler ki kema kan işle ve illa ocak kapanub battal olmak mukarrerdir sonra yeniçeri meydanına kifayet mikdârı et verilmeyub külli müzayâka olur hâl üç yük akçe zarar akçesi virilub min-ba‘d bir akçe virile dâhi taleb olunmamak üzere emr-i şerîfim virmeğın ricâsına ‘arz etmeğın buyurdum ki vardukda vech-i meşrûh üzere mahrûse-i mezbûre ahâlîsinden zikr olunan ocağa yamak ta‘yîn olunanlara muhkem tenbîh ve te’kîd eylesesin ki kenduler gelib hıdmette işleyeler eğer gelmezler ise üç yük akçe zarar akçesin

vireler şöyle ki gelub yamaklık hidmetinde olub ve zarar akçesi virmeyub emr-i şerîfime muhalefet iderler ise ism-u resimleriyle yazub ‘arz eylesesin ki muhkem haklarından gelinmek içün emr-i şerîfim gönderesin.

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Bir sûret-i Galata kadısına Galata’da sâkin olan Rum ve Frenk keferesi umumen Edirnekapusu salhanesi kasâblarından Kırca ocağına yamak ta’yîn olunmuşdur ya kenduler geleler veyahud iki yüz kırk bin akçe zarar akçesi göndereler deyû vech-i meşrûh üzere yazıla.

Hüküm 790

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Bosna beğlerbeğine hüküm ki

Bosna ve Hersek sancaklarında olan kıl’anın neferatı hıdmetlerinde olmayub kendu havalarında olmağla kal’alar hâli olduğu i’lâm olunmağın Bosna defterdarı bi’z-zât kal’alar üzerine istikamet üzere yoklatub her kal’anın noksanların tekmîl etdirmeğın emr idüb buyurdum ki dergâh-ı mua’allâm çâvuşların vardukda bu bâbda mukayyed olub Bosna defterdarın bi’z-zât kaldırub kal’alar üzerine gönderub dâhi her kal’anın neferat vesâir levâzımında yoklatub neferattan vesâir levâzımından vâkı’ olan noksanı tekmil etdiresin ammâ bu bahane ile ahz ü celb olunmakdan begâyet hazer eylesesin.

Sayfa 361

Hüküm 791

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi Fi 5 M sene 3

İstanbul’da olan evkafın teftişine ulağınız karışmağla muhtel ve müşevveş olub arz olmağın min-ba’d evkaf-ı şerîfeynde olan Mustafâ İstanbul’da vâz’-ı olub Darüssa’âdem Ağası havassı olan evkafdan gayrısının cümlesini hariçden dahl etmeyub müşaru’n-ileyhi görmek içün gönderile onat hükm ola.

İstanbul kadısına hüküm ki

Hâlâ mahmiye-i İstanbul'da olan evkafa hariçten bazı kimesneler dahl itmekle umûr-ı evkâf ve ahvâl-ı vezayif muhtel ve müşevveş olduğu rikab-ı hümayunuma i'lâm olmağla Darüssa'âdem Ağası imtihar'ul havvası'l ve'l-mukin Mustafâ dame 'ulüvvûhu nâzır olduğu evkaf-ı selâtin ve evkâf-ı Hâremeyn-i şerîfeynde de gayrı evkâfın külli ve cüz-i umurun- ı hâkk ve adl üzere görüb teftiş idüb hariçde kimesne dahl etmemek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda müşaru'n-ileyh Mustafâ dame 'ulüvvûha mahsus olan evkâf-ı selâtin ve evkâf-ı Hâremeyn-i şerîfeynde de gayrı mahmiye-i İstanbul'da olan evkâfın külli ve cüz-i umurun-ı hâkk ve 'adl üzere görüb teftiş idübemr-i şerîfime mugayır hariçten kimesne dahl etdirmeyesin gereği gibi emr-i şerîfime mugayyır dahl idüb müşevveş ve ihtilale ba'is geç ise vukû'u üzere südde-i sa'âdetime 'arz eylesin bu emr-i celîlü'l-kadrimin edasında ikdam ve ihtimâm üzere olasın.

Hüküm 792

Gelibolu kadısına ve İskele eminine hüküm ki

Hâlâ İskenderiye sancağı beği olan Mehmed dame izzuhu gemisiyle ol cânibe vardukda mîrî peksimedden yüz kantar peksimed virmek fermânım olmuşdur buyurdum ki vardukda te'hîr ve terâhî etmeyub emrim üzere müşaru'n-ileyhe mir-i peksimedden yüz kantar peksimed virub müşaru'n-ileyhin mühürlü temessük alasın.

Bir sûret-i Sakız kadısına ve İskele eminine yazılmışdır.

Hüküm 793

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Karahisar-ı Şarki beğine ve Ulubeğ ve Bayramlı kadılarına hüküm

ki

Tokabaşı dimekle ma'rûf Ramazan nâm kimesne Hâsan Fakih nâm kimesnenin aleti harble evini basub sol elin kılıç ile çalub düşürüb şer'le görüldükde fi-l vâkı' evini basub sol elini kılıç ile

çalub düşürdüğü Ulubeğ mahkemesinde ikrar idüb sicil ve hüccette olunub mezbûr Hâsan Fakih sûret-i sicil ibraz etmeğin mezbûr ele getirülub şer‘le eli kat‘ olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda bi’z-zât mukayyed olub her kande ise mezbûr ehl-i fesâdı hüsn-i tedbîr ile ele getirub kat‘a mecal vormeyub şer‘le elini kat‘ idüb kısasen eylesin eğer ele gelmekde ‘inad ve muhalefet iderse il eri ile ele getirub şer‘le lâzım geleni icrâ eylesin.

Sayfa 362

Hüküm 794

İstanbul kadısına hüküm ki

İstanbul’da olan Yahuda tâyifesi rikab-ı hümayunuma arz-ı hâl sunub mukaddemâ mezbûrların takkiyelerine ve libaslârina hilâf-ı kânun dahl olunmamak fermân olunmuş iken hâlâ fermân-ı hümayuna mugayyır geru dahl ve rencide olunduklarında bildirub men‘ olunmamak bâbında ‘inayedde ricâ itmeğin hilâf-ı kânun dahl olunmamak bâbında hâtt-ı hümayûn sa‘âdet-i makrunum sâdır olmuşdur buyurdum ki vardukda min- ba’d fermân-ı celîlü’l-kadrime mugayyır mezbûrların takkiyelerine ve libaslârina hilâf-ı kânun kimesne dahl etdirmeyub rencide etdirmeyesin.

Hüküm 795

Münasib sa‘âdete virildi. Fi 25 Z sene 3

Vilâyet-i Anadolu’da olan sancakbeğlerine ve kadılara hüküm ki Nefs-i Alaiyye re‘âyâ ve ahâlisi tarafından dergâh-ı mua‘allâma

‘arz-ı hâl sunulub sâbıka sancakbeğleri olan Halil mirlivâ iken nicelerin hilâf-ı şer‘i şerîf tutub habs idüb cebren nice akçelerin alub envâ-i zulm ve te‘addî etmeğin şer‘le hakları alıvirilmek için Alaiyye’ye götürülmek bâbında hükm-i hümayunum ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki varduklarında müşaru’n-ileyh Halil her kangınızın taht-ı hükümetinde bulunursa yarar âdemlara koşub mahall-i hâdiseolan Alaiyye’ye gönderesin ki şer‘le ta ‘yîn olunub

hukuk-ı fukarâ ve re'âyâ alunsun bu bâbda ihtimâmidüb elbetde gönderesin

Hüküm 796

Batum beğlerbeğine hüküm ki

Torul kadısı mektûb gönderub Torul kazâsı keferesine melek namına olan Romanis nâmzimmî kefere tâyifesi ihtilal etmekle cizyeleri cem'ine me'mûr olan dergâh-ı mua'allâm sipâhilerinden Muhammed Hamza ve diğer Mehmed dükkânda nâm kimesneler cizyeleri cem'ine mübâşeret eylediklerinde merhûm ve mağfurun leh Sultan Süleyman han tabe serahu zamanında yirmişer ve otuzar akçe cizye virilub ziyâde alınan cizye ve bedel-i hamr bid'atdır virmeziz deyû kefere tâyifesine ittifak ettirub mumâ ileyhe aid mübâşeretle taleb eylediklerinde ma'zuldur deyû ma'denci eşkiyâlarından yirmi kadareşkiyâyı yanına cem' idüb mezbûr hassanın emvâl ve erzâkın ğâret ve hasaret idüb ve cariyelerin çekub gice ile evinin etrafını ihata ve muhasara idüb katl kastında eylediklerinde kendu 'arz-ı sıyanet ettikleriçün yüz seksen gurus ve yoldaşlarına on bin akçe virub Müslümânların himâyetiyle ellerinden hâlâs olub re'âyânın dâhi on sekiz bin akçesi alub cizye sözü yirmişer akçe üzere aldirmek mukarrerdir deyû cevab idüb ba'de Müslümânlara şetm-ı galize eylediklerinde gayrı cami'i şerîfe gelib Edirne Müslümânlar ref' olsun deyûb dâimâ fesâd ve şena'âtde hâli olmayub eyledikleri haddan ziyâdedir her vecihle haklarından gelmek luzumdur deyû tanzim eylediklerin arz ve i'lâm etmeğin buyurdum ki vardukda husûs-u mezbûra bi'z-zât mukayyed olub mezbûrları her kande ise çıkar idüb da'vâ-yı hâkk idüb ta'yin-i mâdde idenler ile murafa'a idüb inad iderlerse şer'le görülmesi lâzım olan kefillerine buldurub getirtub hakları alıvirdikten sonra onât vecihle ikdam ve ihtimâmıyerde teftiş idüb göresin 'arz olunduğu üzere mezbûrlar vech-i meşrûh üzere ehli fesâd ve şekavetten oldukları şer'le sâbit ve zahir olursa ashâb-ı hukuka haklarını alıvirdikten sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan değil ise

haklarında şer‘le lâzım geleni icrâ etdirub aslâ himâyetde ve siyanetde eylemeyesin muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise habs idüb arz eyleyesin hâkk üzere olubcelb ve ahz olmağla ehl-i fesâd himâyet olub ve kendu hallerinde olanlara zulm ü te‘addîden ziyâde hazer edesin.

Sayfa 363

Hüküm 797

Yevmul ahad. Fi 29 Şevval sene selâse

Rumeli Beğlerbeğiliği ile vezirim olan Hâsan Pâşâ’ya hüküm ki Dustûr-u ekrem... sâbika Vezir-i Azam olan Sinân Pâşâ edâmallah-

û Te‘âlâ iclalehû işbu selâse ve elf Şevvali’l-mükerreminin yirmi dokuzuncu gününden vezir-i azam ve kema kan serdar olub ber-vechi ist‘icâl çıkub gitmek üzeredir bundan akdem ol cânibde küffardan alınan dokuz para kadırga nice olmuştur ve ne mahaldedir ve bi’l-fi‘il ne mikdâr tonbaz gemileri hazır ve mevcuttur köprü vesâir mühimmat-ı sefer ahvâli ve küffar-ı haksarın fikr-i fasıd ve rey-i kasidleri nedir tefsil üzere ‘arz olunmak mühimmat-ı din-i devletden olmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda bi’z-zât gereği gibi mukayyed olub bundan akdem küffar-ı haksardan alınan dokuz para kadırga nerededir ve zikr olunan kadırgalardan mâ‘adâ ne mikdâr tonbaz gemileri vardır köprü vesâir mühimmat-ı sefer ahvâli nicedir mevcut olan olan ne-makule esbâbıdır ve hâlâ lâzım olan nedir ve keferenin ol cânibde cem ‘iyetleri nicedir içeriye gönderdiğiniz casusları ne haber getirürler muhassal-i kelam zikr olunan habere müte‘allik olunan her ne ise hiç bir nesne ketm etmeyub sahiyyeti ve vukû’u üzere yazub ‘arz eyleyesin ki âna göre cümlesi ahvâl-ı ma’lum hümayunum olub mühimmat-ı sefer âna göre tedârik oluna ihmâl ve müsâleheden ve hilâf-ı vâkı‘ kadiya ‘arz olunmakdan ihtiyât oluna.

Sayfa 364

Hüküm 798

Sâbika Karaman beğlerbeğiliği ile mütekaid olan İbrahim dame ikbâlehûya hüküm ki

Sâbika Vezir-i Azam ve serdarım olan dustûr-u ekrem müşir-i fehim hâlâ Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclalehû işbu selase ve elf Şevvali'l-mükerrem yirmi dokuzuncu gününden Vezir-i Azam ve serdarım olub ber-vech-i ist'icâl sefer-i hümâyuna gitmek üzeredir bundan akdem müşaru'n-ileyhe ol cânibde alıkoduğu dört yüz kırk yük akçeden yüz yirmi yük akçe beher-hâl Yanova ve Tata ve Sigetvar vesâir ol serhadlerde olan kıl'a mevacibi için irsâl olunub ve ol zaman kalan zahireden dâhi altmış bin kile mikdârı zahire irsâl olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub bundan akdem muma ileyhe ol cânibde alıkoduğu dört yüz kırk yük akçeden yüz yirmi yük akçe-i ber-vech-i ist'icâl Yanova ve Tata ve sigetvar vesâir ol serhadlerde olan kıl'a mevacibiyçün irsâl eyleyub ve ol zamandan kalan zahireden dâhi altmış bin kile mikdârı zahire irsâl eyleyub bu emr-i şerifim sana vardukdan sonra zikr olunan husûslardan ne vecihle tedârik eyleyub ve ne zaman irsâl eylediğin yazub ol cânibde müte'allik evz'a ve edvarıyla 'arz ve i'lâm eyleyesin.

Hüküm 801 (Devamı)

Tamam-ı tahkik etdikden sonra âdemlar ileüzerine varub mezbûrun gereği gibi hâkkından gelup memleket ve vilâyeti zabt eylesin ammâ ber-vecihle tedârik eylesin ki gaflet ile mezbûru yedinden asakir-i İslam'a zarar ve güzend erişmekden ve mezbûru ita'at ve inkiyad üzere iken 'isyan ve tuğyanına bais olur evz'a südurundan ziyâde hazer edesin.

Sayfa 365

Hüküm 799

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Vezir Mehmed Pâşâ hazretlerine ve İstanbul kadısına hüküm ki Kara Todori nâm kasab dergâh-ı mua'allâma 'arz-ı hâl sunub bundan

akdem mahrûse-i İstanbul'da bezzazistan ahalisinden bir kassab ve Ermenilerden bir kassab ve Karamanlu zımmilerinden bir kassab ve Rum zımmilerinden bir kassab ve Galata keferesinden bir kassab ve İstanbul'da olan tâyife-i Yehud'dan bir kassab bedel-i ihraç olunmak fermân olduğu üzere her tâyife bedel-i kassab deyû beşer yük akçe cem' idüb kassablarına virub ile'l-ankassablık idüb ve tâyife-i Yehud'dan olan beş yük bedel buna ta 'yîn olunmuşken ile'l-an Yehudiler ol akçe-i buna vormeyub kenduler işledub buna ancak rubunu virdiklerin bildirmeğin buyurdum ki vardukda bu husûsu görüb kasab akçesi zay'ı olmamağa hangisi enf'a ise âna göre 'amel eylesin.

Hüküm 800

Bâ-hatt-ı Leyli Çelebi

Bolu sancağında olan kadılara hüküm ki

Bolu sancağı re'âyâsı südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl gönderub hâlâ livâ-i mezbûrun sefer-i hümayunda olub ve âdemleri memleket ve vilâyeti çendan hıfz ve hirasat idememekle etraf ve eknafta olan ehl-i fesâddır eşkıyalar ayağı üzere kalkub nicemizin evleri basub emvâl ve erzâkımız ğâret ve hasaret idüb katl-i nüfus itmekle hallerimiz mükerrerdur deyû dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Ali Çâvuş zîde fazluhu ol-makûle ehl-i fesâdı teftiş ve tefahhus idüb haklarından gelmeğin ricâsına i'lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda ol-makûle fesâd ve şena'ât iden ehl-i fesâdı ele geturub dâhi bir def'a şer'le görülüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen mâddelerin hakların muvâcehesinde şer'le dikkat ü ihtimâmla hak üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin ol vecihle evler basub katl-i nüfusu ve ğâret-i emvâl idüb fesâd ve şena'ât etdikleri bi-hasbu's şer'ül-şerîfe sâbit ve zahir olursa ashâb-ı hukuka şer'le müteveccih olan haklarını bî-kusûr alıvirdikten sonra Sipâhi

tâyifesinden olanları habs idüb ‘arz eylesesin olmayanlar hâkında şer‘le lâzım geleni icrâ idüb hilâf-ı şer‘i şerife iş olmakdan ziyâde hazer eylesesin ammâ ‘umum-ı teftişi memnu‘dur bu bahane teftişi-i ‘amm eylemekden ve kendu hallerinde olanları küffara rencide ve remide olunmakdan ve ehl-i fesâd ve şena‘ât idenler celb ve ahz sebebi ile sıyanet ve himâyet olunmakdan ziyâde hazer eylesesin.

Hüküm 801

Tebriz beğlerbeğine hüküm ki

Emirü’l-ümerâi’l-kirâm sâbıka Tebriz beğlerbeği olan Hızır dame ikbâlehû südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Taraga hâkimi olan Mir-i içün ‘isyan ve Tuğyan üzere olub havâss-ı humâyûn ve zu’ama ve erbâb-ı tîmâr karyelerinde ğâret ve hasaret idüb ebna-i sebilin dâhi yollarına âdemleri varub katl-i nüfus ve ğâret-i emvâl eylemekden hâli olmayub âdem göndermeyub tenbih olundukda memnu‘ olmayub fesâd ve şena‘âtden hâli olmayub ve şer‘i şer‘ine ita‘at etmeyub varan âdemlerin kılıçdan geçirmişdir hâkından gelinmek lâzımdır deyû bildirmeğin buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub göresin ânun gibi mezbûr Mîrîye serhad ve Mîrîye müte‘allik bir hıdmet teklif olundukda emre imtisâl idüb bila-te’hîr edasıyla mukayyed olursa rencide etdirmeyub kendu hâli üzere ibka idüb istimalet viresin ammâ şöyle ki cibiliyetinde merkûz olan habaset ve hiyanet muktezâsınca ‘isyan ve tuğyanı mukarrer olub teklif olunan hidemat-ı hümâyûnumla mukayyed olmayub ve ebna-i sebil ğâret ve hasaret etdirub şena‘ât etdüğü vâkı‘ ise. (devamı sayfa 364’de yazılmıştır.)

Sayfa 366

Hüküm 802

Yeniçeri ağasına hüküm ki

Yeniçeri ağası olanlar ibtida ağa olduklarında üç nefer yaya pâşâyâ dergâh-ı âli çâvuşluk ve iki nefer yaya pâşâyâ bölük ve ağa bölükbaşlarından iki nefer bölük ve iki nefer ze‘amet dört nefer acemi oğlanı yaya pâşâlarından iki nefer bölük ve iki nefer ze‘amet

ve iki nefer zağracıların birine bölük ve birine tîmâr ve sekbanlardan iki nefer bölük ve iki nefer tîmâr ve yedi nefer sol ağa bölük ve altı nefer yeniçeri sipâhi oğlanlığı ve altı nefer silahdarlık ve yeniçerilere tevzi‘ için yedi yüz akçe virmekle adet-i kâdime olunmağın senin zamanında dâhi zikr olunan virgüler ve beş yüz akçe virmekle emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda işbu emr-i celilü’l kâdrim mûcebince zikr olunan virgüleri olageldüğü üzere müstehak olanlara tevcih idüb tezkirelerin gönderub ve ta‘yîn olunan beş yüz akçeyi dâhi yeniçeri kullarıma yolu ve târiki ile tevzi‘ eyleyub adet-i kâdime üzere emr-i şerîfim yerine getüresin.

Sayfa 366

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Sayfa 367

Hüküm 803

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Aksaray beğine ve Koçhisar ve Yüzdepara kadılarına hüküm ki

Hâliyâ taht-ı sa‘âdet-i... culus-ı hümayûnum vâkı‘ oldukda re‘âyâ ve berâyânın bir ferde zulm ve te‘addî olunmayub eşkiyâ ve ehl-i fesâdın haklarından geline deyû mufasssal ve meşrûh adalet name-i hümayûnum gönderilmişken Koçhisar kazâlarından Ebu-l Has... ve Karlı Seydi Gazi ve Mehmed ve Sinân nâm şâkiler eşkiyâ ve gammazlar olub dâimâ ehl-i ‘örf tâyifesinin ve vilâyet kadılarının ve naiblerin ve amillerin yanlarına düşüb böyle gezub Koçhisar kazâsına tabi‘ Himar ve Yüzpara tâyifesi üzerine varub gammaz etdükleri ecilden kiminin altınve kiminin emlakın ve emvâl ve erzâkın ğâret ve hasaret eyledüklerinden gayrı elli bin akçelerin alub külli zulm ve te‘addî eyledükleri i‘lâm olunmağın eşkiyâ ele getirulub şer‘le haklarından gelinmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa kemâl-ı mukayyed ile bi’z-zât mukayed olub zikr olunan gammaz ve eşkiyâyı şer‘i şerîfe ihzar idüb gıybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub geturtub bir

def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hüsemâmuvâcehesinde hak ve 'adl üzere teftiş ve tefahhus idüb fi'l-vâkı' i'lâm olunduğu üzeremezbûrların fesâd ve şena'âtleri gammaz olub Müslümânlara hilâf-ı şer'i şerîfe zulm ve te'addîleri vâkı' ise ba'de's-sübût müteveccih olan hukuk-ı ashâbına bî-kusûr hükm idüb alıviresin hîn-i teftiş hâkk üzere olub tezvir ve telbisden ve şuhud-u zurdan şer'i şerîfe muhalif te'addi etdirmeyesin kasabada hazer idüb kasabâda müdâhil olmayanları dahl etdürmeyub eylemeyub 'inad ve muhalefet idenleri ism-u resimleriyle yazub bilduresin ammâ ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâd eşkiyâya himâyet olunub hilâf-ı vâkı' kadiya i'lâmından begâyet ihraz idüb cadde-i hakdan 'udul ve iğraf eylemeyesin.

Hüküm 804

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Sen ki kadısın evladı her kande ise me'mûrsa ele getirulub hukuku... kayd u bend ile bu hana getirilmek buyruldu.

Binnaz kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın südde-i sa'âdetime gelub Çorum nâm karye sâkinlerinden olan Murad kendu halinde olmayub muzır tezkire ibraz idüb Gedik Ahmed Pâşâ Evkaf'ının on altı bin akçesi ekl idüb ve Yenice nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesnenin dâhi fuzulen üç bin akçesi alub ve bir Kaçgun kol sicil ile kendüye teslim olundukdan sonra ahara fûruht idüb sahibi gelub taleb eyledikde firar etmişdir deyûhavasıyla virub dâimâ hile ve hadd-i fesâddan ve şena'âtden hâli olmayub hâkkından gelmeğin lâzımdır deyû 'arz ve i'lâm eyledüğün ecilden şer'le müteveccih olanı alıvirdikden sonra mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilsin emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda ikdam ve ihtimâm birle bi'z-zât mukayyed olub mezbûr Murad her kande ise ele götürüb meclis-i şer'e ihzar idüb gıybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getürtub bir def'a görölub fasl olmayan da'vâların hüsemâları muvâcehesinde tamam-ı dikkat ile teftiş eyleyub göresin

vech- i meşrûh üzere hayli vakitte sâbit ve zahir olursa şer‘ ile hâkkından lâzım gelen hukuk-ı ashâbına alıvirildikten sonra üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicil ile mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime irsâl ve isâl eyleyub ahz ü celb sebebi ile himâyet ve siyanet olunmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa 368

Hüküm 805

Bâ-hatt-ı Pir Efendi.

Mezbûru kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime gönderilmek buyruldu.

Kastamonu beğine ve Bolu ve Boyabad ve Azdavây kadısına hüküm

ki

Sen ki kadısın mektûb gönderub taht-ı kazânda sâkin olan Salih nâm kimesne kendu halinde olmayub dâimâ fukarâya zulm ve te‘addî eylediğinden gayrı hırsuz ve haramzadelik ile meşhur olub fesâd ve şena‘âten hâli değildir deyû mukaddemâ bir çend def‘a şer‘le ahvâli görüldükde nice mevad üzere sâbit olub hüccet ve sicil olduktan sonra şer‘le hâkkından gelinmek fermân olmuşken akçe kuvvetiyle hâlâs olub geru men‘ olunmayub fukarâya zulm ve te‘addîden hali olmaduğun i‘lâm eyledüğün ecilden mezbûr-i kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda her birinüz bi’z- zât mukayyed olub mezbûru ele götürüb gıybet iderse şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub geturtub üzerine sâbit ve zahir olan mevadın sûret-i sicilleriyle müşaru’n-ileyhe teslim idüb kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime irsâl ve isâl eyleyesin bu def‘a dâhi celb ve ahz sebebi ile meyl ve... itmekden ziyâde ihtiraz ve ihtiyât eyleyesin.

Hüküm 806

Mısır beğlerbeğine ve kadısına ve defterdarına ve Şeyhü-l Harem’e hüküm ki

Hazret-i Resulullah Sallallah-ü Aleyh-i Vesellemin türbe-i şerîflerinde ashâb-ı hayrattan bazı kimesneler nezir akçesi virub türbe-i şerîflerinde olan hazinede yedi bin miktarı sikke-i hasene var imiş ol mahfuz olan hasene-i sâbika Mısır beğlerbeğisi olan Ahmed pâşâ alub bazı mesarife harç idüb imdi ol haseneyi geru kema kan yerine komak fermânım olmuşdur her neye harç olunmuş ise yerlu yerinden teftiş olub ol akçe bi't-tamâm tahsil idüb ve ol akçeyi kimler almışlardır aynı ile ol mikdâr haseneyi geru müşaru'n-ileyhin hazinesine konulmasın emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i celil'ül-kadrim mücebince 'amel idüb zikr olunan haseneyi bi't-tamâm tahsil idüb yerine koyasın şöyle ki ihmâl ve müsâhele oluna külli mu'âtıb olursa âna göre mukayyed olasın.

Hüküm 807

Mısır beğlerbeğine ve kadısına ve defterdarına hüküm ki

Medine-i Münevvere husûslarında her ne asl emr-i şerîfim sâdır olmuş ise mucibi ile 'amel olunub Medine-i Münevvere ahâlisi sâire kıyas etmeyub ve Şeyü'l-Harem dâhi ol cânibine müteveccih olmuşdur elinde olan emirleri mücebince 'amel idüb min-ba'd emr-i şerîfime muhalif ve men' olunmak ihtimali olunmaya deyû fermânım olmuşdur buyurdum ki hük-m-i şerîfim vardukda fermân-ı celil'ül-kadrim mücebince 'amel idüb min-ba'd hilâfına cevaz göstermeyesin.

Sayfa 369

Hüküm 808

Yevmü'l-hams. Fi 20 Zi'l-hicce sene selâse ve elf Kütahya kadısına hüküm ki

Emir'ul-Ümera-il Kiram hâlâ Anadolu Beğlerbeğisi Mehmed dame ikbâlehû Rumeli cânibinde sefer-i hümayûnumda olmağla kaimakam olub dergâh-ı mua'allâm Çâşnigirlerinden olan Mahmud ref' olunub dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından olan Abdülislam Çâvuş müşaru'n-ileyhin cânibinden mezbûr Mahmud'un yerine kaç makam ta'yîn olunub muma ileyh tarafından

mektûb dâhi virmeğin mûcebince ‘amel olunması emr idüb buyurdum ki vardukda müşaru’n-ileyhin mektûbu mûcebince mezbûr çâvuş mezkûr Mahmud’un yerine kaimakam olub umur-ı memleket ve re‘âyâ bâbında kemâl-ı emanet ve istikamet üzere istihdam etdiresin.

Hüküm 809

Sâbika (boş) sancağı beği olub Ba’albek ve Kereknuh Emini olan Musa Beğ’e ve Ba’albek ve Kereknuh kadılarına hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarından olub merhûm ve mağfur leh ceddin Sultan Süleyman Han tabe serâhu evkafı Mütevellisi olan Cafer Çâvuş zîde kadruhû südde-i sa‘âdetime arz-u hâl sunub. (Bu hüküm tamamlanmamıştır)

Hüküm 810

Vilâyet-i Anadolu’da olan sancakbeğlerine ve kadılara hüküm ki

Müfettiş-i Küre-i ma‘mure kadısı olan Mevlana Alâeddin zîde fazluhu dergâh-ı mua‘allâma mektûb gönderub bundan akdem kazâ-i Kastamonu ahâlisi tarafından dergâh-ı mua‘allâma ‘arz-u hâl sunulub kadıları olan Abdülfettah ziyâde zalim olduğun bildirdiklerinden Kastamonu beğine ve Mevlanay-ı mezbûra hitaben şer‘le teftiş olunmak için hükm-i Hümâyûnum varid olunmağın şer‘i şerîfe davet olundukda. (Bu hüküm tamamlanmamıştır.)

Hüküm 811

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Malatya beğine ve kadısına hüküm ki

Sâbika ümeradan olub ol etrafda vâkı‘ olan Havâss-ı Hümâyûn Mültezimi olan Ferruh beğin hıdmetinde olan âdemleri ahâliy-i vilayete envâ‘-ı zulm ve te‘addîleri olub âdemlerin... ele getirülub mahalinde ahvâlleri şer‘le görölüb zimmetlerinde zuhur iden hukuku fukarâ alıvermek için dergâh-ı mua‘allâm kapucularından (boş) ile irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrlardan vesâir yoldaşlarından da‘vâ-yı hak idenler

ta‘yin-i mâdde idenler ile beraber idüb bir def‘a görölüb şer‘le fasl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl mürûr etmeyen husûsları hâkk üzere dikkat ü ihtimâm ile mahalinde teftiş ve tefahhus idüb göresin mezkûrların zimmetlerine lâzım gelen ahâlîy-i fukarânın hakları bî-kusur ashabına alıvirdükden sonra fukarânın ne vecihle hakları alıvirdüğün ve emr-i şerîfim ne vecihle yerine varduğu mufasssal şer‘le yazulub bildiresin.

Sayfa 370

Hüküm 812

Bergofça kadısına hüküm ki

Divan-ı Hümâyûn kâtibleri şâkirdlerinden Kâtib Mehmed’in küffar nâm Abd-ı Memlukü ve Zülfıkar nâm hizmetkarı yüz elli sikke fi‘lorisi ile yüz adet gurusun ve üç para atlas kaftanı ve iki dülbend ve bir tür kuşak ve bazı esaslı Bergofça sâkinlerinden Hasib nâm kimesneler yazılub bi‘l- fi‘il yanında olduğu i‘lâm olmağın buyurdum ki bu bâbda bi‘z-zât mukayyed olub mezbûru ele getirub mezbûrun zikr olunan Abd-ı Memlûk ve hizmetkarın ayardub yanında bulunan kimesne-i mezkûrun hizmetkarlarıyla mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime gönderesin ki kazâskerim huzurunda murafa‘a şer‘ olub vech-i meşrûh üzere hizmetkarları ayardub fesâd eylediği sâbit olursa hâkkından geline.

Hüküm 813

Bâ-fermân-ı Hazret Efendi Kapudan pâşâyı hüküm ki

Gelibolu kurbunda vâkı‘ olan boğaz hisarlarından Kilidülbahr kal‘ası hisar erlerinin tahrîr-i cedidde tîmârlarından ifraz olunub vilâyet-i mahalde ahar kimesnelere mütevecih eylediği ifraz geru hisar erlerine eski beratları mücebince zabt etdirilub ahara dahl etdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıklarında tîmârların alub sâbika üzere eski beratlarıyla kema kan... zabt ettirub vilayet-i mahalde yine ifraz tevcih etmek berat itmişüz deyû hariçden mezalim idenleri men- u def‘ idüb emr-i hümâyûnuma mugayyır kimesneye ‘inad ve te‘allül etdirmeyesin.

Hüküm 814

Bâ-hatt-ı Hazret

Selanik ve İnebahtı ve Ağrıboz sancaklarında olan kadılara hüküm

ki

Taht-ı kazânuzdan mahrûse-i İstanbul'a zahire getirmek için emr-i şerîf verilen reislere ne mikdâr tereke tahmîl idüb ve der-anbar ne mikdâr tereke vardır yoklanub defter olunub defterlerin dergâh-ı mua'allâm kapucularından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran kapucu südde-i sa'âdetime getürmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda taht-ı kazânuzdan mahrûse-i İstanbul'a zahire getürmek için emr-i şerîf ile varan reisler gemilerine ne mikdâr tereke tahmîl idüb ve der-anbar ne mikdâr tereke vardır mezbûr kapucu mübaşeretiyle yoklatub defter idüb mühürleyub südde-i sa'âdetime gönderesin ammâ bu bahane ile mezbûr kapucu kimesneden şöyle ki akçe ile siz 'azille konulmayub eşedd-i 'ikab ve 'itâba müstehak olursuz âna göre mukayyed olub yoklama deyû kimesneden bir akçe virmeyi aldirmayasız.

Sayfa 371

Hüküm 815

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi Olageldüğü üzre.

Bosna beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ Bosna cânibine yeniçeri için oğlan cem'ine memûr olan yeniçerilerim yayabaşlarından Deveci Sefer Subaşı zîde kadruhû irsâl olunub mukaddemâ alındığı üzere yeniçeri için Potur oğlanları dâhi alub sâir kefare oğlanlarıyla südde-i sa'âdetime gönderilmek emrim olmuştur buyurdum ki vardukda emrim mûcebince mezbûr sefer subaşısının elinde olan emr-i şerîfde ta'yîn olduğu sancaklardan olagaldüğü üzere Potur oğlanları alunub getirilub sâir kefare alınan oğlanlarıyla südde-i sa'âdetime gönderesin.

Hüküm 816

Berkofça kadısına hüküm ki

Sâbika Niğde sancağında iken vefat iden Darende gelub bundan akdem taht-ı kazâna tabi' İvrance nâm karye kullarından on bin akçe tîmârı olub dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Şeytanoğlu dimekle ma'rûf Zülfikar Çâvuş bundan akdem salbine emr-i şerîf varid olmağla mahkeme basub sicill-i mahfuzu paralayub ve bazerganları basub mallarını ğâretidüb kendulerin katl idüb ve bundan ma'âda fesâd ve şena'ât üzere olduğu paye- i serîre 'arz olundukda merhûm babam hüdavendigâr tâbe serâhu zamanında hatt-ı hümâyûn tîmârı alunub fermân virilmeyub hâkkından gelinmek fermân olundukda zikr olunan tîmârı. (Bu hüküm tamamlanmamıştır.)

Sayfa 371

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 817

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Erzurum ve Batum Beğlerbeğilerine hüküm ki

Dergâh-ı mua'allâm müteferrikalarından bi-zeban Şebrenk zîde mecdühûya bir rikab-ı kamiyabıma 'arz-ı hâl sunulub dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Erzurum ve Trabzon sancaklarında ze'âmete mutasarrıf olan Horoz Mehmed Çâvuş için ehl-i fesâd ve şâkidir deyû serdar-ı zafer şi'arım divanında seferde şekvalar olundukda zeâmeti müşaru'n-ileyhe serdarım tarafından buna virilmeyub ve südde-i sa'âdetimde dâhi mezbûr Horoz Mehmed için ehl-i fesâd ve şâkidir deyû 'arzlar ve muhızrlar gelub lakin mezbûr çâvuş hâkkında olan muhızrlar ve 'arzular ve şekvalar hilâf- ı vâkı'dır deyû tea'allül ve niza' eyledüğün bildirmeğin mezbûr çâvuş dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran çâvuşzîde kadruhû ve kapucılarından zîde kadrühuya koşulub mahall-i hâdisede teftiş oluna deyû hatt-ı hümâyûn sa'âdet makrunumla fermân-ı 'alîşânım sudur bulmuşdur buyurdum ki varduklarında her biriniz mezbûru toprak hakları ile hüsemâları

muvâcehelerinde tamam-ı dikkat ü ihtimâmla teftiş eyleyub üzerine sübût olan hukuk-ı ba‘de’s-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdükden sonra vâkı‘ olan fesâd ve şena‘ât ve kime ne alıvirdüğün mufasssal ve meşrûh yazub ‘arz eylesin.

Sayfa 372

Hüküm 818

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Serdar-ı vezir-i azam olan Sinân pâşâ Edamallah-u Te‘âlâ iclâlehûya hüküm ki

Dergâh-ı mua‘allâma mektûb gönderub Eflak ve Boğdan taraflarında fesâd üzere olan küffar-ı haksarın üzerine müteveccih olduğu ve Estergon kal‘asını muhasara iden askerin ahvâli ve dâhi sefere müte‘allik her ne tafsil ve beyan olunmuş ise cümlesi paye-i serir sa‘âdet-i mehasirime ‘arz ve takrir olunub sefer-i hümâyûna müte‘allik cem‘i umâra ilm-i şerîfim muhit ve şamil olmuşdur sefer-i hümâyûnumda ve serhadde olan kullarımın mevacibi için akçe taleb olunmuş ricâ ve eşeddi ettüğün üzere üç yüz yük akçe iç Hazine-i Âmire’mden aharlu olunub irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda bu bâbda bi’z-zât gereği gibi mukayyed olub irsâl olunan hazineyi vech ve münasib gördüğün üzere serhadlerde ve sefer-i hümâyûnumda olan kullarımın mevacibi için vakti ile verdirub dâhi Eflak ve Boğdan üzerine gelub fesâd iden mela’in hallerinin bi-Înayetillahi Te‘âlâ haklarından gelmek bâbında envâ‘-ı ikdam ve ihtimâmın zuhura geturesin ve Estergon kal‘asının ve içinde olan Müslümânların hâlâs-ı murad-ı hümâyûnumdur Budun serhaddinde olan düstûr-u mükerrem müşir-i mufahham nizâmü’l-âlem vezirim Mehmed Pâşâ Edamallah-u Te‘âlâ iclâlehûya ve mir-i miran zevi’l-ihiram ve ümerâ-i namdare dâhi ahkâm-ı şerîfe gönderilmiş zikr olunan kal‘anın hâlâsı her ne vecihle müyesser ve mutasavver ise âna göre tedârik etdirub ol cânibde olan küffarın dâhi hüsn-i tedbîr ve tedârikle cemi‘iyyetten bi-Înayetillahi Te‘âlâ perişan etdirub haklarından geldirmek bâbında envâ‘-ı ikdamın vucuda geturesin

bil-cümle gerek Eflak ve Boğdan ve gerek Budun serhadlerinde olan mühimmat-ı sefer ve gayrı cümlesi senun re'y ruzi isabet-i karinin tefviz olunmuşdur ol cânibde ne vecihle olmak münasib ise... her ne ise âna göre tedârik etdirub vech ve münasib gördüğün üzere ahd eylesesin eğer sizler eğer asakir-i mansure-i hâkk-ı Te'âlâ hazretlerinin fazl ve inayetiyle havale olunmuşdur hâkk-ı Te'âlâmım ve hazretlerimiz eyleye gerek hazine ve gerek ayat virilen ve asker ile bu cânibden imdad ve mu'avininde kusur bulunmayub cümle lâzım olan husûslara mu'avinde müzaheret olunur heman siz dâhi ol cânibde basiret ve intibah üzere olub din u devlete müte'allik cumhur-u umûrda bezl-i makdûr eyleyub envâ'-ı sa'y ve ikdamınız vucuda getirub min-ba'd dâhi lâzım'ul-arz olan husûsları asitâne-i sa'âdetime arz ve i'lâmdan hâli olmasın.

Hüküm 819

Südde-i sa'âdetimden orduyu hümâyûna varub gelince ulak hükmü yazdırıla takriri beyaz konula.

Sayfa 373

Hüküm 820

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Batum beğlerbeğine ve Goniya ve Atina ve Zühre kadılarına hüküm

ki

Sen ki Goniya kadısının südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Batum sancağında Kakırbal nâm karye ve gayriyeden mukaddemâ Osman'ın ze'ameti olub lakin fesâd ve şena'ât üzere olub 'arz olundukda ze'ameti hatt-ı hümâyûnla alub hâlâ Mısır beğlerbeğisinin oğlu Hüseyin ve Süleyman'a bâ-hatt virilub zabtına kapucu irsâl olundukda kapucu ile varan kılağuzu mezbûr Osman salb idüb ben ze'ameti han 'arzıyla mukarrer eyledim deyû anbarları kırub re'âyâyâ hilâf-ı şer'i şerife zulm ve te'addi idüb ve 'avretlerin zincire urub ve nice re'âyâ kızların cariyedir deyû ahara bey' eyledüğün 'arz idüb ve Cum'a günü hatibi okunub namazdan fariğ

olunduktan sonra hatibi mezbûr Osman yanına geturub muhkem darb idüb Cuma' benim babamındır niçun bize dua' eylemezsın deyû üç gün zincire urub vech-i meşrûh olduğı Müslümânlar şehadet idüb sicil ve hüccet virildüğü i'lâm olunmağın mukaddemâ virilen hatt-ı hümayûn mücebince şer'le bu def'a hâkkından gelinmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûru elbette ele getürub dâhi vech-i meşrûh üzere fesâd eyledüğü üzerine bi-hasebi'ş-şer' sâbit olunduğı vâkı' ise mukaddemâ virilen hatt-ı hümayûn mücebince şer'le hâkkından gelesin bu def'a himâyet olundukdan ziyâde hazer eylesesin.

Hüküm 821

Sâbıkı sancağ-ı hümayûnda Şahincibaşı olub hâlâ dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından olan Ali Ağa'ya hüküm ki

Anadolu beğlerbeğisi ve ümera ve zua'masının ekseri rumeli'nde seferi hümayûnda olmağla vilâyet-i mezbûrda ehl-i fesâd ve eşkiyâ ruhsat bulub re'âyâ ve berâya zulm ve te'addîleri yevmen fe-yevmen izdiyad bulduğı i'lâm olmağın sen varub ol-makûle ehl-i fesâd ve eşkiyâyı teftiş itmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda mu'accelen Vilâyet-i Anadolu'ya varub dâhi her olan kadılıkda toprak kadıları ile Rumeli'ne sefere me'mûr olub gitmeyen zu'ama ve erbâb-ı tîmâr ve dergâh-ı mua'allâm yeniçeriler ve kapıkulu ve cebeci ve topçu ve bi'l-cümle sefere me'mûr olanları umum üzere teftiş idüb her yerli ili alub seferden kalmasına ba'is nedir vukû'u üzere ism-u resimleriyle ve tîmârları ve 'ulufeleri ile defter idüb yazub gönderesin ve nefsinde sipâhi ve yeniçeri ve bi'l-cümle dergâh-ı mua'allâm kullarından değıl iken bunlar namına geçinub re'âyâ ve berâya zulm ve te'addî üzere olanları dâhi teftiş idüb ele geturub hasımları mukabelesinde bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen husûsları teftiş idüb üzerlerine sübût olan hukuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdükden sonra ol ahvâlleri kayd-u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin ve bazı kadılar ma'zul oldukdan sonra mülazemete gelmeyub bazı karyelerde

oturub re‘âyâyâ zulm iderlerimiş ânun gibi kendu halinde olmayub re‘âyâyâ zulm ve tea‘ddîleri olan ve fesâdları dâhi sūd-de-i sa‘âdetime gönderesin ve bi‘l-cümle ‘umumen ehl-i fesâd ve kıta‘ü’t-târik her kande ise teftiş idüb ve serbest timarları ve havass-ı hümâyûnum karyelerinde olanların dâhi zabıtları ma‘rifetiyle ele getirub dâhi toprak kadıları ma‘rifetiyle bir def‘a şer‘le fasl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hüsemâları mevacehelerinde şer‘le teftiş ve tefahhus eyleyub üzerlerine sübûtblan hukuk-u ba‘de’s-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdikden sonra ânun gibi zulm ve te‘addîleri sâbit ve zahir olan eğer dergâh-ı mua‘allâm çâvuşları ve müteferrika ve kapucularından ise bi‘l-cümle ‘arza muhtâc olanlardan ise yazub arz eylesesin arza muhtâc olmayanları fesâd ve eşkiyânın mahallelerinde şer‘le haklarından gelesin ve bi‘l-cümle onât mukayyed olub ehl-i fesâd ve eşkiyâyı ele getirub emr- i şerîfim mücebince şer‘le haklarından gelmekde ziyâde ikdam idüb re‘âyâ ve berâyanın huzur ve istirahatlerine ba‘is umurda ihtimâm eylesesin ammâ teftiş bahanesiyle kendu hallerinde olanlara ta‘arruz olmakdan ve celb ve ahz ‘arz eyleyub yazub zulmleri olan dâhi re‘âyâyâ Beşlioğlu Selim Çâvuş ve dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından ise hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye te‘addî olmakdan ve hilâf-ı vâkı‘ nesne ‘arz olmakdan ziyâde hazer eylesesin.

Sayfa 374

Hüküm 822

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Eğirdir kadısına hüküm ki

Mektûb gönderub kazâ-i mezbûre tabi‘ Sarı İdris nâm karyeden Büyük Hüseyin ve oğlu İsa nâm kimesneler meclis-i şer‘e gelub hâliya Hamid sancağı beği subaşı olan Cebeci Sefer nâm kimesneler izn-i hâkim yoğiken evlerin basub bunları habs idüb nice gün hapisde oldukdan sonra beş bin akçelerin ve bir katırların alub ziyâde zulm eylemeğin şer‘i şerîfe davet olunub âdem gönderende ita‘at-ı şer‘ etmeduğünden gayrı varan kimesnelere muhkem hakaret idüb ve dâimâ mezbûr sefere gelen sancak beğlerin iltizamıyla

subaşı olub re'âyâ ve berâyanın yetmiş ve seksen atlu ile üzerlerine çıkub müft ü meccânen yem ve yimeklerin alub emvâl ve erzâkların ğâret idüb bu def'a fukarâya zulm ve te'addîsinin bahanesi yokdur deyû 'arz eyledüğün ecilden ve sekban namına bazı eşkiyâyı dâhi yanına alub zulm eyledüğü i'lâm olmağla imdi dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Bayram Çâvuş bu husûsa mübaşir ta'yîn olunmuşdur bu iki ehl-i fesâdı ve sekban namına yanında olan eşkiyâyı dâhi ele getirub mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olub müşaru'n-ileyh çâvuş mubaşiriyle paye-i vech-i kan ele getirub dâhi şer'i şerîfde ta'yîn-i mâdde iden husâması müvacehesinde bir def'a şer'le görülmeyub on beş yıl mürûr etmeyen da'vâların hâkk üzere teftiş idüb ba'de's-sübût müteveccih olan hukuk-u ashâbına hükm idüb bî-kusûr alıvirdükden sonra ehl-i fesâdı ve yanında olan sekban namına eşkiyâyı dâhi ele getirub mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula 'arz ve ta'assub ile kendu halinde olanlara dahl olunub ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet olunmakdan begâyet ihdaz eyleyesin.

Hüküm 823

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Kastamonu kadısına hüküm ki

Kastamonu kal'ası dizdarı mektûb gönderub kal'a-ı mezbûr müstahfızlarından İlyas nâm kimesne şâki ve gammaz olub dâimâ yalan şehadet idüb ve kal'a neferatının bila-sebeb gediklerin birer târikle ellerinden aldırub tekrar kendulere satmak için nice akçelerin alub ber- makule fukarâya zulm ve te'addîsinin bahanesi yokdur deyû bildirmeğın buyurdum ki vardukda mezbûr-u şer'i şerîfe ihzar idüb da'vâ-yı hâkk idüb ta'yîn-i mâdde iden hüsâması muvâcehesinde tamam-ı hâkk üzere teftiş idüb bir def'a şer'le fasl olmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hâkk üzere göresin 'arz olunduğu üzere ise ba'de-l sübût müteveccih olan hukuk-u ashâbına bî-kusûr hükm idüb alıvirdükden sonra üzerine

sâbit olan mevadın sûret-i sicilleriyle vukû'u üzere 'arz eylesin ki sonra emrim bu vecihle sâdır (sîlik) ammâ hîn-i teftîşde hâkk-ı mertebe tabi' olub tezvir ve telbisten ve şuhud-u zurdan hazer idüb müdâhil olmayanları dahl etdirmeyub eylemeyub 'inad ve muhalefet idenleri yazub 'arz eylesin ve ahz ü celb-i sebep ile hilâf-ı vâkı' kadıya i'lâmından begâyet hazeridüb cadde-i hakdan 'udul ve iğrak eylesin.

Sayfa 375

Hüküm 824

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Kula ve Alaşehir kadısına hüküm ki

Mektûb gönderub kasabâ-i kula sâkinlerinden Marziye nâm Hatun yine kazâ-i mezbûreden şirret ve şeka ile meşhur ve müte'arif olan Süleyman nâm kimesneyi meclis-i şer'i şerîfe ihzar idüb mezbûr Süleyman fi'il-i şeni' kasdına evine gerub külli zulm ve te'addî eylemiştir deyû da'vâ idüb mezbûrdan sual olundukda mezbûr Süleyman evine girdum deyû ikrar etmeğin sicil ve hüccet olundukdan sonra kasabâ-i mezbûr ahâlisi cemm-i gafır mezbûr fesâd ve şena'âtden hâli olmayub dâimâ fisk u ficur üzeredir deyû 'ale-l târik eşedde haber virdüklerin bildirmişiz imdi mezbûr ele getirülüb üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleriyle kayd- u bend ile sūdde-i sa'âdetime gönderilmeğin emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûr-u paye-i vech-i kan ele getirub vech-i meşrûh üzere şirret ve şekavet üzere olduğu ve fesâd eylediği bi-hasbü'ş-şer' sâbit olursa üzerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus sūdde- i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâd himâyet olunmakdan begâyet hazer eylesin.

Hüküm 825

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Akkirman beğine ve kadısına hüküm ki

Sen ki mirlivâsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Akkirman kal'ası içinde mülkleri olanlar evlerin fûruht eylediklerinde kal'a içinde sâkin olması lâzım olan hisar erleri ve azeban ve süvari vesâir neferat değer bahasıyla talibler iken hariçden bazı kimesneler almağla nice kimesneler kal'ada mülk evler idunub bu bâbda kal'a neferatına himâyet olunmamağla mahlûl olan gediklere kimesne talib olmayub kal'a beklenmez oldu min- ba'd kal'ada bey' olunan evler Sük-i sultaniden... olunub değer bahasıyla kal'a neferatından alınacak olanlara virilmek için emr-i şerîf ricâsına 'arz etmeğın kal'a-i mezbûre içinde bey' olunan evler tamam değer bahasıyla geru alınmağa kadir olan neferata virilmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda kal'a-i mezbûr içinde olan evleri sahibleri bey' etdiklerinde leyl ü nehar kal'ada sâkin olan kal'a neferatından alınmağa kadir olanlara değer bahasıyla aldırub min- ba'd harice virdirmeyesin ammâ mukayyed olub kal'a neferatına bey' olunmak için emr-i şerîf virilmişdirdeyû cüz'i baha virub sahiblerin tegayyur etdirmeyub sahibleri rızalarıyla tamam-ı değer bahasıyla aldırub kimesneye zulm ve te'addî etdirmeyesin.

Sayfa 376

Hüküm 826

Kastamonu beğine kayd-u bend ile asitâneye gönderilmek buyruldu. Kastamonu beğine hüküm ki

Küre-i Cedid kadısı Fazlullah dergâh-ı mua'allâma gönderub kazâ-i mezbûr ahâlisi ve 'ulema ve sülaha ve cemm-i gafir izhar-ı tazallüm idübsâkin olduğı Küre-i Cedid nâm karyede İbrahim Subaşı nâm kimesne dâimâ şirret ve şekavet ve telbis şehmleri itlale-i lisan idüb bazı ehl-i 'örfe gammaz etmekle hilâf-ı şer'i şerîf akçemiz aldırub şer'i şerîfe davet olundukda ita'at-i şer' etmeyub kazâ-i sâbıka sen ne sen ve hükmün nedir şetm-i galiz eyledüğü 'arz

olundukda küreğe konulmak için emr-i şerîf ihraç olsun yine bervecihle hâkkından gelinmemenin sicillerine kayd-u bend idüb südde-i sa'âdetime gönderilmesin 'arz eylediği ecilden buyurdum ki vardukda mezbûru ihzar idüb dâhi bu husûslardan bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl mürûr etmeyen husûsları ta'yîn-i mâdde iden hüsemâları muvâcehesinde şer'le teftiş idüb üzerine sübût bulan hukuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdükden sonra üzerine sâbit ve zahir olan sûret-i sicilleriyle kayd-u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesinve böyle koşub gönderdiğün âdemlara muhkem tenbih eylesin ki yolda onât zabt eyleyub gıybet etdirmekden hazer ideler.

Hüküm 827

Rodos beğine hüküm ki

Dergâh-ı mua'allâm müteferrikalarından İbrahim Mısır'a müteveccih olmağın İskenderiye'ye varınca muhafaza târikiyle sen dâhi bile varman emrim olub buyurdum ki vardukda mezkûr-ı İskenderiye'den emin ve salim alub gidüb esbâb ve erzâkına ve kendüsine zarar ve gezend erişmemek bâbında envâ'-ı sa'i ve ihtimâm eylesin.

Hüküm 828

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Nevrekob ve Razlık kadılarına hüküm ki

Sen ki Nevrekob kadısının südde-i sa'âdetime mektûb gönderub dustur-i mükerrem müşir-i mufahham nizamü'l-âlem Vezirim Hâsan Pâşâ edemallah-u Te'âlâ iclâlehûnun mutasarrıf olduğu haslârından Nevrekob kazâsında Neşek nâm karye voyvodası Şaban Voyvoda Razlık kazâsında mevhumye ve Yeneska nâm karyelerin mahsulunu cem' idüb mezbûr Yeneska nâm karyede iken gice ile bâ-neferden mukaddes nice haramiler tüfenklu alet-i harble odasın basub başından mecruh idüb ve havale olan Rüstem'in dâhi başında mecruh idüb ve ehl-i karyeden iki nefer dâhi katl olunub ve nicesi mecruh olub müşarun ileyfin haslârı mahsulü akçesin ve

mezbûr voyvodanın cümle malı ve esbâbı ğâret idüb husûs-u mezbûr vech- i meşrûh üzere sicil ve hüccet olunub mezbûr şekayete ziyâde zulm etmişdir deyû ‘arz etmeğin ehl-i fesâd ele getirulub müşaru’n-ileyhin haslârı akçesi ve voyvodanın mal ve esbâbı bî-kusûr alıvirdikden sonra şer‘le haklarından gelinmek emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub ehl-i fesâdı teftiş idüb müşaru’n-ileyhin voyvodası ne vecihle basılub ve bu vecihle fesâd olmağa bais nedir ahaliy- i karyeden vesâir muhasebe ve mutihakim bulunanlardan hâkk üzere şer‘le teftiş ve tefâhhüs idüb göresin müşaru’n-ileyhin hasımları ile siz ne vecihle ğâret etmişlerdir ba‘de’s-sübût ğâret etdikleri bî-kusûr alıvirdikden sonra bu fesâdı idenlere himâyet etmeyub şer‘le haklarından gelesin ki sâir eşkiyâya külli ‘arzı muhtâc olanları zabt idüb vukû‘u üzre ‘arz eyleyesin.

Sayfa 377

Hüküm 829

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Zamanta kadısına hüküm ki

Maraş beğlerbeğisi iken fevt olan Haydar Beğ’in kethüdası Mustafâ Çâvuş iki yüz mikdârı atlu ile kazâ-i mezbûr re‘âyâsının üzerlerine varub koşub dâhi müft meccanen yem ve yimeklerin alduğundan mâ‘adâ atları için elli kile arpaların ve birer batman bal ve yağ alub ve her kişi başına otuzar kırkar gurusların cebren alub ve bazı karyeler mezbûrun zulm ve curetden fîrar itmekle izn-i şer‘ yoğiken cümle emvâl ve erzâkın ğâret idüb bunun akşamı zulm ve te‘addîsinin nihâyeti yokdur deyû vukû‘u üzere ‘arz olunması iltimas eyledüklerin bildirmişsin buyurdum ki varduklarında mezbûru şer‘i şerîfe ihzar idüb ta‘yîn-i mâdde iden huseması muvâcehesinde bir def‘a şer‘le fasl olmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamam-ı hâkk üzere teftiş idüb ba‘de’s-sübût müteveccih olan hukuk-u ashâbına hükm idüb bî-kusûr alundukdan sonra mezbûru üzerine bais olan mevadın sûret-i sicilleriyle mukayyed ve

mahbus südde-i sa‘âdetime gönderesin ‘arz ve tafsîl ile kendü hallerinde olanlara dahl olunub ahz ü celb sebebi ile himâyet olunmakdan ve hilâf-ı vâkı‘ kadiya i‘lâmından begâyet hazeridüb cadde-i hakdan ‘udul ve iğrak eylesesin.

Sayfa 377

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 830

Bâ- hatt-ı Pir Efendi

Guraba Dilsüz Süleyman’a hüküm ki

Livâ-i Ağrıboz ve Tırhâlâ ve İnebahtı ve Avlonya ve gayrı sancaklarda vâkı‘ olan muka‘atanın ‘atik ve cedid bekayası tahsili ve fesâd ve şena‘ât üzere olan ehl-i fesâdın toprak kadıları ma‘rifetiyle şer‘le haklarından gelinmesi husûsu sâbıkâ Karaman beğlerbeğisi iken teka‘üd eyleyen pir-i dame ikbâlehû fermânım olunub ol bâbda serdarım tahrîrinden hükm-i hümâyûnum sadr olmuştur buyurdum ki husûs- umezbûra min-ba’d sen karışmayub müşaru’n-ileyh tarafından virilen emr-i şerîf mucebinde ‘amel eylesesin emr-i şerîfime muhalif vazi‘ sudurundan begâyet hazer eylesesin.

Sayfa 378

Hüküm 831

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

İstanbul kadısına hüküm ki

Mahrûse-i mezbûrede Fethiye Cami’inin etrafı mîrîden fûruht olunmak emrim olmuştur buyurdum ki vardukda fermân-ı celilü’-l kadrım üzere cami‘i mezbûrun etrafını taleb olanlara değer-i baha ile fûruht etdiresin.

Hüküm 832

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi Siroz kadısına hüküm ki

Mahrûse-i İstanbul’da fermânlu kassabları südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl sunub meydana ve has bahçeye vesâir ta‘yîn

olunan yerlere et virub hıdmetimizde kusur olmayub külli zararları olunmayub fakir-ul mal olub mukaddemâ kasabâ-i Siroz'da mu'avenet için on yük akçe cem' oluna ve her sene yüz bin akçe alına deyû emr-i şerîf virilub lakin defa'atle emrim irsâl olundukda bir akçe tahsil olunmayub ziyâde müzâyaka olduğu i'lâm etmekde mukaddemâ sadr olan fermân-ı kânun mücebince kasabâ-i Siroz ahâlisinden Karamanlu kassabları zararı için on yük akçe tahsil idilub irsâl olunub dâhi her sene yüz bin akçe dâhi tahsil olunub irsâl olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel idüb ol emr-i şerîfime muhalif kimesneye te'allül ve 'inad etdirmeyesin bir ân bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf etmeyub hükm-i şerîfim varduğu gibi bu husûsa mubaşeret idüb mukaddemâ sadr olan fermân-ı hümâyûn mücebince kasabâ-i Siroz ahâlisinden fermânlu kassabları zararı için herkesin haline göre üç yük akçe tahsil idüb mezbûr kasabaların ta'yîn etdüğü âdemı ve kendu âdemın ber-vech-i ist'icâl mahrûse-i İstanbul'a gönderesin ve her sene zarar idüb kasabâ-i Siroz'da ahâlisinden herkesin haline göre kasab zararı için yüz bin akçe tahsil idüb vech-i meşrûh üzere irsâl eylesesin husûs-umezbûra hükm-i hümâyûnumdur şöyle ki emr-i şerîfim sana varduğu gibi zikr olunan akçenin tahsiline mubaşeret etmeyub ahz ü celb sebebi ile ihmâl eylesesin 'azlinle konulmayub muhkem hâkkından gelinmek mukarrerdir âna göre bu husûsa mukayyed olub lakin bilmedim ve işitmedim demiyesin bu bahane ile kimesneden emr-i şerîfime muhalif bir akçe virmeye almakdan zarar idüb heman fermân-ı celilü'-l kadrım mücebince tahsil ve tedârik etdirub irsâl ve isâl eylesesin.

Sayfa 379

Hüküm 833

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi.

Yevmü'l-ehad. Fi 9 M sene erbaa Maraş beğlerbeğine hüküm

ki

Sâbıkâ Zülkadiriye beğlerbeğisi olan müteveffa Haydar Bey hal-i hayatında südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Vilâyet-i Maraş’da Çamlıbel nâm derbend harami ve kıta’ü’t-târik yatağı olub mahall-i mezbûrdan mürûr iden Kerban neferlülerin yollarını basub emvâl ve erzâkın nehb ü ğâret idüb katl-i nufus eyleyub ve nice kimesneleri mecruh eyleyub mahal-i mezbûrun hıfz ve hiraseti lâzımdır deyû ‘ayan-ı vilâyete gelub mahall-i mezbûrda iki bin akçelu sipâhilerden otuz nefer kimesne ta’yîn olunub ve Maraş çâvuşlarından Mehmed Çâvuş baş ve bûğ olursa mahall-i mezbûr hıfz ve hiraset olunur deyû haber virdikleri ‘arz etmeğın mahall-i mezbûr muhafazasına Maraş sipâhilerinden tîmârların üç bin ve dâhi eşkıya olanlardan otuz nefer ta’yîn defter olmayub ve Maraş çâvuşlarından Mehmed Çâvuş’un baş ve bûğ olmak emr idüb buyurdum ki vardukda emrim üzere mahal-i mezbûr muhafazasıyçün Maraş sipâhilerinden tîmârları ikişer bin akçe ve dâhi eşkıya olanların otuz nefer sipâhiyi ta’yîn idüb ve Maraş çâvuşlarından Mehmed Çâvuş baş ve bûğ idüb mahal-i mezbûru leyl ü nehar hıfz ve hiraset eyleyub ve muhafazaya aldurduğun sipâhilerin ve mezbûr çâvuşun tîmârları yazub baş sicilleriyle defter idüb mühürleyub defteri südde-i sa‘âdetime gönderesin ki her birine müstakil ahkâm-ı şerîfe gayrı emr-i şerîf üç binden ziyâde tîmârlu yazmakdan hazer eyleyesin.

Sayfa 380

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 834

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Eskişehir kâidîsına ve Karahisar sancağında vâkı‘ olan kadılara hüküm ki Hâlâ taht-ı kazânuzda bazı ehl-i fesâd zuhur idüb yeniçeri ve

acemioğlanı namına gelub bi-vech-i fukarâyı rencide eyleyub zulm ve te‘addîden hâli olmadıkları i‘lâm olunmağın olmakûle yeniçeri ve acemioğlanı namına gezub fesâd ve şena‘ât üzere

olanları Seydigazi’de sâkin olan dergâh-ı mua‘allâm yeniçerilerden Ferhad yeniçeri mübaşeretiyle ele getirulub şer‘le görölmek için hâlâ südde-i sa‘âdetimde yeniçerilerim ağası olan iftîhârü’l-ümerâ-i ve’l-ekâbir Hâsan dame ‘ulüvvûhu mühürlü mektûb vermeğin buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub müşaru’n-ileyh tarafından verilen mühürlü mektûb mücebince ânun gibi taht-ı kazânuzda bazı ehl-i fesâd yeniçeri ve acemioğlanı namına gezub fesâd ve şenâ‘at eyleyenleri mezkûr Ferhad yeniçeri mübaşeretiyle ele getirub dâhi şer‘i şerîfe ihzar idüb ta‘yin-i mâdde iden hüsemâları muvâcehesinde şer‘le hâkk üzere teftiş idüb ba‘de’s-sübût ashâb-ı hukuka hakları alıvirdikden sonra ehl-i fesâd yeniçeri tâyifesinden ise ismi ve bölüğüyle yazub ‘arz eylesin değil ise mahalinde şer‘le lâzım geleni icrâ idesiz ammâ hâkk üzere olub tedbîr ve telbisde ve şuhud-u zurdan bu bahane ile kendu hallerinde olanlara dahl olunmakdan hazer idesiz.

Sayfa 381

Hüküm 835

Bâ- hatt-ı Pir Efendi

Yenice ve Kavala kadılarına hüküm ki

Taht-ı kazânuzda vâkı‘ olan iskelelere bazı zahire gemileri yanaşub İstanbul zahiresiçün tahmîl etdikleri zahireyi doğru İstanbul’a getürmeyub küffara alub getirdikleri i‘lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi İstanbul zahiresiçün gelen gemilere tereke vesâir zahireyi müşaru’n-ileyh ma‘rifeti ile tahmîl etdirub ve ne mikdâr zahire tahmîl olunursa defter olunub ve her gemiye hisar erlerinden âdemlar ta‘yîn idüb zahireleri doğru İstanbul’a gönderesin ve küffara tereke alub giden gemiler her kimin ise grift idüb asitâne-i sa‘âdetime ‘arz eylesin ki sahiblerinin haklarından geline ki sâirlere muceb-i ibret olunub min-ba‘d küffara zahire alub gitmeyeler husûs-u mezbûr mühimmat-ı umurdandır gereği gibi mukayyed olub ihmâl ve müsâleheden ziyâde hazer idesin.

Hüküm 836

Sâbıka Gurebâ-i Yemin Ağası olan Sinân Ağa'ya hüküm ki Bundan akdem sana hüküm-ü hümâyûnum virilub Vilâyet-i Anadolu ve Karaman ve bazı beğlerbeğiliklerde ehl-i fesâdı teftiş idüb toprak kadıları ma'rifetleriyle şer'le haklarından gelesin deyû fermânım olmuşidi lakin bazı mühimmat iktizasıyla hâlâ Vilâyet-i Anadolu teftişi dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ali ağa zîde mecdühûya fermân olmağın sen Vilâyet-i Anadolu teftişinden farih olub sana virilen emr-i şerîfimde mukayyed olan sâir beğlerbeğiliklerde teftiş etmek emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i celilü'l-kadrim mücebince sen Vilâyet-i Anadolu teftişinden farih olub sâir me'mûr olduğun beğlerbeğiliklerde teftiş eylesin.

Hüküm 837

Kangırı kadısına hüküm ki Sen ki kadısın dergâh-ı mua'allâma mektûb ve ayân-ı vilâyete muhızır gönderub kazâ-i mezbûrun re'âyâ ve berâyası şer'i şerîfe gelub dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından olub bundan akdem livâ-i mezbûrda eşkiyâ zabıtına ve mirlivâ tarafından kethüda ta'yîn olunan Sinân Çâvuş her vecihle yarar olub kema yenbağî üşera ve eşkiyânın haklarından gelub ve mirlivâyaya aid hukuk ve rûsûmu adalet üzere cem idüb her vecihle ve vilâyete ve mirlivâyaya nafi' iken hâlâ mirlivâ hıdmeti mezbûreye dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Hürrem Çâvuş'u ta'yîn idüb mezbûr Sinân Çâvuş ibka olunmasın ricâ eylediklerin arz eyledüğün ecilden buyurdum ki vardukda arz olunduğu gibi olub müşaru'n-ileyh Sinân Çâvuş re'âyâyaya ve mirlivâyaya... ise hizmet-i mezbûrede geru müşaru'n-ileyh Sinân Çâvuş'u istihdam eylesin.

Sayfa 382

Hüküm 838

Kastamonu beğine ve Kangırı ve Karacaviran ve Kesgun kadılarına hüküm ki

Kangırı sancağı beğinin kaimakamı Sinân südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Koçhisar kazâsına tabi‘ Kilise nâm karyede konmuşken Koçhisar kadısı Alâeddin ve Naibi Mustafâ ve Hacı Hâsan bazı eşkiyâ ile alet-i harb ile üzerine gelub dört nefer âdemin mecruh idüb ve mirlivâ haslârından cem‘ eyledüğü akçeden nakid otuz bin akçe ve iki kemer kılıç ve iki kemer raht ve bazı esbâbların ğâret idüb ve cürüm ile habsinde olan iki kimesneyi itlak idüb zulm ve te‘addî eylemişlerdir deyû bildirmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından vardukda kadı-i mezbûr ve naibi ve bu bâbda mübaşir olanları ihzar idüb dâhi husûs-u mezbûru şer‘le hâkk üzere teftiş ve tefahhus idüb vesâir fukarânın dâhi bir def‘a şer‘le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hâkk üzere teftiş idüb üzerlerine sâbit olan hukuk-ı ba‘de’s- sübûtdur bu bahane ile zulmleri dâhi re‘âyâ ve berâyâ hükm idüb ashâbına alıverdikden sonra vâkı‘ zulm ve te‘addîsinin sûret-i sicilleriyle mufasssal ve meşrûh yazub bildiresin.

Hüküm 839

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Hâkk-ı fukarâ alduktan sonra kayd u bend ile asitâne-i sa‘âdetime. Kangırı ve Kesgun-i Toht kadısına hüküm ki

Kangırı beğinin kaimakamı mektûb gönderub Toht kazâsından Hamza Halife nâm kimesne yirmi yıldan mütecaviz niyabet idüb fukarânın hilâf-ı şer‘ akçelerin alub zulm ve te‘addîsinin nihâyeti olmamakla niyabet itmeyub ref‘ olunmaya deyû birkaç def‘a hâkkında emr-i şerîf varid olub men‘ olunmuş iken memnu‘ olmayub yine niyabet hıdmetinde olmağla muttasıl re‘âyâyâ zulm ve teaddî üzeredir deyû bildirmeğin mezbûrun ahvâli şer‘le görölüb hâkk-ı fukarâ bî-kusûr alıvirildikten sonra kayd-u bend ile asitâne-i sa‘âdetime gönderilmeğin emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûru ihzar ve da‘vâ-i hâkk idüb ta‘yîn-i mâtde eyleyen hüsemâsıyla meclis-i şer‘e mürafa‘a idüb bir def‘a şer‘le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların med‘iyeleri

muvâcehesinde hâkk üzere teftiş idüb göresin mezbûrun ‘arz olunduğu üzere fukarâya zulm ve te‘addîsi olduğu vâkı‘ ise ba‘de’s-sübût ashâb-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakları alıvirildikten sonra mezbûru emrim mücebince üzerine sâbit ve zahir olan mevadın sûret-i sicilleriyle kayd ubend ile asitâne-i sa‘âdetime gönderesin ve gönderdiğün memleketlere muhkem tenbih eyledüğü menâzil ve merahilde gaflet ile ve bâ-ahz ü celb ile gaybet ettirmek ihtimali olmaya.

Sayfa 383

Hüküm 840

Bâ-hatt-ı Pir Efendi. tecdid

Kıbrıs beğlerbeğine hüküm ki

Sâbıkı Kıbrıs beğlerbeğisi Murad südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub kal‘a-ı Lefkoşa‘da vâkı‘ umumen garb tâyifesi müşaru’n-ileyhe gelub bundan akdem Cezire-i Kıbrıs kul tâyifesi sülûsan üzere timâr tevcihi olunmak fermân olundukta kal‘a-ı mezbûr azabları üç yüz nefer olub iki yüz yirmi beş neferine tîmâr tevcih olunub tam kalan yetmiş beş neferi mutasarrıf oldukları yirmi beşer akçe ulufeleri ile ibka ve mukarrer olub derya muhafazası vâkı‘ oldukda değer olan yetmiş beş nefer kul tâyifesi muhafaza hıdmetin eda idüb tîmâr tevcih olunan iki yüz yevm-i beş neferi kal‘a-ı mezbûre-i hıfz ve hiraset eyleyub mezbûru min-ba‘d derya muhafazası teklif olunmaya deyû muharrer vilâyet-i tahrîr eylemiş iken Magosa Sancağıbeği olanlar diğer olunan yetmiş beş nefer ta‘yîn olduğu üzere derya muhafazası etdirdiklerinden mâ‘adâ anlar ile kana‘at etmeyub bedel akçesi deyû mücerred celb ve ahz için her sene iki def‘a kal‘a-ı mezbûru hıfz ve hiraset idenlerden akçe alub kadimden olagelene muhalif biri rencide iderler deyû men-u def‘ olunmak için emr-i şerîf ricâsına ‘arz etmeğin ‘arz olduğu üzere livâ-i mezbûr beği olanların mezbûrlara te‘addîleri vâkı‘ ise men-u def‘ eyleyub kadimden ne vecihle olagelmiş ise ol vecihle ‘amel idüb emr-i şerîfime ve kadimden olagelene muhalif deyû mezbûru te‘addî

idenleri yazub südde-i sa‘âdetime ‘arz eylesesin deyû merhûm ve mağfurun babam Hüdavendigar tabe serâhu zamanında emr-i şerîf virilub hâlâ tecdid olmak bâbında adl-ı (?) ricâ ettikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda husûs-u mezbûrun hilâfına emr virilmiş değil ise mu‘afak olanol emr-i şerîf mûcebince amel eyleyub min-ba‘d hilâfına cevaz göstermeyesin.

Sayfa 384

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 841

Hasköy ve İneçik kadılarına hüküm ki

İneçik kazâsına tabi‘ Söğütlü nâm karyenin ve Hasköy kazâsına tabi‘ Donrullar nâm karye ve karye-i Donrullar toprağında olub Ayduanlı nâm karyelerin adet-i ağnamları tîmâra kayd olunub adet-i ağnam defterlerine dâhi şerh virilmişken adet-i ağnam cem‘ine varan kullarım defterlere mugayyır değin eyledikleri ‘arz olunmağın tîmâra zabt etdirilub adet-i ağnam cem‘ine varan kullarıma dahl etdirmeyesin deyû maliye tarafından mufassal hükm-i hümayûnum virilmiştir buyurdum ki vardukda bu bâbda maliye tarafından virilen hükm-i hümayûnum mûcebince ‘amel idüb hilâfına cevaz göstermekden hazer eylesesin.

Hüküm 842

Ankara kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrdan Hacı nâm kimesne ve Kamer ve Selime nâm Hatunlar dergâh-ı mua‘allâma gelub kazâ-i mezbûrdan Leylek Hâsan ve Mehmed ve bazı yoldaşları bunların karındaşların katl idüb ve dişlerin çıkarub ziyâde zulm ve te‘addî etmeğın sen ki kadısın sana şekvaya geldiklerinde hasımların geturmeyub şer‘le hakları icrâ olunmaduğın bildirdiler imdi ziyâde mu‘atıb olmuşsundur buyurdum ki vardukda bu bâbda onât mukayyed olub fî’l-vâkı‘ kadıya ‘arz olunduğu gibi olub mezbûr işlerin mebni mecruhen bulunub bu vecihle fesâd etmişler ise mezbûrları getürtub ‘inad iderlerse şer‘le buldurmaları lâzım olanları buldurub getirtub dâhi bu

husûs... bir def‘a şer‘le fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûs ise şer‘le teftiş idüb ‘arz olunduğu gibi ise ki şer‘le sâbit ve zahir olan ol-bâbda muktezâ-i şer‘ kavimle ‘amil olub kâtib sipâhileriyle habs idüb ‘arz eyleyesin değil ise ol-bâbda şer‘le lâzım geleni icrâ eyleyesin bu bâbda onât mukayyed olub tekrar husûs-u mezbûr için şikayet olunmalu imişse şöyle ki bu def‘a şer‘le hakları görülmeyub tekrar südde-i sa‘âdetime şekvaya gelenler sen ki kadısın azile konulmayub mukaddemâ hâkkından gelub şer‘le bildirsin.

Hüküm 843

Şam beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki

Nefs-i Şam-ı Şerîf’de etraf ve eknaftan gelen tüccara damgaludur deyû içi görülmeden top ile bürüncük ve tafta ve dolama satub ba‘de açıldıkda içi lekeli ve harab bulunub tüccara gadr olub zarar ve ziyan eyledikleri i‘lâm olunmağın men‘ olunmak emr idüb buyurdumki vardukda muhkem tenbih ve te’kîd eyleyesin ki ânun gibi bey‘ için olan tafta ve dolama ve bürüncüklerin damgalanmayub ve bi’l-cümle damgaludur deyû bâ-ihitimam içerusü görülmeden fûruht etmemeleri ba‘de’s-sübût tenbih olmayanları ‘arz eyleyesin ki gereği gibi haklarından geline.

Sayfa 385

Hüküm 844

Bâ- hatt-ı Hamza Efendi

Diyarbakir beğlerbeğine ve Hazine Defterdarına hüküm ki

Hâliyâ Palu hâkimi olan (boş) beğin zimmetinde altmış yük akçeden ziyâde mal-ı mir-i olmağla cem‘ ve tahsil için üzerine havale gönderildikde deyninin edası ile mukayyed olmayub ihmâl eylediği i‘lâm olunmağın mezbûrun zimmetinde ne mikdâr mal-ı mîrî var ise taciz olunmayub bî-kusûr cem‘ ve tahsil olunmak fermânım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezbûrun zimmetinde ne miktar mal-ı mîrî var ise te’hîr ve tevakkuf eylemeyub bi- kusur vela kusur cem‘ ve tahsil

eyleyesin şöyle ki hâkim-i mezbûr min-ba‘d zimmetine lâzım gelen malın edası ile mukayyed olmaz ise zikr olunan hükümeti malımın edasına kadir akrabasından bir yarar kimesneye ‘arz eyleyesin.

Hüküm 845

Ba hatt-ı Hümâyûn

Sûretler yazılmasına virilmitir. Fi 29 Z sene selâse

Erdemid ve Kemer ve Ayazmend ve Bergama ve Nevahi-i Bergama kadılarına hüküm ki

Mahrûse-i Burusa’da vâkı‘ merhûm ve mağfurun leh Sultan Murad Evkafı nâzırı olub darussa’âdem ağası olan Mustafâ Ağa dame ‘ulüvvûhu rikab-ı kamiyabıma ‘arz sunulub zikr olunan kadılıklarda evkaf-ı muma ileyhden olan bazı karyelerin ma‘mul baha vakfiye mücebince mümtaz sinozları dâhilinde olan Ağacık ve Yüzerli... kariblerinde olan karyeler sipâhileri tîmârımız toprağındandır deyû mukaddemâ nizâ‘ eylediklerinde emr-i şerîfimle üzerlerine varılub ve kazâ-i ma‘mul baha mücebince görölub müceddeden sinozları teşhis ve temyiz olunub ve defter-i cedid hakaninin dâhi icmal ve mufassalların mahalleri tashih olunduğu üzere merhûm ve mağfurun leh babam Hüdavendigâr tabe serahu zamanında sinoz dâhiline sipâhiler dahl etdirilmeyub tashih olunduğu üzere vakfa zabt olunmak için ahkâm-ı şerîfe virilmişken hâlâ âna mugayyır sipâhiler dahl ve nizâ‘dan hâli olmadıkları ‘arz olmağın hatt-ı hümâyûn sa‘âdet-i makrunumla sâbika defter tahsis olunduğu üzere inad olunub sinozlar dâhilinde olan yerler vakfa zabt olunub sipâhiler dahl etdirilmeye deyû fermân-ı ‘alişânım sudur bulmuşdur buyurdum ki vardukda min-ba‘d fermân-ı celil’ül-kadrim mücebince ol-makûle yerleri vakfa zabt etdirub sipâhileri ol vecihle dahl etdirmeyesin. Müşaru’n ileyhe virilmiştir. Tarihludur.

Bir sûreti Manyas ve Kirmasti ve Mihaliç ve Kete kadılarına

Sayfa 386

Hüküm 846

Bâ- hatt-ı Pir Efendi.

Yevmü'l-isneyn. Fi 25 Zi'l-hicce sene selâse ve elf Kıbrıs beğlerbeğine ve Silifke kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mua'allâma mektûb gönderub Livâ-i İçil ile tabi' naman nâm karye sâkinlerinden Hacı Nasuh nâm kimesneler reis eşkiyâ olub yanına elli nefer levendleri cem' idüb ol etrafda olanfukarâ ve zu'afa ve re'âyânın evlerini basub esbâb ve erzâklarını nehb uğâretidüb ve Mısır ve Şam ve Haleb yollarını kesub mürûr ve 'ubur iden tüccar ve zevadı rencide eyledüğünden na'şi Susu nâm pazarı basub Tebris çâvuşlarından Behir Çâvuş ve ehl-i sofdan kırk nefer mîkdarı kimesneleri mecruh idübemvâl ve erzâkları nehb u gâretidüb bu makule ehl-i fesâdın haklarından gelub 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki vusûl buldukda tedârîki ele geturtub gıybet ider ise şer 'le buldurması lâzım olanları buldurub geturtub da'vâ-yı hâkk idenler ile beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları tamam-ı hâkk üzere dikkat ü ihtimâm ile teftiş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâkı' mezkûr sâir yoldaşları ile kıta'ü't-târik olub mezbûrların fesâd ve şena'âtleri sâbit ve zahir olursa ba'de's-sübût müteveccih olan hukuk-ı ashâbına alıverdikden sonra fesâd üzere olanlar sipâhi tâyifesinden ise habs ve ahs eylesin değil ise hakların şer'le lâzım geleni icrâ eylesin ammâ hîn-i teftişte tamam-ı hâkk üzere olub telbis ve tezvirden ve şuhud-u zurdan hazer idüb kazıyede müdâhil olmayanları dahl etdirmeyub almayub fesâd ve muhalefet idenleri yazub 'arz eylesin ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâd eşkiyâya himâyet olunub kendu hallerine de olanları dahl ve tecavüzden ve hilâf-ı vâkı' i'lâmından begâyet hazer eylesin.

Hüküm 847

Bâ- hatt-ı Pir Çelebi

Kırşehir kadısına hüküm ki

Kırşehir sancağı beği kethüdası olan (boş) nâm kimesne Safiye nâm hatuna şikâyet gitti deyû hilâf-ı şer'i şerîf yedi devesini ve güveysi olan Hacı Sadık nâm kimesnelerinden mezbûr için elli

guruş alub ve karındaşı oğlu Mehmed'in yirmi guruşunu alub ziyâde te'addî ve zulm eyledüğü i'lâm olunmağın develerin bahası ve guruşları sancağı beğinin mahsulünden şer'le alıvirilmeğın emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûrun hilâf-ı şer'i şerîf olan develeri bahası ve mezkûrların dâhi guruşların şer'le sancağı beği mahsulünden bî-kusûr alıviresin şöyle ki virmezler ise sancağı azl olunub mezbûr kethüda siyaset olunmak mukarrerdir âna göre mukayyed olub mezbûrun ve mezkûrların haklarını şer'le beğın mahsulünden alıvirmeye man'i olmayasın.

Sayfa 387

Hüküm 848

Hududullah icrâ oluna deyû buyruldu.

Trablusşam beğlerbeğine ve Humus kadısına hüküm ki

Trablusşam beğlerbeğisi ve haleb kadısı ve Rivad kadısı südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Vilâyet-i Humusda umur olan Şeyh Azamîrîn Şeyh Ömer kuddise sirrehunun evladından olan Şeyh Yusuf kadı muma ileyhın karındaşı olub dervişleriyle zaviyesinde kendu halinde taat ve ibadete meşgul olan vilayet-i mezbûrede şerir ve şâki ile iştihar olan dergâh-ı mu'allam çâvuşlarından Murad Çâvuş ve karındaşı Süleyman Çâvuş ve Abdünnafi nâm kimesne haliya tezvir ve telbis ile re'âyâ ve berâyâyâ envâ'-ı zulm ü ta'addî eylediklerin ekseri celâ-yı vatan idüb ve mezbûr Abdünnafi ve babası ebaan-cedd eşkiyâdan olmağla merhum dedem sultan Süleyman Han tabe serahu zamanında dedeleri Aleaddin Rodos'a sürgün olub ve sâbika vezir-i azam olan şeyh pâşâ olan asitâne-i sa'âdetime gelub mezbûr Abdünnafi'nin ve babası şeriklerinin fukarâyâ zulm ü te'addisinin müşahede etmekle ikisin dâhi... Selimiye kal'asında habs idüb Kudus'e sürülmeleri içün hükm-ü şerîf varid olunmuşken mâl kuvveti ile hâlâs olub ikisi birden ola-gelenden ziyâde tezvir ve telbisden hali olmayub ve zaleme ve... kapularında gammazlık idüb ve harami senağü olub evlerinde kalub akçe kesbmezbûran Murad Çâvuş ve Süleyman Çâvuş dâhi

mezbûrlar ile yekdil ve yek-cihet olmağla mezbûr Şeyh Üveys'in havalarına tabi' olduğu ecilden müzevir emr ve nakl şuhud- u zur şahidleri ile ve sâbika vilayet-i mezbûrede kadı olan Üveyse rüşvet virmekle mezbûrlarıyla Şeyh Yusuf üzerine bin yedi yüz sikke altun sicil ettirib ba'de mezbûran Murad ve Süleyman Çavuş emr-i şerîf olunmağın mezbûr Şeyh Yusuf mahkemeden cebren kaldırub evlerine iletub üç gün 'ale't-tevali 'ikab ve işkence itmekle işkence altında habslerinde fevt olub ziyâde zulm ve hayf etmişlerdir deyû şer'le görölub hâkkı alıvirilmesi için emr-i şerîfim ricâ etmeğın hududullah icrâsına emrim olmuştur ecilden buyurdum ki hükm-ü şerîfimle vardukda mezbûran Murad Çavuş ve Süleyman Çavuş ile merhum Abdünnafi vesâir ihzar lâzım olanları getirub gıybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub bir def'a şer'le sorulmayub fasl olunmayub üzerine on beş yıl mürur etmiş da'vâlardan hâsıl ise onat vecihle mukayyed ve tefahhüs idüb ba'de's-sübût muhtâc-ı 'arz olanlardan ise habs idüb arz idesin ehl-i fesâd himâyet ve ahz ü celb ve arz ile kimesneye zulm ve te'addi olmakdan ziyâde hazer idüb emr-i şerîfim ne vecihle yerine varduğun vukû'u üzere arz idesin.

Hüküm 849

Kıbrıs beğlerbeğine ve Kıbrıs'da vâkı' olan kadılara hüküm ki Tarsus Hacı Mevlana Abdullah mektûb gönderub Tarsu ahâlisi mahkemeye gelub kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Sinân Halife ve Ali ve Ahmed ve müfettiş oğlu dimekle ma'rûf kimesneler suhte namında olub bunların evleri üzerine varub cemi'yet idüb zekât ve sülüs virin deyû dâimâ rencide eyledüklerinden mâ'adâ ehl ve 'ıyallerin çekub fesâddan hali değildir deyû men'-u def' olmazlar ise cümlemüz terk-i diyar ideruz deyû mezalim eyledikleri arz i'lâm eyledüse ecilden buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub ânun gibi ehl-i fesâd suhte cem' idüb ok ve yay ve kürde (?) dakınub karye be-karye gezub ahâli vilâyetin ehl ve 'ıyallerine müte'arrız olub mülkmalların aldıklarında evvela

mezbûru şer‘i şerîfe davet idüb ita‘at idüb gelurler ise ta‘yîn-i mâdde idüb da‘vâ-yı hâkk iden hasımlarıyla beraber idüb bir def ‘a şer ‘le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürur itmeyen husûsları dikkat ü ihtimâmla şer‘le görüb da‘vâ-yı hâkk eyleyesin şöyle ki şer‘i şerîf hümâyûnuma ita‘at olunmayub muharebeye mübaşeret ederler ise il eri ile üzerlerine varub bay-ı vechi ganele getirub dâhi mahal vermeyub şer‘le haklarından gelesin ki zahir eşkiyâya mucceb-i ‘ibret ve tahsil vâkı‘ ola ammâ bu bahane ile kendu hallerine olanları dahl ve ta‘arruz olunmaya.

Sayfa 388

Hüküm 850

Yevmü’l-isneyn. Fi 23 Zi’l-hicce sene selâse ve elf. Vezir Cafer Pâşâ’ya hüküm ki

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilub bu cânibe gelesiz deyû emrim olmuş idi ol emr-i şerîfim kema kan mukarrer olmağın mu‘accelen asitâne-i sa‘âdetime gelub mülaki olman emr idüb buyurdum ki vardukda her ne mahalde ve kangı menzilde bulunursan bir ân bir sâ‘at te’hîr ve tevakkuf etmeyub iki üç konağı bir idüb ber-vech-i isti‘câl yürüyüb men‘i bir menzil ve bir mahalde anlaşımayub ber-vech-i müsara‘at yürüyüb asitâne-i sa‘âdetime gelub erişmek ardınca olub emr-i celil’ül- kadrime muhalif giç gelmekden ve yollarda eğlenmekden hazer idüb ber-vech-i isti‘câl asitâne-i sa‘âdetime gelub mülaki olasın.

Hüküm 851

Ba hatt-ı Hamza Beğ

Rum beğlerbeğine ve Çorum kadısına hüküm ki

Karahisar Dirilim Şah kadısı feth-i ittifak südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Nefs-i Harem sâkinlerinden Mehmed nâm kimesnenin menkuhası olan Pozi Katlu nâm hatunu Mehmed

yeniçerinin ve Abdi nâm kadının hatunları ve validelerin ve Hadi Mehmed nâm kimesnenin hatunu bazı hatunlar ile tutub kızgun demur ile uylukların ve bazı yerlerin dağlayub mecruh eyleyub ziyâde zulm ve hayf eyleyub ve bab-ı yeniçerilerim ağası Hâsan dame ‘ulüvvûhunun muhürlü mektûbu olmağın mezbûrlar ele getirulub şer‘le haklarından gelmek için vukû’u üzere ‘arz olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda emrim üzere mezbûrları bay-ı vech-i gan ele getirub dâhi hasımlarıyla beraber eyleyub ahvâlleri hâkk üzere teftiş idüb ve buralar vech-i şerîfîm üzere fesâd eyledikleri bihasbü’ş-şer‘ sâbit olur ise ba‘de’s-sübût sicil idüb sûret-i sicilleriyle vukû’u üzere ‘arz eyleyesiz ki gelen emrim ne vecihle sadr olursa mûcebince ‘amel oluna ahz ü celb sebebi ile hilâf-ı vâkı‘ kadiya i‘lâmından ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 389

Hüküm 852

Yevmü’l-isneyn. Fi 22 Z sene selase Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Diyarbakir beğlerbeğisine hüküm ki

Van’dan Tebriz’e ihraç olunan kulun mevacibi için kâtibleri İlyas ve sâbika Tebriz beğlerbeği Hızır Pâşâ’nın âdemlerinden Osman iki yıldan mütecâviz Diyarbakir’e varub ve külli akçe tahsil idüb kula bir akçe vermeyub mukaddemâ tahsil eyledükleri akçeyi Tebriz’e getürmek için mukaddemâ emr-i şerîf varid olunmuş iken sipâhi ve yeniçeri tâyifesinden nice kimesneyi kendülerin havasına tabi‘ idüb Tebriz’e getürmedikleri i‘lâm olunmağın buyurdum ki vardukda mezbûr İlyas ve Osman Diyarbakir’den kul mevacibi için ne mikdâr akçe tahsil idüb kabz etmiştir ve ne makule kimesnelerden tahsil eyleyub almışlardır tamam-ı ma‘lum idüb mufasssal ve meşrûh yazub defter idüb bildiresin ki aldıkları akçe kendülerden alınub muhkem haklarından geline.

Hüküm 853

Bâ- hatt-ı Pir Çelebi

Sâbika Kars beğlerbeğisi Ali’ye hüküm ki

Sene-i sâbıkâ Kars kal'asına top çekub kul tâyifesine ve re'âyâyâ külli zulm ve te'addî eyledüğün istima' olunmağın bu husûs için mufasssal hükm-i şerîfim virilmiştir senin dâhi mahall-i hâdiseye varub virilen emr- i şerîf mûcebince ahvâlin şer'le görülmek emr idüb buyurdum ki vardukda te'hîr ve terâhî gadr ve bahane etmeyub emrim mûcebince kande bulunursan kalkub mahall-i hâdiseye varasın ki ahvâllerin görölüb şer'le lâzım gelen icrâ oluna şöyle ki emr-i celil'ül-kadime muhalif mahall-i hâdiseye varmakda te'allül ve bahane eylemeyesin ol-bâbda beyan olunacak özrün makbul olmayub mu'âtıb olursuz âna göre mukayyed olasız.

Sayfa 390

Hüküm 854

Edirne kadısına ve Kapucubaşı Mustafâ Ağa'ya ve Edirne'de Bostancı başıya hüküm ki

Mahrûse-i Edirne'de Hasbahçe'de üç yüz elli oğlan noksan üzere olub hâlâ gelecek sürülerden yüz elli oğlan alınmak lâzımdır deyû i'lâm olunmağın alınmak emr idüb buyurdum ki vardukda hâlâ Rumeli'nde cem' olunub südde-i sa'âdetime getirülecek acemi oğlanlardan evvel gelen sürüden bahçe-i mezbûre için yüz elli oğlan alıkoyub bahçe hıdmetine ta'yîn eylesin.

Hüküm 855

Şirvan beğlerbeğisine hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Şirvan'a tabi' Demurkapu ziyâde intiha-i serhad olduğundan cevânib-i erba'anın a'da ihata idüb hıfz ve hiraset umur-u mühimmeden olmakla Revan'ın zu'ama ve erbâb-ı tîmârdan iki bin nefer âdem üç seneye değin muhafazaya fermân olunub lakin muhafaza-i mezbûre varılmak için her biri bir târikle emr-i şerîf ihraç itmişlerdir ve hâlâ Rus menhusun değin olub el-'iyaz-ü billâh-i Te'âlâ a'day-ı bed-i nihad guluvvu iderse mu'avenata kimesne bulunmayub hovfdan memleket harab olmasına ba'is ve badi olub ihtilalden hâli değildir

deyû i'lâm etmeğin zuamâ ve erbâb-ı tîmâr emr-i sâbika mûcebince Şirvan'a me'mûrlardır yoklama idüb mevcut bulunmayanların tîmârları müstehak olub ol câniblerde hıdmet idenlere 'arz olunmak emr idüb buyurdum ki emr-i sâbika üzere Şirvan'a me'mûr olanları yoklama idüb mevcut bulunmayanların tîmârların ol câniblerde hıdmette idüb müstehak olanı 'arz eylesin.

Sayfa 391

Hüküm 856

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Çıldır beğlerbeğine hüküm ki

Livâne ve Perterek beği olan Mirza südde-i sa'âdetime mektûb gönderub livâ-i mezbûre kadimden ocaklık târiki ile mutasarrıf olan yetmiş seksen yıldan beru bir ferd dahl ve ta'arruz etmemiş iken mukaddemâ Ardonuç Beği olan Hüseyin Beğ'e sancak ve Kaya nâm kimesneye çâvuşluk olmak üzere livâ-i mezbûrda ma'den vardır deyû bir târik ile 'arz ettirmekle nev'i pare (?) ile livâ-i mezbûr re'âyâsını rencide etdiklerinden gayrı mezbûr Kaya'nın ifsadıyla Gürcistan ümerasından nicesi isyan idüb ve Ahıska vilâyet-i harabe müteveccih olmuştur deyû 'arz etmeğin buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs gereği gibi teftiş ve tefahhus idüb göresin vech-i meşrûh üzere mezbûrun re'âyâsına mukaddes olunub fesâdları vâkı'mıdır nicedir sıhhat ve hakikat üzere ma'lum idunub dâhi vukû'u üzere yazub südde-i sa'âdetime arz eylesin bu bâbda hakikat-i hal her ne ise işi arz eyleyub himâyet ile veya hukuk-u arz ile hilâfı nesne 'arz olunmakdan hazer eylesin.

Hüküm 857

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Anadolu beğlerbeğine ve Hamid beğine livâ-i mezbûrda olan kadılara hüküm ki

Belgoraç kadısı südde-i sa'âdetime mektûb gönderub bundan akdem livâ-i mezbûr beği olan Hüseyin'in kethüdası olan Mehmed bu diyara gelub kuzzat-ı kürekçi hıdmetinde olmağın vilâyet-i hali

bulub iki yüzden ziyâde atlu ile fukarâ üzerine çıkub re‘âyâyâ envâ‘-i zulm ve te‘addî eylediklerinden mâ‘adâ dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından Ali Çâvuş asitâne-i sa‘âdetimde hıdmette iken çadırı basub iki nefer âdemın katl idüb on beş re‘at ve katırın sürüb ve bir mikdâr esbâbın nehb u ğâret idüb ve Agros nâm karyeden Mehmed ve Mustafâ nâm kimesnelerin külli akçeleri alub ve Belgoraç kadısına tabi‘ Satur nâm karyeden subaşıları her Müslümânı tagayyür-u hâkk katl idüb ve nice fukarânın dörder ve beşer bin akçelerin alub ve bunun emsali nice zulmler idüb mezbûr Mehmed’in ahvâli teftiş olunub fukarânın hakları alıvirilmeğin ricâsına ‘arz etmeğin buyurdum ki vusûl buldukda mezbûru ele getirub dâhi davâ-i hâkk idüb ta‘yîn-i mâdde iden hüsemâları ile beraber idüb bir def‘a şer‘le fasl olunmayan husûsların hâkk üzere teftiş idüb göresin vech-i meşrûh üzere ve fesâd ve şena‘ât etdüğün şer‘le sâbit olursa ashâb-ı hukukunun şer‘le müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdükden sonra hâkkında şer‘le lâzım geleni icrâ idesin ammâ hîn-i teftişde tamam-ı hâkk üzere olub tezvîr ve telbisde ve şuhud-u zurdan hazer idüb ve ‘arz ve ta‘assub ile kendu halinde olanlara te‘addî olmakdan ve celb ve ahz olunmağla ehl-i fesâda himâyet etmekden ziyâde hazer idesin.

Sayfa 392

Hüküm 861 devamı

Ve ol-makûle noksan üzere maktu virilen kura ve mezr‘a ve bağ ve bahçeleri tahammlüne göre zilyed (?) olunanlara teklif idesin kabul etmezler ise aslâ te‘allül ve nizâ‘ etdirmeyub ziyâde ile taleb olanların üzerlerine ziyâde ile der-uhde etdirub takrîn itdüresün ve bil-cümle mal ve kazâ gadr etdirmeyesin bu hükm-ü şerîfimle evkaf-ı mezbûr mütevellisinin elinde ibkâ idesin.

Hüküm 858

Ayaş ve Ankara ve Beypazarı ve Yörük ve Bacı ve Yabanabad ve Seferihisar ve Murtaabad ve Günyüzü kadılarına hüküm ki

Hâlâ Ankara ve Yörük kadıları südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Ayaş kazâsında Yerkomi nâm karyeden Mukaddem Şegyan ve Hızır’ın Seydi ve Eba’yın Hüseyin ve Hüseyin bin şeyhi nâm kimesneler Yakub nâm müderrisin Bünyamin nâm karındaşını ‘alenen bıçak ile urub katl idüb emr-i şerîf virilub mezbûrlardan Eba ele getirilub meclis-i şer‘e ihzar etmek üzere iken Mehmed nâm kimesnenin oğlu Mustafâ ve diğer oğlu demekle ma‘rûf Mehmed ve Ömer’in Mahmud ve Osman Bey ve Hakan nâm kimesneler cebren mezkûr Eba’yı çekub alub getirub şer‘e davet olundukda ita‘at-ı şer‘ itmeyub envâ‘-ı te‘addi ve tecavüz eyledikleri bildirmeğin ehl-i fesâd ele getirilub sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime gönderilmesin emr idüb buyurdum ki mezkûrları her kande ihzar idüb gıybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getirtub mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd idüb katl-i nufus eylediklerin üzerlerine sâbit olursa üzerlerine sâbit olan mevadın sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime gönderesin ammâ koşub gönderdiğin âdemlerine muhkem tenbih idesiz ki celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâd himâyet idüb firar itdirmekten ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 859

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Medine-i Münevvere ağası ile Medine-i Münevvere kadısı naibi südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Medine-i Münevvere’de vâkı‘ Mescid-i Kubbetü’l-İslam’ın içinde hasır ve şem’ ve kandil olmayub hüccac-ı zevi’l-ibtihac geldikde zikr olunan cami’i şerîfde ibadete kimesne varmayub müzâyaka çekilub mezbûr cami’i şerîfi hasır ve şem’ ve kandil vesâir levâzımatın ta’yin olunmak ricâsına ‘arz itmeğin tedârik etmek emr idüb buyurdum ki vardukda Medine-i Münevvere’de vâkı‘ Mescid-i Kubbetü’l-İslam’a emrim üzere lâzım olan hasır ve şem’ ve kandil vesâir levâzımatın tedârik etdirub irsâl ve isâl eyleyesin cami’i mezbûre lâzım olana ber-vecihle ihtiyaç

çektirmeyesin cümlesin tedârik eylesin bu husûs mühimmat-ı din-
i mubindir ne vecihle tedârik idüb ne mikdâr nesne irsâl eyledüğün
gayb ile yazub bildiresin.

Sayfa 393

Hüküm 860

Hamza Efendi

Müekked hüküm buyruldu.

Sâbık (boş) sancağı beği olub Baalbek ve Kereknuh Emini
olan Harkuşoğlu Emir Musa'ya Baalbek ve Kereknuh kadılarına
hüküm ki

Dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından olan merhûm ve
mağfurun leh ceddîm Sultan Süleyman Han tabe serahu evkaf-ı
mütevellisi olan Cafer Çâvuş zîde kadruhû südde-i sa'âdetime arz-ı
hâl gönderub müşaru'n-ileyh tabe serahunun taht-ı kazânuzda vâkı'
olan Dükka karyelerinin re'âyâsı zaleme zulmünden firar idüb ahar
yerlere varub temekkün etmekle vakfa külli gadr olub ol-makûle
evkaf-ı mezbûra re'âyâsı yerlerine getirülmek için hükm-i şerîfim
ba'de-l temekkün imdi eyam-ı sa'âdet-i isticabımda re'âyâ ve
berâyadan bir def'a zulm ve te'addî olduğuna kat'an rıza-i
hümâyûnum yokdur buyurdum vardukda siz ki kadılsız ve sen ki
Harkuşoğlu Emir Musa'sın bu bâbda cümlenüz bi'z-zât dâimâ
kemâl-ı tekayyud ile mukayyed olub muma ileyhe mütevelli
mübaşeret-i ile ânun gibi vakf-ı mezbûrun re'âyâsı her kangî tarafta
ise tenbih ve nida etdirub ve ist'imalet virub cümlesi yerlerine
geturub temekkün etdüresin zira'at ve hirasat eyledükleri yerleri bi'l-
fi'il merkûmun tasarruflarında bulunursa aslâ ber-vecihle te'allül ve
nizâ' etdirmeyub geru ashâbına alıvirub kema kan zabt ve tasarruf
etdirmeyub zira'at ve hirasat etdüresin ve min-ba'd eğer
beğlerbeğiler ve sancak beğleri subaşılardan varan beğlerden ve
diğer mukaddemler tarafından ve aherden bir ferdi dahl ve ta'arruz
etdirmeyub rencide ve remide etdirmeyesin ve müşaru'n-ileyh tabe
serahunun evkafa terk olacak mefruz-ul kalem ve maktu'ül kâdem

serbesttir min-ba'd rusum-u serbestlerine dâhi hariçden kimesneyi dahl etdirmeyesin ki her biri refah-ı hâl üzere kar u kisblerinde olub devam-ı 'ömr-ü devletim leh ed'ıyesine iştigalde olalar şöyle ki min-ba'd zalemeyi men' etmek ihmâl ve emhal eylemekle re'âyâyâ zulm ve te'addî olunduğu istima' olana ber-vecihle beyan olunacak 'özüünüz makbul-i hümayûnum olmayub 'azl ile iktifa olunmayub gereği gibi mu'âtıb olursuz bilmiş olasız.

Hüküm 861

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi Müekked emr-i şerîf.

Şam beğlerbeğine ve Şam kadısına hüküm ki

İftihârü'l havâss ve'l mukarrebîn Dârü's-sa'âdem Ağası olub Hameyn'ul-Şerîfeyn Evkaf-ı Nâzırı olan Mustafâ dame medehû mektûb gönderub evkaf-ı mezbûre re'âyâsı 'umumen tekâlif-i 'örfiyeden mu'af ve müsellemler olub ma'ruz'ul âdem serbest iken Şam-ı Şerîf'de olan evkaf-ı re'âyâsı beğlerbeği ve sancakbeğleri kethüdaları ve subaşları ziyâde atlu ile üzerlerine konub müft ü meccânen yem ve yimeklemler ve koyun ve kuzuların vesâir mekulatların aldıklarından ma'adâ sipâhi namına külli akçelerin alub rencide ve remide etmekle ekser re'âyâ celâ- yı vatan etmekle mahlûl gelesüz müretteb olunub ve bundan akdem mütevelliler zamanlarında evkaf-ı mezbûrın bazı bağ ve bahçeler ve ve kuralara ve mezzalarına gayrıdan bazı kimesnelere icaret ile der-uhde olub külli mütevellilerin müsamahası ile... virilmeyub noksan üzere virilüb lakin ziyâdeye tahmîli olunmayub bi'l-fi'il mutasarrıf olanlara ziyâde ile kefillik olmakdan makbul etdiklerinden mâ'adâ ziyâde ile ahara virmek sizden alırsız deyû mani' olmağla vakfa külli gadr ve hayf olub ânun gibi kura-i mezbûrları müteveli muvakaatiyle ziyâde ile taleb olanlara virilmek vakfa enfâ'dır deyû bir def'a 'arz etmeğin buyurdum ki vardukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub vech-i meşrûh üzere re'âyâyâ dahl ve taarruz olunduğu vâkı' ise men-u def' etdiresin min-ba'd beğlerbeği ve sancakbeğleri ve kethüdaların ve subaşların ve gayriden bir âdemi dahl etdirmeyub

ve sipâhi namına bir akçe bir habbe aldırmayasın ağer dahl idüb nesnelerin almışlar ise ba‘de’s-sübût müteveccih olandan bî-kusûr hükm idüb alıviresiz.

Sayfa 394

Hüküm 862

Yevmü’l-isneyn. Fi 16 Z sene selâse. Bâ-hatt-ı Pir Çelebi Medine-i Münevvere kadısına ve şeyhü’l haremine hüküm ki Medine-i Münevvere’de Ravza-i Mutaharra’nın döşemesi harab olub cüz ü havanlar sokmayub müzâyaka çekub iki saf mikdârı döşemesi ziyâde olmak lâzımdır ve bâb-ı ikdam kurbunda olan battal müsterah meydan olub yeri hali kalub ve Harem-i Şerîf’inin kıblesi cânibi olunmakda ref olunub yerinde Darü’l Hadis olmak ve hücrelerin salih-i mücavereti olmak ve Hazret-i Cafer Sadık’ın oğlu Hazret-i İsmail türbe-i münevveresi kurbunda olan hâli yerde dâhi fukarâ sâkinin olacak hücreler olmak dâhi lâzımdır deyû i‘lâm olunmağın buyurdum ki vardukda i‘lâm olunduğu üzere ise Ravza-i Mutaharra’nın iki saf miktarı dâhi döşemesin ziyâde eyleyub ve bâb-ı ikdam kurbunda olan müsterah yerinde Darü’l Hadisi bina etdirub ve hücrelerin salih-i mücaveretinden olanlar sâkin olub ve Hazret-i İsmail türbe-i münevveresi kurbunda olan hali yerde dâhi fukarâ sâkin olacak hücreler bina etdiresin ve ne vecihle tedârik olunduğun vukû’u üzre yazub bildiresin.

Hüküm 863

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Erzurum beğlerbeğine ve Bayburd kadısına hüküm ki Dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş için dergâh-ı mua‘allâm müteferrikalarından olan Şebrenk bundan akdem mezbûr için fevt oldu deyû ze‘ameti karyeleri re‘âyâsından nice akçe alub emvâl ve erzâkın dâhi alub ve bundan gayrı ahâlî-i vilâyet dâhi senin için ehl-i fesâd ve kutta‘u’t-tarik olduğun haber virmişlerdir deyû ze‘ametini alub ve ehl-i fesâddan deyû isnad eyledüğü fi’l-vâkı‘ ehl-i fesâd isem hâkkımdan gelinsun deyû da‘vâ

itdüğün mezbûr Şebrenk yerinde teftiş ola deyû hatt- ı hümayûn ile emr-i şerîf olmağın bu dâhi yerinde teftiş olana rıza virub lakin ahvâlim şer‘le görüldükde bir cânibe meyl ü muhâbâ olmayub hâkk ve ‘adl üzere görülsün deyû izhar-ı kat‘ iken imdi mezbûrun ahvâli şer‘le hâkk ve ‘adl üzere teftiş olunub vâkı‘ hali ‘arz olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa kemâl-ı tekayyud ile bi’z-zât mukayyed olub ol cânibe vardukda tamam-ı hâkk ve ‘adl üzere mezbûr Mehmed Çavuş’un ahvâli şer‘le teftiş olunub görüldükde isnad olunan husûslar hilâf-ı vâkı‘midir Mahmud ze‘ameti almak için ‘arz olmuştur hilâf-ı şer‘i şerîf bazı nesne isnad ve ikza eyledükleri vâkı‘midir nicedir tamam-ı ma‘lum itdirmeyub keyfiyet halin südde-i sa‘adetime ‘arz eyleyesin ammâ harice tabi‘ olduğu tezvir ve telbisen ve şuhud-u zurdan hazer idüb kadıya da müdâhil olmayanları dahl etdirmeyub ‘arz ve ta‘assub ile hilâf-ı şer‘i şerîfe zulm ve te‘addî olunub veya ahz ü celb sebebi ile hilâf-ı vâkı‘ kadıya ‘arz olunmakdan begâyet ihraz idüb cadde-i hakdan ‘udul ve iğrak eyleyesin.

Sayfa 395

Hüküm 864

Bâ-hatt-ı Hümayûn

Darüssa’âde Ağası Mustafâ Ağ’a’ya hüküm ki

Mahrûse-i Burusa’da merhûm ve mağfurun leh Sultan Orhan tabe serahu imaretinin mürtezikası dergâh-ı mua’allâm arz-ı hâl gönderub Harameyn-i Şerîf’i ve gayrı nâzır olduğun evkaf-ı mesalihine sa’y ve istikametle ihtimâm idüb ve bil-cümle nâzır olduğun evkaf yevmen fe- yevmen ihya olunmak üzere olduğu ma‘lumlari olmağın merhûm muma ileyh evkafına dâhi sen nâzır olmak bâbında inayet dâhi eyledikleri paye-i serir i’lâma arz olundukda hatt-ı hümayûn sa‘âdet-i makrunumla evkaf-ı mezbûreye dâhi sen nâzır olmak emr idüb buyurdum ki emr-i celîlü’l- kadrım mûcebince min-ba’d evkaf-ı mezbûreye dâhi sen nâzır olub mesalih-i evkaf husûslarında sa’y ve istikametle ihtimâm eyleyub emin ve

mu'temedü'n-aleyh kayim-mekam ta'yin idüb hıdmet nezaretde ikdam etdiresin.

Hüküm 865

Çorum kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Kızılırmak ve Katarsaray'ına giden târik-i âmm üzere olan köprü ziyâde memerr-i nas olub gayrı köprü ve memerr-i olmayub tamam-ı mertebede muhtâc'ül-yed iken zıkr olunan köprüye ta'yin olunan karyeler ve mübaşirler ta'mîrîn ihmâli düb cüzi müretteb itmekle hayvanat yükü ile giçemeyub nicesinin ayakları ufanub yükleyib arka ile getürmekle ebna-i sebil muttazırır ve mütehecirlerdir (?) deyû zıkr olunan köprü ta'mîrîne dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Sinân Çâvuş mübaşir ve hasbi nâzır olmak ricâsına 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki vardukda göresin fi'l-vâkı' zıkr olunan köprü mühimmatı için ta'yin olunan karyeler halkı köprüyü müretteb idüb ayende ve revande mürurda ızdırab çekerlerse muhkem tenbih idüb ve bi'z-zât üzerine alub istihkâm üzere ta'mir etdiresin ihmâl ederlerse her kim ise habs idüb arz eylesin ki getürülüb küreğe konula ammâ mezbûr Sinân Çâvuş seferlu ise bu bahane ile seferden kaldığına rıza-i şerîfim yokdur ve köprü ta'mirde iken deyû köprü ta'mîrîne ta'yin olunan karyelerden mâ'adâ kimesneye nesne teklif etdirmeyub bir akçelerin aldirmayasın.

Hüküm 866

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Mehmed Çâvuş mübaşir ola deyû buyrulmuşdur.

Selanik ve Tırhâlâ ve inebahtı sancaklarında vâkı' olan kadılarına hüküm ki

Taht-ı kazânuzda olan koyun sürüleri ne mikdâr koyun sürdürmeğe me'mûr olub ne mikdârı sürülüb ve ne mikdârı kaldığı vecihle sürülmeyub kalmağa ba'is ne olduğu yoklanmak için dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş ta'yin olunub gönderilmişdir buyurdum ki vardukda koyun sürücülerin her birine

ne mikdâr koyun sürmeğe me'mûr olub ve ne mikdâr koyun sürüb ve ne denlü baki kalduğın ve sürülmemeğe sebep ne olduğı aslından tahkik idüb baki kalan koyunu mu'accelen mezbûr çâvuşuma ihraç etdirub mühürlü defter idüb doğru İstanbul'a gönderesin husûsi mezbûr mühimmat-ı umurdandır âna göre mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden ve ahz ü celb ile 'avk-u te'hîrden ziyâde hazer edesin ammâ bu bahane ile mezkûr çâvuşuma kimesneden bir akçe ve bir habbe aldırmayasın şöyle ki mezbûr çâvuş bu bahane ile kimesneden akçe ele sonra 'özüñüz makbul olmayub 'azille konulmayub eşedd-i 'itâbın mu'âtub olmanız mukarrerdir âna göre mukayyed olubemri şerîfime muhalif ettirmeye ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 396

Hüküm 867

Sol kolda vâkı' olan kadılara hüküm ki

Taht-ı kazânuzda vâkı' olan ümena ve 'ummalin buğdayları vakti ve mevsimi ile gemilere tahmîl olunub İstanbul zahiresi için gönderilmek ve Golos ve Armiye ve İzdin ve Modoviç ve Talanda ve Ağrıboz iskelelerinde İstanbul zahiresiyçün buğday yüklenen rençber gemilerin ale't-tevali İstanbul'a sürmek için dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş ta'yin olmuştur buyurdum ki vardukda doğru İstanbul'a gönderesin ve Golos ve Armiye ve İzdin ve Modoviç ve Talanda ve Ağrıboz iskelelerinde buğday yüklemeye varan rençber gemilerin dâhi memnu' olan diyara gitmeğe koyub doğru İstanbul'a gönderub ve her gemiye ne mikdâr tereke yüklendiğın reis eline mühürlü temessük veresin ki geldikde âna göre taleb olana husûs-u mezbûr mühimmat-ı umurdandır âna göre mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden ve ahz ü celb ile 'avk-u te'hîrden ziyâde hazer idüb lâzım-ül 'arz olan husûsları vukû'u üzere i'lâm eylesin.

Hüküm 868

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Teke beğine Kalkanlı kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın südde-i sa'âdetime mektb gönderub kalkanlı kazâsına tabi' Barzegah Yaş ve Bogen ve Akçe Keçi ve Doda Veledin nâm karyeler ahâlîsi umum-u meclis-i şer'e gelub sâbika sipâhimiz olan Yusuf nâm kimesne şirret ve şekavet üzere olub bazımızı katl ve bazımızın ehl ve 'ıyalin mutasarrıf ve bi-vecih mal ve menalin ğâret idüb ve her mezbûru kendu murad eyledğmz kimesnelere virmek istediğimizde mani' olub muradı üzere akçemiz alınmayınca izn virmeyub ve ehl-i örf tâyifesinin on sene kondurub ol bahane ile yem ve yimek ve koyun ve tavuk gnderdğnden gayrı gammaz eyleyub hilâf-ı şer' nicesinin akçemiz aldırub ve kadılar ma'zul olduğu zamanda sicil alub ve eda eyledüğün çıkarub ve istediğn yazub nice Müslümânların mesalihi battal olub mukaddemâ kadımız olan Mevlana Faruğî ile Aleaddin fukarâya zulm ve te'addî eyledüğün arz eyledüklerin tîmâr-ı ahara virilub hâkkından gelinmek içün emr-i şerîf virilmişken gelen sancak beğleriyle bir olmağla hâkkından gelinmeyub kar kreğî ahvâli bi-garz Müslümânlardan tefahhüs olundukda mezkr Yusuf'un zulm ve te'addîsi mukarrerdir hâkkında vâkı' olan eda emr-i şerîf ile ahvâli grlmeyub hukuk-ı nas üzerinde kalmışdır şöyle ki bu def'a dâhi ele getrlb hukuk-ı nas alındıktan sonra hâkkından gelinmeye celâ-yı vatan etmemiz mukarrerdir dey ahvâlimiz vuk'u üzere arz olunmasın ve çâvuş gönderdikleri 'arz eyledüğün ecilden mezkru ele getürub şer'le hâkkından gelmeye emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub mezkru ele getürub dâhi şer'i şerîfe ihzar idüb ta'yin-i mâdde iden husâmasıyla beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl mrr itmeyen da'vâların muktezâ-i şer' mutahhar üzere teftişidb göresin 'arz olunduğu üzere mezbûrun fesâd ve şena'âtı şer'le sâbit ve zahir olub ashâb-ı hukuka şer'le müteveccih olan hakları alıvirildikten ehl-i fesâd sipâhi ise habs idüb 'arz eyleyesin değil ise ol bâbda şer'le lâzım geleni mahalinde icrâidb yerine koyasın ecilden mecal virmeyub şer 'le hâkkından gelesin ammâ hîn-i teftişde hâkk üzere olub tezvir ve telbisden ve

şuhud-u zurdan hazer idübkadıyada şer‘le olanları hazer eylemekden
ihraz eyleyesin.

Sayfa 397

Hüküm 869

Ba hatt-ı Hazret Efendi

Ele getirub haklarından gelinmek için müekked emr-i şerîf.

Sâbika Basra Beğlerbeği olan Elvendoğlu Ali dame ikbâlehû
ile Hama ve Şeyzer ve Maarra kadılarına hüküm ki

Ahmed nâm kimesne Kızılburak ile sipâhi oğlanı namına
Köse Mustafâ nâm kimesne ile gâh istihdam ve gâh tîmâr zabtına
giderim deyû gelinmeyub asillerin üzerine cem‘ idüb zu‘ama ve
erbâb-ı tîmârın köylerin vâkı‘ olan mahsûlâtta fuzûlen zabt idüb ve
Maarra’dan mağruf oğlu nâm vazinin karındaşı olmağın bir köyü
basub mukayyed ve mahbus beyan nice gün gezdürub bir iki yüz
altun alub ve Hamak Mahmud nâm za‘imi tutub habs idüb iki yüz
altunun alduğundan gayrı evinde dâhi basub Şemm ve Sil
nâmâdemların tutub otuzar gurusların alub ve za‘im mezbûrun
Huriye nâm hatunuda alub asillere satub bunun emsali fesâd ve
şena‘âten hâli olmadukları i‘lâm olunmağın buyurdum ki vusûl
buldukda mezbûrları şer‘i şerîfe getirub dâhi da‘vâ-i hâkk idüb
ta‘yîn-i mâtde idüb hasımları ile beraber idüb bir def‘a şer‘le fasl
olmuş olunmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların
hâkk üzere dikkat ü ihtimâmla teftiş idüb göresin vech-i meşrûh
üzere fesâd ve şena‘ât etdikleri şer‘le sâbit olursa ashâb-ı hukukun
şer‘le müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra ehl-i
fesâd kapum kullarından ise ism ve resmiyle yazub südde-i
sa‘âdetime ‘arz eyleyesin değiller ise şer‘le haklarından gelesiz ki
sâir ehl- i fesâd müceb-i ‘ibret ve tahsil vâkı‘ ola ammâ hîn-i teftişde
tamam-ı hâkk üzere olub celb ve ahz olunmağla ehl-i fesâd himâyet
olunmakdan ve ‘arz ve ta‘assub ile kendu halinde olanlara
te‘addîden ziyâde hazer idüb hak-ı sariha tabi‘ olasin.

Hüküm 870

Ba hatt-ı Mahmud Efendi Mahalinde şer‘le görüle.

Anadolu Beğlerbeğine ve Kütahya ve Karahisar ve Afşar kadılarına hüküm ki

Bundan akdem Çay kadısı olan Mevlana Vefa için ehl-i fesâd olub Nefs-i Afşar sâkinlerinden Za‘im Mustafâ’yı katl idüb hâkkında nice def‘a emr-i şerîf gönderilub teftiş olundukda mezbûru katl eyledüğü sâbit olmağla emr ile çâvuşun gönderilub asitâne-i sa‘âdetime gelmek fermân olunmuşken ele gelmeyub firar etmeğin kadı-ı mezbûr her kande bulunursa hüsn-ü tedbîr ile ele getirilub yarar âdemler koşub asitâne-i sa‘âdetime irsâl eyleyesin ve bir târikiyle hilâfına emr ibraz iderse ‘amel itmeyub elinde olan emirlerin alub bir kimesneye koşub aslâ mecal vermeyub fermân-ı şerîfim üzere ahz idüb irsâl eyleyesin deyû hükm-i şerîfim gönderilmişdi lakin sâbıkâ (boş) kadısı olan Mevlana Abdullah vezir zîde fazluhû hâlâ südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub kadı-ı mezbûr için kendu halinde ehl-i ‘ilm salah hal üzere olub maktul-i mezbûr dâimâ ‘ulema hasbine ba‘zı ve ‘adavet üzere zalim kimesne kendu mülk ba‘isleriychun mecruhen maktul bulunub ol bâbda bazısı müceddeden kad-ı mezbûr rencide ve remide itmek için maktul-i mezbûru katl etmede seksen mübaşirin vardır deyû hilâf-ı vâkı‘ isnad ile vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfe iddia etmişdir mezbûr Mustafâ katl olunduğu zamanda kad-ı müşaru’n-ileyh kendi kadılığında Avarız cem‘ ile mukayyed etdüğün mutemeddün aleyh Müslümânlardan cemm-i gafir haber virmişdir üzerine şer‘le nesne sâbit ve zahir olmadın hilâf-ı şer‘ rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim virilmek kazâsına i‘lâm itmeğin husûs-u mezbûr mahâlînde şer‘le görülmek fermânım olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda kadı-ı müşaru’n-ileyh da‘vâ-yı hâkk eyleyen husemâsıyla muvâcehe idüb mahâlînde onât vecihle hâkk üzere şer‘le teftiş idüb mahâlînde şer‘le lâzım geleni icrâ idüb hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye iş etdirmesin ve maktul-i mezbûrun ve işleri makeddamâ virilen emr-i şerîfim ibraz idüb asitâneye eylemeniz fermân olmuşdur deyû nizâ‘

iderlerse men‘ idüb işbu emr-i şerîfim mücebince amel idüb hilâfına cevaz göstermeyesin.

Sayfa 398

Hüküm 871

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Her kande bulursa icrâ olunub Güri kal‘asına gönderile.

Erzurum Kars Bağdad Şehrizol beğlerbeğilerine ve zikr olunan beğlerbeğiliklerde vâkı‘ olan sancak beğlerine ve kadılarına hüküm ki

Güri kal‘ası neferatının mevacibleri Trablusşam hazinesinden virile gelmekle Abdurrahman ve Kasım ve İbrahim ve Ahmed kethüda nâm kimesneler hazine-i mezbûreden zikr olunan neferatın iki yıllık mevaciblerin alub varub teslim itmeyub cevabın virub firar idüb bi‘l-fi‘il taht-ı hükümetinizde gıybet üzere oldukları i‘lâm olunmağın mezbûr her kande bulunurlarsa ahz olub dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından (boş) Çâvuş zîde kadruhû ile Güri kal‘asına irsâl olunacak emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrlar her kanginizin taht-ı hükümetinizde bulunurlarsa ele getirub dâhi yanlarında bulunan mal-ı mahsulleriyle müşaru’n-ileyh çâvuşuma koşub emrim üzere görüşülmesine gönderesin ve ne vecihle ele getirülüb irsâl olduğun yazub südde-i sa‘âdetime ‘arz eylesesin şöyle ki mezbûrlar bu bâbda temessük idüb defterde akçe yoktur deyû te‘allül ve bahane iderlerse istima‘ etmeyub fermân-ı şerîfim üzere müşaru’n-ileyh çâvuşum ile Güri kal‘asına irsâl eylesesin ahvâlleri anda görüle.

Hüküm 872

Seferlüdür ma‘lum ıtlak eylesesin deyû buyruldu.

Sâbıka Anadolu şıkk-ı sani defterdarı olub hâlâ Rumeli’nde mal-ı mîrî tahsilinde olan Piri dame ‘ulüvvûhuya ve Aydonât kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından Bali Çâvuş’un karındaşı Durmuş nâmsipâhi Aydonât kal‘asında mahbus olduğu i‘lâm

olunmağın mezbûr sipâhi sefere me'mûr olunmağın habsden ıtlak olunmasının emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda müşaru'n-ileyh çâvuşun karındaşı olan mezbûr sipâhi Durmuş fermân-ı şerîfim üzere kal'adan ıtlak eyleyub sefer- i hümayûna gönderesin.

Hüküm 873

Bâ-hatt-ı Mahmud Efendi

Kefe defterdarına hüküm ki

Mukaddemâ sana defterdarlık Kırım Hanı Gazi Giray Han damet mealiye iltimasıyla Matbah-ı Âmire'ye yedi bin kantar yağ gönderilmek şartıyla virilub şimdige değin Matbah-ı Âmire'ye yağ göndermedüğün ecilden mes'ul olmuşsundur buyurdum ki vardukda te'hîr ve tevakkuf itmeyub müte'ahhid olduğun üzere yedi bin kantar yağı ale't-ta'cil Matbah-ı Âmire'ye gönderesin ihmâl ve müsâleheden ve 'avk-u te'hîrden ziyâde hazer eylesesin şöyle ki maksadın üzere mu'accelen irsâl eylemesen defterdarlığın alınmağla konulmaz hâkkından gelmek mukarrerdir.

Sayfa 399

Hüküm 874

Rumeli'nin sağ kolunda vâkı' olan kadılara hüküm ki

Hâlâ dustûr-u ekrem müşir-i mufahham ve Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edâma-llah-û Te'âlâ iclalehû sefer-i hümayûnuma müteveccih ve revane olub ve umumen dergâh-ı mua'allâm yeniçerileri serdar müşaru'n-ileyh ile sefer-i hümayûnuma me'mûr olunmağın taht-ı kazânuзда olan yeniçeriler mu'accelen ihraç ve serdar muma ileyh yanına irsâl olunmak içün ağaya mektûb virmeğın bu bâbda ağaya mektûbu mücebince 'amel olunub mu'accelen ihraç olunmak fermân olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda taht-ı kazânuзда mühim-i nas olan mahallerde nida etdüresin ki dergâh-ı mua'allâm yeniçerileri fermân-ı şerîfim üzere mu'accelen kalkub serdar müşaru'n-ileyh yanına varub muma ileyh vech ve münasib gördüğün üzere ahd-ı hümayûnumda hıdmette ve yoldaşlıkda bulunalar anın gibi mütebeyyin olunmayub fermân-ı

şerîfime muhalif mu‘accelen gelmek istemeyenleri ism-u resimleriyle yazub sūdde-i sa‘âdetime arz eylesin.

Bir sûreti sol kolda vaki olan kadılara. Birsûreti Anadolu’da vaki olan kadılara.

Hüküm 875

Bâ-hatt-ı Hazret

Dukakin beğine ve Kalkandelen ve Debre kadılarına hüküm ki Kalkandelen Kadısı Mevlana Abdüllatif zîde fazluhu ile ayan-ı

vilâyet mahzar gönderub Debre kâzasında Rakka nahiyesinde İşdoviç ve Esterzor ve Miçnoh ve Neçbor ve Nesteron ve Terniç nâm karye halkı ve ol cânibde bazı Arnavud tâyifesi dâhi isyan üzere olub on bin mikdârı asi Arnavud tâyifesi cem‘ olub sene-i sâbıkada muktezâ-i mezbûre tabi‘ Bagoyin ve Yergoz ve Aluç ve Toçan ve Uzyan ve Rakoça ve Körköste ve Omiç nâm sekiz Pare karyeyi ğâret ve hasaret idüb ve ahâlîy-i karyelerin nicesin katl ve nicesin mecruh idubbir def‘a dâhi nahiyen mezburenin Kitasta ve Tujran ve Yeroşkive Zebuçe ve Tosl nâm karyeleri bir def‘a dâhi Oruh ve Peslih-i Küçük ve Görnepeh ve Tosl-u Çala nâm beş pare karyeleri bir def‘a dâhi Oton ve Görne Pelomçe ve Ravna ve Gostuvar ve Surne ve Tehnon ve Kalşa ve Totošta ve Derik nâm karyeleri ğâret ve hasaret idub te‘âddi ve fesâdın hâli olmayub birkaç def‘a dâhi Kalkandelen ve ve Erkub ve Debre kasabaların ğâret itmek maksadıyla gelub ve alan ğâret itmek üzere olub fesad iken Nehy-i Okrar sancakbeğleri vezair zu‘amâ ve sipahileri üç seneden беру sizde olub ve ziyade hâli bulmağla vech-i meşrûh üzere... hâli değildir şöyle ki ehl-i fesadın hakkından gelinmeye fesad ve te‘addileri yevmen fe-evmen izdiyad bulması mukarrerdir deyu i‘lâm eyledikleri ecilden dergâh-ı mu‘allâm çâvuşlarından Kadusi Alamiş ve... Hasan Çâvuş ve Mehmed Çâvuş zide kadruhû mübaşiriyle ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından gelinmek fermanım olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda arz olunduğu üzere zikr olunan eşkiyanın vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ‘ati vâkı‘ ise ehl-

i fesâdı ol mahalde şer‘e da‘vet idüb gelürler ise da‘vâ-yı hakk idüb hüsemâlarıyla beraber idüb bir def‘a şer‘le görölüb fasl olmayan hususların dikkat ve ihtimamla şer‘le görölüb aharları hakk eylesesin şöyle ki şer‘i şerîfe ve emr-i hümayûnûma mutâba‘at eylemeyub muharebeye şurû‘ idüb mezkûran çâvuşlar ve ol-canibde olan mazul sipahi ve el erbabıyla üzerlerine varub hakk-ı tedbir ve tedarikle ehl-i fesâdı ele getürub şer‘le muhkem hakkından gelub ehl-i fesâda ruhsat vermeyesin ammâ bu bahane ile kendü halerinde olanlara zulm ve te‘addi olub emval ve esbaba ğâret ve hasâret olmakdan ziyade hazer idüb ve lâzım-ül arz olanı vukû‘u üzere yazub dergâh-ı mu‘allâma arz eylesesin.

Bir sûret-i Kalkandelen ve Debre kadılarına yalnız vech-i meşrûh üzere hükm yazılmışdır.

Sayfa 400

Hüküm 876

Bağdad muhafazasında olan Vezir Hızır Pâşâ’ya hüküm ki Bağdad ve Şehrizol ve Basra serhadlerinde bazı Ekrad ve Arab isyan üzere oldukları mesmu‘ hümayûnum olmağla fırsat el virub mahall-i iktiza etdiğine göre haklarından gelinmek lâzım geldikde Şehrizol ve Musul ve Diyarbakır ve Rakka ve Lahsa ve Tebriz ve Revan ve Kars vesâir ol serhadde vâkı‘ olan beğlerbeğilere sen serdar ta‘yin olmuşsundur zıkr olunan beğlerbeğileri ile haber olub fırsat el virub mahall-i iktiza etdiğine göre haklarından gelinmek emr idüb buyurdum ki itmekde müte‘allik olan vilâyet-i Bağdad’ın ‘umumen umera ve zu‘amâ varub tîmâr ve kul tâyifesiyle müretteb ve mükemmel düşman yerağıyla müreteb ve hazır olub dâhi zıkr olunan beğlerbeğleri ile mektûb ve emrim gönderölüb haberleşub anlar dâhi vech-i meşrûh üzere beğlerbeğiliklerine müte‘allik asakir ile hazır ve amade olduktan sonra olduklarından sonra isyan idüb fesâd ve şena‘ât üzere olan Ekrad ve Arab eşkiyâsından her kangî senin üzerine varılub haklarından gelinmek icab iderse ve her muktezâ-i gördüğün üzere aslâ te’hîr ve terâhî

itmeyub müşaru'n-ileyhim beğlerbeğileri ile üzerlerine varub fesâd ve şena'âtlerin def' ve mazarratların izale eylemek bâbında envâ'-ı mesai'i cemile zuhura geturesin ve bi'l-cümle her vecihle basiret ve intibah üzere olub memalik- i mahrusemin hududundan bir mahalle zarar eriştirmeyub ırz ve namus-u saltanatıma müte'allik umurda bezl-i makdur sarf-ı... na-mahsur idüb lâzıma i'lâm olan husûslara mufassal ve meşrûh yazub südde-i sa'âdetime i'lâmdan hali olmayasın.

Sayfa 400

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Sayfa 401

Hüküm 877

Vezaret ile Rumeli beğlerbeği Hâsan Pâşâ'ya hüküm ki

Hâlâ dustûr-u ekrem müşir-i mufahham nizamü'l âlem ile Vezir-i Azam'ım Serdar Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclâlehû Eflak ve Boğdan cânibine asakir-i encüm şumar (?) ile müteveccih olub Budun serhaddinde ziyâde asker ihtiyaç olduğu i'lâm olunmağın sen mu'accelen Rumeli askeri ile umumen Budun'a varub ve cemi'an asakir-i zafer şi'arıma baş ve bûğ olub Budun ve ol serhadlerin muhafazasında olmak emr idüb buyurdum ki vardukda bir ân bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyub cemi'an Rumeli askeri ile müretteb ve mükemmel Budun cânibine sürüb ve cemi'an asakir-i zafer şi'arıma baş ve bûğ olub vech-i münasib gördüğün üzere bâb-ı muhafazada ve bi'l-cümle uğur-u hümayûn sa'âdet-i makrunuma müte'allik cumhur-u umurda istihdam eyleyub kema kan envâ'-ı yüz aklıkları tahsilinde envâ'-ı mesai'i cemilesinin zuhura getüresin serhad-ı Budun muhafazası mühimmattandır aslâ te'hîr etmeyub cemi'an Rumeli asakiri ile mu'accelen müteveccih olub Boğdan ve Eflak câniblerin serdar-ı zafer şi'arıma havale eylesin.

Hüküm 878

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Burusa kadısına ve beğine hüküm ki

Bundan akdem İnegöl kazâsına tabi‘ Beşkavak nâm mahallede Mısır’dan gelurken Süleyman Kethüda’nın zevcesinin gice ile nukud ve cevahir vesâir esbâbdan külli esbâbı sirka olunub tefahhus olundukda Zabıtane tâyifesinden Kurt ve Koçi nâm kimesneler ellerinde ve obalarında iki re’s bargir ve bist (?) gırarı bir bohça bulundukta İnegöl kadısı kabz idüb virmeyub ve bundan mâ‘adâ Müslümânların hilâf-ı şer‘i şerîf akçe ve malların alub hilâf-ı şer‘i şerîfe zulm ve te‘addîsinin nihâyeti olmaduğu i‘lâm olunmağın teftiş olunub fukarânın hâkkı alıvirmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûr kadıyı ihzar idüb da‘vâ-yı hâkk idüb ta‘yin-i mâdde idenler ile beraber eyleyub bir def‘a şer‘le fasl olmuş olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hâkk üzere teftiş idüb göresin mezbûrun üzerine bi-hasebi’ş-şer‘ sâbit ve zahir olan Müslümânların hakların hükm idüb bî-kusûr alıvirdikden sonra fukarânın hâkkı ne vecihle alıvirildüğün ve emr-i şerîfim bu vecihle yerine varduğunu mufassal ve meşrûh yazub arz eylesesin ki sonra emrim bu vecihle sâdr olursa mûcebince ‘amel oluna ammâ hâkk üzere olub ahz ü celb sebebi ile himâyet olunmakdan ve hilâf-ı vâkı‘ kadıya i‘lâmından ziyâde hazer eylesesin.

Sayfa 402

Hüküm 879

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Midillu beğine ve kadısına hüküm ki

Mukaddemâ sancağ-ı hümâyûnda iken kapucılarım kethüdası olan Mehmed zîde mecdehûnun Midillu’dan Hızır nâm hıdmetkarı sepetini açub içinden on iki bin nakid akçe ve bazı zi-kıymet esbâbın sırka idüb firar eyleyub hâlâ cezire-i Midillu’da olduğu istima‘ olunmağın mezbûr ele getirilub mahrûse-i İstanbul’a gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda müşaru’n-ileyhin esbâb ve nukudun sirka eyledüyse hıdmetkarın ele getirulüb südde-

i sa‘âdetime gönderesin ki ahvâli görölüb şer‘le lâzım gelen icrâ oluna hilâf-ı şer‘i şerîfe te‘allül etdirmeyesin.

Hüküm 880

Bâ-hatt-ı Hazret Efendi

Boğazkesen kal‘ası dizdarı vesâir mustahfızları tîmârları olan yerlerin kadılarına hüküm ki

Vilâyet-i muharriri mezbûrların mutasarıf oldukları tîmârların ifrazdır deyû bazısın oğluna ve ahar kimesnelere virub kendulere kalan tîmârları bi-hâsıl olub ziyâde gadr eyledüğü i‘lâm olunmağın vilâyet-i muharrinin tevzi‘ine i‘tibar olunmayub uslub-u sâbık üzere zabt etdirmek fermânım olmuştur buyurdum ki vardukda zikr olunan Boğazkesen kal‘ası dizdarı ve kethüdası vesâir mustahfızlarının tîmârların alub sâbika üzere eski yer işleri mevzu‘ kema kan zabt ve tasarruf etdirub hîn-i teftişte vilâyet-i kâtib bize virmişdir denile min-ba‘d dahl ve taarruz etdirmeyesin.

Bir sûret-i Yenice kal‘ası dizdarları ve kethüdası vesâir neferatı tîmârları olan yerlerin kadılarına vech-i meşrûh üzere yazıla.

Hüküm 881

Bâ-hatt-ı Hazret Pâşâ

Manisa kadısına ve Saruhan beğine ve Ilıca kadısına hüküm ki

Sen ki mirlivâsın südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Ilıca kazâsında Derzil nâm karyeden Mehmed ve Kurucaçayı nâm karyeden Ömer nâm kimesneler celâ-yı hümayûnda hassa etmekçi olduk deyû kendu hallerinde olmayub hilâf-ı şer‘i şerîf fukarâya zulm ve te‘addi eyleyub nufus-u Ilıca‘da mahkemeyi basub erbâb-ı tîmârdan Mehmed nâm kimesneyi mahkeme içinde muhkem darb idüb Müslümânlar ellerinden güçle hâlâs eyleyub her kande da‘vâ olsa mezkûrlarıyla olunub dâhi nice üşeraya baş olub vilâyetin kadı ve naibi mezkûrların hovfundan i‘lâma kadir olunmayub bu makulelerin dirlikleri kat‘ olunub haklarından gelinmesi fukarâ celâ-yı vatan etmek mukarrerdir deyû ‘arz etmeğın mezbûrların ‘ulufeleri

kat‘ olunub ele getirilub kayd-u bend ile südde-i sa‘âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbrları her kande ise elbette ele geturtub dâhi kayd bend ile yarar âdemlara koşub südde-i sa‘âdetime gönderesin ve koşub gönderdüğün kimesnelere tenbih eylesesin ki yolda ve izde gaflet etdirmekden hazer idesin.

Sayfa 403

Hüküm 882

Bâ-hatt-ı Hmâyn

Mahrse-i Edirne‘de vâkı‘ saray-ı âmirem ta‘mîrne memr olub kapucularım başı olan Mustafâ dame mecduhya hüküm ki

Südde-i sa‘âdetime mektb gönderub hâlâ asitâne-i sa‘âdetinden gelenler bu sene Edirne‘ye tevcih olunmakdan feragat olundu dey haber virirler fi‘l- vâkı‘ bu vecihle ise nesne tedârik ile mukayyed olunmaya zira odun içün akçe gerekdir zahire nice hussa sarf olunacak akçe lâzımdır ve re‘âyâ‘ya dâhi odun salınmışdır feragat mukarrer ise zıkr olunan husslara mukayyed olunmayub ve zahiresine dâhi telakki olunmaya dey bildirmeğn inşallahu Te‘âlâ varılır heman yapa dursun dey hatt-ı hmâyn sa‘âdeti makrunumla fermân-ı ‘alişânım sudur olmuşdur buyurdum ki vardukda emr-i celilü‘l-kadrim mcebince mahrse-i mezbrede olan saray-ı âmiremi gereğ gibi ta‘mir idüb dâhi zahire ve odun vesâir lâzımlu eşya hn  tedbîr ile tedârik ve ihzar eyleyub bervecihle ihtimâm eylesesin ki inşallahu Te‘âlâ varıldıkda muzayâka çekilmek ihtimali olmaya.

Hüküm 883

Saruhan beğine ve Ilıca kadısına hüküm ki

Kuzattan Siyami Muhyiddin ve Murad nâm kimesneler kendu hallerinde olmayup her kadının yanlarında kimi naib ve kimi muhzır olup hilâf-ı şer‘i şerîf fukarâya zulm ve te‘addî eyleyup malların alub ve ehl-i ‘orf tâyifesine gammaz itmekle. (Bu hüküm tamamlanmamıştır.)

Hüküm 884

Bâ-hatt-ı Pir Hazret Efendi Üsküb kadısına hüküm ki
Nefs-i Üsküb'de sâkin Yehud tâyifesi İslam'a gelmiş bazı
cariye satun alub kendu dinlerine döndürub razı olmayanları
muhkem darb idüb bu makule fi'il eyledikleri i'lâm olunmağın
Yehud tâyifesi min-ba'd İslam'a gelmiş cariye kullanmayub men'
olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda i'lâm olunduğu üzere ise
min-ba'd Yahudi tâyifesine ehl-i İslamdan olan cariyeleri
kullandırmayub men-u def ' eyleyesin ammâ bu bahane ile celb ve
ahz olunmaktan ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa 404

Hüküm 885

Yevmü'l-hams. Fi 13 Z Elf. Bâ-hatt-ı Hazret Efendi
Dergâh-ı Alî çavuşlarından Semendire sancağı muhafazasına
me'mûr olan Kıragoyefçeli Mustafâ Çâvuş'a ve Niş muhafazasına
ta'yin olunana Zaim hüküm ki

Bundan akdem ol etrafı hıfz ve hiraset itmek için size hükm-i
hümâyûnum ile erbâb-ı tîmârdan alçak hallusin ta'yin idüb mahall-
i iktiza eyledüğüne göre hıfz ve hiraseti fermânım olmuş idi yine ol
hükm-i hümâyûnum kema kan mukarrerdir imdi yanınızda mevcut
olan erbâb-ı tîmârı cem' idüb ol etrafın hıfz ve hiraseti için serdar
ta'yin olunan dergâh- ı mua'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emasil
ve'l-akran Hızır Çâvuş zîde kadruhû ile yek-dil ve yek-cihet
olmanız fermânım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda fermân-ı
celîlü'l-kadrim mücebince bu bâbda her biriniz gereği gibi
mukayyed olub her biriniz ta'yin olunan mahalde müşaru'n- ileyh
Hızır Çâvuş ma'rifetiyle ehl-i fesâd ve eşkiyâdan hıfz ve hiraset
etdirub asakir-i mansuremin vesâir ebna-i sebilden bir ferdin malına
ve canına zarar ve gezend erişdirmekden begâyet hazer idesiz
müşaru'n-ileyh çavuşun şek ve şikâyet mesmu' hümâyûnumda bab-
ı ikdam ve ihtimâmda ve re'âyâ ve berâyaya hıfz ve hiraset bâbında
bezl-i makdur eyleyesin.

Hüküm 886

Bâ-hat-ı Pir Efendi

Karaman beğlerbeğine ve Belviran ve Andoği ve Bor ve Şücaeddin kadılarına hüküm ki

Tereke kadıların südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Belviran kazâsından Süleyman oğlu Ahmed şirret ve şeka ve kıta'ü't-târik olub Müslümânların zulm ve te'addîsi olduğu sâbika Belviran kadısı Mevlana Hızır mukaddemâ asitâne-i sa'âdetime 'arz eyledükde müfettiş olunub hâkk-ı fukarâ alındukdan sonra asitâne-i sa'âdete gönderilmesi fermân olunmuş iken bir târikle hâlâs olub ve hâlâ mütenebbih mübeyin emr ile olmayub Müslümânların emvâl ve erzâkın hilâf-ı şer' alub te'addî etmek ekseri terk-i vatan itdüklerinden mâ'adâ âdemlerinden Kara Mustafâ ve Veli ve Maksuh nâm kimesneler Müderris Bedreddin'in evin basturub mezbûru şerikleri ve üç dışın çıkarub ve erzâkın gayb ve ğâret itdüklerinden sonra yine mezbûr Ahmed mezkûrlar ile Müderris mezbûrun evin basub mesruh hıdmetkarların harb ve hile idüb on bin akçe ve erzâkın cebren alub te'addî etdüklerin ve mezbûr Ahmed kallab olub mukaddemâ İstanbul'da kallablık iderken ahz olundukda şeriki Muslihiddin salb olunub ve bunun ahkâm-ı fesâd ve şena'âtının nihâyeti olmaduğu bildirub mezbûr nefy-i beled olmak ricâsına 'arz itdüğünüz ecilden dergâh-ı mua'allam çâvuşlarından Mehmed Çâvuş mubaşeretiyle şer'le görölmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda çâvuş mezbûr mübaşeretimle mezbûrları meclis-i şer'e ihzar ve ta'yin mevad idenler ile beraber idüb ve bir def'a şer'le görölüb mufassal olunmayub on beş yıl mürûr etmiş değil ise ana ne vecihle hâkk üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin mezbûrun 'arz olunduğu üzere Müslümânlara zulm ve te'addî eyledikleri şer'le muvâcehelerinde sâbit olursa ba'de's-sübût ashâb-ı hukuka hakları alıverildikten sonra mezbûrlara muhkem tenbih eylesin ki min-ba'd kendu hallerinde olub kimesneye hilâf-ı şer'i şerîf zulm ve te'addî etmeyeler mütenebbih olmazlar ise ol vilâyetten alakaların kat' itdurub nefy-i beled etdüresin vesâireşkiyâya muceb-i 'ibret ve

tefahhüs vâkı‘ ola ammâ hîn-i teftiştehâkk-ı sariha tabi‘ olub tezvir ve telbisden ve şuhud-u zurdan hazer etdirub ahz ü celb men‘ veyahud ‘arz ve ta‘sil hilâf-ı vâkı‘ kadiya ‘arz olunmakdan ihtiyâtîdüb cadde-i hakdan nükûl eylemeyesiz.

Sayfa 405

Hüküm 887

Yevmü’l-isney. Fi 10 ZA sene selâse ve elf. Bâ-hatt-ı

Betlis kadısına hüküm ki

Taht-ı kazândan altmış dördüncü cema‘at dergâh-ı mua‘allâm yeniçerilerinden İlyas vefat idüb vâkı‘ olan muhalefâtından kalil ve kesir her ne ise cem‘ olunub cema‘ati mirlivâdan Ahmed ve yeniçeri yoldaşlardan Tüfenkçi Alî’ye zabt itdirub bahasıyla fûruht olunub ne mikdâr akçe olur ise der-kise ve mühürlü mezbûrlar ile irsâl oluna deyû sūdde-i sa‘âdetimde yeniçerilerim ağası olan kıdvetü’l-ümera-i ve’l-ekâbir Hâsan dame ‘ulüvvûhu mektûb virub ol-bâbda emr-i hümâyûnum taleb olunmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda müşaru’n-ileyh tarafından virilen mektûbu mücebince ‘amel idüb hilâfına cevaz göstermeyesin.

Hüküm 888

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Şam beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki

Şam-ı Şerîf cevali havarelerinden yevmi sekiz akçesi olan Ümmühani Hatun fevt olmuştur deyû vazifesi ahara virilmek için sūdde- i sa‘âdetimde mahâlîne müraca‘at olunub merkûmenin yevmi sekiz akçesi feragat târikiyle Fatma ve Zeyneb nâm hatunlara Şam Defterdarı Derviş Mehmed imzasıyla muhzır tezkire ile berat olunmuş olunub lakin berat eyleyen İbrahim bin Takiyüddin telbis ile meşhur olmağın zıkr olunan tezkire Derviş Mehmed’e irsâl olunub benim haberim yokdur tezkire telbisdir dimeğın buyurdum ki vardukda ol cânibde ma‘mul-u baha defterlere müraca‘at idüb göresin fi’l vâkı‘ tezkire telbisi etdüğü zahir olursa telbis idenleri her

kim ise zuhura getirub ve telbis tezkire ile olan berat ile ne mikdâr vazife alınmış ise geru alub ve mezbûrları habs idüb vukû'u üzere sūdde-i sa'âdetime 'arz eylesin.

Hüküm 889

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Şam beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki

Şam-ı Şerîf hazinesinden eğer cevali ve eğer teka'üd ve eğer gayr-ı târik ile vazifeye mutasarrıf olanların beratları sūdde-i sa'âdetime gelub tecdid-i berat etmeyince bir ferdin vazifesi virilmeye deyû fermânım olmuştur buyurdum ki vardukda min-ba'd tecdid-i berat etmeyince bir ferde vazife virdirmeyub emr-i şerîfime mugayyır iş olmakdan ziyâde hazer eylesin.

Sayfa 406

Hüküm 890

Hâlâ Trablusgarb Beğlerbeğisi olup bi'l-fi'il deryaya çıkan donanmay-ı hümâyûna baş ve bûğ ta'yîn olunan Mehmed Pâşâ'ya hüküm ki

Hâlâ Akdeniz yalılarında vâkı' olan kal'alarda çatlayub sakat olub kabiliyeti olmayan toplar kullanmağa donanma-i hümâyûnum kadırgalarına tahmîl idüb Tophane-i Âmireme getirmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda emrim mücebince Akdeniz yalılarında olan kal'aların sakat ve 'amel bâbında olan toplarının inşallahu Te'âlâ donanma-i hümâyûnum ile avdet eylemeli olduğunda yanınızda olan kadırgalar tahmîlidüb Tophane-i Âmireme irsâl eylesin hukuk-u mezbûr mühimmat-ı umurundur ve her kal'adan ne miktar top kabz eyledüğün dizdarı ve topçusundan mühürlü asker alub bey' alıviresin.

Hüküm 891

Bâ-hatt-ı Pir Efendi. Tecdid.

Basra beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki

Basra'dan Lahsa muhafazasına ne mikdâr tüfenk-endaz alıkonulub hıdmet iderler ise mevacicleri ve lâzım ve mühim olan

defterleri vakit ve zamanı ile ale't-i te'akub ale't-tevali Vilâyet-i Lahsa'ya irsâl ve isâl etmekden hâli olmayan deyû mukaddemâ emr-i şerîf virilub tecdid-i ricâ ettikleri ecilden buyurdum ki vardukda mukaddemâ vech-i meşrûh üzere virilen hükm-i şerîfin hilâfına hükm-ü şerîf virilmiş değilse ol hükm-ü şerîf mücebincen 'amel eylesin.

Hüküm 892

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Tecdid.

Basra beğlerbeğine hüküm ki

Vilâyet-i Lahsa'da Arab şekavet şi'arın hayli hareket-i bi-bereketleri olub hıfz ve hiraset için mu'avenet lâzım olduğundan mukaddemâ Lahsa beğlerbeği olan Ahmed dame ikbâlehû i'lâm etmeğin ol-makûle mu'avenet lâzım gelub müşaru'n-ileyh beğlerbeği tarafından iş mu'avenet taleb olundukda ve vakitlu vakitsiz dimeyub ve bu husûs için mufasssal emr varid olmamışdır deyû te'allül olunmayub her ne târikle mümkün ise mu'avenet ve müzâyakaların idüb Lahsa beğlerbeği tarafından sana mektûb ve haber gelub mu'avenet talebi ider ise aslâ te'allül etmeyub vâkı' olan müzâyakaluyu def' eylesin deyû mukaddemâ hükm-ü hümâyûn virilub hâlâ tecdid-i ricâ eylediklerin ecilden buyurdum ki vardukda mukâdema vech-i meşrûh üzere virilen emr-i şerîfin hilâfına emr virilmiş değil ise ol emr-i şerîf mücebince 'amel eylesin bâb-ı ikdamda dakika fevt etmeyesin.

Sayfa 407

Hüküm 893

Bâ-hatt-ı Hazret

Yevmü'l-sebt. Fi 23 Z sene selâse

Tutub asitâneye gönderilmek için hükm buyrulmuştur. (boş)
Beğine hüküm ki

Limon kal'ası dizdarı südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Sığla kal'asi bina olundukda emr-i şerîfle kale-i mezbûre mustahfızlarından ta'yin olunan neferattan Mustafâ nâm kimesneler

emrimize ita‘at etmeyub bir yıl mikdârı kal‘ayî beklemeyub bırakub gidüb ve bu makule terk-i kal‘a olanlara min-ba‘d geduk virmeye deyû haklarında emr-i şerîf sâdır olmuşken merkûm Mustafâ bir târikle varub kal‘ayî Limon topçuluğun alub ve hıdmetinde olmayub kendu havasında olub dâimâ şekavetten hâli olmadığın bildirmekde mezkûr ele getirülüb südde-i sa‘âdetime gönderilmesini emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda onât mukayyed olub dâhi mezkûru hâkk-ı tedbîr ile ele getirub dâhi mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime gönderesin ammâ koşub gönderdüğün kimesnelere muhkem tenbih ve te‘kid eylesesin ki gaflet ile yolda firar etdirmekden ziyâde hazer eyleyeler.

Hüküm 894

Ağa mektûbu mücebince.

Erzurum beğlerbeğine ve Erzurum ve Tercan kadılarına hüküm ki Mukaddemâ ol câniblerden birkaç zımmi gelub yasaklılardan şekva

etmeğin sâbıka yasaklılar ref‘i için merhûm babam Hüdavendigâr zamanında sâdır olan hatt-ı hümâyûn mücebince ol cânibde olan yasaklılar dâhi ref‘ olunub bu bâbda mukaddemâ yeniçerilerim ağası siz hümâyûnda iken südde-i sa‘âdetimde kaim-mekâmı olan Sekban başı tarafından mühürlü mektûb mücebince emr-i şerîf irsâl olub bir târikle asker ve mülkiyet dâhi ibraz iderlerse yasaklılık etdirmeyub yasaklıları südde-i sa‘âdetime gönderesin deyû fermân olunmuşken ol emr-i şerîfe muhalif geru yasaklılık etmeğin fukarâya te‘âddiden hâli olmamağla fermân-ı sâbıka mücebince ol cânibde olan yasaklılar bi‘l-küllîye ref‘ olunub bu bâbda ağaları dâhi mektûb virmeğin mektûb mücebince ‘amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda ağaları tarafından virilen mektûb mücebince ‘amel idüb ol cânibde yasaklı namında olan yeniçerilerim min-ba‘d yasaklılık etdirmeyub yasaklı namında olanları cemi‘an asitâne-i sa‘âdetime gönderesin emr-i şerîfim ve ağaları mektûbuna muhalefet idüb memnu‘

olmayanları ism-u resimleriyle yazub südde-i sa'âdetime 'arz eyleyesin.

Sayfa 408

Hüküm 895

Vech-i münasib olan ile 'amel oluna deyû fermân olmuştur. Bağdad muhafazasında olan Vezir Hızır Pâşâ'ya hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub bundan akdem Bağdad serhaddinin sınır kesilmesi fermân olundukda şah acemi cânibinden Bestam Ağa ta'yin olunub sınır ahvâli söyleşildikde Nihavend fethi esnasında bu cânibin tasarrufunda olan güzîde ve mahsuldar karyeleri geru şah müşaru'n-ileyh tarafına almak isteyub lakin sınır bu vecihle kesilecek Nihavend ile Bağdad arasında yol üzerinde vâkı' olan nice yerler kızılbaşın olmak lâzım gelub Nihavende çokluk nesne kalmadığı 'arz olundukda emr-i şerîf varid olub sâbika doksan yedi tarihinde bu cânibin tasarrufunda olunan yerler bu cânibe ve Kızılbaş elinde bulunan yerler Kızılbaş tasarrufunda ola deyû hatt-ı hümâyûn sa'âdet-i makrun cari olub ol hatt-ı hümâyûn ale'l-mekân mukarrerdir bu... amel olunub Nihavend'in yolu ve etrafı vas'i olunmak kadar ve muhafazada kalub kul tâyifesine müzâyaka gelmeyecek denlu yer alıkoyub sınır kesenin deyû fermân olmağla beğler mezbûr Bestam Ağa ile müşavir olundukda Nihavend fethinden sonra bu cânibin tasarrufunda bulunan yerler Nihavend'e tabi' olmak münasibdir deyû ehl-i vukuf haber virmekle mezbûr Bestam Ağa'nın bu vecihle sınır kesilmeğe mukarrer hükmü bu husûs varub şah ile söyleşen rızaları olursa şahdan mühürlü temessük alub gelub âna göre sınır kesilir demekle mezbûr Bestam Ağaya âdem koşulub şaha gönderüldüğü arz olunmuşdu cümle fermân olduğu şah tarafından haber gelmemekle ihmâldir ki sınır ahvâli şah cânibinden gayrı vecihle arz olunub sınır dâhi ahar târikiyle kesilmek fermân olunursa zira bu cânibde mukaddemâ sınır hâkk üzere kesilub tarafından adalet-i ri'ayet olunmuşdur kızılbaşın muradı üzere sınır kesilirse Nihavend'e mahsul virur ve umulmayub dâimâ mevacibi

Bağdad'dan virilmek ve derya muzayâka çekilmek lâzım gelur ve Nihavend yolu üzerine olan yerleri Kızılbaş zabt etdirmeğin Nihavend'de derya ve denizde irsâli müşkil olurken Nihavend tarafından sınır husûsu 'arz olunursa mukaddemâ ta'yin olunan sınınameye havale olunmak lâzımdır deyû 'arz eylediğün ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub zikr olunan husûsa vech-i münasib olan ile 'amel eylesesin.

Sayfa 409

Hüküm 896

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Defterdarı hükm-ü mûcebince.

Mısır beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki

Matbah-ı Âmirem emini tezkire gönderub mahrûse-i Mısır'da cem' ve tahsil olunan şeker ve bahar vesâir edviye ve Dügürden ve Dimyat eminlerinden alınan pirinç ve Reşeden alınan nohut Şehriye ve Mena ve Manfalut'dan alınan mercimek ve Said'den dâhi ve Bulak muvacerelerinden alınan şeker ve Katuf-i ve garbiyyeden alınan şeker ve nefis-i Mısır'dan alınan şeker ve bahar ve edviye-i sâire ve bil-cümle kilar-ı 'âmire ve halvahane-i hassa mühimi için her sene gelmesi lâzım ve mühim ve fermân olunan mühimmat ve cevabı vekil-i harç ve şeker emini ahz ve kabz eyledüklerinden sonra keşiflerden kıymete tutulub irad ve masraf olmak lâzım geldikde Hazine-i Mısır'da vâkı' muhasebeci ve mukata'acılar akçe taleb ve rencide etmemek için emr-i şerîf ricâsına i'lâm etmekle bu bâbda maliye tarafından hükm-ü şerîf mûcebince 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda maliye tarafına virilen hükm-i şerîf mûcebince 'amel idübmin-ba'd hilâfına cevaz göstermeyesin.

Hüküm 897

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Defterdar hükmü mûcebince

Mısır beğlerbeğine ve defterdarına ve sâbika Tersane Ağası Sinân'a hüküm ki

Bundan akdem mahrûse-i Mısır'da kılar-ı âmire zehayiri hıfzı için Bulak'da vâkı' Süleyman Pâşâ Cami' kurbunda bir cânibi mir-i Daru'r- Rıdâ'aya muttasıl olan Çölmekçiler yerinde bir mahzen bina olunmak için mukaddemâ bin senesinde emr-i şerîf varid olub lakin husûs-u mezbûre me'mûr olan Kılar-ı Âmirem çâvuş Mehmed zîde kadruhû sūdde-i sa'âdetime gelmek ile 'avk-u te'hîr olunub lakin mahall-i merkûmede mahzen bina olunmak her vecihle mir-i zehayire enf'â olduğun matbah-ı âmirem emini zîde mecdehû terekesiyle i'lâm etmeğin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince bina olunmasıyçun maliye tarafından hükm-i şerîf virilmeğin buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda maliye tarafına virilen hükm-i şerîf mûcebince 'amel üzere hilâfına cevaz göstermeyesin.

Hüküm 898

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Batum beğlerbeğine ve Diribolu kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderub kazâ-i mezbûre ahâlî şer'i şerîfe varub kazâ-i mezbûre tabi' Bila nâm karyede Kara Mehmed dimekle ma'rûf naib için ehl-i 'örf ile bildik olub dâimâ gammazlık idüb bi-gayr-i hâkk mallarımız alub ve ehl-i 'örfe aldırub adına kat'a bu minval üzere otuz beşer gurusumuz aldirmakdan hâli olmayub şer'i şerîfe davet olundukda varmayub ve emr-i şerîfe ita'at etmeyub şöyle ki hâkkından gelinmeye cümlemiz ehl ve 'ıyalimiz ile celâ-yı vatan etmemiz mukarrerdir deyû tazallum eylediklerin 'arz etdüğün ecilden mezbûrun ahvâli görünmeğin emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûru şer'i şerîfe ihzar ve gıybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub dâhi da'vâ-yı hâkk idüb ta'yin-i mâtde iden hasımlarıyla beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onât vecihle hâkk üzere teftiş idüb bundan 'arz olunduğu üzere ise ashâb-ı hukuka

şer‘le müteveccih olan hakların ile virdükden sonra min-ba‘d fermân-ı celîlü’l-kadrim üzere niyabet etdirmeyub tenbih ve te’kîd eylesin ki kendu halinde ola şöyle ki mütenebih olmayub vech-i meşrûh üzere fukarâya te‘addî eyledüğü i‘lâm oluna aslâ mecal virilmeyub sâire mucib-i ibret olunmayub hâkkından gelinmek mukarrerdir.

Sayfa 410

Hüküm 899

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ ol diyarın hıfz hirasetine ve re‘âyâ ve berâyanın zabt ve siyanetinde ve mal-ı mîrîyenin tevkir ve arzularında husûsa gelen mesai‘i mevfüre ve hidemât-ı mürûrun müstelzim-i inayet-i âliye-i hüsvanem vâkı‘ olmağın hâkkında atıfet-i pâdişâhânem zuhura gelub hassa... bir top... hassa şalvarlarımdan bir sevb-i şalvar behcet asar inayet idüb i‘lâmyiçun südde-i sa‘âdetimde bi’l-fi‘il hassa doğancılarım başı olan iftihar (boş) ile ahirihi ta‘yin olunmuşdur buyurdum ki zikr olunan halkı teşrifime kemâl-ı tevkir ve ta‘zim ile istikbal idüb dâhi mezid-i tekrım ve iclal ile giyub min-ba‘d dâhi ol diyarın ıslah ve intizamına ve re‘âyâ ve berâyanın asudeliğine etrâf ve eknâfın emn ü emanetine ve mal-ı mîrîyenin arzularına müte‘allik umur-u cumhurda bezl-i makdur idüb südde-i sa‘âdetime küllî irsâliye göndermek bâbında mecd-i mesai‘i olasın.

Hüküm 900

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Defterdar hükmü mücebince

Mısır beğlerbeğine ve Mısır kadısına ve Mısır defterdarına ve İskenderiye ve Reşid ve Kude ve Bulak ve Dimyat ve Faraskür kadılarına ve Kıl‘a dizdarlarına hüküm ki

Matbah-ı Âmirem emini tezkire gönderub mahrûse-i Kuda Kılar-ı Âmirem mühimmatıyıçun mu‘tâd-ı kadim üzere tahsil ve irsâl olunagelen şeker ve bahar ve edviye-i hindi ve pirinç ve mercimek vesâir mühimmat- ı vekil-i harc ma‘rifeti ile gemilere

tahmîl ve irsâl olunmak için ‘ita almağla maliye tarafının mufassal ve meşrûh emr-i şerîf verilmeğın mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda maliye tarafından virilen mufassal ve meşrûh emr-i şerîf mûcebince amel idüb min-ba‘d hilâfına cevaz göstermeyesin.

Hüküm 901

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Defterdar hükmü mûcebince

Mısır beğlerbeğine ve Mısır kadısına ve defterdarına ve Dimyat ve İskenderiye kapudanlarına ve muhafaza beğlerine ve İskenderiye ve Dimyat dizdarlarına hüküm ki

Matbah-ı Âmirem emini tezkire gönderub Kılar-ı Âmirem’de hassa harc vekili olan (boş) nâm kimesne bi’l-fi’il mahrûse-i Mısır’da zehair cemi’nde olub sūdde-i sa‘âdetime gelmeğın istedikde mani‘ olunmamak için emr-i şerîf ricâsına i‘lâm eylemekle maliye tarafına kimesne man‘i ve müzahim olunmamak için emr-i şerîf verilmekle divan-ı hümâyûnum cânibden dâhi mûcebince hükm-i şerîfim taleb emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda maliye tarafından verilen emr-i şerîf mûcebince ‘amel için hilâfına cevaz göstermeyesin.

Sayfa 411

Hüküm 902

Trablusgarb Beğlerbeği olan Memi Pâşâ’ya hüküm ki

Sen yarar olub derya câniblerinde olan serhadler vesâir derya ahvâline her vecihle vâkıf olduğın ecilden hâlâ derya yüzüne çıkması fermânım olan donanma-i hümâyûnumda dustur-i mükerrem müşir-i mufahham nizamü’l âlem vezaret ile kapudanım olan Halil Pâşâ edamallah-u Te‘âlâ iclâlehûya kaim-mekam ta‘yin idüb buyurdum ki vardukda muma ileyh vezirimın kaimakamı olub donanma-i hümâyûn gemilerinde olan yeniçeri ve cebeci ve topçu ve zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr ve bi’l-cümle umumen asakir-i mansureme vech ve münasib gördüğün üzere derya muhafazasında ve uğur-ı

hümâyûnumda ve din-i mubine müte‘allik cumhur-u umurda istihdam idüb küffar-ı haksar gemilerinde ve gayriden derya yalılarında ve kurbunda olan Memalik-i Mahrûse zarar ve gezend erişirmekden ihtiyât eylesin.

Hüküm 903

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Haleb’de üç bin ve üç binden aşağı timarı olanlara Revan mallarından bedel alınmak için emr-i şerîf.

Haleb baylerbeğine hüküm ki

Mukaddemâ hükm-ü hümâyûnum gönderilub Vilâyet-i Haleb’de ve Haleb’e tabi‘ sancaklarda üç bin ve üç binden aşağı tîmârı olanlar sefer-i hümâyûnuma varmayub muhafazada kalmak emr olunmuşdu hâlâ yine ol üslub üzere üç bin ve üç binden aşağı ellerinde tîmârları olanlar muhafazada kalub birer yıllık bedelleri mîrî için alınmak fermânım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrların beratları mücebinece ellerinde olan tîmârlarının birer yıllık bedellerin cem‘ ve tahsil eyleyub mu‘accelen südde-i sa‘âdetime irsâl idüb ‘avk-u te’hîr ve ihmâl ve mesâleheden ziyâde ihtiyât eylesin.

Hüküm 904

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi Rencide itdirilmeyede yû.

Erzurum beğlerbeğine ve Tercan kadısına hüküm ki

Bahtiyar nâm zımmi mukaddemâ ol cânibde ulağla gönderilen dergâh-ı mua‘allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş konulub irsâl olunmağla taht-ı kazândan bazı ehl-i ‘örf tâyifesi sen mukaddemâ ulağla çekdin imdi deyû yolu tutub rencide eyledikleri i‘lâm olunmağın buyurdum ki vardukda ânun gibi mezbûrlar husûs-u mezbûr için merkum dahl ider ise men‘ idüb min-ba’d emrime mugayyır rencide eyledirmeyesin memnu‘ olmayanların ism-u resimleriyle yazub asitâne-i sa‘âdetime ‘arz eylesin gereği gibi haklarından geline.

Sayfa 412

Hüküm 905

Budun beğlerbeğine hüküm ki

Emirü'l-ümerai'l-kiram Sigetvar beğlerbeğisi Hâsan dame ikbâlehû mektûb gönderub küffar-ı haksardan diller alınub ahvâlleri sual olundukda külli hareketlerin söyleyub eğer Sigetvar serhaddine müstevli olurlar ise el-'ıyaz-u billâh-i Te'âlâ düşman gelmek lâzım değildir Zerenoglu ve Nadaj ve Bigâne ve Ulvicar vesâir küffar beğleri kendu memleketlerinden kırk elli bin kâfir cem' idüb her hafta içinde bir yere gelub üç dört günde Sigetvar üzerine gelmek mümkündür Sigetvar'da ise zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve neferattan kendüden gayrı kimesneler olmayub mukaddemâ Sigetvar Beğlerbeğiliği olub kenduye tevcih olundukda Budun'dan Peçuy ve Kopan ve Mohaç sancakları ta'yin olunub emr-i şerîf ile dörder beşer def'a çâvuşlar gidüb Mohaç'dan gayrı bir sancağın defterleri virilmemekle fermân olunan sancakların beğleri vesâir askeri ne Budun'a ve ne kenduye müraca'at eyleyub hayrette kalmışlardır beher hâl zikr olunan sancakların beğleri ve askeri gelub erişub ve defterleri kenduye gönderilmek ricâsına 'arz etmeğin zikr olunan sancakların defterleri müşaru'n-ileyhe gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir ân bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyub zikr olunan sancakların defterleri ale't-ta'cil muma ileyhe irsâl ve isâl eyleyub dâhi evliye-i mezbûre beğlerine ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr vesâir askerine muhkem tenbih ve te'kîd eylesin ki müşaru'n-ileyhin üzerine varub vech ve münasib gördüğü üzere hıdmette ve yoldaşlıkda bulunalar.

Bir sûreti Bosna beğlerbeğine Pojega sancağı tayin olunmuştur.

Hüküm 906

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi Üsküb kadısına hüküm ki

Taht-ı kazânda Düztaban pabuç ve saray pabucunu paşmak satan kimesneler alub satmasunlar deyû mukaddemâ hükm-ü şerîfim sâdır olub ve orduy-u hümayûnum vâkı' oldukda ordu hıdmetinde

paşmak satanlara dahl etmeyub pabuç dikenler pabuç satanlar ile maan göresin gelmişler iken hâliyâ ordu hıdmetine te'allül eyledikleri i'lâm olunmağın olageldüğü üzere 'amel olunan emr idüb buyurdum ki husûs-u mezbûr kadimden ne vecihle olagelmiş ise olageldüğü üzere 'amel idüb olagelene mugayyır kimesneye te'allül ve 'inad etdirmeyesin.

Hüküm 907

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Mora beğine ve Koritos ve Arhos ve Anadolu kadılarına hüküm ki Dustur-i mükerrerem vezir Mehmed Pâşâ'nın taht-ı hükümetinizde

vâkı' olan haslârında ve çiftliklerinde olan arpayı atları mühimmi için İstanbul'a getürmek bâbında emr-i şerîfim virilen ricâ etmeğın buyurdum ki hükm-ü şerîfimle muma ileyhin âdema varub haslârında ve çiftliklerinde hâsıl olan terekeyi İstanbul'a geturmek istedikde haricden kimesneyi dahl ve te'arruz itdirmeyub navlun ile gemilere tahmîl etdirub 'avk-u te'hîrden hazer idesin.

Sayfa 413

Hüküm 908

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Seydişehir kadısına hüküm ki

Mektûb gönderub Karaöyük ve Karabulak halkı meclis-i şer'e gelub karyeleri kasabaya karin olmağla subaşılar vesâir iş erleri âdemların gönderub müft ü meccânen saman ve tavuk ve koyun ve kuzuların alub ve cerime icab iden halleri bulmağın her ay selamlık namına idüb setr yüzer akçelerin alub ziyâde zulm ve te'addî eylediklerin bildirdiğın ecilden buyurdum ki arz olunduğu gibi ise min-ba'd vech-i meşrûh üzere zulm ve te'addî itdirmeyesin müft ü meccânen giderler ise aldırmayub müdde-i lâzım olub alurlar ise ihtiyarıyla satanlardan narh cari üzere aldırıp selamlık namına ol vecihle hilâfı şer' ve kânun akçelerin ve cerimeye müstehak olduklarında dâhi cerimelerin kadı marifetiyle mufassal şer' ve

kânun üzere aldurub min-ba'd hilâf-ı şer' müftlerin aldırmayasın ve dahl idüb ol vecihle müftlerin alsalar ise ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıversin makule memnu' olmayanlar yazub 'arz eylesin ki gereği gibi haklarından geline.

Hüküm 909

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Kadî ma'rifeti ile teftiş olmak buyrulmuşdur.

Silistre ve Niğbolu sancaklarında vâkı' olan kadılara hüküm ki Varna kadısı Mevlana Valihi zîde fazluhu südde-i sa'âdetime

mektûb gönderub taht-ı kazânuzda bazı eşkiyâ ve kıta'ü't-târik zuhur idüb ala mella'ül-nas evler basub Müslümânların emvâl ve esbâbın ğâret ve hasaret idüb ve ahâlîyi vilâyet dâhi mescitlerinde taat ve 'ibadat üzere olmayub mescitlerinde atlar bağlayub vilâyet-i mezbûrede fesâd ve şena'ât üzere olanlar teftiş olunmak ricâsına arz etmeğin buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi taht-ı kazânuzda fesâd ve şena'ât üzere olanları bi-eyyi târik-i gan ele getirub dâhi da'vâ-i hâkk idüb ta'yin-i mâtde iden hasımları ile beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmayan husûsların hâkk ve adl üzere dikkat ü ihtimâmla teftiş idüb göresin vech-i meşrûh üzere fesâd ve şena'ât üzere olanlardan ashâb-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb alıverdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı 'arz olanlardan ise habs idüb arz eylesin değıller ise haklarında şer'le lâzım geleni icrâ idüb yerine koyasın ammâ hîn-i teftişde tamam-ı hâkk üzere olub mazenne ve müttehim olanlardan mâ'adâ kendu halinde olanlara mücerred celb ve ahz içün dahl olunmakdan ve ehl-i fesâd himâyetten ziyâde hazer idüb hâkk-ı sariha tabi 'olasız.

Sayfa 414

Hüküm 910

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Aslâ eman virmeyub kayd u bend ile asitâneye gönderilmek. Bağdad muhafazasında olan Hızır Pâşâ'ya hüküm ki

Bundan akdem Vilâyet-i Bağdad'ın tahrîri ref' olunmuş iken Halim nâm kimesne fuzulen tahrîr etdüğü istima' olunmağla aslâ eman verilmeyub kayd-u bend ile asitâne-i sa'âdetime gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda fermân-ı celîlû'l-kadrim mücebince mezbûru ele getirub dâhi eman vormeyub mezbûr beraber olmalarıyla mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin celb ve ahz olunmağla gıybet itdirmekden ziyâde hazer idesin.

Hüküm 911

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Yeniçeri Ağasına hüküm ki

Hâlâ mahrûse-i Edirne'de vâkı' olan hass bahçede kifayet mikdârı bostancı olmayub ziyâde bostancı lâzım olunmayub mevcut olan acemi oğlanlarından bostancı olmağa layık yüz elli nefer acemi oğlanı bostancı ta'yin idüb Edirne bahçesine göndermek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyub işbu emr-i celîlû'l-kadrim mücebince hass bahçede istihdam olunmağa kıyas ve bostancı olmağa layık yüz elli nefer acemi oğlanların bostancı ta'yin idüb Edirne'de vâkı' olan hass bahçeye irsâl ve bostancı başısına teslim itdirub gieç ve bi-noksan üzere göndermekden ziyâde hazer idesin.

Hüküm 912

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Rakka beğlerbeğine ve Ruha kadısına hüküm ki

Ruha sâkinlerinden Hacı Abdurrahman bin Havace Alî nâm kimesne kendu halinde olmayub subaşılar ve kethüdalar ve müslimler vesâir ehl-i örf yanlarına varub dâimâ gammazlık idüb Müslümânların hilâf-ı şer'i şerîf akçelerin alub ve aldirub zulm ve te'addî eyleyub Müslimler meclis- i şer'e varub mezbûr için zarar 'iâmdır ve ref'i lâzımdır mezkûrun hâkkından gelinmesi ise cümle celâ-yı vatan etmek mukarrerdir deyû haber virdikleri sicil ve hüccet olduğu i'lâm olunmağın mezbûr ele getirulub kayd bend ile südde-i

sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûr Hacı Abdurrahman beher-hâl ele getirub dâhi vech-i meşrûh üzere olan sûret-i sicilleriyle kayd u bend ile sūdde-i sa'âdetime gönderesin ihmâl ve mesâheleden ve ahz ü celb olmağla himâyet olunandan ve kendu halinde olanları hilâf-ı şer'î şerîf zulm ü te'âddiden ziyâde hazer idesin.

Sayfa 415

Hüküm 913

Bâ-hatt-ı Pir

Kayd bend ile Sefer Çâvuş getirmek buyrulmuşdur. Fi 13 L. Edirne kadısına hüküm ki

Hâlâ Edirne zindanında mahbus olan Alî oğlu Cafer nâm kimesnenin kayd bend ile bu cânibe gelmesi lâzım ve mühim olmağın dergâh-ı mua'allâm çâvuşlarından Sefer Çâvuş ile gönderilmesi emr idüb buyurdum ki vardukda mezkûru zindandan geturtub müşaru'n-ileyh çâvuşuma teslim idüb dâhi mukayyed ve mahbus sūdde-i sa'âdetime gönderesin ammâ muhkem tenbih ve te'kîd eylesesin ki gaflet ile yolda mezbûru firar ettirmekden begâyet hazer eyleye.

Hüküm 914

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Naibin arzıyla ihraç olunan emri mühürlenub sūdde-i sa'âdetime gönderesin.

Kayseriye beğine ve kadısına hüküm ki

Sâbıka Kayseriye kadısı sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderub bundan akdem kazâ-i mezbûrede katl olunan Şeyh Mehmed nâm kimesneyi Akşehir kazâsından mufassal olan Mevlana Seyyid Mustafâ da'ileri katl eyledi deyû isnad-ı ma-lem yekûn etmekle mukaddemâ naib olan Osman sicil idüb Kayseriye kal'asından mahbus olub hilâf-ı şer'î ziyâde zulm ve hayf olmağın maktul-i mezbûrun katl husûsundan muma ileyh da'ilerinin haber ve agâhı olmayub gazez ve ta'assuban isnad ve iftira olunmağla naib-i

mezbûr sicil etmeğin ulema da‘ileri ittifakıyla ahvâli adl ve hâkk üzere görûlmek bâbında emr-i şerîf-i alîşân varid olub görûldükde isnad ve iftira olunduğu mukarrer olmağla habsden ıtlak olunub külli naib- i merkûmun arzıyla ihraç olunan emr mühürlenub sūdde-i sa‘âdetime irsâl olunmak ve ricâsına arz eylemek buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi’z-zât ikdam ve ihtimâm birle mukayyed olub mezbûr naib şer‘e ihzar idüb dâhi bir def‘a şer‘le görûlüb fasl olmayan da‘vânın hâkkı muvâcehesinde onât vecihle teftiş idüb göresin ve mezbûrun arzıyla ihraç olunan emri mühürlenub bir kiseye koyub sūdde-i sa‘âdetime irsâl etdikden sonra hilâf-ı şer‘i ‘alîşân hâkkın şer‘le hükm idüb tevcih idenden bî-kusûr alıviresin.

Hüküm 915

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Şam beglerbeğine hüküm ki

Halilürrahman Aleyhi’s-selam kal‘asi dizdarı Halil sūdde-i sa‘âdetime mektûb gönderub kal‘a-ı mezbûrede evvelden altı adet darbzen olub kal‘a-i mezbûre urban-ı mabeynde olmağla hareketleri oldukda darbzen atılmağla havf idüb firar iderlerdi hâlâ ol darbzenlerin dördü sakat ve amel mande olub ‘urban tâyifesi bir mikdâr ruhsat bulub kasabanın içine gerub üzerlerine toplar atılmağla ânlar dâhi sakat olub kal‘ada darbzen kalmamışdır deyû ‘arz etmeğin kal‘a-ı mezbûrede ‘amel mande olan toplar yoklanub yerlerine darbzenler tedârik olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa bi’z-zât mukayyed olub sâir umura kıyas itmeyub kal‘a-ı mezbûrede amel mande olan topların yerine her ne vecihle mümkün ise alat ve esbâbıyla mükemmel darbzenler tedârik idüb ber- vech-i ist‘icâl kal‘a-ı mezbûreye irsâl ve isâl eyleyesin ki ber-vecihle müzâyaka çekilmek ihtimal olmaya ve bi’l-cümle ol asitânenin ve kuddis- i şerîfin imarı vesâir umur-u nizam olmak maksud-u hümayûnumdur âna göre mukayyed olub eğer kal‘ada darbzenler husûsudur vesâir lâzım olan umuru görüb ve fukarâya lâzım olan ne ise tedârik eyleyub bu emr-i hümayûnumun icrâsında

dakika fevt eylemeyesin ne vecihle tedârik eyleyub irsâl eyledüğün yazub bildiresin.

Sayfa 416

Hüküm 916

Telhis olunub ulufesi kat haklarından gelinmek buyrulmuşdur.

Sâbika Basra Defterdarı olub müfettiş-i emvâl olan Mehmed'e ve Balıkesur kadısına hüküm ki

Bergama ve tevali Bergama ve Karaca kadıları ile südde-i sa'âdetime mektûb gönderub kazâ-i mezbûrede Çağış nâm karyede imam olan Yusuf ve karındaşı Bostan nâm kimesneler pazardan evlerine giderken et satıldığı mahallede Havalmente nâm karye sâkinlerinden sol 'ulufe sınıfından yüz on yedinci bölükde olan Alî ve yirmi birinci bölükde olan İbrahim nâm kimesneler mezbûru katl idüb varisleriyle şer'i şerîfe murafa'a oldukdan mezbûr Yusuf zikr olunan mahalde mezkûr Alî kılınç ile birkaç yerde başına çalub katl idüb ve mezkûr İbrahim dâhi mezbûr Bostan'ı ol mahalde meşelik içinde yedi sekiz yerde başına ve koluna kılınç ile çalub katl eyledi deyû Müslümânlar şehadet idüb üzerlerine sâbit ve sicil olmağla habes olunub mezbûrların haklarından gelinmek lâzımdır deyû i'lâm eyledüğün paye-i serir i'lâm 'arz olundukda 'ulufeleri kat olunub haklarından gelinmek bâbında fermân-ı 'alışânım sâdır olmağın 'ulufeleri kat olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrların üzerlerine katl husûsu bi-hasebi's-şer' sâbit olub bu bâbda virilen hüccet- i mazmunu muvafık şer'i şerîf olub 'ale'l-vechü'l-hazm sâbit olursa ba'de's-sübût mecal vermeyub haklarından gelesin.

Hüküm 917

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Kapucu başıya virilmiştir. Fi 17 Z sene 3. Yanya sancağı beğine hüküm ki

Hâlâ Eflak ve Boğdan taraflarında küffar-ı haksarın külli hareket ve cem'iyetleri olub üzerlerine azim sefer-i hümâyûnum

olub Rumeli'nin cümle ümerası me'mûr olduğundan gayrı ümeradan değil erbâb-ı tîmârdan bir ferdin zıkr olunan seferden kalduğuna rıza-i hümayûnum yoğken sen seferden kalduğun istima' olunmağla azle değil belki südde-i sene müstehak olmuşsundur muaccelen sefere çığmayub kimin bâbında fermân-ı 'alîşânım sâdır olmuşdur buyurdum ki vardukda bir ân bir sâ'at te'hîr ve terâhî etmeyub başın gereği gibi muaccelen kalkub yarar âdemlerinin ve kânun üzere cebe ve cevşenlülerinle serdarımın yanına varub uğur-ı hümayûnda hıdmette ve yoldaşlıkda bulunasın eğer serdar tarafından kalmak için emr-i şerîf virilmiş ise makbulüm değildir heman muaccelen kalkub varub sen gidesin şöyle ki bir gün sancağında tevakkuf eylediğin istima' oluna kat'i mecal virilmeyub hâkkından geliniz bilmedim ve işitmedim dimeyin.

Sayfa 417

Hüküm 918

Vilâyet-i Şirvan'da olan kadılara hüküm ki

Bundan akdem Vilâyet-i Şirvan re'âyâ ve berâyası üzerlerine gelub asakir ve hükkam te'addîlerinden Kızılbaş ve Gürcistan ve Dağıstan vesâir etraf ve eknafe perakende olub vilâyet-i mezbûre karyelerinin ekseri hâli kalduğu i'lâm olunmağın hâlâ vilâyet-i mezbûre 'inayet olunan Emir'ul- Ümera-il Kiram Davud dame ikbâlehû amme-i re'âyâ ve berâyanın hükkam ve asakir ve gayriden olan zulm ve te'addîleri def' ve ref'idüb 'umumen re'âyâ ve berâyâ asude-i merfu'ül-hal olmaları husûslarına müte'ahhid olmuşdur buyurdum ki vardukda her biriniz müstakilen taht-ı kazânuzda ve mecma'ı-nas olan kasabat ve karada nida ve ilan eyleyesin ki mukaddemâ vilâyet-i mezbûre re'âyâsından iken sonradan ahar diyara perakende olanlar geru kadimi yerlerine gelub huzur-u hâl ile kar ve kisblerinde olalar şöyle ki muma ileyh beğlerini ve ahardan zulm ve te'addî zuhur eyleye itimad eyledikleri birkaç kimesneyi südde-i sa'âdetime gönderub halleri i'lâm eylediklerin beğlerin ve gayr-ı azl ibza ile ma'zul olub gereği gibi mu'akıb ola.

Hüküm 919

Bâ-Hızır Efendi

Cezayir-i Garb Beğlerbeği Hızır Pâşâ'ya hüküm ki

Dergâh-ı mua'allâm âdem gönderub Cezayir-i Garb'e mir-i miran olanlara birkaç kıta' gemi virilmek mu'tad olub hâlâ sana virilmemeğin bundan akdem Fas hâkimine irsâl olunan Fas elçileri ve çâvuşum ve name- i hümayûnum ile giden bir kıta' kalitanın ol câniblerde gelurken her ne mahalde sana mülaki olursa içinde olan çâvuşum ve gayrı ahar gemiye tahmîl olunub zikr olunan kalitayı sen yanında alıkomak bâbında hükm-ü hümayûnum ricâ eyledüğün ecilden alıkomak emr idüb buyurdum ki vardukda arz eyledüğün üzere zikr olunan kalitayı sana Moton ve Koron'dann öte câniblerde mülaki olursa içinde olanlara ahar münasib gemi tedârik idüb tahmîl idüb südde-i sa'âdetime gönderesin ve eğer Moton ve Koron'dan berüde mülaki olursa içinde olanları me'mul ve

mahfuz mahalde çıkarub koyasın ki donanma-i hümayûnum gemileriyle südde-i sa'âdetime geleler.

Hüküm 920

Avrathisarı kadısına hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub kazâ-i mezbûr re'âyâsından cemm-i gafır şer'i şerîfe gelub sâbika kadı olan Hüssam zalim olub kul akçesi deyû hilâf-ı şer' ve hilâf-ı emr yetmişer akçemiz alub ve (boş) nâm imamın burnuna kıl geçurub ve sakalın traş etdirub hilâf-ı şer'i şerîfe zulmidüb bunlardan mâ'adâ envâ-i zulm ve te'addîsi vardır deyû şekva eylediklerin 'arz itmeğin ecilden buyurdum ki vardukda mezbûru şer'i şerîfe ihzar idüb dâhi zikr olunan husûslardan bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr olmayan husûslar hüsemâları muvâcehelerinde şer'le tefîş ü tefahhüs eyleyub üzerine sübût olan hukuku ba'de's-sübût hükm idüb ihtimâmına alıverildikten sonra vukû'u üzere yazub arz eylesin.

Sayfa 418

Hüküm 921

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Şer‘le hâkkından gelesin deyû buyrulmuşdur Mesavli Kadısı Mustafâ’ya hüküm ki

Dergâh-ı mu‘allama mektûb gönderub kazâ-i mezbûre tabi‘ Pelid nâm karyeden Musa ve Mahmud nâm karındaşlar eşkiyâdan olub yollara inub âdem katl idüb ve evler basub ve gammazlıklar ve yalan şehadet ile şuhudlar olub ve hallerinde on sekiz def‘a sicil olunub ele gelub salb olunmasına hükm olunmuşken firar etdikden sonra mezbûr Musa küreğe virilmeyub karındaşı mezbûr mahmud mal-ı kuvveti ile hâlâs idüb kürekden ve siyasetten hâlâs olduk deyû dâimâ tezvîr ve telbisden hâli değîllerdir vâkı‘ hallerin Müslümânlar i‘lâm idiyor didiklerinde fi‘l-vâkı‘ mezbûr şâkilerdir ve hayli müstehaklardır deyû isyan vilayetine haber virdüklerin i‘lâm eylediğîn ecilden mezbûrlar ele getirulub şer‘le haklarından gelinmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-ü şerîfim vusul buldukda mezbûrlar gıybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olan buldurub ihzar ve ta‘yin-i mâdde idüb da‘vâ-yı hâkk iderse hasımlarıyla beraber idüb bir def‘a şer‘le görülmeyub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hâkk üzere dikkat ü ihtimâm ile ahal-i vilâyetten şer‘le teftiş ve tefahhus idüb göresin ‘arz olunduğu üzere mezbûrlar ehl-i fesâd ve şena‘ât olduğu şer‘le sâbit ve zahir olan ol-bâbda muktezâ-i şer‘i kavimle ‘amel idüb ashâb-ı hukuka şer‘le sâbit olan hâkkın bî-kusûr alıvirdikden sonra ehl-i fesâda aslâ ruhsat ve mecal vormeyub şer‘le gereği gibi hâkkından gelmek ammâ hîn-i teftişde tamam-ı hâkküzere olub tezvîr ve telbis ile ve celb ve ahz vetaarruz ve ta‘sil ile ehl-i fesâd himâyet olunmakdan ziyâde hazer idüb cadde-i hakdan ‘udul ve iğrak eyleyesin.

Hüküm 922

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Livâdiye kadısına hüküm ki

Taht-ı kazândan Güzelce Havace dimekle ma'rûf kimesne ile Derya Beyoğlu Hüseyin kendu hallerinde olmayub fukarânın na-hâkk yere akçe ve esbâbları alub muttasıl hilâf-ı şer' zulm ve te'addiden hâli olmaduklarına ol cânibden gelen sikâthaber virmeğin ahvâlleri şer'le görülüb hâkk-ı fukarâ alıvirdikden sonra kenduleri kayd u bend ile sūdde- i sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûrları ihzar ve da'vâ-yı hâkk idüb ta'yin-i mâtde eyleyen husâmasıyla meclis-i şer'de murafa'a idüb iki gemi gayret iderler ise şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub geturub bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr etmiş değil ise hüsemâları muvâcehesinde hâkk üzere teftiş idüb göresin mezbûrlaruna 'arz olunduğu üzere re'âyâsına zulm ve te'addî eyledikleri tahsil şer'e sâbit ve zahir olur ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukuku şer'le müteveccih olub alıvirdikden sonra mezbûratı üzerlerine şer'le sâbit ve zahir olan mevadına sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus asitâne-i sa'âdetime gönderesin ve koşub gönderdiğün mekinelere tenbih eylesesin ki menazil ve merahilde gaflet ile veya ahz ü celb-i sebili gaybet etdirmekden (boş) etdirmeyesin.

Sayfa 419

Hüküm 923

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Sâbıka Tebriz beğlerbeği olub hâlâ Van beğlerbeğiliği virilen Hızır dame ikbâlehûya hüküm ki

Hâlâ Tebriz beğlerbeği olan Hâsan dame ikbâlehû varınca sen kema kan Tebriz muhafazasında olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda müşaru'n-ileyh Tebriz'e varub dâhil olunmaya sen Van'a varmayub işbu emr-i celîlü'l-kadrim mücebince kema kan Tebriz muhafazasında olub Tebriz serhaddini hâli komayub inşallah-u Te'âlâ müşaru'n-ileyh Tebriz dâhil oldukda Tebriz'e müte'allik olan umuru mücebince ve Tebriz kal'ası ta'mirî için tedârik etdiğün

kereste ve kazma ve kürek vesâir mühimmatı teslim eyledikten sonra Van'a tevcih idesin.

Hüküm 924

Meraga Beği Mire Beğ'e hüküm ki

Mukaddemâ sen kendi halinde olup sadakatte ve istikametten hâli olmayub isyan ve tuğyanı müşir evz'a ve etvarın zuhur etmemişken kadimi ülken muzafatından Sarı Kozgan dimekle ma'rûf mahall-i sâbika Tebriz beğlerbeği olan Hızır dame ikbâlehûya bila sebep Eğerlu beğlerinden birine sancak târikiyle tevcih idüb men'i için gönderdüğün âdemlerinin kulakların kesub hakaret etmeğle sen dâhi isyan idüb mir-i mezbûrun üzerine âdemlar gönderub mabeyninde hayli cenk ve cidal ve tarafından nice kıtal vâkı' olduğu istima' olundu imdi mâdemki sen cadde-i sadakatte sâbit kâdem olasın mutasarrıf olduğun ülkenden bir mahall-i bila sebep ahara tevcih olunduğuna rıza-i şerîfim yokdur öyle olanın ita'at ve inkiyadın asitâne-i sa'âdetime olup müşaru'n-ileyh tarafından sana vech-i meşrûh üzere ihanet olduğu takdirce asitâne-i sa'âdetime ahvâlin arz ve i'lâm etmedin isyan ve tuğyan itmek reva değil idi sırf ita'atinizden nâşidir imdi müşaru'n-ileyh Hızır Pâşâ'nın sana vech-i meşrûh üzere ihaneti olmağın Tebriz'den azl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda kadimden asitâne-i sa'âdetime olan ita'at ve inkiyadda sâbit kâdem olup din ve devlete müte'allik olan cumhurda ita'atinin muktezâsınca layık olduğu üzere bezl-i makdur idüb lâzımü'l-arz olan husûsları arz ve i'lâm eylesin asitâne-i sa'âdetime ita'at ve inkiyad üzere olanlar dâimâ mer'î ve muhterem olagelmışlerdir.

Sayfa 420

Hüküm 925

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Sultanönü beğine ve Eskişehir kadısına hüküm ki

Sen ki kadısın mektûb gönderub Eskişehir'den bazı ehl-i sanayi' ve re'âyâdan birer mikdâr akçe harç etmekle yeniçeri ve

topçu ve sipâhi oğlanı ve silahdar olmağla re‘âyâyâ salgın salub ve müft ü meccânen arpa ve saman ve koyun ve kuzuların alub mezbûrlardan sekban başı silahdar ve Mehmed sipâhi oğlanı... yeniçeri zümresine ilhak olmağla mezbûrlar dâhi vech-i meşrûh üzere re‘âyâyâ te‘addîden hâli olmayub şer‘e davet olduklarında ita‘at etmeyub mezbûr sekbanbaşı mezbûr Mehmed ile avratlar hamamın basub ve mezbûr... Mehmed nâm kimesneyi katl idüb zulm ve te‘addîlerinin nihâyeti olmayub ahvâlleri paye-i serir i‘lâm ‘arz olundukda ulufeleri kat‘ olunmak emrim olmuşdur vardukda mezbûrları ala-eyy-i hâl ele getirub dâhi da‘vâ-yı hâkk idüb ta‘yin-i mâdde eyleyen husâmasıyla mürafa‘a idüb ahvâllerin hâkk üzere teftiş idüb geturesin mezbûrların ‘arz olunduğu üzere te‘addîleri vâkı‘ ise ba‘de-s sübût ashâb- ı hukuka şer ‘le müteveccih olan hakların hükm idüb bî-kusûr alıvirdikden sonra tahsil-i şer‘ işlerinde lâzım geldiği üzere haklarından gelesin hâkk üzere olasın.

Hüküm 926

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Kendüsü... tevcih itdükde... Haleb’in muhâfaza hizmetine nasb olunmak buyuruldu.

Sâbika Basra beğlerbeğisi olub hâlâ Haleb muhafazasında olan Elvendzade Alî Pâşâ’ya hüküm ki

Mukaddemâ sen Haleb’in muhafazasına ta‘yin olunub emri- şerîfim gönderilmişdi lakin ümerâdan Hâsan Bey’i kendu yerunekaim-mekam nasb idüb sen bi’z-zât südde-i sa‘âdetime gelub hazır olmak fermânım olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda te’hîr ve terâhî etmeyub fermân-ı şerîfim üzere müşaru’n-ileyh Hâsan Hüseyin’in yerine muhafaza hıdmetinde olub bir ân bir sâ‘at te’hîr etmeyub mu‘accelen gelub südde-i sa‘âdetimde olasın.

Hüküm 927

Budun defterdarına hüküm ki

Kale-i sigetvar intiha-i serhad olub neferatın mevacibi her üç ayda ve altı ayda virile gelmişken birkaç seneden beru mevacibleri

ancak yılda bir buçuk yılda virilub neferat muzayâka üzere olmağın hıdmetlerin kema yenbagi idemedikleri i‘lâm olunmağın memul olmuşsundur buyurdum ki vardukda bu bâbda onât mukayyed olub mezbûrlarına vacib olan mevacicblerin virile âdet-i kadime üzere üç aydan ve altı aydan beru virile geldüğü yerlerin tedârik idüb bî-kusûr virub muzayâka çekdirmeyesin şimdilerin işleyub kalmış olan mevacicblerin dâhi mu‘accelen tedârik idüb min-ba‘d muzayâkalarından ziyâde hazer eyleyesin ve bil-cümle eğer Budun hazînesinden ve eğer sâir vusûlü mümkün olan yirlerden beher-hâl tedârik idüb serhadde olan kullarımın işlenmiş ‘ulufeciklerin bî-vech virdirmekde ihmâl itmeyesin sonra gereği gibi makbul ve münasib olursun bilmiş olasın.

Sayfa 421

Hüküm 928

Donanma-yı hümâyûnda olan Memi Pâşâ’ya hüküm ki

Kıdvetü’l-ümerâ’l-kiram İnebahtı sancağı Beğ’i Burak Beğ südde-i sa‘âdetime âdem gönderub bindüğü kadirge köhne ve ‘amel mande olmağla ânun yerine Seydi Reis’in sefinesi ta‘yin olunub mir-i muma ileyhin sefinesi Koloz Boğazı muhafazasına ta‘yin ve irsâl olunmak emrim olmağın buyurdum ki vardukda mezbûr sefinenin yerine mezkûr reisin sefinesi ile koyulub mezbûrun sefinesi zıkr olunan boğazın muhafazasıyçun irsâl ve isâl eyleyesin bu bâbda emr-i şerîfim mücebince amel idüb bir dürlü hazer etdirmeyesin.

Hüküm 929

Yeniçeri ağası mektûbu mücebince. Filibe kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mua‘allam yeniçerilerinden altıncı bölükde Mustafâ taht-ı kazânda vâkı‘ Papas nâm karye kurbunda katl olunub katilleri habs edeler tedârikle ele getirulmek içün yeniçerilerim ağası Ahmed dame ‘ulüvvûhu mektûbuyla yine zümre mezbûrede Mustafâ ve Haydar nâm yeniçeriler ta‘yin olunub irsâl olunmuşdur buyurdum ki müşaru’n-ileyhime yeniçeriler vusûl buldukda muma ileyh dame ‘ulüvvûhu mektûbu mücebince bu husûsa gereği gibi

mukayyed olub mezkûrun katili kimler olduğunu şer‘le teftiş ve tefahhus idüb göresin eğer katil yine zümre mezbûrede ise ism-u resimleriyle yazub üzerine sâbit olan sûret-i sicilleriyle yazub bildiresin ki hâkından geline değil ise ahar muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise yarar kefillere virub ‘arz eylesesin ve maktul-i mezbûrun metrukâtı her ne ise kalîl ve kesîr cem‘ ve tahsil eyleyub mezkûrat yeniçeriler ma‘rifetleriyle sük-ü sultaniyede mezad idüb bey‘ eyledikten sonra her ne mikdâr olursa der-kise idüb mühürleyub mu‘alefat defteri ile mezkûrlara teslim idüb südde-i sa‘âdetime gönderesin.

Hüküm 930

Bâ-hatt-ı Pir Efendi Trabzon kadısına hüküm ki

Südde-i sa‘âdetime sûret-i sicil gönderub asitâne-i sa‘âdetim bevvablarından kapucu Hâsan meclis-i şer‘e gelub ebna-i sipâhiyandan kıta’ü’t-târik olub evler basub yollar kesub fesâd ve şena‘ât üzere olub Poyraz Mehmed nâm şâki Bayburd ili Of mabeynde katl olunmazda yerleri mukaddem Bervevende Hatuna imazili şeyhinin önünde olub anda sâkin katl olunduğu istima‘ olunmuşken maktul-i mezbûrun varisleri yerine gelenlerin mezbûr Hâsan kapucuyla katl eylemişdir deyû da‘vâ idüb cemm-i gafır ahâlîy-i vilayetten tefahhus olundukta fi’l vâkı‘ Poyraz Mehmed katl olmazdan yerleri müşaru’n-ileyh şeyhinin yanında olub fesâd mezbûre aharlardır deyû Batum’un tîmârları defterdarı vesâir Müslümânlar ale’l-târik istima‘ heber virenlerin sicil idüb ele heyet-i şer‘e virilmeğin varisleri yine hilâf-ı şer‘ hali olmadıkları i‘lâm eyledüğü ecilden buyurdum ki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anun gibi mezkûr kapucusundan da‘vâ-yı hakk olundukda hali beraber idüb bir def‘a şer‘le fasl olmuş değil ise ol bâbda emr-i şerîf amel idüb hilâf-ı şer‘i şerîf fasl ider ise haber virmeğin men‘ (boş) kimesneye hilâf-ı şer‘i şerîf iş etdirmeyesin şimdiye değin dahi etmezler ise yerle sabit oldukda...

Sayfa 422

Hüküm 931

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Ağrıboz beğine hüküm ki

Bab-ı sa'âdetime mektûb gönderub şimdiye değin Ağrıboz beği olanlar gemi ile deryaya çıktıklarında kal'a-ı Ağrıboz muhafazasından otuz nefer ve kal'a-ı Kızılhisardan on nefer ve Atina'dan on nefer ve kal'a-ı Modonic'den üç neferin cümle elli üç nefer olur gemide istihdam olunagelmışlerdir deyû olageldüğü üzere bu sene dâhi ol mikdâr hisarları virilmek ricâsına arz etdüğü ecilden olageldüğü üzere virilmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda zikir olunan kal'alardan vech-i meşrûh üzere ol mikdâr hisar erlerini uslub-u sâbık üzere gemiye alub kema kan derya muhafazasında istihdam eyleyub emr-i şerîfe ve olagelene muhalif iş olmakdan ziyâde hazer idesin.

Hüküm 932

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Mısır beğlerbeğine hüküm ki

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Mısır'da olan Yehudiler ve keferetâyifesi esir alub kullandırmakla nice kimesneler beş on seneden beru İslam'a gelmiş esirleri ziyâde bahaya tama' etmeğin zikir olunan tâyifeye bey' idüb Müslümân olmuş esirleri küfr-ü dalalete düşürüb min-ba'd ellerinde bulunan esirler eğer müslümândır ve eğer keferedir ehl-i İslam'a furuht olunub mezbûrlar esir kullandırmayub men' olunmak için emr-i şerîf virilmek ricâsına 'arz etdüğü ecilden mezbûrlar esir kullandırmayub ellerinde olub esir ehl-i İslam'a bey' olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki vardukda mahrûse-i Mısır'da Yehudiler vesâir keferetellerinde eğer Müslümân ve eğer keferet esir bulunur ise emrim üzere ehl-i İslam'a değer bahasıyla bey' etdirub bahası bî-kusur sahiblerine alıviresin mahrûse-i mezbûrede min-ba'd Yehudilere vesâir keferetâyifesine esir kullandırmayasın ammâ bu bahane ile eğil ve bey' olunmakla

ruhsat virilmekden ve bahâlârı sahiblerine virilmeyub telef olunmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa 423

Hüküm 933

İskenderiye beğine ve kadısına hüküm ki

Emir’ul-Ümera-il Kiram Mısır beğlerbeği Kurd dame ikbâlehû südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub İskenderiye’de olan Yehudiler kadimden İskenderiye kal‘asında sâkin olagelmişlerken hâlâ tâyife-i mezbûre bila emr-i şerîf kal‘a-ı mezbûreden çıkub çıkub taşrada mütemekkin olmağla kal‘a-ı mezbûre harab olub ve ehl-i fesâd şena‘âtı olunmuşdur deyû uslub-u sâbika üzere kal‘a-ı mezbûrede olmak içün emr- i şerîf ricâsına ‘arz itmeğin mezbûrlar geru kal‘a-ı mezbûrede sâkin olmak emr idüb buyurdum ki vardukda mukaddemâ İskenderiye kal‘asında sâkin olan Yehudileri geru emrim mûcebince uslub-u sâbık üzere kal‘a-ı mezbûrede mütemekkin etdiresin emr-i şerîfime muhalif te‘allül ve ‘inad etdirmeyesiz ammâ bu bahane ile ekl u bel olunmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

Hüküm 934

Bir telhis.

(boş) Hâkimi Simon Han’a name yazıla ki ol câniblerde hulus-u tavliyet ile uğur-u hümâyûnumda ve askair-i zafer measirim zehair husûslarında ihtimâm üzere olduğun ‘arz olunub bu makule hıdmetin müstelzem ‘inayet-i şahanem olmağla hâkkında mezid-i inayetim zuhura geturub sevb-i hi’lat ihsan idüb irsâl olmuşdur gerekdir ki vardukda irsâl olunan hi’lat fahire-i İstikbal idüb ve envâ‘-ı ta‘zim ve iclal ile gidüb dâhi kema kan ülkene mutasarrıf olub asakir-i zafer measirime zehair husûslarında vesâir uğur-ı hümâyûnum müte‘allik olan cumhur-u umurda ihtimâmdan hâli olmayub lâzım’l-el arz olan husûsları i‘lâmdan hâli olmayasın.

Hüküm 935

Bir telhis.

Südde-i sa'âdetden Simon Han'a varınca yol üzerinde olan beğlere ve kadılara hüküm ki

(boş) Hâkimi olan Simon Han'ın karındaşı olan ol cânibe izn-i hümayûnumla müteveccih olmuştur buyurdum ki hükmi-i şerîfimle her kanginizin taht-ı hükûmetine dâhil olursa kendüye ve âdemlerine ve bindikleri da'vâlarına hilâf-ı şer'i şerîf kimesneye dahl etdirmeyesin.

Hüküm 936

Bir telhis.

Göri Beğlerbeğisi Mustafâ Pâşâ'ya hüküm ki

Ol serhadlerde uğur-ı hümayûn sa'âdet-i makrunuma müte'allik cumhur-u umurda envâ'-ı mesai'i cümleniz zuhura geldüğü 'arz olunub bu makule hıdmetin müstelzem inayet-i padişahanem olmağın sonra inayet-i hüsrevanem zuhura getirub sevb-i hi'lat ihsan idüb irsâl olmuştur buyurdum ki vardukda irsâl olunan hi'lat fahire-i envâ'-ı te'azzum ile istikbal idüb ve esnaf beği ile gidüb dâhi kema kan zabt ve siyanet-i memalik ve hıfz u himâyet suğur ve mesalikde envâ'-ı mesai'i cemile zuhura geturmekden ihtimâm idüb lâzım'ül 'arz olan husûsları 'arz ve i'lâmdan hâli olmayasın.

Sayfa 424

Hüküm 937

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Lazkiye ve Çarşamba kadılarına hüküm ki

Sâbıka Lazkiye Kadısı olan Şeyhzade dimekle ma'rûf Mevlana Mehmed'den Lazkiye halkından cema'at'-i kesire divan-ı hümayûnuma gelub şekva ve tazallum eyleyub bir maslub yeniçeri husûsundan olursız mukaddemâ yayabaşı gönderildikde oğlu Tahir Mehmed ve diğer oğlu Mehmed yayabaşısıyla ve yeniçerilerle ittifak eyleyub Müslümânları bi- habs ettirub kimesneden otuz bin kimesneden yirmi bin ve kimesneden on beş bin akçe aldirtub aralarında tevzi' olunub virilmeyenlere envâ'-ı işkence ve izâ olunub

ve andan gayrı iki kimesne bir da'vâya gelse mer'iden birkaç bin akçelerin alub hükm ettikten sonra müdde-i âliye tarafından dâhi ziyâde almağla bir de ana hükm idüb ve bazı kimesneleri bir töhmetle ahz itdirdüb birkaç bin akçe tenavül idüb ba'de beratına hüccet ve avarız ihrac-ı fermân olundukda her karyeye dörder beşer haneziyâde eyleyub ve fermân-ı hümayûndan ziyâde alub bu uslub üzere Müslümânlardan üç yükden ziyâde akçe tenavül olunub nicesi celâ-yı vatan etmişdir deyû bildirub hakları alıvirilmek inayet-i ricâ etdikleri ecilden buyurdum ki dergâh-ı mu'âllam çâvuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran çâvuş zîde kadruhû vusûl buldukda Mevlanay-ı mezbûru meclis-i şer'î şerîfde da'vâ-yı hâkk eyleyen Müslümânlarla beraber idüb bir def'a şer'le fasl olunmayub on beş yıl mürur itmeyen husûsları hâkk üzere dikkat ü ihtimâm ile iş idüb göresin şöyle ki arz olunduğu gibi ise ba'de's-sübût Müslümânlardan hilâf-ı şer'î şerîfe ve mugayyır kalub alınan akçe eğer kendüden eğer oğullarından hükm idüb alıvirub kimesneye hilâf-ı şer'î şerîfe iş etdirmeyesin amma umumu-u da'vâsı memnu'dur ta'yin-i mâdde itmeyenleri istima' itmeyub tezvirden ve kazıyyede merhalı olmayanları dahl etdirmeyub lâzım'ül arz olanı yazub bildiresin bu bâbda bir tarafa meyl ve mehaba itmeyub cadde-i hakdan iğrâk göstermeyesin.

Sayfa 425

Hüküm 938

Anadolu Beğlerbeği olan Mehmed Pâşâ'ya hüküm ki

Düstur-ı ekrem ilel ahire hâlâ Vezir-i Azam olan Sinân Pâşâ edamullah-u Te'âlâ iclâlehû işbu sene-i selase müte'allik Şevval-i mükerrermin yirmi dokuzuncu gününe askir-i nusret şi'arıma serdar ta'yin olunub bi-inâyetillah-i Te'âlâ birkaç köye değin sür'ât ve ist'icâl ile sefer- i nusret eserim azimet üzere olmağla beğlerbeğiliğine müte'allik olan ümera ve zu'ama ve erbâb-ı tîmâr vesâir asakir-i nusret şi'arıma ahire gitmeğe koyubkema kan Budun muhafazasında olub uğur-ı hümayûn zafer-i makrunumda hıdmette

ve yoldaşlıkda bulunmak emrim olmuştur buyurdum ki vardukda beğlerbeğiliğine müte'allik olan ümera ve zu'ama ve erbâb-ı tîmârî cümle yanına geturub müretteb ve mükemmel 'alat-ı harb ve kıtal ve edavât-ı ceng ve cidal ile kema kan Budun muhafazasında olub... zarar eriştirmemek bâbında mecd u sa'i olasin şöyle ki taht-ı hükümetinde olan ümerâ ve zu'âma ve erbab-ı timardan ve vesâirlerden bir ferde yanında bulunmayub yollarda mevcut olmayalar anun gibilerin dirlikleri alınmağla konulmayub eşedd-i siyaset ile mu'akıb olurlar ana göre mukayyed olasinve küffar-ı haksar tarafına dâhi yarar me'mûrlar gönderub melâ'in-i dini fikr-i fasidlerinedir ve cemi'yetleri varmıdır yokmudur ve kasdları nicedir sicil üzere haber alub müşaru'n-ileyh serdarım ale't-ta'cil arz ve i'lâmdan hali olmasın.

Hüküm 939

Bosna beğlerbeğine hüküm ki

Hâlâ vezir-i azam olan Dustur-u Ekrem alel ahire Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclâlehû işbu sene selase ve elf Şevvalın yirmi dokuzuncu gününden asakir-i nusret şî'arım serdar ta'yin olunub sefer-i nusret eserim sür'at ve isti'câl ile varmak üzere olmağla beylerbeyiliğine müte'allik ümerâ ve zu'âma ve erbab-ı timar ile müretteb ve mükemmel düşman yerağıyla müheyya ve hazır ve müşaru'n-ileyh serdarım tarafına nâzır olub müşaru'n-ileyhin rey-i... iktiza eylediği üzere hidmette olaki emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda beğlerbeğiliğine müte'allik ümerâ ve zu'âma ve erbab-ı timar ile müretteb ve mükemmel düşman yerağıyla müheyya ve hazır ve müşaru'n-ileyh serdarım tarafına nâzır olub vech ve münasib gördüğü üzere hidmette bulunmağa ve a'da-i bederlerinin bir mahal zarar eriştirmeyin mesai'-i cemile zuhura getürmeysin ve ada tarafından aldığın ihtar-ı sahiha-i ale't-tevali müşaru'n-ileyh serdarıma arz ve i'lâmdan hali olmayasın el-'iyaz-u billâh-i Te'âlâ şöyle ki memalik-i mahruseden bir düşman müteveli olmak ihtimali olursa Budun beğlerbeğiyle yek-dil ve yek-cihet olub def'i mazarrat

a'dada envâ'-ı ihtimâm ile ihmâl ve müsâhele sebebi ile a'daları... göstermene sonra bu vecihle özüünüz maktul-i hümayûnum olmayub eşedd-i itâb ve ikaba müstehak olmak mukarerdir deyû ana göre mukayyed olasın.

Bir sûreti Sigetvar beğlerbeğine vech-i meşrûh üzere hüküm yazılmışdır.

Bir sûreti Tımişvar beğlerbeğine. Bir sûreti Budun beğlerbeğine.

Sayfa 426

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 940

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Mezkûr emr-i şerîf buyruldu.

Müfettiş-i Kesriyekadısı Mevlana Hüsrev'e ve Pirlepe kadısına hüküm ki

Pirlepe kadısının naibinin muhızını hüccetiyle südde-i sa'âdetime mektûb ve suret-i sicil gönderub Kazâ-i Pirlepe'ye tabi' Jabiyaki nâm karyede dergâh-ı mu'allam çâvuşlarından Mehmed Çâvuşun çiftliğinde âdemlerinden Kapanın Piri ve kapucının Ahmed Gence ile Paturki kasabâ- i mezbûrede sâbika dizdar olan Memi'nin Oğlu Muhammed ve hizmetkârlarından Nasuh ve Ahmed ve Muhammed bin Bekir ve üç hizmetkârı ile Kara İzal oğlu Ahmed ve dedeoğlu Arslan nâm kimesne Mustafâ ve Oruç ve Ruzvan nâm hizmetkârları 'alat-ı harb ile üzerlerine gelub bunları basub cenk iderler iken eşkiyâdan merkum Nasuh katl olunub ve mezbûran Kaya ile Kocalı kılınç ve ok ile mecruh idüb mezbûr kapucı üç günden sonra ol cerahetten fevt olub azim-i fesâd etmişlerdir deyû arz eylediğin ecilden her kande ise hâkk-ı tedârikle ele getirülüb şer'le mahalinde görölmeğin emr idüb buyurdum ki vardukda zikr olunan eşkiyâyı her kande ise hâkk-ı tedârikle ele getirüb ta'yin-i mâdde iden hüsemâları ile beraber idüb gıybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanları kefillerine buldurub geturtüb dâhi bu

husûsu bundan akdem bir def'a şer'le fasl olunmuş olmayub on beş yıl mürur etmiş değil ise şer'le mahalinde teftîş ü tefahhüs eyleyub göresiz fi-l vâkı' arz olunduğu gibi fesâd ve şen'âtleri şer'le sâbit ve zahir olur ise ehl-i fesâddan muhtâc-ı 'arz olanları habs idüb 'arz eylesin olmayanlar hâkkında şer'le lâzım geleni mahalinde icrâ eylesin.

Sayfa 427

Hüküm 941

Yevmü's-selase Fi 3 Zi'l-ka'de sene selâse ve elf.

Mefahirü'l-ümerai'l-kiram meraciu'l-küberai'l-fiham zülkadri ve'l- ihtiram sağ kolda vakiolan sancak beğlerine hüküm kive sağ kolda vâkı' olan kadılara hüküm ki

Sâbika Vezir-i Azam ve serdarım olan Dustur-u Ekrem Sinân Pâşâ işbu sülûs ve elf şevalinin yirmi dokuzuncu gününden kema kan serdarım vezir-i azamım olub mu'accelen çıkub Eflak ve Boğdan üzerine müteveccih olmuşdur taht-ı hükümetinizde zeamet ve timara mutasarrıf olan eğer dergâh-ı mu'allam mutasarrıfları ve divan-ı hümayûnum kâtibleri ve dergâh-ı mu'allam çâvuşları ve defter hakani ve maliye ve kadiasker kâtibleri vesâir zuamâ ve erbab-ı timar ve bölük halkı ve yeniçeri ve cebeci ve topçu bi-l cümle dirliğe mutasarrıf olanların cümlesi müşaru'n-ileyh ile zikr olunan sefer-i hümayûnuma me'murlardır mu'accelen kalkub müşaru'n-ileyhin yanına varıb hizmette olmaları emrim olmuşdur buyurdum ki vardukda bu bâbdabirbirinize bi'z-zât mukayyed olub taht-ı hükümetinizde mecmu'u nas olan yerlerden ve çarşu ve pazarda muhkem tenbih ve nida ettiresiz ki ol taraflardan ze'amet ve timara mutasarrıf olan eğer dergâh-ı mu'allam mutasarrıfları eğer divan-ı hümayûnum kâtibleri ve dergâh-ı mu'allam çâvuşları ve defter hakani ve maliye ve kadiasker kâtibleri vesâir zu'amâ ve erbab-ı timar ve bölük halkı ve yeniçeri ve cebeci ve topçu bi-l cümle dirliğe mutasarrıf olanlardan bir ferd kalmayub mu'accelen çıkub varıb müşaru'n-ileyhin yanında hizmetinde bulunalar bu seferi sâir

zamana kıyas itmeyub bir an ve bir sa‘atte tevkif itmeyeler şöyle ki bu hükm-ühümâyûnum vardukdan sonra tekrar âdem gönderulüb yoklandıkda çıkub sefere gitmeyenler her kim olursa olsun kati‘ mecal virmeyub siyaset olunmak emrim olmuşdur ana göre muhkem tenbih ve te‘kid eylesesiz ki bilmedim işitmedim dimeyeler ve bu hükm-ü hümâyûnum size ne gün vasıl olub ve askeri ne vecihle ihracidüb sefer-i hümâyûnuma irsâl eyledüğünüzü yazub bildiresiz ve siz ki sancak beği ve kadılarısız bu husûsda ihmâliniz i‘lâm ola beyan edeceğiniz öZRünüz makbul olunmayub mansibunuz olunmağla konulmayub hâkkınızdan gelinür ana göre mukayyed olub emr-i şerîfime muhalefet idenler her kimler ise ism-u resimleriyle yazub bilduresin ki mecal virilmeyub siyaset olunmak için ahkâm-ı şerîfe ve çâvuşlar irsâl oluna husûs-u mezbûratım mûhümmandır.

Bir sûreti sol kola yazıla.

Hüküm 942

Erzurum beğlerbeğine hüküm ki

Sâbika Vezir-i Azam ve serdarım olan Dustur-u Ekrem ile ahir Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edamallah-u Te‘âlâ iclâlehû işbu sene-i sülûs ve elf Şevvalinin yirmi dokuzuncu gününden geru kema kan Vezir-i Azam ve serdarım olub ber-vechi ist‘icâl sefer-i hümâyûna çıkub kema kan üzeredir hâlâ vilayet-i mezbûrede olan eğer südde-i sa‘âdetim müteferrikaları ve dergâh-ı mu‘allam çâvuşları ve divan-ı âlişânımın kâtibleridir ve ol eyalette ze‘amet ve timara mutasarrıf olanlardır cümlesi sefer-i hümâyûnuma memûrlardır buyurdum ki vardukda bir an ve bir sa‘at te‘hîr ve terâhî eylemeyub beğlerbeğilğinde olan eğer dergâh-ı mu‘allam müteferrikaları ve çâvuşları ve divan-ı hümâyûnum kâtibleridir vesâir zuamâ ve erbab-ı timarda cümlesi ale-l müte‘accil kalkub sefer-i hümâyûnumda müşaru’n-ileyh serdar-ı zafer şi‘arına mülaki olub uğur-u hümâyûnumda müşaru’n-ileyh ile hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasız.

Bir sûreti Batum beğlerbeğine. Bir sûreti Kars beğlerbeğine.
Bir sûreti Çıldır beğlerine.

Sayfa 428

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hüküm 943

İstanbul kadısına hüküm ki

Mahruse-i İstanbul'da Ermeni tâ-yifesinden kassablara yamak ta'yin olunub yamaklığı sicil-i mahfuzda mukayyed olanlardan mahruse-i mezbûrede Şeyh Fersad mahallesinden Gülmper ve mahruse-i mezbûreden Fındık bin Envaki ve Dülbendde mahallesinden Hancı oğlu Mirlivâ ve Kalemkâr Sinân ve Mucettin İbrahim Şah ve Hancı Pâşâ mahallesinden Hüsrev bin Uvaş ve Nine Şeyh Ferhad mahallesinden Darenci Murdar oğlunun Yoyoki Sa'âdet-i Hacı ve Solopenasiz mahallesinden Gabr ve Şancı Kibr Ağuş ve Gaşif Pâşâ mahallesinden Bahtiyar ve diğer sa'âdet nâm ermişler ellerine bir târikle emr alub yamaklıktan yamak olduk deyû yamaklık itmeyub inad ettikleri ecilden emirleri furuht olunmak emrimdir deyû arz olunmağın furuht olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda mezbur... buldurub getürdub muhkem tenbih eyleyesiz ki yazıldıkları kasaba olageldüğü üzere yamaklık ideler ba'de't-tenbih işlemeyenlerin mülk evlerin furuht eyleyesiz.

Hüküm 944

Galata kadısına hüküm ki

Bundan akdem isyan iden Eflak voyvodasının silahdarı namına olan Kostantinoğlu Dimitri nâm zimmî Mahruse-i Galata'da idiği i'lâm olunmağın ele getürülmesi emr idübbuyurdum ki vardukda zimmî-i mezbûr Mahruse-i Galata'da her ne mahalde bulunur iseele getirüb südde-i sa'âdetime gönderesin.

Hüküm 945

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Dil'den öte Maraş Göksu'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kadılara hüküm ki

Sâbika Rakka Beğlerbeği olan Osman dame ikbaluhunun asitâne-i sa'âdetime gelmesi mühimmattan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her kanginizin taht-ı kazâsına gelub dâhil olursa müşaru'n-ileyhe varan südde-i sa'âdetim kapucularına koşup ber-vech-i ist'icâl südde-i sa'âdetime irsâl ve isâl eyleyub 'avk-u te'hîr ve ihmâl ve müsahele olunmağla geç gelub dâhil olmakdan begâyet hazer idüb husus-u mezbûru sâ'ir umura kıyas itmeyesiz.

Sayfa 429

Hüküm 946

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

Saruhan sancağı beğine ve Manisa kadısına hüküm ki

Sen ki mirlivâsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderub Manisa'ya tabî' Gömeçli nâm karyede sâkin olub dergâh-ı mu'allam silahdarlarından olan Mangır şâki olup Sokolu nâm kimesnenin evini basub sanduk ile esbâbın ve akçesin sirka ettiği şer'le sâbit olduğundan gayrı mukaddemâ dâhi defaâtle fesâdları zahir olmuştur deyû şer'le hâkkından gelinmek bâbında hükm-ü hümâyûnum ricâsına arz eyledüğün ecilden mezbûrun 'ulufesi kat' olunmuştur şer'le hâkkından gelinmek emr idüb buyurdum ki vardukda bir def'a şer'le fasl olmuş olunmayub on beş yıl mürur itmeyen husûsların hüsemâları muvâcehelerinde şer'le teftîş ü tefahhüs eyleyub üzerine sübût olan hukuk-u bade's-sübût hükm idüb ashabına alıvirdikden sonra mecal vermeyub şer'le hâkkından gelesin.

Hüküm 947

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Amastra kal'ası dizdarına hüküm ki

Bi'l-fi'il Baf sancağı beği dame izzuhu fermân-ı hümâyûnum mücebince kendu kadirgasıyla Karadeniz seferine müteveccih olmak emrim olmağla kal'a-ı mezbûre neferatından kadirgasına kifayet mikdârı cenkci virilmek fermânım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda fermân- ı celil'ül kadrım mücebince müşaru'n-ileyhin kadirgasına kala-ı mezbûre neferatından kifayet mikdârı cenkci

bulub ber-vech-i ist'icâl mahall-i mezbûre irsâl ve isâl eyleyub avk-u te'hîrden ve ihmâl ve müsâhele olunmağla mahall-i mezbûreye geç varub dâhil olmakdan begâyet hazer eyleyesin lakin bu bahane ile kala-i hali koşub zarar müterettib olmak ihtimali olmaya.

Hüküm 948

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Kefe beğlerbeğiliğine vâkı' olan kıl'a dizdarlarına hüküm ki Haliya bu def'a Karadeniz seferine fermân olunan kadırgalara cenkci lâzım olmağın her birinizin taht-ı hükümetinizde olan kıl'a-ı neferatından zikr olunan kadırgalara kifayet mikdârı cenkci virilmek fermân olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda fermân-ı celil'ül kadrim mücebince her birinizin taht-ı hükümetinizde olan kıl'a-ı neferatından ol cânibine irsâl olunan kadırgalara kifayet mikdârı nefer ta'yin idüb dâhi gemilere tahmîlidüb ber-vech-i ist'icâl mahall-i memûra irsâl ve isâl eyleyub 'avk- u te'hîr itdirmeyesiz şöyle ki nefer tedârikine tekâsül idüb mahall-i mezbûre geç varmakla umur-u mühimme avk olunmak lâzım gele öZRÜN makbul olmayub gereği gibi mu'âtıb olursun bilmiş olasın lakin bu bahane ile kıl'a-ı hali kalub zarar müterettib olmak ihtimali olmaya.

Sayfa 430

Hüküm 949

Bâ-hatt-ı Hamza Efendi

Hâsan Çâvuş münasib ola.

Tire ve Güzelhisar ve Talame kadılarına hüküm ki

Siz ki kadılsız sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderub erbab-ı timardan Pir Veli meclis-i şer'e gelub Talame kazâsından Fatih ve Hâsan ve Aydın nâm kimesneler yoldaşlarından nice eşkiyâ ile bu sefer-i hümâyûnda iken evini basub ehl ve 'ıyali üzerine gelub erbab ve erzâkın ğâret eylediklerinde gayrı yollara ve bellere inub âdemler katl idüb Müslümânların 'avrat ve oğlanların çekub fi'il-i şeti' idüb atlarını ve katırlarını sirka idüb bunun emsali fesâd ve şenâ'atlerine

kifayet yokdur deyû bildirmişsiz imdi mezkûrlar ele götürülüb kayd-u bend ile sūdde-i sa'âdetime götürülmesini emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda her biriniz taht-ı kazânuzda mukayyed olub mezkûrları ihzar idüb gıybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurtub getürtub ta'yin-i mâtde eyleyen hüsemâsıyla beraber idüb bu husûs mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürur etmiş değil ise hâkk üzere teftiş ü tefahhüs idüb göresin kadıya 'arz olunduğu gibi ise ba'de's-sübût müteveccih olan ashab-ı hukuka hakların bî-kusur alıvirdükden sonra üzerlerine sübût bulan mevadın sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus müşaru'n-ileyh çâvuşuma koşub sūdde-i sa'âdetime gönderesiz amma hâkk üzere olub tezvîr ve telbisten ve şuhud-u zurdan ve celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâd himâyet olmakdan ziyâde hazer eylesiz.

Hüküm 950

Bâ-hatt-ı Mahmud Efendi

Silistire sancağında vâkı' olan kadılara hüküm ki

İnşallahu'ül-menl'ül gaffar hala Dustur-u Ekrem ila ahire vezir-i azam Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclâlehû asker-i nusret şia'rımla ol cânibine teveccüh ve azimet üzere olub zad ve zevahire tedâriki umur-ı mühimmeden olmağın taht-ı kazânuzda vâkı' olan iskelelerde ahardan kimesneye zahire aldırmayub narh-ı cari üzere akçe ile asker-i İslam için kifayet mikdârı dâhi cem' olunub der-anbar olunması emrim olmuştur buyurdum ki vardukda emrim mûcebince taht-ı kazânuzda vâkı' olan iskelelerde İstanbul zahiresinden ma'adâ ahardan kimesneye zahire aldırmayub narh-ı cari üzere akçe ile asker-i İslam için münasib olan yerlerde vafîr ve müstevfî zahire aldırub der-anbar etdiresiz lakin İstanbul zahiresi bahasıyla aharında kimin ihmâli olmakdan ziyâde ihsar eylesin.

Sayfa 431

Hüküm 951

Trablusşam beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Feridun Çâvuş müteveffa Balcı Hâsan Pâşâ'nın kapu kethüdası olup hâlâ Vezir-i Azam Sinân Pâşâ hazretlerine mukaddemâ mezbûr Hâsan Pâşâ istefan bahasından borcu olan on yük akçenin altı yükü gelub dört yükü kalmağın mezbûr Feridun Çâvuş mütekeffil etmiş Balcı Hâsan fevt olmağla olan mezbûr Feridun her kande ise buldurub alıvirub mübaşir Ahmed Çâvuş'a teslim edesin.

Hüküm 952

Şam beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Müşaru'n-ileyh Balcı Hâsan'ın akrabasından olan Burunsuz Ali Çâvuş kabz etmiş deyni olan dört yük akçeyi tahsil etdirub Ahmed Çâvuş'a teslim edesin.

Hüküm 953

Trablüşşam beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki

Hâlâ Dustur-u Ekrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem ile Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclâlehu bundan akdem Balcı Hâsan Pâşâ'ya on yük akçeye bir istefan virub ila ahire bahasından muma ileyh vezir-i azam ancak altı yük akçesi vasıl olub henüz dört yük akçesi zimmetinde kaldığını ve meblâğ-ı mezbûre müşaru'n-ileyh Balcı Hâsan Pâşâ'nın kapu kethüdası olan Feridun Çâvuş kefil olduğu muma ileyh tarafından ilam olunmağın buyurdum ki vardukda merkum Feridun Çâvuş ol cânibine her kande ise getürtub dâhi kefaleti mücebince istefan bahasından kalan dört yük akçe-i dâhi bî-kusur mezbûrdan hasbü'sş-şer' cem' ve tahsil etdirub muma ileyh verir-i azam tarafından hüküm-ü şerîfim ile varıb Ahmed Çâvuş'a teslim etdiresin ber-vecihle te'allül ve bahane eğer etdirmeyub mütevaffay-ı mezbûr Balcı Hâsan Pâşâ'nın metrukâtından ve bil-cümle her ne vecihle mümkün ve müyesser olursa mezbûr Feridun'dan bî-kusur alıvirub merkumla Ahmed Çâvuş'a teslim etdiresin.

Hüküm 954

Şam beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki

Hâlâ Dustur-u Ekrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem ile Vezir-i Azam Sinân Pâşâ edâmallah-û Te'âlâ iclâlehu bundan akdem Balcı Hâsan Pâşâ'ya on yük akçeye bir istefan virub ila ahire bahasından ancak altı yük akçesi virilub dört yük akçesi henüz zimmetinde kalub müteveffay-ı mezbûr Balcı Hâsan Pâşâ'nın metrukâtı müteveffay-ı müşaru'n-ileyhin akrabasından Burunsuz Ali Çâvuş'a intikal eyledüğü ilam olunub müteveffay-ı mezbûrun zimmetinde olan dört yük akçe müşaru'n-ileyh Burunsuz Ali Çâvuş'dan tahsil olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda 'arz olunduğu üzere zikr olunan dört yük akçe-i müteveffanın metrukâtından müşaru'n-ileyh Burunsuz Ali Çâvuş'dan hasbû's-şer' cem' ve tahsil etdirub husûs-u mezbûr için hükm-ü şerîfimle varan dergâh-ı mu'allam çâvuşlarından Ahmed Çâvuş'a teslim etdiresin bu bâbda ihtimâm idüb mu'accelen cem' ve tahsil ve teslim etdiresin.

Sayfa 432

Hüküm 955 Yevmü'l-ehad. Fi 5 ZA sene salâse ve elf Bâhatt-ı Mahmud Efendi

Silistre sancağında vâkı' olan kadılara hüküm ki

Bundan akdem taht-ı kazânuzdan ihracı fermân olunan nüzül emr- i sâbık üzere cem' ve tahsil idüb ber-vech-i ist'icâl mahall-i me'mûra göndermenüz lâzım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda emrim mücebince bu zamanı sâir zamana münasib itmeyub her birinüz bi'z-zât gereği gibi mukayyed olub fermân olunan nüzül emr-i sâbık mücebince ber-vech-i ist'icâl cem' ve tahsil ve mahall-i me'mûra getirub teslim eyleyesiz ve sürsat koyunu için dâhi her birinüze emr-i şerîf irsâl olunmuştur mücebince anu dâhi ihrac idüb ma'an getüresiz ki asker-i islama si'at-i ma'îşet ve ashâbına sebep-i ticârete sahib olan zikr olunan husûslar mühimmat-ı umurdandır şöyle ki âdem-i ikadünüz sebebiyle vakt ü zamanı ile gelub veyahud fermân olunandan noksan üzere külli ber- vech-i ile öZRünüz makbul-u hümâyûnum olmayub

gereği gibi mesul ve mu‘âtıb olmanız mukarredir ana göre basiret ve ittibah üzere olasız.

Hüküm 956

Bâ-hatt-ı Hamza Çelebi

Mısırdan pirinç tahmîl eyleyen Barça ve Karamürsel gemisi reislerine hüküm ki

Hâlâ Matbah-ı Âmirem mühimmatı için pirinç lâzım olmağın buyurdum ki hassa reislerden Şahinoğlu Hâsan vardukda bir an tevkif itmeyub kadırgası ne mikdâr pirinç olur ise tahmîl idüb ber-vech-i ist‘icâl irsâl idüb avk-u te’hîrden ziyâde hazer eyleyesin husûs-u mezbûr mühimmattandır ana göre mukayyed olasın.

Sayfa 433

Hüküm 957

Bağdad muhafazasında olan Vezir Cafer Pâşâ’ya ve kadısına ve defterdarına hüküm ki

Bundan akdem Bağdad’da asude olan Emirü’l-Müminin Hazreti Ali ve İmam Hüseyin radiyallah-u ‘anh ve Şeyh Gazi Riyani ve Hazreti Abdulkadir Geylani ve Güzin Eimme-i Muctehidin İmam-ı Azam Kudsi Şehima Evkafı’nın zevaidi Hazine-i bağdad’da zabt olunmak fermân olunmağla evkaf-ı mezkûrenin her sene mahsulü ne mikdâr olduğu malum olmadan ve mesarif-i kadimesine sarf olmadan mukaddemâ zevaid-i evkaf hazine-i mezkûreye kabz olunmağla bazı senelerde mahsul vakf-ı kıllet üzere olmağla ehl-i vezaifin vazifeleri timar virilmeyub ve ratıbelerine dâhi tamam-ı kifayet etmemekle bazı eyamda ma’dencilerinde tamamlamayub evkaf-ı mezkûrenin ve ehl-i vezaifin ahvâli müşevveş ve muhtel olduğu ilam olunmağın evkaf-ı mezkûrenin ‘ücelat ve beladatı yerlu yerinden görölüb tamir ve tashih olunmak olmayub defteri südde-i sa‘âdetime göndermeğın ehem-i mühimmatdan olmağın irsâl olunması buyurdum ki evkaf-ı mezkûre müteferrikaların ve câniblerin ve bil-cümle ihzarı lâzım olanların getürdub müşaru’n-ileyh ma‘rifeti ile onat vecihle hâkk üzere teftîş ü tefahhüs idüb

göresin evkaf-ı mezkûreye mahsül ne mikdâr olduğu malum olmadan mukaddemâ ber-vech-i tahmin zevaidi hazineye kabz olunmağla ehl-i vezaifin vazifeleri tamam virilmeyub ve ratıbelerine dâhi cüz-i sene kalmağla bazı eyamda madencileri mu‘âtıb kaldığı vâkı‘ ise şart-ı vakf mücebince mukaddemâ olageldüğü üzere ehl-i vezaife ve ratıbelerine virildikten sonra fazlası ne mikdâr kalursa Hazine-i Âmire’ye ait kabz idüb şer‘i şerîfeye ve mukaddemâ olagelene muhalefet iş etmeyub min-ba’d evkaf-ı mezkûre mahsulünden ehl-i vezaifin vazifeleri ve ratıbeleri virilmeden hazineye bir akçe ve bir habbe aldırmayub mesarifden fazla kalanı kabz idesin ve bazı kimseler tekâüd ve bazı hallere hüccet için berat ibraz ider imiş bu bahane ile ol makulelerin beratın deftere kayd idüb vazifeye ta’yin etmekden hazer idesin şöyle bilesin. Fi Evehir-i Şevval sene M.

Hüküm 958

Bâ-hatt-ı Pir

İskenderiye sancağı beği kapudanzade Mehmed Beğ’e hüküm ki Bundan akdem sen kadırgan ile Karadeniz seferine gitmen emrim

olmuşdu lakin ümera-i Mısır’dan kıdvetü’l-ümerai’i-kiram Raziye Hatun oğlu mehmed dame izzuhu ale’t-ta‘cil Mısır’a dâhil olması mühimmatdan olmağın senin kadırgan ile mahmiye-i Mısır’a gitmen fermânım olmuşdur buyurdum ki vardukda müşaru’n-ileyh ve esbâb ve evkafını getürdüklerine tahmîl etdirub dâhi ber-vech-i ist’icâl mahmiye-i Mısır’a isâl eylesin.

Sayfa 433

(Numarasız hüküm iptal edilmiştir)

Hükümlerin Özetleri

Sayfa 277

Hüküm 633

Yafa Beyi Mustafâ Bey'e; Bağdad'dan gelip Trablus kalesinde muhafaza edilen barutu merkeze göndermesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 634

Mısır beylerbeyine; Mısır'dan Yemen'e Rum Yiğitleri gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 635

Yemen beylerbeyine; Mısır'dan gönderilen Rum Yiğitleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 278

Hüküm 636

Diyarbakır beylerbeyine ve defterdarına; ellerinde berat olanlar dışında kimseye ulufe verilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 637

Diyarbakır beylerbeyine ve Hazine defterdarına; altının yüz yirmi, kuruşun yetmiş akçeye denk geldiği, ziyade uygulamadan kaçınmaları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 279

Hüküm 638

Diyarbakır beylerbeyine; Hasan Paşa Hanın'da sipahi ve yeniçeri tairesinin ikamet ettirilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 639

Budun muhafazasında olan Vezir Mehmed Pâşâ'ya; sefer-i hümâyûn ile ilgili tuğralı emirler verilmesi ve sefer-i hümâyûnuma lâzım olan emirlerin tuğrası çekilip takdir edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 280

Hüküm 640

Karahisar-ı Sahib sancağında olan kadılarına; eşkiânın faliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 641

Aydın beyine ve livâ-i mezbûrda olan kadılara; Yahudilerin âdam katlettikleri bildirilmiş. (Bu hüküm defterde tamamlanmamıştır.)

Sayfa 281

Hüküm 642

Narda kadısına; bazı yeniçerilerin, yeniçeri ve acemi oğlanı namına gezip Müslümânlara zulüm ettiklerine dair yazılan hüküm.

Hüküm 643

Mısır beylerbeyine; merkezden bazı kimselerin Hazine'ye zarar verdikleri bildirilmekle, bunların gösterdikleri berat ve emirlerin ellerinden alınması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 282

Hüküm 644

Mısır beylerbeyine; hazineye sıkıntı veren kişilerin ulufelerinin verilmeyip, acilen sefer-i hümayûna gidip hizmette olmaları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 645

Kastamonu beyine, Kengırı, Karacaviran ve Koçhisar kadılarına; Koçhisar kazâsına bağlı Kilise isimli karyeden Hacı Hâsan'ın faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 646

Mekke-i Mükerrreme kadısına ve Cidde-i Mamure eminine; Mekke- i Mükerrreme'de bulunan sultan hanlarının tamir ettirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 283

Hüküm 647

Karahisar-ı Şarki beyine ve kadısına; Karahisar-ı Şarki kalesinde mehter ve nevbet ile ilgili eski usulün takip edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 648

Sis kadısına; sancak subaşları ve adamlarının halka yaptığı zulmün engellenmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 284

Hüküm 649

Eski defter emini olan Kâtib Ömer'e; celb-i tahrîre dikkat edilip haricden toprak kadısı ve kasabaların dâhil edilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 650

Çorum beyine ve kadısına; olumsuz hareketleri görülen Tımar sahibi Piruklu hakkında yazılan hüküm

Sayfa 285

Hüküm 651

İlbasan sancağında bulunan kadılara; Arnavud asilerinin Müslümanlara zulüm ettikleri bildirilmiş ve merkez çâvuşlarından Hızır Çâvuş'un sancak muhafazasında görevlendirildiği bildirilmiştir.

Hüküm 652

Malkara kadısına; Süleyman Pâşâ'nın köy ahalisine zulüm ve işkence ettiği bildirilmiş ve bu husûsta dikkat edilmesi istenmiştir.

Sayfa 286

Hüküm 653

Karaman beylerbeyine; Karaman Beylerbeyliği'nde olan askerlerin Sinân Pâşâ'nın hizmetinde bulunmaları için acele oraya varılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 654

Akhisar kadısına; Rıdvan adlı kişi ve arkadaşlarının merkez ulufecilerinden Üveys oğlu İbrahim'e zulüm ettiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 287

Hüküm 655

Musul beylerbeyine ve kadısına; Musul'da Gulam bin Ali'nin ashab- ı güzine sürekli küfür etmesinden dolayı hakkından gelinmesine dair yazılan hüküm.

Hüküm 656

Erzincan kadısına; Hâsan isimli yeniçeriyi Ali Çâvuş'un öldürdüğü bildirilmiş ve şerle lâzım gelenin yapılması istenmiştir.

Hüküm 657

Bir sûreti: Alasonya kadısına gönderilen emirde Mustafa isimli yeniçerinin Ali isimli yeniçeriyi öldürmesi üzerine hakkından gelinmesi hakkındaki hüküm.

Sayfa 288

Hüküm 658

Musul beylerbeyine ve kadısına; Nefs-i Musul'da sâkin olan Koci isimli kişi Müslümânların mallarını alıp ve ehl-i fesâda yardımcı olduğundan hakkından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 289

Hüküm 659

Agrıboz sancağı; düşmana tereke verilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 660

Karinabad, Alasonya, Rahova, Hotaliç, Florina, Dubniçe, Ahyolu, İsakcı, Harate, Vize, Misivri, Hacoğlupazarı, Sofya, Tekfurgölü, Çatalca, Gümülcine, Yenice-i Vardar, Rus Kasrı, Varna, Silistre ve Ustrumca kadılarına; koyun sürücüleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 290

Hüküm 661

Karahisar-ı Sahib beyine ve kadısına; merkez kapıcılarından olan Mehmed dâimâ çarşı ve pazarda harp aleti ile gezip ve şer-i şerîfe küftettiği bildirilmiş, şer ile hâkkından gelinmesi istenmiştir.

Hüküm 662

Gönen ve Eğirdir kadılarına; Seydi isimli şahsın zeameti hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 291

Hüküm 663

Budun beylerbeyine, defterdarına ve kadısına; Bali isimli sipâhinin mirası hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 664

Manastır kadısına; Nefs-i Manastır'da ortaya çıkan eşkiyânın halkın evlerine girip ücretsiz yiyip içip işkence ettiği bildirilmiş, bu eşkiyanın şer ile hakkından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 292

Hüküm 665

Gemlik kadısına; suçluların kaçmalarına yardımcı olan Memi Reis ve oğolları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 666

Tebriz beylerbeyine ve kadısına; Şeyh Haydar'ın isyan ettiğine dair yazılan hüküm.

Sayfa 293

Hüküm 667

Vezir Mehmed Pâşâ ve İstanbul kadısına; kasaplara yamak tayin edilenler hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 668

Trablusgarb beylerbeyisi olup halen deniz muhafazasında olan Mehmed Pâşâ'ya; bazı limanların ve gemilerin gereği gibi korunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 669

Memi Pâşâ'ya; Modon, Koron, Anavarin, Benefşe ve Kızılhisar limanlarının ihmâl ve gevşeklik etmeden korunması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 294

Hüküm 670

Anadolu beylerbeyine ve Kütahya kadısına; Murad Halife ve arkadaşlarının eşyalarını çalan çingeneler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 295

Hüküm 671

Karacadağ beyine ve kadısına; Dukakin ve İskenderiye sancaklarında bazı eşkıyaların yollara inip, insanları katlettikleri ve mallarını yağmâladıkları bildirilmiş, bunların hapsedilip haklarından şerle lâzım gelenin yapılması istenmiştir.

Sayfa 297

Hüküm 672

Şam Kadısı Mevlana Muslihiddin'e; Hatib oğlu Abdurrahim'nin ölümü ile ilgili yazılan hüküm.

Sayfa 298

Hüküm 673

Karahisar-ı Sahib kadısına; yeniçeri İsmail'in ölümüne dair yazılan hüküm.

Sayfa 299

Hüküm 674

Ahılkek, Göl Ardahan ve Penek sancakları beylerine; seferlerde Çıldır Beylerbeyliği'ne tabi oldukları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 675

Çıldır beylerbeyine; Ahılkek, Göl Ardahan ve Penek sancakbeylerinin seferlerde Çıldır beylerbeyliğine tabi oldukları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 676

Çarşamba kadısına; Salma Mahmud isimli kişiyi öldüren Mevla'nın hakkından gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 300

Hüküm 677

Budun beylerbeyisine; Kasim Beyi olan Mustafâ'nın esirlikten kurtulması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 678

Karaman beylerbeyine Konya, Larende, Gafiryat, Ermenek, Pirlavganda, Ereğli, Karapınar, Eskiil, Beyşehir ve Seydişehir kadılarına; bazı eşkiyaların cebeci, topçu ve sipâhi askerlerini darb ettikleri bildirilmiş, bunların ahvallerinin şer ile görülüp haklarından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 301

Hüküm 679

Mısır beylerbeyine; Mısır Hazinesi ile ilgili hizmetlere ve Beytülmal'e zarar geldiği hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 680

Rodos beyine; Yahudi Kara Hayım isimli kişinin Müslümanların akçelerini aldığı bildirilmiş, ihmal edilmeyip Müslümanların haklarının alınması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 302

Hüküm 681

Seyyidgazi kadısına; cami-i şerîf haremde sazlar çalınıp eğlenceler tertip edildiği ve namaz kılmanın mümkün olmadığı bildirilmiş ve bu faaliyetlere engel olunması istenmiştir.

Hüküm 682

Edirne kadısına ve Edirne'de Bayezid Han evkafı mütevellisi olan Mehmed'e; cami-i şerîf civarında bina inşa etmek için mühimmatın hazırlanması istenmiştir.

Sayfa 303

Hüküm 683

İpsala ve eski İvranya kazâsından olan Mahmud'a; Davud adlı kişinin âdamlarıyla dâimâ halka zulüm ettiği bildirilmiş, bu hususta gerekli araştırmanın yapılması istenmiştir.

Sayfa 304

Hüküm 684

Amasya beyine, kadısına ve Merzifon kadısına; Hüseyin isimli yeniçeriyi öldürenin Sefer isimli kişi olduğu bildirilmiş ve lâzım gelenin yapılması istenmiştir.

Sayfa 305

Hüküm 685

Zekim Hâkimi Aleksandır'a; reayanın askerden kaçarak bazı vilayetlere yerleşmeleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 306

Hüküm 686

Trablusgarb Beylerbeyi Mehmed'e; Mehmed isimli kişi ve ona bağlı olanlar kaleden çıkıp gemiye binecekleri sırada kendilerinin korunup, mallarına zarar verilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 687

Acara Beylerbeyi Ahmed'in, devlet-i aliyye ile ilgili bazı mühim işleri yaptığından dolayı hediye ile mükâfatlandırılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 307

Hüküm 688

Budun yeniçerileri kâtibi olup Sirem sancağı muharriri olan Mehmed ve tahrîr kâtibi olan Hüdaverdi'ye; kul maaşının dağıtımı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 689

Filibe kadısına; Filbe'de eşkiyalık yapan ve altı kişiyi öldüren kişilerin yakalanıp merkeze gönderilmeleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 308

Hüküm 690

Budun beylerbeyisine; bazı timar sahiplerinin kasaba ve köylere saldırıp, birçok yerleri yağmâlayıp ve reâyâyı ayartıp kendilerine bağladıkları bildirilmiş, bunların haklarından gelinmesi istenmiştir.

Hüküm 691

Bağdad beylerbeyine; tımar sahibi veya dirlik tasarruf eden kişilerin ellerinde savaş aletleriyle hazır olmaları istenmiştir.

Hüküm 692

Rodos sancağı beyi Hüsam'a; küffarın denizlerde olumsuz hareketleri bildirilmiş, bu olumsuzluklara karşı tedbir alması istenmiştir.

Sayfa 310

Hüküm 693

Eski Midilli sancak beyi Mustafâ'ya küffarın denizde olumsuz hareketleri olduğu hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 694

Menteşe sancağı beyi Murad'a; küffarın rencber ve tüccar gemilerine saldırdıkları bildirilmiş, bu konuda tedbir alınması istenmiştir.

Sayfa 311

Hüküm 695

Aydın sancağı beyine; sohta taifesinden olan eşkiyâ Muhyiddin'nin Müslümânlara zulüm ettiği bildirilmiş, bu konuda alınacak tedbirler kendisine bildirilmiştir.

Hüküm 696

Canik sancağı beyine ve livâ-i mezbûr kadılarına; bölük halkı namına gezip zulüm edenler hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 697

Malkara kadısına ve eski Köprü Kadısı Mevlana Hüsrev'e; Hamza Bölükbaşı'nın halkı darb edip, akçelerini ve koyunlarını aldığı bildirilmiş, bu hususta lazım gelenin yapılması istenmiştir.

Sayfa 312

Hüküm 698

Uluborlu kadısına; Ahmed bin Durmuş ve Mehmed adlı kimselerin eşkiyâ olub, İbrahim Çâvuş'un, Yasemin adındaki cariyesini zorla evlerine götürdükleri bildirilmiş, bu kişilerin yakalanarak merkeze gönderilmesi istenmiştir.

Hüküm 699

Rum beylerbeyine; bazı tımar sahiplerine ve emirlilere verilen timarların deftere kaydolunup, muhafaza edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 313

Hüküm 700

Üsküdar kadısına; bolluk zamanında kasaplık yapanların aynı şekilde kıtlık zamanında da kasaplık yapmaları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 314

Hüküm 701

Tebriz'de olan Cafer Pâşâ'ya; Hizan Beyi olan Hâsan'ın, Semran Beyi Yusuf Bey'in evini basmasından dolayı kethüda ile merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 702

Bağdad beylerbeyine; ulufe alanların defterlere yazılıp mühürlendikten sonra merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 315

Hüküm 703

Haleb beylerbeyine; Diyar-ı Haleb'den merkeze gönderilen çeranların birkaç senedir gelmediği bildirilmiş, bunların acilen merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 704

Kızılbel kadısına; Zevn isimli köyden Bekir mirlivânın subaşıyla gezip kethüda namına emre zulüm ettiği bildirilmiş, bu hususta lâzım gelenin yapılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 316

Hüküm 705

Revan beylerbeyine Revan ve Nahçıvan kadılarına; menzil beygiri bulunmayan yerlerde ulağa yararlı beygir tedârik edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 706

Musul beylerbeyine; Abdaloğlu Mir Şeref, Cizre eyaletini muhasara edip, Cizre'ye bağlı Kürdleri kılıçdan geçirdiği bildirilmiştir. Bunun üzerine kötülük edenlerin ahvâlleri görülmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 317

Hüküm 707

Kayseri beyine ve Köstüre; merkez çâvuşlarından Cafer Çâvuş, bazı Müslümânların nikâhlı hatunlarını zorla nikâhlayıp, dul hatunlarına ve kızlarına zulüm ettiği bildirilmiş, bunun üzerine adı geçen çavuşun merkeze getirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 708

Diyarbakır beylerbeyine; Abdaloğlu Mir Şeref, Cizre eyaletini muhasara edip, Cizre'ye bağlı Kürdleri kılıçdan geçirdiği ve çeşitli suçlar işlediği bildirilmiştir. Diyarbakır askeriyle üzerlerine gidilerek itaat etmeyenleri kılıçdan geçirip haklarından gelesinmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 318

Hüküm 709

Rum beylerbeyine, Kayseri ve Akdağ kadılarına; Bozok sancağında Ortaviran isimli köyde oturan Aliyar ve Mehmed, yalancı olduklarından hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 710

Rumeli beylerbeyine; kale muhafızlarının azline dair yazılan hüküm.

Sayfa 319

Hüküm 711

Darüssaade Ağası olan Mehmed Ağa'ya; yardımcılarının mühasebesinin yerli yerinde görülmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 320

Hüküm 712

Ağrıboz beyine ve İne kadısına; birkaç haramzade ve eşkiyâ toplanıp, yiyeceklerden buğday ve arpayı düşman gemilerine verdikleri bildirilmiş, bunların hapsedilip gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 321

Hüküm 713

(Baş tarafı yoktur); arpa ve saman ile ilgili yazılan hüküm.

Hüküm 714

(Baş tarafı yoktur); defter tahririne kaydedilen askerler ile ilgili yazılan hüküm.

Sayfa 322

Hüküm 715

Sakız sancağı beyi Mustafa'ya; Sakız'da bulunan gemilerin acilen İstanbul'a gelmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 716

Haleb beylerbeyine ve defterdarına; kul tâyifesinin Haleb'e gelip, divan ve hazineyi bastıkları bildirilmiş, bunların haklarından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 323

Hüküm 717

Tebriz muhafazasında olan Vezir Cafer Pâşâ'ya; bazı bölgelerin tasarrufu hakkında barışa riayet edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 325

Hüküm 718

Niğde ve Bor kadılarına; ne mikdâr arpa ve saman lâzım olursa, akçeleriyle verilmesi ve bu hususta zulüm edilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 719

Şam beylerbeyine; Katife’de inşa edilen kalenin muhafazası için asker tayin edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 326

Hüküm 720

Rum beylerbeyine ve Mecidözü kadısına; Süleyman ve arkadaşları eşkiya olup ve kötülük ettiklerinden haklarından gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 721

Kocaeli beyine; bazı eşkiyâların kesici aletlerle ile gezip zulüm ettikleri bildirilmiş, bu hususta hak iddiasında bulunanların şerle hakları alınması ve lâzım gelenin yapılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 327

Hüküm 722

Trabzon beylerbeyine ve kadısına; Seyyid Kazım ve Seyyid Batum yalancı olduklarından ahvâllerinin teftiş edilip şerle lâzım gelenin yapılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 723

Bozok beyine ve kadısına; Mahmud ve arkadaşları hırsız oldukları bildirilmiş, bunların hapsedilip haklarından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 328

Hüküm 724

Bosna beylerbeyisine; Nehr-i Küpe ve Nehr-i Ona mabeyninde bir kale yapılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 725

Bosna beylerbeyine; Sinân Çâvuş’un ölmesi üzerine karışık olan defterinin tamamlanması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 329

Hüküm 726

Zekim Hâkimi Aleksandra Han'a; Şirvan ve Gence halkının yerine gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 727

Gence beylerbeyine; gediklerden bölüklere ilhak olunanların tekrar eski yerlerine gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 728

Erzurum Hazine defterdarına; kul maaşı için Erzurum hazinesinden akçe talep edilmemesine dair yazılan ferman.

Sayfa 330

Hüküm 729

Gence beylerbeyine; Erzurum hazinesinden kul maaşı için akçe talep edildiğinden Erzurum hazinesinden on yük akçe verilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 730

Gence beylerbeyine; Gence vilayetinde Derviş adlı kişinin evinde bulunan eşyaların teftiş edilip, Beytülmal'e ait oldukları tespit edilirse mîrî için zabt edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 331

Gence beylerbeyine; Vilayet-i Gence'ye bağlı Barda'da ziyâde mahsul olup, Havass-ı Hümâyûn'a ilhak olunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 732

Gence beylerbeyine; Havass-ı Hümâyûn'a zabt olunan yerlere haricden kimsenin dâhil ettirilmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 733

Şeki Beylerbeyiliği verilen Hızır Pâşâ'ya; kul tâyifesinin muhafazası hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 332

Hüküm 734

Midilli beyine ve dizdarına; kale muhafızları ve topçuları hizmetlerini eda edenlerin sıkı tenbih edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 735

Sultanönü sancağı beyine; Istabl-ı Âmire ile ilgili husûsların gönderilecek âdam ile görüşülmesi hakkında yazılan hüküm

Sayfa 333

Hüküm 736

Solnok Beyi Osman Bey'e; Surtubat isimli mahalde sağlam bir palanga inşa edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 737

Revan beylerbeyine; Vezir Hasan Pâşâ ve yanındakilerin emniyetle yerlerine gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 334

Hüküm 738

Aydıncık, Karabiga, Nefs-i Biga, Mudanya ve İncik kadılarına; Kılar-ı Âmire için pirinç tahsili hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 739

Rodoscuk kadısına; İstanbul'da nal ve mih bâbında sıkıntı olduğuna dair yazılan hüküm.

Sayfa 335

Hüküm 740

Rumeli kadiaskerine; mülazemet defterine kayd olunacaklar hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 741

Pınarhisar kadısına; yeniçerilerden olan Ali'nin muhalefatına dair yazılan hüküm.

Sayfa 336

Hüküm 742

Yavebolu, Kürtün, Keşab ve Giresun kadılarına; subaşılık hizmetine istihdam edilen merkez silahdarların ahaliye zulüm ettikleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 743

Maraş beylerbeyine ve kadısına; Mustafâ isimli kimsenin tasarrufunda olan bağının ve erzâkının zapt edilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 337

Hüküm 744

Mısır beylerbeyine; Medine-i Münevvere ile ilgili hizmetlerin yerine getirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 338

Hüküm 745

Ahyolu kadısına; Kara Todori isimli kasabın yamaklık tayini hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 746

Gebze’de Mustafâ Pâşâ medresesinde müderris olan Mevlana Musa’ya; Mustafâ Pâşâ’nın müfettiş tayin edildiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 339

Hüküm 747

Kengiri (Çankırı) beyine, Kengiri ve Toht kadılarına; Hüseyin bin Hâsan ve arkadaşlarının Hacı Ahmed’te olan borçları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 748

Zülkadiriye beylerbeyine, Maraş ve Elbistan kadılarına; Abdurrahman isimli kişinin kötülüğünden dolayı hâkkından gelinmesi ile ilgili yazılan hüküm.

Sayfa 340

Hüküm 749

Tunus Beylerbeyi Hüseyin Pâşâ'ya; beylerbeyiliğine varıp muhafazada olması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 750

Kefe beylerbeyine; Kılâd isimli zimminin aldığı zahireyi İstanbul'a getirmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 341

Hüküm 751

Karaman beylerbeyine ve kadılarına; Derviş Mehmed'in mirasına dair yazılan hüküm.

Hüküm 752

Medine-i Münevvere kadısına ve Şeyhü'l-Haremi'ne; halkın şikâyeti üzerine olumsuz davranışlardan ve fazla taleplerden vazgeçilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 342

Hüküm 753

Vezir-i Azam Sinan Pâşâ'ya; Köstendil sancak beyi Ahmet'te olan filorinin bölükbaşıya teslim ettirip merkeze göndermesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 754

İskenderiye beyi olup Tunus Beylerbeyliğine tayin olunan Hüseyin'in acilen görev yerine gitmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 755

Sığla beyine; Tunus Beylerbeyi tayin edilen Hüseyin'in, Sakız sancağı beyi ile acele Tunus'a gitmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 343

Hüküm 756

Mora beyine; eşkıyalık eden kişilerin ahvallerinin şerle görülmeleri ve lâzım gelenin yapılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 344

Hüküm 757

Köstendil sancak beyi olan Ahmed Bey'e; zimmetinde olan filorinin bölükbaşıya teslim edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 758

Mısır beylerbeyine; İstanbul zahiresi için yazılan hüküm.

Sayfa 345

Hüküm 759

Geyve ve Sabancı kadılarına; eşkıya olan Haydar oğlu Ahmed'in hapsedilip, ahvalinin şerle görülmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 760

Vilayet-i Rumeli'nde olan kadılara; Beytülmale aid olan akçenin tahsili hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 346

Hüküm 761

Ahyolu ve Süzebolu kadılarına; yirmi kıta kadirga ile beş parça at gemisi inşa edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 762

Üsküdar'dan merkeze gelince yol üzerinde olan kâdırlara ve sancakbeyleri kaymakamlarına; Yahya isimli kişinin develeriyle birlikte korunması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 347

Hüküm 763

Bursa kadısına; acemi oğlanı olduğunu iddia eden Cafer'in ahvalinin şerle görülüp merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 764

Aksaray, Koçhisar ve Yüzde kadılarına; Yüzde eminlerinin nice eşkiyâyı yanlarına alıp havass-ı hümayûna zulüm ettiklerinden teftiş edilip merkeze gönderilmeleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 348

Hüküm 765

İstanbul kadısına ve yeniçeri ağasına; Tokludedede, Taşlık Zaviyesi ve Mustafâ Pâşâ mahallerinde olan bazı dükkânlarda içki satıldığı, burada içki içen kişilerin çevreye rahatsızlık verdikleri bildirilmiş ve bu konu hakkında gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir.

Hüküm 766

Mısır beylerbeyine ve kadısına; Mısır'da olan Yahudi ve Hıristiyan taifesinin Müslümân esirlere olan tutumları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 349

Hüküm 767

İstanbul kadısına ve yeniçeri ağasına; meyhane ve şarap satışı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 768

İstanbul kâdısına ve yeniçeri ağasına; Bezzazistan ve Bitpazarı'nda gezen dellallar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 350

Hüküm 769

Üsküb sancağı beyine ve kadısına; Mustafâ Çâvuş adlı kişinin zina davası hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 770

Hersek sancakbeyi Mustafâ'ya ve livâ-i mezbûrda olan kadılara; zahire hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 351

Hüküm 771

Musul beylerbeyine ve Musul kadısına; Musul kazâsında bulunan bazı köylerde sancakbeyi ve subaşı adamlarının halka yaptığı zulûmlerin engellenmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 772

Bosna beylerbeyine; askeri hizmette olmayanların defter edilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 352

Hüküm 773

Hamideli sancağında vaki olan kadılara; Neslioğlu Mehmed Çavuş suhte serdari namıyla gezip müslümanların mallarını aldığı ve çeşitli zulümler ettiği bildirilmiş, bunun üzerine hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 774

Mısır beylerbeyine ve defterdarına; Medine-i Münevvere’de Mescid-i Kubbetü’l-İslam hatib ve imamının arz-ı hali üzerine minberine sancaklar konulması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 353

Hüküm 775

Mısır Beylerbeyine; Sefer-i humayun mühimmatı için Mısır’dan bin kantar barutun İskenderiye iskelesine nakil ettirilip, Agrip ve Karamürsel gemileriyle İstanbul’a gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 776

İskenderiye sancağı beyine; Mısır’dan gönderilecek bin kantar barut hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 354

Hüküm 777

Aksaray beyine, Aksaray ve Koçhisar kadısına; köy sipâhisi olan Veli’nin Müslümanlara zulüm ettiği bildirilmiş, bunun üzerine ahvalleri şer ile görülüp İstanbul’a gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 355

Hüküm 778

Kıbrıs beylerbeyine ve Karıtaş kadısına; Abdi bin Ahmed isimli eşkiya Müslümânların mallarını yağmaladığı bildirilmiş, bunun üzerine hakkından gelinmesi istenmiştir.

Hüküm 779

Zülkadiriye beylerbeyine; livâ-i mezbûrun üç bin akçe timarlı sipâhilerinden altmış nefer sipâhinin muhafız tayin olunması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 356

Hüküm 780

Merkezden Kırım'a varınca yol üzerinde bulunan sancakbeylerine, kadılara, azap ağalarına, dizdarlara ve iskele emînlerine; merkezden gönderilen Mehmed ve yanındakilerin emniyetle Kırım Hanı Gazi Giray Han'a ulaştırılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 781

Eski Basra Beylerbeyi olup Haleb'de bulunan Ali Pâşâ'ya; Haleb hazinesinin gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 782

Edirne'de Saray-ı Âmire meremmatına memûr olan kapucubaşıya gönderilen emirde; Saray-ı Âmire'min tamîrî için yararlı adamlar tayin edildiğine dair yazılan hüküm.

Sayfa 357

Hüküm 783

Tarsus beyine, Tarsus ve Ulaş kadılarına; eşkiyadan olan Kara Sinân ve arkadaşları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 358

Hüküm 784

Çorum beyine ve kadısına; tımarlı sıpahilerden Pirkulu hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 785

Şam beylerbeyine; eski Şam Beylerbeyi Murad'ın inşa ettiği hanın tamîrî hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 786

Kıbrıs beylerbeyine ve defterdarına; Asitâne-i sa'âdete hazine getirmekle görevli kişilere nasıl davranılacağı hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 359

Hüküm 787

Tarsus kadısına; Hüseyin ve Kalender isimli kardeşler ile Bayram Çâvuş arasındaki alacak verecek meselesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 788

Manyas kadısına; Manyas'da biçilecek sazlar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 360

Hüküm 789

Bursa kadısına; Edirne kapısı salhanesi için yardımcı tayin olunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 790

Bosna beylerbeyine; Bosna ve Hersek sancaklarında olan kale neferatı hizmetlerindeki eksikliklerin tamamlanması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 361

Hüküm 791

İstanbul kadısına; İstanbul'da olan evkafa hariçten kimsenin müdahale etmemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 792

Gelibolu kadısına ve İskele eminine; mîrî peksimed hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 793

Karahisar-ı Şarki beyine ve Ulubey ve Bayramlı kadılarına; Ramazan isimli eşkıyanın hapsedilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 362

Hüküm 794

İstanbul kadısına; İstanbul'da olan Yahudilerin giyimleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 795

Vilayet-i Anadolu'da olan sancak beylerine ve kadılara; eski Alaiye sancakbeyi olan Halil'in yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 796

Batum beylerbeyine; Torul kâdısının eşkiyâ ile birlikte yaptığı faaliyetler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 363

Hüküm 797

Vezir Hâsan Pâşâ'ya; küffardan alınan dokuz harp gemisi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 364

Hüküm 798

Sâbıka Karaman beğlerbeğliği ile mütekaid olan İbrahim'e; Vezir Sinan Paşa'nın sefere gideceği bildirilmiş ve bu sefer için gerekli olan para ve zahirenin temin edilmesi istenmiştir.

Sayfa 365

Hüküm 799

Vezir Mehmed Pâşâ ve İstanbul kadısına; kasap bedeli hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 800

Bolu sancağında olan kadılara; halkın şikâyeti üzerine eşkiyâ teftişine gönderilen Ali Çavuş'a yardımcı olmaları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 801

Tebriz beylerbeyine; Taraga Hâkimi Mire hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 366**Hüküm 802**

Yeniçeri ağasına; yeniçeri ağası olanlara adet-i kâdime üzere uygulanan kurallar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 367**Hüküm 803**

Aksaray beyine, Koçhisar ve Yüzdepara kadılarına; Koçhisar ve Ankara kazâlarındaki eşkıyalar hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 804

Binnaz kadısına; Çorum isimli köy sâkinlerinden Murad hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 368**Hüküm 805**

Kastamonu beyine, Bolu, Boyabad ve Azdavây kadısına; Salih isimli kişi haramzadelikle meşhur olduğundan hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 806

Mısır beylerbeyine, kadısına ve defterdarına; Mısır hazinesinde tutulan paranın nerelere harcanacağı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 807

Mısır beylerbeyine, kadısına ve defterdarına; Medine-i Münevvere ahalisi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 369**Hüküm 808**

Kütahya kadısına; Abdülislam Çâvuş'un kaymakam tayin olduğu hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 809

Bu hüküm tamamlanmamıştır.

Hüküm 810

Bu hüküm tamamlanmamıştır.

Hüküm 811

Malatya beyine ve kadısına; Ferruh Bey'in hizmetinde olan kişiler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 370

Hüküm 812

Bergofça kadısına; Divan-ı Hümâyûn kâtibleri şâkirdlerinden Kâtib Mehmed ile Bergofça sâkinlerinden Hasib arasındaki dava hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 813

Kapudan pâşâya; Gelibolu'da Kildülbahr kalesi hisar erlerinin timarları ahara verilmiş olup tekrar hisar erlerine eski beratları mücebince zapt ettirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 814

Selanik, İnebahtı ve Agriboz sancaklarında olan kadılara; İstanbul'a zahire getirmek için emir verilen reislere ne mikdâr tereke yüklendiğinin defter edilip, defterlerin merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 371

Hüküm 815

Bosna beylerbeyine; Bosna tarafından yeniçeri ocağı için asker toplanması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 816

Berkofça kadısına; Şeytanoğlu Zülfikar Çâvuş'un timarının alınması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 817

Erzurum ve Batum beylerbeyilerine; Horoz Mehmed Çâvuş'un mahkeme sicili hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 372

Hüküm 818

Vezir-i azam olan Sinân Pâşâ'ya; sefer-i humayunda olan askerlerin maaşı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 819

Ulak hükmünün nasıl yazdırılması gerektiği hakkında.

Sayfa 373

Hüküm 820

Batum beylerbeyine, Goniya, Atina ve Zühre kadılarına; eşkıyalık faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 821

Müteferrika Ali Ağa'ya; sefere gitmeyenler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 374

Hüküm 822

Eğirdir kadısına; Cebeci Sefer isimli eşkiyânın hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 823

Kastamonu kadısına; kale muhafızlarından İlyas isimli kişinin kale askerlerinin nice akçelerini aldığından teftiş edilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 375

Hüküm 824

Kula ve Alaşehir kadısına; Kula sâkinlerinden Marziye Hatun adlı kadının yaptığı hırsızlık hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 825

Akkirman beyine ve kadısına; Akkirman kalesi içinde bulunan evlerin kale neferatlarına satılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 376

Hüküm 826

Kastamonu beyine; İbrahim Subaşı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 827

Rodos beyine; Dergâh-ı mua‘allâ müteferrikalarından İbrahim’in İskenderiye’ye gittiğinde güvenliğinin sağlanması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 828

Nevrekop ve Razlık kadılarına; haramilerin faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 377

Hüküm 829

Zamantı kadısına; Haydar Bey’in kethüdası Mustafâ Çavuş’un yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 830

Guraba Dilsiz Süleyman’a; Livâ-i Ağrıboz ve Tırhâlâ ve İnebahtı ve Avlonya ve gayrı sancaklarda olan mukaata hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 378

Hüküm 831

İstanbul kadısına; Fethiye Camisinin etrafında bulunan miri arazinin satılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 832

Siroz kadısına; Siroz’daki hükümlü kasaplar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 379

Hüküm 833

Maraş beylerbeyine; Çamlıbel derbendindeki eşkıyalık faaliyetlerinin engellenmesi için Maraş çavuşlarından Mehmed Çavuş’un görevlendirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 380

Hüküm 834

Eskişehir kadısına ve Karahisar sancağında bulunan kadılara; yeniçeri ve acemioğlanı namıyla eşkıyalık yapanlar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 381

Hüküm 835

Yenice ve Kavala kadılarına; İstanbul için gemilere yüklenen zahirenin mikdârı ve gemilerin güvenliğinin sağlanması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 836

Sinân Ağa'ya; Vilayet-i Anadolu ve Karaman ve bazı beylerbeyiliklerde eşkiyanın teftiş edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 837

Kengırı kadısına; Sinân Çâvuş'un eşkiyânın hakkından gelinmesine dair yazılan hüküm.

Sayfa 382

Hüküm 838

Kastamonu beyine, Kengırı, Karacaviran ve Kesgin kadılarına; Kangırı sancağı beğinin kaimakamı Sinân'nın, Koçhisar Kadısı Alâeddin ve yanındaki bazı kişiler hakkındaki şikâyeti üzerine yazılan hüküm.

Hüküm 839

Kengırı ve Kesgin-i Toht kadısına; Toht kazâsından Hamza Halife adlı kişi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 383

Hüküm 840

Kıbrıs beylerbeyine; Lefkoşe kalesi azaplarının timar tevcihi ve kale muhafazası hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 384

Hüküm 841

Hasköy ve İncik kadılarına; Söğütlü, Donrullar ve Ayduanlı isimli köy ahalilerinin adet-i ağnamları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 842

Ankara kadısına; Leylek Hâsan ve Mehmed adlı kişilerin yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 843

Şam beylerbeyine ve kadısına; tafta, dolama ve bürüncüklerin damgalanup satılmaları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 385

Hüküm 844

Diyarbakır beylerbeyine ve Hazine defterdarına; Palu Hâkiminin borcunu ödemesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 845

Edremid, Kemer, Ayazmend, Bergama kadılarına; Bursa'da bulunan Sultan Murad Evkafı hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 386

Hüküm 846

Kıbrıs beylerbeyine ve Silifke kadısına; Livâ-i İçel'de ortaya çıkan iki eşkiyânın faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 847

Kırşehir kadısına; Kırşehir sancakbeyi kethüdasının Safiye ve kardeşi Mehmed'in malarını gasb ettiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 387

Hüküm 848

Trablusşam beylerbeyine ve Humus kadısına; Şeyh Yusuf'un işkence altında olduğu hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 849

Kıbrıs beylerbeyine ve Kıbrıs'da bulunan kadılara; Tarsus'da Sinân Halife ve beraberindekilerin sohta namına yaptığı faaliyetler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 388

Hüküm 850

Vezir Cafer Pâşâ'ya; acilen merkeze gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 851

Rum beylerbeyine ve Çorum kadısına; eşkıyaların yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 389

Hüküm 852

Diyarbakır beylerbeyine; Hızır Pâşâ'nın adamlarından Osman'ın tahsil ettiği akçenin Tebriz'e gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 853

Eski Kars Beylerbeyi Ali'ye; kul taifesine ve reâyâyâ zulüm edildiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 390

Hüküm 854

Edirne kadısına ve Kapucubaşı Mustafâ Ağa'ya ve Edirne'de bostancı başıya; Edirne'de Hasbahçe'de yüz elli oğlan alınıp, bahçe hizmetine tayin edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 855

Şirvan beylerbeyine; timarların hizmet edenlere verilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 391

Hüküm 856

Çıldır beylerbeyine; Gürcistan beylerinden nicesinin isyan ettiği hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 857

Anadolu beylerbeyine ve Hamid beyine, livâ-i mezbûrda olan kadılara; iki yüzden ziyâde atının fukaraya zulmettikleri hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 392

Hüküm 858

Ayaş, Ankara, Beypazarı, Yörük, Bacı, Yabanabad, Seferihisar, Murtezaabad ve Günyüzü kadılarına; Ayaş kazâsında Yakub isimli müderrisin kardeşi Bünyamin'i alenen bıçakla katledenlerin hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 859

Mısır beylerbeyine; Medine-i Münevvere'de olan Mescid-i Kubbetü'l-İslam'ın halı ve aydınlatma ihtiyacını gidermesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 393

Hüküm 860

Baalbek ve Kereknuh Emini olan Harkuşoğlu Emir Musa'ya Baalbek ve Kereknuh kadılarına; Dükka karyelerinin reâyâsına zulmedenlerin hakından gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 861

Şam beylerbeyine ve Şam kadısına; Şam-ı Şerîf'te bulunan evkaf reâyâsının rencide edildiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 394

Hüküm 862

Medine-i Münevvere kadısına ve şeyhü'l-haremine; Ravza-i Mutaharra'nın döşemesi harab olduğundan cüz okuyanların sıkıntı çektikleri bildirilmiş, gereğinin yapılması istenmiştir.

Hüküm 863

Erzurum beylerbeyine ve Bayburd kadısına; merkez müteferrikalarından olan Şebrenk'in teftiş olunması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 395

Hüküm 864

Darüssaade Ağası Mustafâ Ağa'ya; evkaf-ı mezbûreye nâzır olup nezarete gayret edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 865

Çorum kadısına; Sinân Çâvuş'un köprü tamirine tayin edildiği hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 866

Selanik, Tırhâlâ ve İnebahtı sancaklarında bulunan kadılara; Koyun sürücülerinin ne mikdâr sürölüp ve ne mikdâr kaldığı hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 396

Hüküm 867

Sol kolda bulunan kadılara; buğdayların vaktinde gemilere yüklenip İstanbul'a gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 868

Teke beyine Kalkanlı kadısına; Yusuf isimli kişinin meclisi şera getirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 397

Hüküm 869

Eski Basra Beylerbeyi olan Elvendoğlu Ali'ye, Hama, Şeyzer ve Maarra kadılarına; Köse Mustafâ ve bir takım asiler'in yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 870

Anadolu beylerbeyine, Kütahya, Karahisar ve Afşar kadılarına; Mustafâ isimli kişinin ölüm nedeninin araştırılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 398

Hüküm 871

Erzurum, Kars, Bağdad, Şehrizol beylerbeyilerine ve zikr olunan beylerbeyiliklerde bulunan sancakbeylerine ve kadılarına; Abdurrahman, Kasım, İbrahim ve Ahmed Kethüda isimli kimselerin yıllık maaşlarını alıp firar ettikleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 872

Eski Anadolu şikk-ı sani defterdarı Aydonat kadısına; merkez çâvuşlarından Bali Çâvuş'un kardeşi Durmuş isimli sipâhinin hapisten salıverilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 873

Kefe defterdarına; Matbah-ı Âmire için yedi bin kantar yağ gönderilmemesi durumunda defterdarlığı alınacağı hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 399

Hüküm 874

Rumeli'nin sağ kolunda olan kadılara; kazada olan yeniçerilerin acilen serdar-ı muma-ileyhin yanına gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 875

Dukakin beyine, Kalkandelen ve Debre kadılarına; Debre kazâsında bulunan ahalinin isyan ettiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 400

Hüküm 876

Bağdad muhafazasında olan Vezir Hızır Pâşâ'ya; Ekrad ve Arab'ın isyan üzere oldukları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 401

Hüküm 877

Vezaret ile Rumeli Beylerbeyi Hâsan Pâşâ'ya; Budun tarafında asker ihtiyacı olduğundan, Rumeli askerleriyle Budun muhafazasında olunması istenmiştir.

Hüküm 878

Bursa kadısına ve beyine; Kurt ve Koçi isimli çingenelerin ellerinde ve obalarında bulunan eşyaların araştırılması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 402

Hüküm 879

Midilli beyine ve kadısına; kapıcıların kethüdası olan Mehmed isimli kişinin, Midilli'den Hızır isimli hizmetkârın eşyalarını çaldığı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 880

Boğazkesen kalesi dizdarı vesâir mustahfızları timarları olan yerlerin kadılarına; Vilayet muharriri mezbûrların faliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 881

Manisa kadısına, Saruhan beyine ve Ilıca kadısına; eşkıyaların yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 403

Hüküm 882

Mahruse-i Edirne'de bulunan saray-ı âmire tamîrîne memûr olup kapucularım başı olan Mustafâ'ya; Edirne'de bulunan saray-ı âmirenin tamiri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 883

Saruhan beyine ve Ilıca kadısına; Kuzattan Siyami Muhyiddin ve Murad isimli kişilerin faliyetleri hakkında yazılan hüküm. (Bu hüküm tamamlanmamıştır)

Hüküm 884

Üsküb kadısına; Nefs-i Üsküb'de bulunan Yehudi taifesinin, İslama gelmiş bazı cariyeleri kullandıkları hakkında yazılan hüüm.

Sayfa 404

Hüküm 885

Dergâh-ı âli çâvuşlarından Semendire sancağı muhafazasına memûr olan Kıragoyefçeli Mustafâ Çâvuş'a ve Niş muhafazasına tayin olunan Zaim; bölgenin korunması ve muhafaza edilmesinde Hızır Çâvuş ile birlikte olunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 886

Karaman beylerbeyine, Belviran, Andoği, Bor ve Şücaeddin kadılarına; Süleyman oğlu Ahmed'in yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 405

Hüküm 887

Bitlis kadısına; vefat eden yeniçeri İlyas'ın mirası hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 888

Şam beylerbeyine ve defterdarına; vefat eden Ümmühani Hatun'un vazifesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 889

Şam beyberbeyine ve defterdarına; herhangi bir ferde vazife verilmeyip emre aykırı gelmekten ziyâde kaçınması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 406

Hüküm 890

Trablusgarb Beylerbeyi olup deryaya çıkan donanma-yı hümâyûna baş ve bûğ tayin olunan Mehmed Pâşâ'ya; Akdeniz yalılarında olan kalelerdeki topların donanma-yı hümâyûn kadırgaları ile Tophane-i Âmire'ye getirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 891

Basra beylerbeyine ve defterdarına; Basra'dan Lahsa muhafazasına ne mikdâr tüfenk-endaz alındığı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 892

Basra beylerbeyine; Lahsa Beylerbeyi olan Ahmed'in yardım taleb ettiğine dair yazılan hüküm.

Sayfa 407

Hüküm 893

Sıgla kalesi inşa edildiği sırada Mustafâ isimli asker emre itaat etmeyip kaleyi terk ettiği hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 894

Erzurum beylerbeyine, Erzurum ve Tercan kadılarına; yasakcılık edenlerin tamamen def edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 408

Hüküm 895

Bağdad muhafazasında olan Vezir Hızır Pâşâ'ya; Bağdad serhaddinin sınırı hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 409

Hüküm 896

Mısır beylerbeyine ve defterdarına; toplanan şeker, baharat, pirinç, nohut, mercimek vesâir şeker mühimmatı hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 897

Mısır beylerbeyine, defterdarına ve eski Tersane Ağası Sinân'a; Bulak'da Süleyman Pâşâ Cami civarında kılar-ı âmire için yapılacak olan anbar hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 898

Batum beylerbeyine ve Diribolu kadısına; Kara Mehmed ve arkadaşlarının yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 410

Hüküm 899

Mısır beylerbeyine; bölge emniyetinin sağlanması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 900

Mısır beylerbeyine, Mısır kadısına, Mısır defterdarına, İskenderiye, Reşid, Kude, Bulak, Dimyat ve Faraskür kadılarına ve kıla dizdarlarına; Matbah-ı Âmire için tedârik edilen mühimmatın gemilere yüklenip gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 901

Mısır beylerbeyine, Mısır kadısına, defterdarına, Dimyat, Reşid ve İskenderiye kapudanlarına ve muhafaza beylerine ve İskenderiye ve Dimyat dizdarlarına; Kılar-ı Âmire için toplanan zahirenin merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 411

Hüküm 902

Trablusgarb Beylerbeyi olan Memi Pâşâ'ya; donanma-yı hümâyûn gemilerinde olan yeniçerilerin istihdam edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 903

Haleb beylerbeyine; vilayet-i Haleb'de ve Haleb'e bağlı sancaklarda üç bin ve üç binden aşağı timarı olanlar hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 904

Erzurum beylerbeyine ve Tercan kadısına; Bahtiyar isimli zimmînin bazı Müslümanlar tarafından rencide edildiği hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 412

Hüküm 905

Budun beylerbeyine; Budun'da bulunan Peçuy, Kopan ve Mohaç sancakları, sancak defterlerini göndermeleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 906

Üsküb kadısına; Düztaban pabuç ve saray pabucunun eski usule göre satılması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 907

Mora beyine, Koritos, Arhos ve Anabolu kadılarına; Vezir Mehmed Pâşâ'nın çiftliğinde bulunan arpanın İstanbul'a gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 413

Hüküm 908

Seydişehir kadısına; subaşılar ve adamlarının faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 909

Silistre ve Niğbolu sancaklarında bulunan kadılara; eşkıyaların yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 414

Hüküm 910

Bağdad muhafazasında olan Hızır Pâşâ'ya; Vilayet-i Bağdad'ın tahriri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 911

Yeniçeri ağasına; acemi oğlanlarından yaklaşık yüz elli askerin bostancı olarak Edirne bahçesine gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 912

Rakka beylerbeyine ve Ruha kadısına; Hacı Abdurrahman bin Hoca Ali'nin yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 415

Hüküm 913

Edirne kadısına; Ali oğlu Cafer'in Sefer çavuşa teslim edilip, gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 914

Kayseri beyine ve kadısına; Şeyh Mehmed'i öldürenlerin hapsedilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 915

Şam beylerbeyine; kaleye için darbzenler tedârik edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 416

Hüküm 916

Eski Basra Defterdarı olan Mehmed'e ve Balıkesir kadısına; Ali ve İbrahim isimli kişilerin ulufelerinin kesilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 917

Yanya sancakbeyine; Eflak ve Boğdan taraflarında yapılan seferlere katılanlar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 417**Hüküm 918**

Vilayet-i Şirvan'da olan kadılara; vilayeti terk eden Müslümanların eski yerlerine gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 919

Cezayir-i Garb Beylerbeyi Hızır Pâşâ'ya; kalitenin gemilere yüklenmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 920

Avrathisarı kadısına; eski kâdı olan Hüssam isimli kişinin, cami imamına zulüm ettiğinden hakkından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 418**Hüküm 921**

Mesavli Kadısı Mustafâ'ya; Pelid isimli köyden Musa ve Mahmud isimli eşkiyâların yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 922

Livâdiye kadısına; Derya Beyoğlu Hüseyin'in hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 419**Hüküm 923**

Eski Tebriz Beylerbeyi olup Van Beylerbeyiliği verilen Hızır'a; Tebriz kalesinin tamir edilmesinden sonra Van'a gidilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 924

Meraga Beyi Mire Bey'e; Tebriz Beylerbeyi olan Hızır Paşa'nın hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 420**Hüküm 925**

Sultanönü beyine; Eskişehir'deki bazı eşkıyaların yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 926

Eski Basra Beylerbeyi olup hâlâ Haleb muhafazasında olan Elvendzade Ali Pâşâ'ya; acilen merkeze gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 927

Budun defterdarına; askerlerin maaşlarının zamanında verilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 421

Hüküm 928

Donanma-yı hümayûnda olan Memi Pâşâ'ya; Koloz boğazı muhafazasına tayin edilecek gemi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 929

Filibe kadısına; yeniçerili Mustafâ'nın katillerinin bulunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 930

Trabzon kadısına; Poyraz Mehmed'i öldüren eşkıyaların hakkından gelinmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 422

Hüküm 931

Agriboz beyine; elli üç askerin eski usule göre deniz muhafazasında istihdam edilmeleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 932

Mısır beylerbeyine; Mısır'da olan Yahudi ve Hıristiyan taifesinin esir aldıkları Müslümânlar hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 423

Hüküm 933

İskenderiye beyine; Yahudilerin eski yerlerine gönderilmeleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 934

Simon Han'a; zahire ile ilgili lazım olan husûsların bildirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 935

Merkezden Simon Han'a varınca yol üzerinde bulunan beylere ve kadılara; Simon Han'ın kardeşi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 936

Göri Beylerbeyisi Mustafâ Pâşâ'ya; saâdet-i makrunum ile ilgii meydana gelen faaliyetler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 424

Hüküm 937

Lazkiye ve Çarşamba kadılarına; eski Lazkiye kadısı olan Şeyhzade'nin yeniçerilerle bir olup, halka zulüm ettiklerinden teftiş edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 425

Hüküm 938

Anadolu Beylerbeyi olan Mehmed Pâşâ'ya; Veziriazam Sinân Pâşâ'nın Budun muhafazasında olması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 939

Bosna beylerbeyine; Veziriazam Sinan Paşa'nın serdar olarak tayin edildiği hizmette olunması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 426

Hüküm 940

Müfettiş-i Kesriye Kadısı Mevlana Hüsrev'e ve Pirlepe kadısına; merkez çavuşlarından Mehmed Çavuş'un çiftliğini basan eşkıyanın hakkından gelinmesi istenmiştir.

Sayfa 427

Hüküm 941

Sağ kolda bulunan sancakbeylerine; dirliğe mutasarrıf olanların cümlesinin hizmette bulunmaları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 942

Erzurum beylerbeyine; sefere gönderilenler hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 428

Hüküm 943

İstanbul kadısına; İstanbul'da Ermeni taifesinden kasaplara yamak tayin edilenler hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 944

Galata kadısına; Kostantinoğlu Dimitri isimli zımminin hapsedilip merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 945

Maraş Göksu'ya varınca yol üzerinde bulunan kadılara; eski Rakka Beylerbeyi olan Osman'ın acilen merkeze gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 429

Hüküm 946

Saruhan sancağı beyine ve Manisa kadısına; Mangır adlı kişinin yaptıkları hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 947

Amastra kalesi dizdarına; Baf sancakbeyinin gemisine asker tayin edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 948

Kefe beylerbeyiliğinde olan kıla dizdarlarına; Karadeniz seferine gidecek olan gemilere asker tayin edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 430

Hüküm 949

Tire, Güzelhisar ve Talame kadılarına; eşkıyaların faaliyetleri hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 950

Silistire sancağında bulunan kadılara; İslam ordusuna asker alınması hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 431

Hüküm 951

Trablusşam beylerbeyine ve kadısına; Feridun adlı kişinin borcunun ödenmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 952

Şam beylerbeyine ve kadısına; Balcı Hasan Paşa'nın zimmetinde olan dört yük akçenin tahsil edilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 953

Trablusşam beylerbeyine ve kadısına; Balcı Hasan Paşa'nın zimmetinde kalan dört yük akçenin Kapıkethüdası Feridun Çavuş'dan tahsil ettirilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 954

Şam beylerbeyine ve kadısına; Balcı Hasan Paşa'nın zimmetinde kalmış olan dört yük akçenin Burunsuz Ali Çavuş'a verildiğine dair yazılan hüküm.

Sayfa 432

Hüküm 955

Silistire sancağında bulunan kadılara; fermân olunan nüzü'lün toplanıp acilen gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 956

Barça ve Karamürsel gemisi reislerine; Matbah-ı Amire mühimmatı için gemilere yüklenen pirincin acilen gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sayfa 433

Hüküm 957

Bağdad muhafazasında olan Vezir Cafer Paşa'ya, kadısına ve defterdarına; Hazreti Abdulkadir Geylani ve İmam-ı Azam Kudsi Şehima Evkafı'nın zevaidi hazine-i Bağdad'da zabt olunması hakkında yazılan hüküm.

Hüküm 958

İskenderiye sancağı beyi Kapudanzade Mehmed Bey'e;
kadırğa ile acilen Mısır'a gidilmesi hakkında yazılan hüküm.

Sonuç

Osmanlı devlet teşkilatının işleyişini ve merkez-taşra ilişkilerini ortaya koyan en önemli arşiv kaynaklarından biri olan Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararların kayıt altına alınması bakımından büyük bir tarihi değere sahiptir. Bu çalışmada ele alınan 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin 277-433 sayfaları, XVI. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı idari, askeri ve sosyal yapısına dair önemli veriler sunmaktadır. Defterin içerdiği hükümler, III. Murad döneminin son yılı ile III. Mehmed döneminin ilk yıllarına ait gelişmeleri yansıtmaları bakımından ayrıca dikkat çekicidir.

Çalışmanın ilk bölümünde Mühimme Defterlerinin tanımı, türleri ve Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yeri ele alınarak bu defterlerin tarih araştırmalarındaki önemi ortaya konulmuştur. Bu değerlendirme, Mühimme Defterlerinin yalnızca idari kararların kaydı olmayıp aynı zamanda devletin sorunlara yaklaşım biçimini ve yönetim anlayışını gösteren temel kaynaklar olduğunu ortaya koymuştur. Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararların özet halde kaydedilmesi, devletin farklı coğrafyalardaki meseleleri nasıl takip ettiğini anlamaya imkân sağlamaktadır.

İkinci bölümde incelenen 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin fiziki, diplomatik ve dil özellikleri, defterin hazırlanış usulü ile bürokratik işleyiş arasındaki ilişkiyi göstermiştir. Kullanılan dilin resmi ve kalıplaşmış bir üsluba sahip olması, Osmanlı yazışma geleneğinin belirli kurallar çerçevesinde yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Tarih kayıtlarının düzenli biçimde tutulması ise merkezi idarenin karar süreçlerinde kronolojik takibe verdiği önemi göstermektedir.

Defterin muhtevası incelendiğinde, devletin özellikle güvenlik, iâşe ve askeri hazırlık konularına yoğunlaştığı görülmektedir. Eşkıyalık meselelerine dair hükümler, taşrada asayişin sağlanmasının merkez yönetimi açısından öncelikli konular

arasında yer aldığını göstermektedir. Bu kayıtlar, yerel idarecilerin sorumluluk alanlarını ve merkezi otoritenin denetim mekanizmalarını açık biçimde ortaya koymaktadır. Eşkîyalık faaliyetlerine karşı alınan tedbirler, Osmanlı Devleti'nin kamu düzenini korumaya yönelik müdahale biçimlerini anlamaya katkı sağlamaktadır.

Sefer hazırlıkları ve mühimmat nakline ilişkin hükümler, Osmanlı askerî organizasyonunun yalnızca savaş meydanından ibaret olmadığını; lojistik, ulaşım ve tedarik süreçlerinin merkezi bir planlama çerçevesinde yürütüldüğünü göstermektedir. Zahirî teminine dair kayıtlar ise özellikle İstanbul'un iâşesinin sağlanmasının devlet politikası açısından ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, başkentin beslenme güvenliğinin imparatorluk genelinde yürütülen idari düzenlemelerle sağlandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Defterde yer alan azil ve tayin hükümleri, Osmanlı idari sisteminde görev değişikliklerinin merkez tarafından yakından takip edildiğini ortaya koymaktadır. Bu kayıtlar sayesinde devlet görevlilerinin performanslarının değerlendirildiği ve idari düzenin sürekliliğinin sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Böylece merkezi otoritenin taşra üzerindeki kontrolünün yalnızca hukuki değil aynı zamanda idari yollarla da sürdürüldüğü görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde gerçekleştirilen transkripsiyon ve hüküm özetleri, söz konusu defterin araştırmacılar tarafından doğrudan kullanılabilir hale getirilmesini amaçlamıştır. Osmanlı Türkçesi metinlerin günümüz harflerine aktarılması, hem kaynak erişimini kolaylaştırmakta hem de yeni araştırmalara zemin hazırlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca bir inceleme değil aynı zamanda kaynak neşri niteliği de taşımaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, 73 Numaralı Mühimme Defteri Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyıl sonlarındaki idari işleyişini, güvenlik politikalarını ve ekonomik düzenlemelerini

bütüncül biçimde yansıtan önemli bir belge niteliğindedir. Defterde yer alan hükümler, merkez ile taşra arasındaki iletişimin sürekliliğini ve devletin farklı bölgelerde ortaya çıkan sorunlara müdahale kapasitesini açıkça göstermektedir. Bu durum, Osmanlı yönetim anlayışının yalnızca merkezi karar mekanizmalarına değil, aynı zamanda uygulama süreçlerine de dayandığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, 73 Numaralı Mühimme Defteri'nin belirli bir bölümünü transkripsiyon ve değerlendirme yöntemiyle inceleyerek Osmanlı arşiv literatürüne katkı sağlamayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, Mühimme Defterlerinin siyasi tarih kadar sosyal ve ekonomik tarih araştırmaları açısından da önemli veriler sunduğunu göstermektedir. Gelecekte yapılacak çalışmaların farklı mühimme defterleriyle karşılaştırmalı analizler gerçekleştirmesi, Osmanlı idari yapısının uzun dönemli değişimini daha açık biçimde ortaya koyacaktır.

Kaynakça

Afyoncu, E. (2006). Nişancı. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 33, ss. 156-158). Türkiye Diyanet Vakfı.

Ahışhalı, R. (2007). Reisülküttab. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 34, ss. 546-549). Türkiye Diyanet Vakfı.

Ahışhalı, R. (2008). Ruus. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 35, ss. 272-273). Türkiye Diyanet Vakfı.

Aydın, Y. (2012). Divan-ı Hümayun. *International Journal of Social Science*, 5(5), 353-390.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi rehberi. (2010). (Genç, Y. İ., Yıldırım, H. O., Yılmaz, N., vd. Haz.), Başbakanlık Basımevi.

Bilgin, A. (2000). *Osmanlı Sarayının İaşesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Emecen, F. M. (2005). Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (5), 107-140.

<https://izlik.org/JA79AX82SY>

Erdoğan, M. (1998). *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, Rağbet Yayınevi.

Gökbilgin, M.T. (1992). *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitabevi.

Halaçoğlu, H. (1991). *XIV ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Halaçoğlu, Y. (2002). Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Taşkilatı. *Türkler*, 9, 795-838.

İnalcık, H. (2000). *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, Eren Yayınları.

İpşirli, M. (1992). Beylikçi. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 6, ss. 78-79). Türkiye Diyanet Vakfı.

İpşirli, M. (1992). Beylikçi. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 6, ss. 78-79). Türkiye Diyanet Vakfı.

Kılıç, M. (2003). Osmanlı tarih araştırmalarında mühimme defterlerinin yeri ve 107 numaralı mühimme defteri. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 249–260. <https://izlik.org/JA83SM76KN>

Kütükoğlu, M. S. (1988). Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, İstanbul, ss.95-112.

Kütükoğlu, M. S. (1994). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyatı Yayınları.

Kütükoğlu, M. S. (2006). Mühimme Defteri. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 31, ss. 519-522). Türkiye Diyanet Vakfı.

Mehmed, F. S. (2013). *Atam dedem kanunu: Kanunname-i Âl-i Osman* (A. Özcan, Haz.). Yitik Hazine Yayınları.

Mumcu, A. (1985). *Osmanlı Hukukunda Zulüm Kavramı*, Birey ve Toplum Yayınları.

Mumcu, A. (1986). *Divan-ı Hümayûn*, Phoenix Yayınları.

Mumcu, A. (1992). Dîvân-ı Hümayûn. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 9, ss. 430-432). Türkiye Diyanet Vakfı.

Sarıcaoğlu, F. (2007). Divan-ı Hümayûn’un Kronolojik Toplanma ve Merasim Günleri (1153-1210, 1740-1795). *Osmanlı Araştırmaları*, 30(30), 87-143. <https://izlik.org/JA28KJ36WE>

Sertoğlu, M. (1955). *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Sertoğlu, M. (1986). *Osmanlı Tarih Lugatı*, Enderun Kitapevi.

Uzunçarşılı, İ. H. (1988) *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

